

Даниєла
СТІЛ

НЕ **МОЖЛИВО**

Даниїла
СТІЛ

Danielle
STEEL

ImPossible

Данієла
СТІЛ

НЕМОЖЛИВО

КНИЖКОВИЙ
КЛУБ
СЕМЕЙНОГО ДОЗВИЛЛІ

Харків
2006

ББК 84.7СПО
С80

Жодна з частин даного видання
не може бути скопійована або відтворена у будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Висловлюємо щиру подяку
літературному агентству «Права и переводы»
за допомогу в придбанні права на публікацію цієї книги

Переклад з англійської:
«ImPossible» by Danielle Steel,
Delacorte Press, New York 2005

Перекладач *Людмила Долгополова*

ISBN 966-343-334-5

© Danielle Steel, 2001
© Hemiro Ltd., видання українською мо-
вою, 2006
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», переклад та художнє оформ-
лення, 2006

Присвячується моїм незвичайним, прекрасним, люблячим дітям: Беатрікс, Тревору, Годду, Саманті, Вікторії, Ванессі, Максу і Зорі, завдяки їм моє життя стало не тільки можливим, але й веселим, щасливим і наповненим. Як мені пощастило, що ви в мене є, зі мною завжди ваш сміх, любов і ті цікні хвилини, які ми переживаємо разом. Неможливо словами передати те, як я ціную вас і як я вам вдячна. Нехай Бог благословить вас такими ж дітьми, як і ви самі.

З безмежною любов'ю,

мама

Що значить — «приручати»?

Це дія, якою надто часто нехтують...

Вона означає установлювати зв'язок.

Для мене ти не більш як просто маленький хлопчик, ти такий самий, як і сотні інших маленьких хлопчиків. Ти мені не потрібен.

А я, зі свого боку, не потрібен тобі...

Але якщо ти приручиш мене, тоді ми будемо потребувати одне одного. Для мене ти будеш єдиним в усьому світі. І я для тебе буду єдиним в усьому світі...

Якщо ти приручиш мене, сонце засяє в моєму житті. Я буду знати звук кроків, який буде відрізнятися від усіх інших кроків. Від інших кроків я ховаюся у нору. А твоє будуть кликати мене, як музика, з мого притулку... Поміркуй про те, як буде чудово, коли ти приручиш мене!..

Будь ласка, приручи мене!

Лише деякі розуміють, що означає — приручати... Ніде немає такої крамниці, де можна купити дружбу... Якщо тобі потрібен друг, приручи мене...

А що мені треба зробити, щоб приручити тебе?

Тобі треба бути дуже терплячим... спочатку ти будеш сидіти далеко від мене, ось так, у траві. Я крадькома позиратиму на тебе, а ти нічого не скажеш. Слова — джерело непорозуміння. Але з кожним днем ти будеш щоразу ближче підсідати до мене...

А поки ти ніщо. Ніхто не приручив тебе, як і ти нікого не приручив...

Антуан де Сент-Екзюпері. Маленький принц

*Якщо ти приручиш мене,
а я приручу тебе,
ти не втрапиш
свій світ
і тишноту,
свою волю
чи повітря,
яким ти дихаєш,
ти не втрапиш,
а знайдеши,
як тільки ми мовчки
разом
приручимо одне одного
й об'єднаємося,
ти знайдеши мене,
а я, нарешті,
знайду тебе.*

Розділ 1

Галерея «Сювері Галері» у Парижі розташувалась у красивому, розкішному будинку готелю вісімнадцятого сторіччя на Фаборг Сант-Оноре. Колекціонери приходили сюди за записом, проходячи крізь величезні бронзові двері, які вели у внутрішній дворик. Галерея знаходилася прямо, а ліворуч був офіс власника, Саймона де Сювері. Праворуч був кабінет його дочки, яка проводила прослуховування для галереї, вони тимчасово займали це крило. За будинком знаходився великий пишний сад, у якому було багато скульптур — переважно роботи Родинса. Саймон де Сювері прожив тут понад сорок років. Його батько, Ентоні, був одним із найвідоміших колекціонерів у Європі. До відкриття галереї Саймон вивчав живопис епохи Відродження і праці голландських майстрів. Зараз із ним консультуються всі музеї Європи, його боготворять приватні колекціонери, а також ним захоплюються і часто тремтять перед ним усі, хто його знає.

Саймон де Сювері був ставним чоловіком, високим, міцної статури, у нього були грубі риси обличчя і темні очі, які немов дивилися в душу. Саймон не поспішав одружуватись. Замолоду він був надто зайнятий організацією бізнесу, щоб марнувати час

на романи. У сорок років він одружився з дочкою одного шанованого американського колекціонера. Це був вдалий і щасливий шлюб. Маржорі де Сювері, його дружина, ніколи не займалася справами галереї, котра добре працювала ще до того, як Саймон одружився. Маржорі була вражена галереєю, їй подобалися праці, які показував чоловік. Вона дуже любила Саймона і виявляла непідробний інтерес до всього, що він робив. Маржорі й сама була художницею, але ніколи не зважувалась показати свої праці. Вона малювала милі пейзажі і портрети, часто дарувала свої картини друзям. Щоправда, Саймону подобалися її роботи, але вони ніколи не вражали його. Він був жорстким у своєму виборі, безжалісним в ухваленні рішень щодо галереї. У нього були залізна воля, розум, гострий, немов алмаз, відмінне чуття в бізнесі і глибоко-глибоко заховане добре серце, що він завжди приходив до ладу. Принаймні, так говорила Маржорі. Але не всі вірили їй. Він був чесний стосовно працівників, відкритий з клієнтами, суворий до праць, які, на його думку, повинні стояти в галереї. Іноді в нього спливали роки на те, щоб придбати якусь картину чи скульптуру, але він ніколи не заспокоювався доти, доки вона не ставала його. Він так само домагався руки своєї майбутньої дружини до того, як вони одружились. І коли він дістав її згоду, то повадився з нею, немов зі скарбом, який зберігав для себе. Він виходив у світ тільки тоді, коли вважав за потрібне, розважаючи клієнтів в одному із залів будинку.

Вже довго перебуваючи в шлюбі, вони нарешті вирішили завести дітей. Насправді це було рішення Саймона, і вони десять років чекали, поки в них народилась дитина. Знаючи те, як Маржорі хотіла дітей, Саймон, нарешті, погодився з її бажанням, але був трохи розчарований, коли вона народила дочку, а не сина. Коли народилася Саша, Саймону було п'ятдесят, а Маржорі — тридцять дев'ять. Саша, оточена любов'ю, одразу ж стала сенсом

життя своєї матері. Вони завжди були разом. Маржорі годинами сиділа біля дочки, пестила і бавила її, гралася з нею в саду. Мати навіть трохи засмутилась, коли Саша пішла в школу, адже їм довелося розлучитися. Вона була чудовою і люблячою дитиною. Саша дивно увібрала в себе риси обох батьків. У неї були зовнішність батька і неземна ніжність матері. Маржорі мала ангельську зовнішність блондинки з блакитними очима, вона була схожа на мадонну з картин італійських художників. У Саші були такі самі ніжні риси обличчя, як і в матері, але темне волосся і очі, як у батька. Однак, на відміну від обох батьків, вона була тендітною і невисокою. Батько часто жаргував, кажучи, що вона схожа на дюймовочку. Але в душі Саші не було нічого маленького. У неї були залізна сила волі батька, тепло і ніжна доброта матері, а також щирість і прямота, яких вона ще в дитинстві навчилася від свого батька. Тільки коли їй виповнилося чотири чи п'ять років, Саймон почав серйозно ставитись до неї, і як тільки це відбулося, він говорив з нею тільки про мистецтво. У вільний час він гуляв з дочкою по галереї, розповідав про картини і художників, показував твори мистецтва у спеціальних книгах і говорив, щоб Саша повторювала назви, імена, навіть вимагав записувати їх, як тільки вона навчилася писати. Вона радше всотувала в себе все це, а не заперечувала, запам'ятовуючи кожне слово батька. Він дуже пишався нею. Саймон ще більше закохався у дружину, яка, проте, занедужала через три роки після народження Саші.

Спочатку хвороба Маржорі була загадкою і лікарі не могли нічого зрозуміти. Саймон гадав, що це було невралгічне захворювання. Він не міг терпіти ні хвороби, ні слабкості, бо вважав, що все фізичне можна перемогти і пережити. Але Маржорі щодень ставала дедалі слабшою. Минув рік, перш ніж вони пройшли діагностику в Лондоні й одержали підтвердження в Нью-Йорку. У неї була рідкісна хвороба, яка уражала

її нерви і м'язи, ця хвороба практично скалічила її серце і легені. Саймон не хотів приймати прогнози лікарів, а Маржорі була мужньою, вона майже не скаржилася, робила все можливе доти, доки могла, якнайбільше часу проводила з чоловіком та дочкою і багато відпочивала. Хвороба не ушкодила її душу, але несподівано, як і пророкували, її тіло піддалося. Вона стала прикута до ліжка, коли Саші виповнилося сім років. Маржорі померла відразу, як тільки дочці виповнилося дев'ять років. Саймон був убитий горем, незважаючи на все, що раніше говорили йому лікарі. Те саме відбувалося і з Сашею. Ніхто не підготував дівчинку до смерті матері. Саша і Саймон звикли, що Маржорі цікавилася всім, що вони робили, вона брала участь у їхньому житті навіть тоді, коли була прикута до ліжка. Раптове усвідомлення того, що вона залишила їх, вдарило, мов грім серед ясного неба. Через це горе Саша з батьком стали ближчими, ніж будь-коли. Тоді, хоч у Саймона втіхою була галерея, Саша стала єдиною відрадою в житті батька.

Саша росла і дедалі більше закохувалась у мистецтво. Вона знала тільки це, тільки це робила, тільки це любила понад усе (звичайно ж, після батька). Дочка була так само віддана батькові, як і він їй. Навіть дитиною вона багато знала про галерею, її уклад і могла виконати якусь роботу краще, ніж працівники. Саймон вважав, що у свої юнацькі роки Саша знала більше і була більш творчою, ніж багато хто з людей, яких він наймав на роботу. Єдине, що не давало йому спокою (і він нічого не міг удіяти), — це захоплення Саші сучасним мистецтвом. Сучасні твори мистецтва особливо драгували його, він ніколи не стримував себе і називав їх сміттям. Він любив і поважав лише великих майстрів-класиків — і все.

Саша навчалася в Сорбонні, як колись її батько, здобула освіту й одержала диплом магістра з історії мистецтв. Як і обіцяла своїй

матері, Саша здобула звання доктора в Колумбійському університеті в Нью-Йорку. Два роки вона стажувалася в музеї мистецтв Метрополітан, що й завершило її освіту. За цей час вона не часто приїздила до Парижа, іноді тільки на вихідні, а Саймон відвідував її в Нью-Йорку часто, як тільки міг. Він «виправдувався» тим, що відвідує клієнтів, музеї і колекціонерів у Штатах. Насправді ж він хотів побачитися із Сашею і користався будь-якою нагодою для цього. Понад усе на світі він хотів, аби Саша повернулася додому. За той час, поки вона була в Нью-Йорку, він став дратівливим і нетерплячим.

Єдиним, чого не очікував Саймон, була поява Артура Боардмана в житті Саші. Вона познайомилася з ним у перший тиждень свого навчання в Колумбійському університеті. У той час їй було двадцять два, а через півроку вона одружилася з Артуром всупереч протестам батька. Спочатку Саймон був шокований тим, що вона вийшла заміж так рано. І єдине, що заспокоювало його, так це запевнення Артура. Він переконав свого тестя в тому, що коли Саша закінчить навчання і практику в Нью-Йорку, він повернеться разом із нею до Парижа і житиме там. Саймон практично змусив Артура підписатися кров'ю під своїми словами. Проте невдовзі батько подобрішав, бо навіть він не міг устояти перед щастям дочки. Саймон нарешті визнав, що Артур Боардман — хороший чоловік і підходяща для неї пара.

Артурові було тридцять два, він був на десять років старший від Саші, навчався в Принстоні й здобув звання магістра в Гарварді. У нього була престижна робота в інвестиційному банку на Уолл-стріт, у якого, на щастя, була філія в Парижі. На початку їхнього сімейного життя він домагався, щоб його призначили керівником філії в Парижі. За рік народився Хав'єр. Через два роки з'явилася Тетяна. Незважаючи на це, Саша не пропустила жодного дня навчання. Вона найняла няньку, аби та допомага-

ла їй із дітьми, поки сама вона відвідувала заняття і працювала в музеї. Вона навчилася долати безліч проблем, коли в дитинстві спостерігала за тим, як її батько керував галереєю. Саші подобалося її зайняте життя, вона обожнювала Артура і своїх двох дітей. Навіть Саймон, який спочатку був нерішучим дідом, незабаром швидко пом'якшав, адже діти були чудові.

Кожну вільну хвилину Саша проводила з ними, співала їм ті самі пісні і грала з ними в ті самі ігри, у які її матір грала з нею. До речі, Тетяна була так схожа на свою бабусю з боку матері, що це спочатку нервувало Саймона, але потім, у міру того як Тетяна піростала, він любив просто сидіти, дивитись на неї і згадувати свою покійну дружину. Вона немов відродилася в маленькій дівчинці.

Артур дотримав свого слова, і після того, як закінчилася дворічна практика Саші в Нью-Йорку, уся родина переїхала в Париж. Інвестиційний банк практично віддав паризьку філію в керування тридцятишестирічному Артурові, бо дирекція банку була цілком упевнена в ньому, як і Саша. У Парижі їй треба було ще більше працювати, ніж у Нью-Йорку, де вона проводила неповний день у музеї, а у вільний час займалася дітьми. Тут вона мусила працювати в музеї разом із батьком, проте Саша була вже до цього готова. Він щодня дозволяв їй іти з роботи о третій годині, щоб вона могла провести час з дітьми. Вона також знала, що їй треба чимало часу приділяти своєму чоловікові. Саша повернулася в Париж переможницею — освічена, збуджена, смілива. Саймон також з нетерпінням чекав її приїзду, коли вона нарешті почне працювати з ним. Він чекав цього двадцять шість років, і ось збулися мрії їх обох.

Він усе ще був так само впертий, як і тоді, коли Саша була дитиною, але навіть Артур помітив, що Саймон з роками ставав дедалі м'якшим. Іноді, час від часу, він довго розмовляв з дітьми,

але взагалі, коли він відвідував їх, то любив просто сидіти і спостерігати за ними. Поруч із маленькими дітьми Саймон завжди почувався ніяково, навіть із Сашею, коли вона була маленькою. Коли молода родина переїхала в Париж, Саймону було сімдесят шість років. І з того часу життя Саші пішло ніби новим шляхом.

Спочатку їм треба було вирішити, де жити, і Саймон приємно вразив їх тим, що вирішив за них цю проблему. Саша планувала подивитися квартиру на лівому березі. Їхня маленька родина була вже зavelикою для квартири в шістнадцятиповерховому будинку. Саймон добровільно виїхав зі свого крила будинку, розкішної триповерхової споруди, де він прожив усе своє сімейне життя, а також роки до і після нього. Він переконував, що цей будинок для нього занадто великий, а також скаржився, що йому, з його колінами, важко долати сходи, хоча Саша не дуже вірила йому. Адже батько за день усе ще «пакручував» цілі милі. Він виявив бажання переїхати в іншу частину будинку, на верхній поверх, який вони використовували для додаткових кабінетів і службових приміщень. Саймон відразу поставив нові вікна під мансардним дахом, а також прилаштував чудернацьке маленьке сидіння з моторчиком, яке піднімало його нагору сходами, і діти дуже тішились, коли він дозволяв їм кататися на цьому кріслі. Саймон ішов нагору сходами, поруч із дітьми, поки ті вищали від задоволення на сидінні. Саша допомагала йому ремонтувати й облаштовувати його нові кімнати, коли раптом у неї з'явилась ідея. Кілька років Саша виношувала цей план і мріяла про це все своє життя. Вона хотіла розширити галерею і включити до неї роботи сучасних художників. Крило, що раніше використовувалося як сховище, чудово підходило для її плану. Воно знаходилося напроти двору, а також офісу і нової оселі її батька. Однак якщо розширити перший поверх, то площа сховища значно зменшиться, але

Саша вже поговорила з архітектором щодо того, аби на верхньому поверсі прибудувати зручне приміщення для зберігання творів. Як тільки Саша згадала про те, щоб продавати твори сучасного мистецтва, Саймон був категорично проти. До його планів не входило ганьбити галерею і її поважне ім'я, продаючи сміття, що подобалося Саші, мазанину невідомих художників, які, за словами Саймона, не мали таланту. Саші довелося цілий рік змарнувати на запеклі суперечки, аби переконати його в протилежному.

Тільки тоді, коли Саша пригрозила, що піде з галереї і відкриє свій власний магазин, Саймон зрештою погодився. Незважаючи на те, що Саша була ніжною, у неї був так само твердий характер, як і в батька, і вона вперто відстоювала свою думку. Але тільки-но Саша почала роботу, вона навіть не наважувалася зустрічатись із сучасними художниками в головному офісі галереї, бо Саймон був дуже грубий із ними. Проте Саша була такою ж упертою, як і її батько. І за рік після того, як вони переїхали в Париж, вона відкрила зали сучасного мистецтва із шиком і блиском. Вона дивувала свого батька, одержуючи високі оцінки критиків, і не тільки через те, що вона була Саша Сювері, а радше тому, що в неї був гарний смак на красиві, якісні твори сучасного мистецтва.

Примітно було те, що Саша успішно працювала з обома напрямками. Вона добре знала те, що давно продавав її батько, а також чудово опанувала нові роботи. На той час, коли їй виповнилося тридцять років, і за три роки після того, як вона відкрила «Сювері контемпорарі» у будинку батька, ця установа стала найпрестижнішою галереєю сучасного мистецтва в Парижі, а може, навіть у всій Європі. У її житті ніколи ще не було такого цікавого часу, як і в житті Артура. Йому подобалося, що вона робить, і він підтримував Сашу в будь-якій її ідеї, у кожно-

му рішенні, кожному внескові навіть більше, ніж її батько, який неохоче погоджувався з дочкою, хоча ставився з повагою до того, чого вона досягла в сучасному мистецтві.

Артурові було до вподоби те, як відрізнялися їх із Сашею заняття. Йому подобались твори мистецтва, які вона виставляла в галереї, подобалися художники з їхніми дивними рисами, адже вони так були не схожі на банкірів, з якими він спілкувався. Він часто подорожував з нею в інші міста, коли Саша вирушала на зустріч із новими художниками, Артурові також подобалося ходити з нею на свята. Вони практично перетворили свій триповерховий будинок на музей сучасного мистецтва нових художників. Роботи, які продавала Саша в «Сювері контемпорарі», були фінансово вигідніші, ніж праці імпресіоністів і митців-класиків, які продавав її батько. Отже, справи у них велись добре.

І раптом, після того як Саша вісім років керувала бізнесом, їх спіткала серйозна проблема. Банк, партнером якого Артур став кілька років тому, наполог, щоб він повернувся до керування на Уолл-стріт. Двоє працівників загинули в авіакатастрофі, і всі одностайно вирішили, що Артур — найбільш підходяща кандидатура на посаду керівника банку. Вірніше, єдина кандидатура. Артур не міг відмовитись, бо йому не дозволяло сумління. Кар'єра була для нього важливою, до того ж банк високо його цінував. Артур був їм потрібен у Нью-Йорку.

Саша плакала, коли пояснювала ситуацію своєму батькові, і в його очах теж стояли сльози. За всі тринадцять років подружнього життя Артур цілком підтримував її і кожен крок її кар'єри. А тепер Саша знала, що їй доведеться зробити те саме — підтримати його й переїхати в Нью-Йорк. Вона не могла просити його залишити кар'єру заради її власної, аби вона й далі працювала в галереї з батьком, який щодень дедалі старів. Саші було тридцять п'ять, а Саймону — вісімдесят п'ять, хоч він і не ви-

глядав на свої роки. Їм і без того пощастило, що Артур зміг залишитися в Парижі стільки років, не зашкодивши при цьому своїй кар'єрі. Але тепер настав час повернутися, і Саша мусила поїхати разом із ним.

За місяць їм треба було переїжджати в Нью-Йорк. І несподівано у Саші з'явилась цікава ідея. Спочатку вона вразила і налякала свого батька. Він був категорично проти цієї ідеї, так само як і тоді, коли вона вирішила продавати твори сучасного мистецтва. Але цього разу вона не погрожувала йому, а благала. Саша хотіла відкрити філію галереї в Нью-Йорку, як для традиційного, так і для сучасного мистецтва. Саймон вважав це божевіллям. «Сювері Галері» була пайбільш шанованою галереєю в Парижі. Американці щодня зверталися до них, щоб зробити важливі покупки, як і багато музеїв з усього світу. У них не було жодної необхідності відкривати філію в Нью-Йорку, якщо тільки Саша не буде там, до того ж вона хотіла працювати з батьком у галереї, яку вона дуже любила й у якій працювала вісім років.

Це був для них вирішальний момент. Артур сказав, що це чудова ідея, і цілком підтримав її рішення. Зрештою він сам переконав батька Саші, хоча навіть тоді, коли вони від'їжджали, Саймон все одно говорив, що це божевільна ідея. Саша запропонувала вкласти власні гроші у справу, Артур теж зробив внесок. Але зрештою Саймон піддався і надав повну підтримку, як і завжди це робив. Як тільки вони приїхали в Нью-Йорк, Саша найняла квартиру на Парк-авеню, а також цегляний будинок на 64-й вулиці, між Медісон і П'ятою авеню, для галереї «Сювері Нью-Йорк». І як завжди, коли Саша бралась до чого-небудь з неїмовірною енергією та силою, це справді виявилось чудовою ідеєю. Батько кілька разів приїжджав у гості і, трохи побурчавши, зауважував, що місце, яке знайшла Саша, — ідеальне. І коли він приїхав на відкриття галереї в Нью-Йорку дев'ять місяців по

тому, його обличчя сяяло від радості. У Нью-Йорку Саша стала значною постагтю у світі мистецтва. У тридцять п'ять років вона стала одним із найважливіших дилерів у світі, яким досі був її батько, вона ввійшла до складу комісії як музею «Метрополітан», так і Музею сучасного мистецтва, і для неї це була велика честь.

На той час Хав'єрові виповнилося дванадцять, а Тетяні десять років. Хав'єрові подобалось малювати, а Тетяна брала будь-який фотоапарат, що потрапляв їй у руки, і знімала пейзаємовірно кумедні випадки й сюжети, які тішили всіх. Тетяна була схожа на маленького білявого ельфа, а Хав'єр — на свого батька, тільки його синьо-чорне волосся було таке саме, як у його матері й діда. Вони були прекрасними і люблячими дітьми, обоє вільно володіли двома мовами. Саша й Артур домовилися, що віддадуть їх учитися в Нью-Йорк, проте Тетяна постійно говорила, що хоче повернутися в Париж. Вона сумувала за друзями. Хав'єр же майже відразу вирішив, що йому більше подобається Нью-Йорк.

Наступні два роки Саша була задоволена керуванням галереєю в Нью-Йорку. Вона часто їздила до Парижа, зазвичай два рази на тиждень. Іноді вона летіла на «Конкорді» на важливі зустрічі з батьком і того самого вечора поверталася до Артура й дітей у Нью-Йорк. Улітку вона часто відвозила дітей у Францію. Вона проводила час із батьком у будинку, який він наймав уже кілька років, у Сант Джин Кап Феррат, але з дітьми вона зупинялася в Еден Доля. Незважаючи на те що Саймон любив дітей, він починав нервуватися, коли проводив з ними дуже багато часу. Хоч Саші й не хотілося визнавати цього, але її батько старів. Йому було вісімдесят сім років, і поволі він почав здавати.

З великим сумом їм довелось говорити про те, що треба буде зробити Саші, коли їй самій доведеться вести бізнес. Вона не могла собі цього уявити, але Саймон міг. Він прожив довге

життя, і в нього не було страху перед майбутнім. Саймон добре підготував своїх людей. Свого часу вона зможе жити в Нью-Йорку або Парижі, при цьому в неї будуть надійні й відповідальні люди в обох містах. Звичайно ж, їй треба буде проводити час і працювати в обох галереях, постійно переходити від однієї до другої, але вибір місця проживання цілком належав їй завдяки компетенції і передбачливості батька. У них були хороші керівники в обох містах. Але Париж усе ще був для Саші рідною домівкою, хоча їй подобалося жити і працювати в Нью-Йорку. Щодо Артура сумнівів не було: банк тримав його так міцно, що він не міг жити ніде, окрім Нью-Йорка. Саша знала, що вона житиме в цьому місті доти, доки чоловік не піде на пенсію. А оскільки він мав усього лише сорок сім років, він був іще дуже далеко від пенсії.

Саші дуже пощастило, що батько у свої вісімдесят сім усе ще керував другою частиною бізнесу. Він був незамінний, хоча й непомітно слабшав. Але, незважаючи на це (чи саме через це), Саша була вражена, коли він помер у віці вісімдесяти дев'яти років. Вона очікувала, що він житиме вічно. Саймон помер так, як і хотів. За письмовим столом у нього стався сильний серцевий напад. Лікарі сказали, що він не мучився. Він помер миттєво, саме після того, як уклав велику угоду з колекціонером із Голландії.

Шокована, Саша полетіла тієї ночі до Парижа. Вона безцільно ходила по галереї, не в змозі повірити в те, що батька вже немає. Похорон відбувся гідно. На ньому були присутні президент Французької Республіки та міністр культури. Усі великі люди світу мистецтва прийшли провести Саймона в останню путь, були також його друзі, клієнти, Артур з дітьми. Був холодний листопадовий день, періщив дощ, коли вони ховали Саймона на цвинтарі Пер-Лашез у східній частині Парижа. Довко-

ла нього спочивали Віктор Гюго, Пруст, Бальзак і Шопен — це було підхоже місце для Саймона.

Після похорону Саша місяць жила в Парижі, працювала з адвокатами, упорядковувала все, розбирала папери і справи батька. Вона пробула там довше, ніж треба, але Саші не легко було виїхати цього разу. Уперше після того, як вона виїхала з Парижа, їй хотілося залишитися вдома, бути поруч із тим місцем, де працював і жив її батько. Через місяць, коли вона нарешті полетіла в Нью-Йорк, Саша відчула себе сиротою. Магазили і вулиці, прикрашені в переддень Різдва, навіювали огиду після втрати, яку вона щойно пережила. Для неї це був довгий, важкий рік. Але, незважаючи на це, обидві гілки галереї процвітали. Наступні роки були мирними, щасливими і продуктивними. Вона сумувала за батьком, але поволі пускала корені в Нью-Йорку. Хоча Саша все ще двічі на місяць поверталася до Парижа, щоб продовжувати вести справи галереї.

Через вісім років після смерті Саймона обидві галереї були так само сильними й однаково успішними. Артур заговорив про те, що хотів би звільнитись у віці п'ятдесяти семи років. У нього була солідна й успішна кар'єра, але він якось зізнався Саші, що йому набридло. Хав'єрові було двадцять чотири, він жив і малював у Лондоні, виставляв свої праці в маленькій галереї в Сохо. Хоч Саші й подобалися його картини, однак він був ще не готовий показувати їй свої роботи. Любов до нього не засліпила Сашу, і вона бачила, чого він має досягти. Він був талановитий, але як художник — недостатньо зрілий. Йому самому дуже подобалась його робота, як і подобалося все у світі мистецтва, частиною якого він був у Лондоні, і Саша пишалася ним. Вона гадала, що з часом він зможе стати талановитим художником. І згодом, на її думку, він зможе показати свої праці в її галереї.

Чотири місяці тому Тетяна закінчила університет Браун і здобула ступінь у галузі мистецтва й фотографії. Нещодавно вона почала працювати третім асистентом у відомого фотографа в Нью-Йорку, а це означало, що їй доведеться час від часу замінювати плівку, готувати каву і замінити підлогу. Проте мати запевнила її, що саме так усе й починається. Нікому з її дітей не було цікаво працювати з нею в галереї. Вони вважали, що мати займається чудовою справою, але хотіли жити окремим життям і самостійно вибрати роботу до душі. Саша зрозуміла, як їй пощастило, що вона так багато взяла від свого батька, дістала стільки можливостей завдяки йому і безцінні знання, які вона здобула, працюючи разом з ним. Вона шкодувала, що в неї не вийшло зробити те саме для своїх дітей.

Саша розмірковувала про те, чи захоче Хав'єр коли-небудь працювати в галереї разом із нею, але це було малоімовірно найближчим часом. Зараз, коли Артур заговорив про пенсію, Саша відчула, ніби її знову тягне до Парижа. Як би вона не любила пишноту Нью-Йорка, життя завжди здавалося їй милішим, коли вона поверталась додому. Париж усе ще був для неї рідною домівкою, незважаючи на подвійне громадянство, яке вона здобула завдяки матері, і шістнадцять із сорока семи років — третину життя, прожити в Нью-Йорку. Глибоко в серці вона все ще була французенкою. Артур не противився ідеї жити в Парижі після виходу на пенсію, і цієї осені вони говорили про це більш серйозно.

Був жовтень, стояли останні теплі дні. Саша швидко оглянула картини, котрі, як планувалося, мали продати в Бостон. Класичні роботи і колекції майстрів зберігалися на верхніх поверхах галереї. Твори сучасного мистецтва, завдяки яким галереї були зараз популярні, знаходились на першому і другому поверхах. Офіс Саші був наприкінці зали в куті на головному поверсі.

Оглянувши верхні поверхи, вона склала папери в портфель і поглянула на сад скульптур, що знаходився під вікнами її офісу. Як у більшості творів сучасного мистецтва, у ньому цілком відбивався смак Саші. Вона любила дивитись на скульптури в саду, особливо коли падав сніг. Але сніг мав випасти тільки за два місяці. Саша взяла портфель. Наступного тижня вона залишить галерею. У неділю вранці вона збиралась поїхати до Парижа, аби перевірити, як там ідуть справи. Вона все ще раз на два тижні робила рутинні візити до паризької галереї. Саша добре справлялася з роботою в обох галереях і вже звикла до швидких змін та поїздок. Для неї це було не важко. В обох містах їй удалося завести друзів, клієнтів. Саші було однаково затишно як у Нью-Йорку, так і в Парижі.

Вона саме думала про майбутні вихідні, як раптом задзвонив телефон, коли вона вже збиралася йти з офісу. Дзвонив Хав'єр із Лондона. Коли вона поглянула на годинник, то зрозуміла, що там була майже північ. Саша відразу посміхнулась, як тільки почула його голос. Діти обоє були дорогі для неї, але чомусь Хав'єр був ближчий. Їй завжди було з ним трохи легше. Тетяні ж — легше з Артуром, і в деяких рисах вона була схожа на батька Саші. Вона завжди була важка у своїх судженнях, негнучка в суперечках і рідко йшла на компроміс, на відміну від її старшого брата. Хав'єр із матір'ю були спорідненими душами багато в чому: однаково ніжні, добрі, завжди готові вибачити коханих чи друзів. Тетяна була жорсткішою в житті і з людьми.

— Я гадав, що ти вже пішла, — сказав Хав'єр із посмішкою, позіхнувши.

Заплющивши очі й подумавши про нього, Саша могла уявити обличчя сина. Він завжди був чудовою дитиною, а зараз до того ж ще й красивим юнаком.

— Я вже збиралася йти. Ти випадково застав мене. Що ти робиш у п'ятницю ввечері? — Хав'єр був постійно зайнятий у середовищі лондонських художників, а вихідні він проводив з милими дівчатами. Багатьма дівчатами. Це завжди веселило його матір, і вона часто жартувала з цього приводу.

— Я щойно повернувся, — пояснив він, захищаючи свою репутацію.

— Сам? Шкода, — пожартувала Саша. — Ти добре повеселився?

— Я пішов із другом на відкриття галереї, а потім ми пішли вечеряти. Усі напилися й потім почали чудити, і я подумав про те, що краще повернутись додому, перш ніж нас усіх заарештують.

— Звучить цікаво. — Саша знову сіла за стіл і поглянула на сад, думаючи про те, як вона сумує за сином. Що ж таке вони робили, за що їх могли заарештувати? Незважаючи на його пристрасть до жінок, більшість «жертв» Хав'єра необразливі біляві дівчата. Син Саші був усього лише хлопцем, який любив повеселитися і часом поводився, як пустотливий маленький хлопчик. Сестра ж часто любила говорити про те, що вона більш пристойна й серйозна, ніж він. Вона вважала, що жінки, з якими зустрічався її брат, жахливі. Тетяна ніколи не випускала нагоди сказати про це не тільки матері, а й братові, який завжди палко захищав своїх дівчат, якими б вони не були.

Хав'єр продовжував:

— Я пішов на відкриття з одним знайомим художником. Він трохи божевільний, але дуже талановитий. Я хотів би, щоб ти познайомилася з ним. Його звати Ліам Аллісон. У нього прекрасні абстрактні картини. Сьогодні, на мою думку, було чудове шоу, хоча йому так не здалося. Йому стало нудно на відкритті, і він напився. А за вечерею в пабі він ще більше сп'янів.

Хав'єр любив дзвонити мамі й розповідати їй про своїх друзів. У нього було мало від неї секретів. Розповіді про пригоди сина завжди тішили й розважали Сашу. Вона сумувала за ним відтоді, як він залишив рідну домівку.

— Чудово! Я маю на увазі те, що він напився! — Саша припустила, що той друг приблизно такого ж віку, як і її син. Хлопчаки пустують, і це лише дитячі забавки.

— Насправді все так і було. Він дуже кумедний. Поки ми сиділи в барі, він зняв свої штани. Але смішно було саме те, що жодна людина не помітила цього, поки він не запросив якусь дівчину танцювати. Я гадаю, він і сам забув про це, поки не вийшов танцювати в трусах, а одна жіночка вдарила його сумочкою. Тоді він запросив її на танець і покружляв з нею трохи. Я ще ніколи так не сміявся. Жінка на зріст була приблизно півтора метра, вона без упину біла його сумочкою. Це було схоже на сцену із шоу Монті Пайтона. Ліам жакликий танцюрист. — Саша засміялася, слухаючи про це й уявляючи всю картину і художника в трусах, який танцює з жіночкою, що безперестанку б'є його. А син розповідав далі: — Він поводився з нею ніби дуже чемно, але всі гучно сміялися. А потім власник бару сказав, що викличе поліцію, тому я швидко відвів Ліама додому, до дружини.

— Він одружений? — Саша була вражена його словами. — Цей Ліам такого ж віку, як і ти?

— Ні, не мого віку, мамо. Йому тридцять вісім років, у нього троє дітей. Вони дуже милі. І дружина в нього гарна.

— Тоді де ж вона була? — у її голосі чулися нотки несхвалення.

— Вона не любить виходити з ним на люди, — сказав Хав'єр ніби між іншим.

Ліам Аллісон став одним із найближчих друзів Хав'єра в Лондоні. Він був серйозним художником з легким підходом до

життя, надзвичайним почуттям гумору, любив жарти, авантюри і пригоди.

— Розумію, чому його дружина не любить виходити з ним на люди, — прокоментувала Саша щодо Ліама. — Гадаю, що й мені б не сподобалось виходити на люди з чоловіком, який знімає штани і запрошує жіночок танцювати.

— Вона сказала майже те саме, коли я привів його додому. Ліам відключився на дивані раніше, ніж я встиг піти, я випив трохи вина з його дружиною, а потім пішов. Вона дуже гарна жінка.

— Ще б пак — миритися з таким! Він алкоголік? — Саша заговорила серйозним тоном, думаючи про те, з якими людьми спілкується її син. Цей Ліам не здавався їй ідеальним товаришем для сина чи хоча б добрим приятелем.

— Ні, він не алкоголік, — засміявся Хав'єр. — Йому всього лише стало нудно, і він побився зі мною об заклад, що протягом години в клубі ніхто не помітить, як він зніме штани. Він виграв. Ніхто справді не помітив доти, доки він не почав танцювати.

— Ну, я сподіваюсь, ти залишився в штанах, — сказала Саша материнським тоном, але Хав'єр розсміявся. Він обожнював свою матір.

— Так, я залишився в штанах. Ліам подумав, що це боягузтво. Він сказав, що заплатить подвійно без усякого парі, якщо я зніму свої штани. Але я не зробив цього.

— Спасибі, синку. Мені приємно чути це. — Саша поглянула на годинник. Вона пообіцяла зустрітися з Артуром о шостій, а вже було десять хвилин на сьому. Вона дуже любила розмовляти із сином. — Мені дуже шкода, але я поспішаю: я пообіцяла твоєму батькові зустрітися з ним удома ще десять хвилин тому. Після вечері ми ідемо в Гемптон.

— Я так і подумав, я просто хотів трохи поговорити.

— Я дуже рада. Є якісь плани на вихідні? — Саші подобалось, чим займалися її син і дочка Тегяна, котра дзвонила набагато рідше. Вона намагалася розправити свої крила. І в ці дні була більш схильна дзвонити Артурові, а не своїй матері. Саша вже цілий тиждень не розмовляла з дочкою.

— У мене немає ніяких планів. Погода жахлива, я думав попрацювати.

— Добре. У неділю я їду до Парижа. Зателефоную, коли приїду. У тебе буде час приїхати і побачитися зі мною серед тижня?

— Можливо. Я подзвоню тобі в неділю ввечері. Приємних вихідних. Передавай привіт батькові.

— Передам. Я люблю тебе... І скажи своєму другові, щоб він тримав свої штани наступного разу. Вам пощастило, що вас не заарештували за бійку, непристойну поведінку чи за гучні веселощі.

Хав'єрові завжди було весело, де б він не був, таким, схоже, був і його друг Ліам. Хав'єр і раніше згадував про нього і завжди говорив, що хотів би, аби мама подивилася роботи його друга. Вона щоразу обіцяла, що найближчими днями це зробить, хоча їй ніколи не вистачало на це часу. Вона завжди поспішала кудись: коли Саша прилітала в Лондон, у неї були зустрічі з художниками, з якими вона вже працювала, до того ж вона хотіла побачитися з Хав'єром. Якось вона попросила, щоб через сина Ліам переслав слайди своїх праць, але він цього не зробив, і тому Саша вирішила, що він був або несерйозним, або не готовим показати їй свої роботи. У будь-якому разі він здавався оригінальною особистістю. Саша уже виставляла картини кількох таких художників, але вона не була впевнена, що їй потрібен ще один такий, яким би талановитим не вважав його Хав'єр. Набагато легше було мати справу з художниками, які серйозно ставляться до своєї кар'єри і поводяться як дорос-

лі, серйозні люди. Сорокарічні хулігани, що знімають із себе одяг у громадських місцях, були головним боєм. Саші не потрібні були такі. І наостанок вона сказала:

— Поговоримо в неділю.

— Я подзвоню в Париж. До побачення, мамо, — весело сказав Хав'єр і поклав слухавку. Саша посміхнулась і вийшла з офісу. Вона не хотіла змушувати Артура чекати, до того ж їй ще треба було приготувати для них вечерю. Хоч вона й поспішала, проте їй було дуже приємно поговорити із сином.

Саша махнула рукою всім на прощання, коли поспіхом виходила з офісу, сіла в таксі і поїхала додому. Їхній будинок знаходився неподалік, і дорогою вона думала про Хав'єра. Саша знала, що Артур з нетерпінням чекає її і хоче виїхати за місто. У п'ятницю рух був жакливим, але пізно ввечері було набагато легше проїхати. Погода стояла чудова. Незважаючи на те що був жовтень, дні стояли теплі й сонячні. Саша їхала в таксі і на мить заплющила очі. Тиждень здавався надто довгим, і вона трохи втомилася.

Раніше Саша відчувала, що квартира, куди вона їхала зараз, була тією річчю в їхньому житті, яку вони переросли. Вони прожили в ній дванадцять років відтоді, як переїхали з Парижа, а тепер, коли дітей не було поруч, вона здавалася занадто великою для них двох. Саша намагалася вмовити Артура продати квартиру і переїхати в меншу на П'ятій авеню, з видом на парк. Але якщо вони збиралися переїжджати в Париж після виходу на пенсію, їм треба було трохи почекати і визначитися з планами на майбутнє. Якщо вони переїдуть до Парижа, їм потрібна буде всього лише маленька квартирка в Нью-Йорку. Це був один із таких періодів, коли Саша відчувала, що їхнє життя пливе за течією. Це почуття з'явилося тоді, коли Тетяна закінчила університет і стала жити окремо. Життя Саші подеколи здавалося порожнім, особливо після того, як виїхали діти. Артур посміхався

щоразу, коли вона заводила про це розмову, і нагадував їй про те, що вона одна з найбільш зайнятих жінок у Нью-Йорку чи будь-де. Але однаково вона сумувала за дітьми. Вони були єдиною живою частиною її життя, часом їй було настільки сумно, що вона почувалась зовсім не потрібною їм тепер. Але в такі хвилини вона дякувала долі за те, що їм з Артуром обом подобалося подорожувати і відпочивати разом. Більш того, зараз вони були ніби ще ближчі одне до одного і, здавалося, ще закоханіші. Двадцять п'ять років, прожиті разом, не згасили їхньої любові і пристрасті. З плином часу, коли вони пізнали одне одного краще, зв'язок між ними став ще тіснішим.

Коли Саша прийшла додому, Артур уже довго чекав на неї і посміхнувся, як тільки побачив її. На ньому була біла сорочка, яку він носив в офісі, рукава були засукані до ліктів. Піджак, як завжди, висів на спинці стільця. Він уже зібрав деякі речі для відпочинку в їхньому будинку в Гемптоні. Саша планувала приготувати салат і купити холодну курку. Їм подобалося виїжджати, коли на дорогах у вихідні розсіювався рух.

— Як минув день? — запитав він, цілючи її в чоло. Темне волосся Саші було зав'язане в хвіст, таку зачіску вона носила протягом усього життя. У Гемптоні, на вихідних, вона заплітала волосся в довгу косу. Їй подобалося носити старий одяг, потерті джинси, витягнуті светри чи вилянялі футболки. Для неї було полегшення одягатися не так, як вона одягалася щодня для роботи в галереї. Артур любив грати в гольф і гуляти пляжем. Замолоду він любив море, як і їхні діти, він також любив грати в теніс із дружиною. У вихідні чимало часу Саша присвячувала саду або просто багато читала. Вона намагалася не працювати у вихідні, хоча іноді привозила із собою папери.

Як і міська квартира, будиночок у Гемптоні був занадто великий для них двох, але це менше турбувало її. Вона легко мог-

ла уявити майбутніх онуків у цьому будинку, та й діти також часто приїжджали і привозили друзів. Будинок у Гемптоні завжди здавався їй живим, можливо, через вид на океан. А квартира в місті здавалася проти нього порожньою і неживою.

— Вибач, я спізнилася, — поцілувавши чоловіка, Саша поспішила на кухню. Після стількох років вони так само кохали одне одного і їм було весело разом. — Хав'єр подзвонив саме тоді, коли я виходила.

— Як у нього справи?

— Здається, трохи п'яний. Він гуляв з кимось дуже погано вихованим.

— Жінкою? — поцікавився Артур.

— Ні, художником. Він зняв свої штани в клубі.

— Хав'єр зняв свої штани? — запитав Артур здивовано, коли Саша перемішувала салат.

— Та ні, його друг. Ще один божевільний художник. — Вона похитала головою, викладаючи курку на тацю.

Артур стояв на кухні і розмовляв із дружиною, поки та готувала вечерю і накривала на стіл, ставлячи на скатертину красиві тарілки і розкладаючи серветки. Вона любила робити це для чоловіка, а він завжди помічав її старання і говорив їй компліменти.

— Сашо, ти принесла додому портфель, повний паперів, — сказав він, накладаючи собі салат. Артур був розслаблений і щасливий. Він любив проводити вихідні разом із Сашею на пляжі. Вони обоє дорожили цим. Саша й Артур ніколи не пропускали вихідних, за винятком хвороби або невідкладних справ. У будь-яких інших випадках щоп'ятниці, в дощ чи спеку, взимку чи влітку, о сьомій годині вечора вони вже їхали в Гемптон.

— У неділю я їду до Парижа, — нагадала Саша Артурові за вечерю.

— Я забув. Надовго?

— На чотири дні, а може, на п'ять. На наступні вихідні я приїду додому.

Вони кохали одне одного як люди, що вже прожили вічність і звикли одне до одного. Вони не говорили ні про що важливе, їм просто було приємно знаходитись поруч. Артур розповів про якогось чоловіка, що вийшов на пенсію, про якусь угоду, що не пішла за планом. Саша розповіла про нового художника, з яким вони щойно уклали контракт, дуже талановитого молодого чоловіка з Бразилії. Вона також згадала про те, що Хав'єр наступного тижня постарається приїхати в Париж, аби побачитися з нею. Добре, що він робив це, складав власний графік, на відміну від Тетяни, котра залежала від милості фотографа, на якого працювала. Її начальник працював допізна, а весь вільний час вона любила проводити з друзями. Але вона була на два роки молодша за брата й усе ще боролася за незалежність.

— Хто в нього дівчина тижня? — жартівливо запитав Артур, добре знаючи свого сина, як і Саша. І коли вона подивилася на чоловіка з посмішкою, то помітила, наскільки він красивий. Високий, стрункий, підтягнутий, з чіткими рисами обличчя. Вона закохалася в нього з тієї самої миті, як він увійшов у її життя. І зараз була закохана в нього ще більше. Саша знала, як їй пощастило. Багато хто з її подруг у Нью-Йорку були розлучені, одна чи дві стали вдовами, і жодна так і не знайшла іншого чоловіка. Вони ніколи не випускали нагоди сказати про те, як їй пощастило. Але вона і так це знала. Артур був любов'ю всього її життя від першого дня їхньої зустрічі.

— Востаннє, коли я його запитувала, це була модель якогось художника, з якою він познайомився в художньому класі, — з посмішкою відповіла Саша. Хав'єр славився серед друзів і в родині тим, що різні жінки упадали коло нього. Гарний на вроду, він до

того ж був хорошою людиною, і жінкам було важко встояти перед ним. А він, у свою чергу, також не міг встояти перед ними. — Я навіть не запитую їхніх імен, — сказала Саша, прибираючи зі столу, а її чоловік посміхався, дивлячись на неї з обожнюванням. Саша склала тарілки в машину для миття посуду. У ці дні вони мало їли разом, але коли діти були вдома, щодня вони влаштовували ссрйозну вечерю. Тепер Артур і Саша самі вечеряли на кухні, тому й страви були значно простіші.

— Я вже кілька років не запитую імена дівчат Хав'єра, — засміявся Артур. — Щораз, коли я називав одну з них на ім'я, виявлялося, що в нього вже було п'ятеро дівчат після тієї. Тепер я це знаю.

Він пішов переодягатися, надяг штани хакі і зручний старий светр, Саша також перевдяглася.

Через двадцять хвилин вони були готові їхати на Шашиному фургоні. Він усе ще був у неї після того, як виїхали діти, оскільки на цій машині було зручно забирати праці молодих художників. Позаду вона поклала продукти в одну сумку з речами. Вони тримали одяг у Гемптоні, щоб не доводилося возити із собою багато. Саша також узяла валізу для поїздки в Париж і набитий портфель. Вона планувала поїхати в аеропорт із Гемптона ранком у неділю і хотіла вирушити вже на світанку, щоб бути в Парижі ввечері не надто пізно. Коли було вкрай необхідно, Саша летіла швидкісним літаком, але зараз її ніщо не квапило, до того ж вона вважала, що буде значно раціональніше, якщо вона проведе день у польоті, хоч їй і хотілося провести неділю з Артуром.

О десятій вони були в Гемптоні, Саша здивувалася, коли усвідомила, що втомилась. Як і завжди, Артур керував машиною, а вона задрімала і була рада, коли вони опівночі дісталися до ліжка. Перед цим вони сиділи на пристані і дивилися на води

океану при місячному сяйві. Погода була тепла і ніжна, ніч — кришталево чиста. І коли вони опинилися в ліжку, то одразу заснули, ледь голови торкнулися подушок.

На березі океану вони завжди займалися коханням уранці. Після цього вони лежали обійнявшись. Їхні заняття коханням не постраждали від нудьги за роки, більш того, вони стали кращими від любові й ніжності. Після всього вони йшли у ванну, Саша приймала ванну, поки Артур був у душі. Вона любила «ледачий» ранок у Гемптоні. Далі вони разом ішли на кухню, Саша готувала сніданок, а потім вони йшли гуляти на пляж. День був чудовий, спекотний і сонячний, не було ані найменшого вітерцю. Це був перший тиждень жовтня, незабаром мрячна осінь пробереться зі своїм холодом, але тільки не зараз. Здавалося, все ще стояло літо.

У суботу Артур запросив Сашу на вечерю в маленький італійський ресторан, який вони обоє любили. Після цього, вже вдома, вони знову сиділи на пристані, пили вино і розмовляли. Життя здавалося легким і мирним. Тієї ночі вони рано пішли спати, бо Саші треба було рано вставати, їхати в аеропорт і летіти до Парижа. Їй не хотілося залишати Артура, але це було звичайною справою в їхньому житті. Розлучитися на чотири-п'ять днів — це були дрібниці. Саша вночі пригорнулася до нього в ліжку й обійняла його, її тіло було міцно притиснуте до нього, так вони й заснули. Їй треба було прокидатись о четвертій і виїжджати о п'ятій, щоб о сьомій бути в аеропорту, бо о дев'ятій уже був виліт. А о дев'ятій вечора літак приземлиться в Парижі (за паризьким часом), а вдома вона буде об одинадцятій — теж за місцевим часом, і, перш ніж узятися до роботи, Саша добре поспить.

Коли о четвертій продзвенів будильник, Саша вимкнула його, трохи полежала, обійнявшись з Артуром, і з жалем та неохотою

встала. У темряві вона вийшла навшпиньках у ванну, надягла блакитні джинси і чорний светр. Взула старі зручні туфлі «Гермес», які вже були немодними. Саша давно перестала красиво вдягатися для тривалих перельотів. Тепер для неї більше важив комфорт. У літаках вона зазвичай спала. Вона довго стояла і дивилась на Артура, перш ніж піти, а потім нахилилася і поцілувала його в чоло, тихенько, щоб не розбудити. Але він все одно заворушився (він завжди так робив) і посміхнувся уві сні. А потім він подивився на неї напівзаплющеними очима, і посмішка його стала ширшою, відтак він простягнув руку й обійняв її.

— Я кохаю тебе, Сашо, — прошепотів він крізь сон. — Повертайся додому якнайшвидше. Я сумуватиму за тобою. — Він завжди казав так, і за це вона любила його ще більше. Після цих слів вона поцілувала його в щоку і закутала так, як вона робила це з дітьми.

— Я теж тебе кохаю... — прошепотіла вона. — Спи далі. Я за- телефоную тобі, коли приїду в Париж.

Вона завжди так робила. Вона знала, що застане його ще до того, як він повернеться додому, але їй так хотілося залишитися з ним.

Буде добре, коли він піде на пенсію і зможе подорожувати з нею всюди. Понад усе на світі їй подобалася ця думка. Саша тихенько причинила за собою двері спальні і вийшла з будинку. Учора ввечері вона викликала таксі. Водій уже чекав її на вулиці, він не дзвонив у двері, як вона і просила. Саша сказала йому, який у неї рейс і який літак, і дорогою посміхалася сама собі, визируючи у вікно. Вона чудово знала, як їй пощастило. Вона була щаслива жінка, із щасливим життям, у неї був чоловік, якого вона кохала, а він кохав її, двоє чудових дітей і дві галереї, що давали їй безмежну радість і добрий прибуток. Вона більше нічого не бажала мати. Саша де Сювері Боардман знала, що в неї вже все є.

Розділ 2

Політ до Парижа був звичайним. Саша повечеряла, подивилася фільм, три години поспала, а коли прокинулася, літак уже приземлився в аеропорту «Шарль де Голль». Вона знала майже весь персонал екіпажу і головного стюарда, а вони, знаючи її, залишали її в спокої. Вона була зразковим пасажиром і гарною людиною, до того ж нічого, крім води, не пила в літаку. Вона була добре проінформована, що треба робити, аби уникнути наслідків зміни поясів, тому вона мало їла, багато спала, пила воду і лягала спати, як тільки прилітала додому. Саша знала, що вранці буде в нормі і пристосується до зміни поясів. Вона літала з Парижа в Нью-Йорк упродовж дванадцяти років.

У Парижі було холодно й дощило. Незважаючи на те що в Нью-Йорку стояло бабине літо, тут уже була зима. Саша привезла із собою кашемірову шаль, яку накинула на пальто, коли літак приземлився, і, як завжди, машина вже чекала на неї. Вони говорили з водієм про погоду і політ; коли Саша приїхала додому, там було тихо. Прибиральниця, що приходила серед тижня, залишила їжу в холодильнику, як вона завжди робила. І як тільки Саша увійшла в двері, вона підняла слухавку і подзвонила Арту-

рові. В Америці була п'ята година вечора, і чоловік був радий її чути. Він саме зачиняв будинок у Гемптоні і збирався додому.

— Я сумую за тобою, — сказав він, коли Саша розповіла про погоду в Парижі. — Може, тобі відкрити галерею в Маямі? — пожартував він.

Він знав, що, незважаючи на погоду, Саша понад усе в житті хотіла переїхати до Парижа, він і сам хотів це зробити разом із нею наступного року, коли піде на пенсію. Йому подобалося жити там у ранні роки їхнього шлюбу. Хоча він любив обидва міста. Для нього важливим було лише те, щоб він знаходився поруч із нею, йому подобалося поділяти з нею життя.

— У четвер я на день їду в Брюссель, щоб подивитися нового художника і провідати одного зі старих, — повідомила Саша.

— На вихідні приїжджай додому.

Вони планували піти на день народження до однієї з її кращих подруг. Винуватиця свята торік овдовіла і тепер зустрічалася з новим чоловіком, який нікому не подобався. Вона зустрічалася, проте, з декількома за останній рік, але жоден, здавалося, не сподобався її друзям. Хоча сама вона всім дуже подобалася, і друзі сподівалися, що останній чоловік також ось-ось зникне. Її покійний чоловік був одним із кращих друзів Артура, він умирав довгою, болісною смертю від раку. Помер у п'ятдесят два, і вдова була такого ж віку. Вона жартувала з приводу того, як принизливо для неї було повернутися працювати на ринок після двадцяти дев'яти років шлюбу. Артурові і Саші було шкода її, тому вони мирилися з її нудними обранцями. Саша знала краще, ніж будь-хто з її компанії, наскільки самотньою почувалась її подруга.

— Я постараюся повернутися додому в четвер чи п'ятницю. Хочу побачити Хав'єра, а це залежить від того, коли він приїде.

І Саша розповіла йому про свої плани.

— Передай йому, що я люблю його, — сказав Артур. Вони поговорили ще кілька хвилин.

Коли вони закінчили розмову, Саша зробила собі салат, переглянула папери, що залишив для неї менеджер галереї, і розкрила пошту з Парижа. У ній були кілька запрошень на вечірки, величезна кількість оголошень про відкриття виставок і лист від друга. Вона рідко ходила на вечірки в Парижі, хіба що відвідувала ті, котрі влаштовували важливі клієнти: тоді вона відчувала, що зобов'язана піти. Саша не любила виходити без Артура, їй подобалося тихе життя, не враховуючи деяких подій у світі мистецтва і вечери з близькими друзями.

Вона зателефонувала Хав'єрові, як і обіцяла, але його не було вдома. Тоді вона залишила повідомлення на автовідповідачі. Опівночі Саша вже була в ліжку, одразу ж заснула, а вранці прокинулась о восьмій від дзеленчання будильника. За вікном ішов дощ, на місто опустився туман, і виникало таке відчуття, ніби був розпал зими. Саша надягла плащ, пройшла через сад у галерею, вона була там вже о пів на десяту, на десяту в неї призначена зустріч із менеджером. У понеділок галерея була зачинена для відвідувачів, і всі працівники присвячували цей день роботі. Разом із менеджером Бернардом вони планували покази і складали розклад на наступний рік.

Саша пообідала за своїм робочим столом, а потім непомітно пролетіла друга половина дня. Була майже шоста година вечора, коли секретарка сказала їй, що телефонує дочка з Нью-Йорка. Хав'єр дзвонив набагато частіше, ніж Тетяна, і того дня Саша вже двічі говорила з ним. У середу він обіцяв приїхати і повечеряти разом із нею, тому вона могла вже повернутися до Артура в четвер. Саша, посміхаючись, підняла слухавку, очікуючи почути ще більше скарг на фотографа, на якого пра-

цювала Тетяна. Їй хіба що залишалося сподіватися, що дочка не звільнилась. Часом вона була дуже вперта і не любила підкорятися іншим людям, також не любила, коли з нею нечесно поводяться. Саша знала: Тетяна вважає, що її новий бос не дуже добре поводить з нею. Зі здобутими університетськими знаннями вона очікувала, що робитиме щось більше, ніж приготування кави і підмітання підлоги в студії після того, як бос іде додому.

— «Бонжур, шері», — сказала Саша французькою і була здивована, коли на іншому кінці дроту запанувала тиша. Мати пропустила, що їх роз'єднали і що Тетяна передзвонить пізніше. Вона вже збиралася покласти слухавку, коли почула якийсь придушений звук, що більше був схожий на тваринний, аніж на людський. — «Таті? Се ту?» Це ти? Люба, що трапилося?

Тепер вона точно знала, що дочка плаче, схлипуючи в слухавку. Багато часу минуло, поки вона заговорила.

— Мамо... приїжджай додому... — незважаючи на всю її освіту, вона говорила, як п'ятирічна дитина.

— Що трапилося? Тебе звільнили? — Саша могла подумати тільки про це як про причину, що довела її дочку до такого стану. У Тетяни не було хлопця в той час, тому це явно не могло бути нерозділене кохання.

— Тато... — сказала вона і знову заридала, а серце Саші тенькнуло і ледве не вирвалося з грудей. Що ж могло з ним трапитися, заради усього святого?

— Тетяно, розповідай мені, що трапилося. Швидше, ти лякаєш мене!..

— Він... кілька хвилин тому мені зателефонували з його офісу...

У Нью-Йорку був полудень. Саша знала, що якби він потрапив в аварію дорогою додому, тоді хтось подзвонив би їй учо-

ра ввечері. З ним завжди були всі номери, за якими можна було зв'язатися з нею, як і в Саші.

— З ним усе гаразд? — Саша відчувала, як стискається її серце, коли вона ставила це питання, а Тетяна без упину плакала.

— Стався серцевий напад... в офісі... вони викликали лікарів...

— О Господи... — Саша заплющила очі, слухаючи це, рука затремтіла, але міцно тримала слухавку.

— Мамо... він помер.

Світ потемнів для Саші, коли Тетяна сказала це. І в кімнаті все перевернулося догори дном. Не усвідомлюючи цього, однією рукою вона тримала слухавку, а другою схопилась за край письмового стола, щоб утриматись на ногах. У неї було таке відчуття, ніби вона падає в прірву.

— Не може бути, це помилка, — сказала Саша, наче вона могла повернути все, заперечуючи те, що відбулося. — Це не правда! — крикнула вона, і сльози підступили до очей. У неї було таке відчуття, немов через кожну клітинку її душі пройшов смертоносний електрошок.

Саша жадібно ковтала повітря.

— Це правда, — промовила Тетяна крізь плач. — Мені подзвонила місіс Дженкінс. Батька відвезли в лікарню, але він був уже мертвий. Мамо... приїжджай додому...

— Я їду, — сказала Саша і встала, в паніці оглядаючи кімнату, наче вона очікувала, що хтось матеріалізується і допоможе їй, скаже, що все це неправда. Але ніхто не з'явився. Вона сама стояла в кімнаті. — Де ти?

— Я на роботі.

— Іди додому... ні, не йди додому. Іди в галерею. Я не хочу, щоб ти була сама. Розповіси там, що трапилося. Вони зрозуміють. — Тетяна тільки плакала, слухаючи матір. Саша знала,

що о дев'ятій годині вечора був рейс до Нью-Йорка, через сім годин вона вже буде вдома. А в Нью-Йорку час ішов на шість годин раніше. У місті вона буде об одинадцятій годині вечора за нью-йоркським часом (п'ята година ранку за паризьким). Вона знала, що її віддана помічниця відведе Тетяну в квартиру батьків. Тож вона додала: — Залишайся там, де ти зараз, Таті. Я попрошу Марсі заїхати по тебе.

Марсі працювала на Сашу від дня відкриття галереї. Це була добра жінка, їй нещодавно перейшло за сорок, але вона так і не була заміжньою, у неї не було дітей, а діти Саші були для неї як рідні. Потім Саша знов заговорила і це було схоже на спалах світла серед хаосу:

— Я люблю тебе, Таті, я приїду додому, як тільки зможу.

Саша затремтіла вся з ніг до голови, коли поклала слухавку. І в момент повного божевілля вона набрала номер мобільного телефону Артура. Його секретарка місіс Дженкінс відповіла на дзвінок. Вона вже збиралася телефонувати Саші, але Тетяна перша додзвонилася до неї. На якусь мить Саша повірила в те, що Артур відповість на дзвінок. Але замість нього це зробила секретарка.

— Вибачте, місіс Боардман... я шкодую... це було так раптово. Я не знала... він не дзвонив мені... я бачила його п'ять хвилин по тому. Я увійшла до нього з паперами на підпис, а він лежав на своєму столі. Він уже був мертвий. Вони намагалися... але нічого не могли зробити. — І секретарка переповіла Саші жахливу сцену, коли вона побачила, як лікарі намагалися оживити його і як їм це не вдалося. Місіс Дженкінс теж плакала. — Я зроблю все, що можу. Чи треба комусь подзвонити? У лікарню? У похоронне бюро? Я вам співчуюю...

— Я зроблю все це, коли приїду додому.

«Або Марсі зробить це», — подумала Саша.

Вона не хотіла, щоб хтось інший приймав рішення щодо її чоловіка. Вона навіть сама не хотіла все це робити. Але спочатку треба буде зателефонувати синові.

Саша швидко сказала Євгенії, секретарці в Парижі, що трапилося, попросила купити квиток на рейс і зібрати її речі. Секретарка була шокована. Спочатку вона не хотіла вірити в це, але потім, побачивши вираз обличчя Саші, вона зрозуміла, що це правда. Саша була біла як крейда і вражена в саме серце. Євгенія бачила, що руки Саші тремтіли, як осикове листя, коли вона набирала номер Хав'єра.

Євгенія одразу вийшла з кімнати і повернулася через кілька хвилин із чашкою чаю, а потім пішла, щоб домовитися про політ. Саша плакала в слухавку, говорячи з Хав'єром, який був так само засмучений і шокований, як і вона. Він сказав, що прилетить у Париж, зустрінеться з нею і вони разом полетять додому. Але якщо його виліт затримають, то вони можуть не зустрітись, тому Саша попросила його летіти одразу до Нью-Йорка, якщо він може. Це вже не могло допомогти його батькові, але буде важливо для неї і Тетяни. Хав'єр тихо плакав, коли поклав слухавку. Ніч була жахливою.

Євгенія збрала речі Саші, як та і просила, і скасувала всі плани на тиждень. З поїздкою в Брюссель доведеться почекати. Усе життя зруйновано водномить. Саша ніяк не могла зібрати докупи думки, проте вона навіть і не намагалася. Секретарка і менеджер галереї відвезли її в аеропорт, доглядали за нею, як за маленькою дитиною, а потім посадили в літак. Коли Саша була вже на борту, вони пояснили стюардесі, що сталося. Вони обоє переживали, як вона перенесе політ. Берnard, менеджер, запропонував полетіти з нею, але Саша відхилила цю пропозицію, проте пошкодувала про це, як тільки літак злетів. Її накрила хвиля паніки, така сильна, що вона боялася,

як би в неї самої не трапився серцевий напад. Один із пасажирів сказав іншому, що Саша буквально позеленіла і вкрилася потом. Вони накрили її ковдрами і попросили пасажирів, що сидів поруч, пересісти на інше місце, а поряд із Сашею на якийсь час сіла стюардеса. Вони запитали її, чи є в неї заспокійливе, а Саша сказала, що немає, бо вона ніколи не вживала його. Адже раніше вона ніколи не втрачала свого чоловіка. Саша не почувалася так, коли помер її батько, тоді їй просто було погано. Але ж йому було вісімдесят дев'ять років, він і сам часто попереджав Сашу про те, що одного разу це може трапитися, і вона знала, що колись так і станеться. Більш-менш вона була підготовлена до цього. Але не до такого. Не до смерті Артура. Усього лише день тому він сказав, що кохає її. Вона залишила його сплячим у Гемптоні, а зараз його вже не було. Це не могло бути правдою, не могло! Але... але це сталося. Вона пригадувала, що одного разу почувалась так само, не могла себе контролювати і була налякана — їй було дев'ять років, коли померла її мати. Тепер вона знову відчувала себе дитиною. Сиротою. Усю дорогу до Нью-Йорка вона проплакала. Бернард зателефонував із Парижа Марсі, та приїхала в аеропорт і чекала, поки Саша пройде митницю. Тетяну вона залишила в квартирі з другом.

Марсі не запитувала, як почувається Саша. Та вона й не могла цього зробити. Саша ледь могла говорити. Вона була однією з найбільш стриманих жінок, яких знала Марсі, але зараз вона була цілком розбита. Марсі мовчки обійняла її і пригорнула до себе, а потім вивела з аеропорту. Саша плакала, а перехожі дивилися на неї. Через хвилину вона вже була в машині і водій мчав у бік Нью-Йорка. Саша була надто засмучена, щоб говорити, а потім на півдорозі до міста вона почала ставити питання, відповіді на які не мали ніякого значення. Не важливо хто, як, де, коли — Артура більше не було. Без попереджен-

ня. Без жодного звуку. Він не попрощався з дружиною і дітьми. Просто зник.

Було боляче дивитися на зустріч Саші й Тетяни в квартирі через півгодини. Марсі просто мовчки стояла і плакала. Відчуваючи себе безпорадною, вона зробила для них бутерброди, яких все одно ніхто не їв. Налила води і кави, яких ніхто не пив. Марсі намагалася умовити Сашу випити що-небудь, але вона не хотіла цього. О другій годині ранку Хав'єр повернувся з Лондона. Він зателефонував другу, який забрав його з аеропорту. Один з його друзів-художників стояв за ним, коли він зайшов і одразу побіг до матері. Він обійняв її й Тетяну, і вони втрьох просто стояли та плакали. Ця картина вбивала Марсі. Вони сіли і цілу ніч говорили. Друг Хав'єра був єдиний, хто їв те, що приготувала Марсі. Інші нічого не їли і не пили.

Разом із ранком реальність важким тягарем опустилася на них. Саша пішла в лікарню і наполягла на тому, щоб їй показали чоловіка. Вона хотіла побути з ним наодинці, і коли вона вийшла з кімнати, то була схожа на примару, але не плакала, вбита горем після того, як попрощалася з чоловіком. Після цього вони пішли до похоронного бюро і домовилися про організацію поховання. Священик приїхав до неї на квартиру, Марсі весь цей час не відходила від неї. Хав'єр поїхав із Тетяною в її квартиру. Коли виїхав священик, Саша обернулася до Марсі і поглянула на неї:

— Це насправді відбувається? Не можу в це повірити... Я все чекаю: ось-ось хто-небудь скаже мені, що це якийсь жорстокий жарт. Але це не так, чи неправда?

Марсі похитала головою.

Так і сплив день, Саша почувалась пригніченою і мала вигляд зомбі, проте намагалася заспокоїти дітей. Увечері вони з'їли піцу і більше нічого. Тетяна лягла у своїй колишній спальні, Хав'єр пішов прогулятися з друзями і повернувся п'яний.

Саша сиділа у вітальні й дивилася в нікуди. Вона не могла повернутися в їхню спальню — найдужче їй хотілося бути з ним. І коли тієї ночі нарешті пішла в ліжко, то була занадто утомлена, щоб спати. Саша вдихнула запах крему після гоління на його подушці, впала обличчям у неї і схлипнула. Марсі залишилася з нею і спала на дивані — вона була щирою й відданою подругою. Кілька годин поспіль тієї ночі вона телефонувала друзям і говорила про похорон. Вона подзвонила також у галерею в Парижі. Приїхали всі.

Марсі замовила квіти, а Саша — музику. Почали заходити друзі і пропонувати свою допомогу. Супровідних вибрали серед співробітників і найкращих друзів Артура. Коли Саша збирала речі покійного чоловіка, у неї було таке відчуття, що вона й сама от-от помре. Після похорону в будинок прийшли люди. Якийсь час по тому Саша зізналася, що майже нічого не пам'ятала. Ні музики, ні квітів, ні людей, які прийшли на похорон. Саша не пам'ятала тих, хто прийшов після поховання в квартиру. На вигляд вона була такою, як звичайно, при здоровому розумі, поводитись якомога спокійніше. Але насправді вона була шокована. У такому самому стані перебували і її діти. Вони трималися разом, як потопаючі люди з корабля, що зазнав аварії. Таке ж відчуття було й у Саші. Найважче випробування чекало їх наступного дня. Настало реальне життя без Артура. День у день тепер доведеться жити без нього. Біль від цієї думки був нестерпним. Це було ніби операція без анестезії, і Саша не могла собі уявити, як прокидатиметься щоранку і знатиме, що більше ніколи не побачить його. Усе, що завжди було любим, прекрасним і легким, тепер стало нестерпним і болочим. Не буде ніякої винагороди за дні, прожиті без нього, немає стимулу для того, щоб, прокинувшись ранком, чогось чекати і на щось сподіватись, нема сенсу жити — хіба що заради дітей.

Минуло два тижні, і Хав'єр виїхав у Лондон. Він часто телефонував матері. За тиждень Тетяна повернулась на роботу. Саша дзвонила їй щодня, і більшу частину розмови Тетяна просто плакала, як тільки чула голос матері. Крім співчуттів співробітників і підтримки Марсі, єдиною розрадою для Саші були розмови з друзями, які пережили таке саме. Вона ненавиділа говорити з ними, бо в більшості випадків це викликало в неї депресію, але принаймні вони чесно говорили про те, чого можна чекати. І, на жаль, жодне їхнє слово не звучало оптимістично.

Алана Аппельбаум, чий покійний чоловік був колись другом Артура і чий день народження Саша пропустила, бо напередодні був похорон Артура, сказала, що перший рік був для неї нестерпним від першого дня й до останнього. Іноді їй все ще болить душа. Але через рік вона вирішила пересилити себе і спробувати зустрічатися з іншими чоловіками. На її думку, більшість із них були недоумками, і вона дотепер ще не зустріла пристойного чоловіка, але, принаймні, не сиділа сама вдома і не плакала. Її теорія була такою: яким би жахливим чи недоумкуватим не був чоловік — головне те, що вона не самотня.

Одна з близьких подруг Саші в Парижі, яка три роки тому втратила чоловіка внаслідок нещасного випадку під час катання на лижах у Валь Дизері, по-іншому дивилась на речі. Вона говорила, що краще буде сама, але не з недоумками. Їй було сорок п'ять років, у сорок два вона овдовіла, отож вона казала, що не зустрічала вільних пристойних чоловіків — усі були одружені. А всі інші були ідіотами чи ще гірше. Тому вона запевняла, що на самоті щасливіша. Але Саша помітила, що останні рік чи два її подруга стала надто багато пити. Часто, коли вона телефонувала Саші, аби втішити її, вона неправильно прораховувала різницю в часі, бо була п'яна. Отже, на самоті вона не так вже й добре долала горе.

Одного разу, подзвонивши Марсі, Саша сказала: «Можливо, єдиний спосіб вижити — це стати п'яницею». Вона не могла слухати подруг, їхні розмови заганяли її в депресію. Від розлучених Саша знала, що справи в них не ліпші. Їм не треба було жити з нестерпним горем, вони могли сховати його за ненавистю до колишніх чоловіків, особливо якщо ті пішли до інших, молодших жінок. Як наслідок — Саша стала уникати подруг, ізолювала себе і намагалася забутися в роботі. Іноді це допомагало, але переважно — ні.

І ось перше Різдво без Артура, воно пройшло із нападами великих і маленьких істерик. На Різдво Тетяна і Хав'єр були з матір'ю, опівночі вони всі сиділи у вітальні і схлипували. Ніхто не хотів розкривати подарунки, і Саша передусім. Тетяна подарувала їй важку кашемірову шаль, тому що дочці здавалося, ніби мати увесь час мерзне, можливо, через те, що мало їсть і майже не спить. Хав'єр подарував їй набір книг з мистецтва, які вона давно хотіла купити. Але без Артура це було не Різдво.

Наступного дня діти поїхали кататися на лижах із друзями. Перед новорічною піччю, о восьмій годині вечора, Саша прийняла снодійне, прокинулася о другій годині наступного дня і була рада, що пропустила свято. Вони з Артуром ніколи не робили щось особливе на Новий рік, але тоді, принаймні, він був із нею поруч.

Тільки в травні Саша хоч трохи відчула себе людиною. На той час уже минуло сім місяців після смерті Артура. Весь цей час вона лігала раз на місяць до Парижа, там сиділа ночами вдома, згорнувшись калачиком і замерзаючи, закінчувала роботу якомога швидше і знову поверталася до Нью-Йорка. Більшу частину роботи в обох галереях вона передала менеджерам і була вдячна їм за роботу. Без них вона була б цілком безпорадна. Неділя стала для неї найжахливішим днем тижня, у якому б місті

Саша не була, бо вона не могла піти на роботу. Відтоді, як помер Артур, Саша не була в будинку в Гемптоні. Вона не хотіла їхати туди без нього, але не хотіла й продавати. Саша просто залишила його так і сказала дітям, що вони можуть користуватися будинком, коли захочуть. Сама вона не збиралася туди їхати. Вона не знала, що робити далі і як жити. У неї залишилась тільки робота, яка зараз була позбавлена радості для неї, але вона була єдиною розрадою у житті. Все інше здавалося пустелею розпачу. За все своє життя Саша ще жодного разу не відчувала себе такою безпорадною.

Менеджери обох галерей, навіть Марсі, умовляли її зустрічатися з друзями. Але Саша місяцями не відповідала на дзвінки, окрім тих, що стосувалися справ галереї. Проте навіть такі дзвінки доручала іншим, як тільки в неї траплялась така нагода. Вона ні з ким не хотіла говорити після того, як помер Артур.

У травні місяці, нарешті, вона відчула себе значно краще. На свій подив, вона прийняла запрошення Алани на вечерю в червні — й одразу ж пошкодувала про це. Але ще більше вона шкодувала тоді, коли настав той вечір. Найменше їй хотілося одягатись і виходити на вулицю. Марсі сказала, що Артур, напевне, хотів би, щоб Саша вийшла погуляти. Він дуже засмутився б, якби побачив, у якому вона тепер стані. Саша схудла приблизно на двадцять фунтів. Люди, які не дуже добре її знали, говорили, що вона має прекрасний вигляд, і не розуміли чому. Вони вважали модним бути змарнілою й худорлявою.

Отже, того доленосного червневого вечора Саша вперше вийшла з дому. Вона надягла чорний брючний костюм, взула туфлі на високих каблуках, а волосся зав'язала у хвіст. Діамантові сережки, що були на ній, їй подарував Артур на останнє Різдво перед його смертю. Саша плакала, коли надівала їх.

Вона дуже схудла, і увесь її колишній одяг, звичайно, став завеликий для неї.

Вечірка, на яку вона прийшла, почалася приємніше, ніж Саша очікувала, більшість присутніх людей були їй знайомі. Поруч з Аланою був черговий молодий чоловік, і цього разу він виявився на диво доволі пристойним. Вони з Сашею перекинулися кількома словами, і з розмови вона зрозуміла, що він колекціонує твори сучасного мистецтва, один чи два рази він навіть був клієнтом її галереї. Розпач охопив Сашу, коли вона зрозуміла, що Алана попросила свого молодого чоловіка привести друга, який сів поруч із Сашею за вечерею. Він був розумним і, можливо, навіть цікавим, коли не враховувати того, що він розпитував Сашу так, ніби вона записалася через Інтернет на побачення, чого насправді вона ніколи не робила і не збиралася робити й зараз. Вона знала, що Алана не раз зустрічалася з чоловіками, з якими знайомилась через Інтернет. Думка про це наводила на Сашу жах. Вона не хотіла ні з ким зустрічатися — ні з цим чоловіком, ні з якимсь іншим. Вона збиралася довіку оплакувати Артура.

— Тож скільки у вас дітей? — запитав він її одразу, ще до того, як вони почали вечеряти.

Саша подумала про те, чи не можна поскаржитись на мігрень і зникнути. Але вона знала, що Алана образиться. Вона також знала, що господарка хотіла зробити якнайкраще, але Саша не хотіла цього. Їй хотілося лише одного — бути на самоті. Рани все ще не загоїлися, і вона не хотіла кимось замінити Артура. Ніколи.

— У мене двоє дорослих дітей, — в'яло сказала Саша.

— Це добре, — сказав він з полегшенням.

Саша знала, що він був біржовим маклером, і він сам розповів їй про те, що вже чотирнадцять років розлучений. На вигляд йому було п'ятдесят років, він був на два роки старшим від Саші.

— Насправді це не дуже добре, — чесно відповіла Саша, смутно посміхаючись чоловікові. — Вони не живуть зі мною, і я дуже нудьгую без них. Як би мені хотілося, щоб вони були молодші, бо тоді жили б разом зі мною.

Йому стало більш ніж незручно від її відповіді.

— Ви ж не збираєтесь заводити ще?

У Саші склалося таке враження, що в нього був список питань і тепер він відпрацьовував кожен пункт один за одним.

— Я б із радістю, але я вдова, — для неї ця відповідь цілком роз'ясняла її становище, але для нього — ні.

— Ви, напевно, одружитесь удруге. — Отак водномить він закреслив Артура і перейшов до наступного. Саша не могла так.

— Я не вийду заміж удруге, — сказала Саша вперто, потім вони пішли до столу, і з жахом вона помітила, що він сідає поруч. Алана явно мала якийсь план.

— Як довго ви були одружені? — запитав він з новим інтересом.

Жінки, що оплакували своїх чоловіків, не цікавили його. У цьому разі в нього нічого не вийде, згоди не буде.

— Двадцять п'ять років, — сказала Саша, коли вони сіли.

У нього не було й крихти такту, як і в його питаннях.

— Тоді я розумію, чому ви не хочете ще раз заміж. Набридло, чи не так, після всіх тих років? Я був одружений одинадцять років, і мені вистачило.

Саша з жахом подивилася на нього і довго не відповідала.

— Мені не було нудно в заміжжі, — упевнено сказала вона. — Я дуже кохала свого чоловіка.

— Це погано, — сказав він, встромляючи виделку в першу страву. Це був єдиний перепочинок, що він дав Саші. — Ви, напевно, пам'ятаєте все краще, ніж було насправді. Більшість овдовілих жінок потерпають від такого роду ілюзії. Вони всі

думають, що були одружені зі святими, після того як ті вмирають. Але коли вони були живі, то дружини були про горопах далеко не такої думки.

— Запевняю вас, — відрізала Саша, презирливо дивлячись на нього і долаючи бажання пожбурити в нього чимось, — я до нестями кохала свого чоловіка. І це, до речі, не ілюзія, — додала вона крижаним тоном.

— Добре, добре, — сказав він, засмутившись. — Повірю вам на слово. Зі скількома чоловіками ви зустрічалися після того, як він помер?

Алана, подивившись на них, побачила вираз обличчя Саші і зрозуміла, що справи в них ідуть не дуже добре. Саша аж побіліла з люті.

— Я ні з ким не зустрічалася і не збираюся цього робити. Ніколи. Вісім місяців тому помер мій чоловік, і це перше запрошення у світ, що я прийняла відтоді.

Сусід за столом уп'явся в неї поглядом, здивований.

— О Господи, так ти незаймана! — спочатку, схоже, відповідь здалася йому дивною, але потім, коли він подивився на Сашу з інтересом, він прийняв її слова як виклик. Він вирішив, що Саша підходила йому.

— Ні, я не незаймана, як ти назвав це. І я не хочу, щоб мене «займали». Я сорокавосьмирічна вдова, яка дуже любить свого чоловіка.

Сказавши це, Саша обернулася спиною до сусіда і стала розмовляти з чоловіком праворуч від неї, якого вони з Артуром добре знали. Він був одружений, Саші з Артуром дуже подобалися він сам і його дружина.

— З тобою все гаразд? — старий друг уважно подивився на Сашу, коли та повернулася до нього з палаючими очима.

Він говорив тихо, і коли Саша кивнула, її очі наповнилися сльозами. Чоловік ліворуч від неї не тільки поведився образливо, крім цього, він дуже розтривожив Сашу. Тепер, як удові, їй варто очікувати такого ставлення. Вона почала вже думати про те, що, можливо, у майбутньому їй варто було б говорити людям, що вона заміжня. У неї не було ніякого бажання бути для когось незайманою. Це позбавляло її гідності й поваги, які вона сприймала як належне, коли була з Артуром. Вона не тільки втратила чоловіка, якого кохала, але зараз, за один вечір, вона зрозуміла, що на додаток до всього вона стала вразливою, втративши захист люблячого чоловіка, а також безпеку й затишок заміжжя.

— Зі мною все гаразд, — сказала Саша ніжним голосом своєму сусіду з іншого боку.

— Мені дуже шкода, Сашо, — сказав він співчутливо, потиснувши їй руку, через що сльози покотилися по щоках, і їй довелося шукати в маленькій сумочці носову хусточку. Тепер вона не могла собі дозволити вийти кудись без неї. І коли вона висякалася в хусточку й витерла сльози, їй стало соромно і жаль себе.

Решту часу вона їла те, що було на тарілці, а потім зникла якомога непомітніше, поки всі інші переходили у вітальню на каву. У неї навіть не вистачило сміливості попроситися з Аланою, але вона пообіцяла, що зателефонує їй завтра вранці.

Проте їй не довелося цього робити. Алана сама подзвонила в офіс Саші. Була субота, але Саша сиділа в галереї, працювала, що стало вже тоді звичайним. Більше не буде ніяких вихідних у Гемптоні, де їй дуже подобалося проводити час з Артуром, але сама Саша не могла там відпочивати.

— Що трапилось? — голос Алани звучав жалібно. — Насправді він гарний хлопець, він би сподобався тобі, якби ти познайо-

милася з ним ближче. До того ж ти йому сподобалася. Він вважає тебе чудовою!

Такі новини тільки ще більше роз'ятрили Сашу.

— Дуже люб'язно з його боку. Мені не потрібна була пара, Алано. Я просто хотіла прийти на вечерю.

— Ти не можеш бути вічно сама. Сашо, рано чи пізно тобі доведеться вибратися зі своєї нори. Ти молода жінка. А якщо бути реалісткою, то навколо не так і багато пристойних хлопців. А цей гарний.

Це Алана так вважала. Саша зрозуміла, що за останній рік на її судження став впливати розпач.

— Мені не потрібен гарний хлопець, — сумно сказала Саша.

Їй подобалася її подруга (точніше, раніше подобалася), але зараз вона просто ненавиділа людину, на яку перетворювалася Алана. Здавалося, з того моменту, як вона стала вдовою, її здоровий глузд, гарний смак і гідність немов випарувались. Саша була впевнена, що не всі вдови такі. В Алани були також великі проблеми з грошима, вона прагнула якнайшвидше знайти чоловіка, щоб він зайнявся цими питаннями. І, як говорив колись Артур, чоловіки добре відчували це. Артур це називав «ароматом паніки». Такий запах чоловікам не подобався.

— Тобі потрібен Артур, — сказала Алана, посипаючи Сашині рани сіллю. — Ну, якщо ти хочеш знати правду, то мені потрібен Тобі. Але їх більше немає поруч, Сашо. Вони не повернуться, а ми застрягли тут без них. Нам треба витягти себе з цієї жахливої ситуації будь-яким чином, яким тільки можливо.

— Я не готова до такого, — м'яко сказала Саша. Вона не говорила своїй подрузі, якою дурною та здається і як принизливо поводить себе останнім часом. — Може, правильним рішенням буде самотність? Я навіть не можу собі уявити, щоб я вийшла куди-небудь на побачення.

Вона цього й не хотіла.

— Сашо, тобі сорок вісім років, мені п'ятдесят три. Ми занадто молоді, щоб бути вічно самотніми.

Саша почувалась молодою, коли була одружена з Артуром. Відтоді, як він умер, вона відчувала себе старою бабою.

— Не знаю, Алано, не знаю, що тобі відповісти. Я просто знаю, що зараз краще вмру, ніж буду зустрічатися з ким-небудь. — Як і завжди, Саша була до болю відвертою.

— З часом це мине. Дай цим хлопцям шанс, і рано чи пізно ти знайдеш того, хто тобі підійде. — Судячи з чоловіків, з якими Алана зустрічалася за останній рік, жоден із них, за винятком теперішнього, не був схожий на того, з ким хотіла б зустрічатися будь-яка жінка при здоровому розумі — хіба що через гроші. В Алани були зовсім інші плани, не схожі на плани Саші. Саша лише намагалася пережити втрату Артура. Алана наполягала: — Через кілька місяців усе буде інакше. Почекай, поки мине перший рік. А потім ти будеш готова.

— Мабуть, ні. У мене є діти, галереї і художники.

Хоча без Артура ніщо, крім дітей, для неї не мало значення. Тепер вона ледве могла сконцентруватися на роботі. Через неї вона тільки виходила з квартири в Нью-Йорку та з будинку в Парижі. Але ніщо в житті не давало їй радості.

— Цього недостатньо, і ти знаєш це, — холодним тоном сказала Алана.

— А для мене, може, достатньо.

— Але не для мене. Я хочу зустріти гарного хлопця і вийти заміж. Якщо не гарного, то багатого, — промовила Алана. Проте Сашу не цікавила ні перша, ні друга категорія чоловіків. — Дай собі ще півроку, і ти теж будеш шукати.

— Гарзд, але сподіваюся, що не буду, — з тугою сказала Саша. Коли вона думала про це, їй ставало ще гірше.

— Подивимось, — сказала Алана, ніби вона краще знала.

Але в одному вона мала рацію: всім — і овдовілій, і розлученій жінці — було важко в цей час знайти пристойного чоловіка. Алана говорила, що це вона чула від усіх своїх подруг. Як, до речі, чула і Саша, але для неї це не мало значення.

Наступного тижня вона повернулася в Париж і провела там цього разу два тижні. Уперше за всі ці місяці вона провідала своїх художників у різних містах Європи: Брюсселі, Амстердамі і Мюнхені. По дорозі додому вона зупинилася в Лондоні, аби провідати сина. Його душевний стан був значно кращим, він працював над кількома цікавими новими роботами. Вони справили на Сашу враження. Вона назвала Хав'єрові галерею, з якою йому треба було переговорити щодо картин, і він був задоволений. Хав'єр не хотів виставлятися в «Сювері». Він вважав це непотизмом і сам хотів долати весь шлях.

Хав'єр знову згадав друга Ліама Аллісона, він про нього часто думав. Син стверджував, що Ліам — один із найталановитіших художників, яких він будь-коли зустрічав. Хав'єр хотів, щоб Саша подивилася його праці.

— Я була б рада, але хотіла б, аби він спочатку вислав мені слайди.

Саша не хотіла гаяти час, адже, переглянувши слайди, вона вже багато що зрозуміє. Але це було марно: скільки б разів вона не говорила Хав'єрові, його друг жодного разу не надіслав слайди. Хав'єр говорив, що Ліам сором'язливий — незвичайна якість для молодого художника, а тим паче для дорослого. Але з розповідей сина було зрозуміло, що його друг був далеко не сором'язливим. Кожного разу, коли Хав'єр погано поведився і його поведінка виходила з-під контролю, він ішов на божевільну вечірку чи робив щось надзвичайне, — загадковим чином Ліам завжди опинявся поруч. Нещодавно, у неділю ввечері, вони

разом пішли повечеряти, випили занадто багато вина, після чого взяли таксі, поїхали в аеропорт і на чотири дні полетіли в Марокко. Хав'єр сказав, що він ще ніколи в житті так не веселився. Коли він повернувся, то зателефонував матері. Саша хвилювалася, бо син не відповідав на дзвінки протягом тижня.

— Я спробую здогадатися, — сказала вона, коли Хав'єр знову з'явився і розповів, де був, — цей Ліам знову був із тобою. — Саша майже могла пророкувати події. Щоразу, коли Хав'єр веселився чи робив божевільні вчинки, він говорив, що Ліам був із ним. — Напевно, він божевільний. А його дружина, мабуть, свята.

— Вона звикла, — з легкістю відповів Хав'єр, — але колись їй усе це набридне. Вона працює і чекає від Ліама, що він доглядатиме за дітьми.

— Напевно, вона забезпечує його і дітей, — мовила Саша, добре знаючись на цій справі. Вона знала художників таких самих, як він, хоча ніхто з її знайомих не був таким буйним і не ставився так байдуже до правил поведінки, судячи зі слів Хав'єра. — Якби я була на її місці, я б убила його.

— Гадаю, вона кілька разів поривалася зробити це. Я не думаю, що наша подорож у Марокко була найбільшою нерозсудливістю за час їхнього подружнього життя.

— Не дивно, він схожий на тих хлопців, з якими я раніше не дозволяла тобі спілкуватися, бо через них у тебе могли бути неприємності. Одного разу він потрапить у таку халепу, з якої важко буде вилізти.

— Він непогана людина і ніколи не робить небезпечних учинків. Йому просто подобається весело збувати час, і він ненавидить, коли йому говорять, як треба поводитись. Гадаю, коли він ріс, на нього тиснуло багато правил чи щось подібне. Він ненавидить робити те, що від нього очікують. Йому подобається бути на вільному поводити.

— Із нетерпінням чекатиму зустрічі з ним, — сумно сказала Саша.

Насправді вона сподівалася, що коли він і надішле їй слайди, то їй не сподобаються його роботи. За описами Хав'єра, він схожий на головний біль, який зовсім не потрібен Саші. Хоча іноді люди з енергійною і яскраво вираженою натурою мають безсумнівний талант. Саша вважала, що такого художника, як Ліам, треба добре відшліфувати: як врожай, зібрати, зв'язати в снопи і надати форми, потім змолоти на борошно й аж тоді випікати запашний хліб. Інакше такі люди забувають, що треба працювати. Хоча Хав'єр говорив, що Ліам свідомий і старанний щодо картин. Він просто безвідповідальний стосовно всього іншого. Хав'єр усе ще був повний рішучості представити свого друга матері. Він був переконаний у тому, що галерея Саші ідеальна для праць Ліама. Але поки що Хав'єрові не вдавалося звести їх разом — мабуть, на щастя Саші.

Липень Саша провела у Нью-Йорку, але їй близько не підїхала до будинку в Гемптоні. Вона просто не могла цього витримати і сказала Тетяні, щоб та користувалася ним. Саша навіть не хотіла поглянути на нього. У серпні вона поїхала в Сан-Тропе на два тижні відвідати друзів. У ті дні вона почувалась покинутою і забутою. Останні серпневі дні вона провела у своєму будинку в Парижі, відчуваючи себе пилінкою на курній дорозі. Цілий світ був занадто великим для неї тепер, без Артура. Її життя було схоже на пару туфель, що стали малі. За все своє життя вона ще ніколи не відчувала себе такою крихітною. Коли вмер батько, поруч був Артур і наповнював її життя. А зараз у неї нікого не було, окрім спогадів про чоловіка і нечастих візитів дітей.

Наприкінці серпня вона повернулася до Нью-Йорка і нарешті зважилась поїхати в Гемптон на святкування Дня трудящих. Це був її перший візит після того, як вона цілий рік не з'яв-

лялася туди, і якоюсь мірою це було для неї полегшенням. Вона відчувала, ніби знову знайшла часточку його — ту, котрої їй так не вистачало. Шафа все ще була повна його речей, а коли вона подивилася на їхнє ліжко, то згадала останню зустріч. Він прошепотів, що кохає її, того ранку, коли вона ішла, Саша поцілувала його, і Артур знову заснув. Тут усюди були спогади, Саша годинами думала про нього і гуляла по пляжу, і тут, нарешті, почали гоїтися її рани.

Після свята вона повернулася у галерею і мала значно кращий вигляд. Уже місяць вона виношувала одну ідею, але поки ще не прийняла рішення. Вона планувала це зробити з Артуром. І зараз це мало більше сенсу, ніж раніше. Вона хотіла повернутися додому. Жити в Нью-Йорку без нього було надто важко для неї.

Вересень пролетів, Саша була зайнята відкриттям виставки праць нового художника, куратором якого вона була. Вона проводила всі виставки, вибирала роботи, які треба було повісити, сама їх вішала, вишукувала контрасти й комбінації, у яких кожна картина мала б щонайкращий вигляд. У неї було інстинктивне чуття на такі речі, Саші завжди подобалась така робота. Вона також зустрічалася зі старими знайомими і клієнтами, брала участь у комісії музею; планувала провести панакхиду на спомин про Артура, щоб відзначити перший рік від дня його смерті. Хав'єр пообіцяв прилетіти в цей день. Служба була особливим сумним моментом для всіх них. Були присутні всі колеги Артура, діти і близькі друзі. Їхнім друзям було боляче дивитись на те, який сумний і нещасний вигляд мала Саша. Коли вони залишили церкву, було важко повірити, що минув рік.

Того вечора, після служби, Тетяна сказала, що звільнилась і збирається поїхати в Індію з друзями на кілька місяців. Вона

хотіла зробити там фотографії, а після повернення збиралася шукати роботу в одному журналі. Тетяна пообіцяла повернутися до Різдва. Тоді їй було двадцять три роки, вона сказала, що їй треба розгорнути крила. Це трохи непокоїло Сашу, але вона знала, що їй нічого більше не залишається, як відпустити її на волю. Після цього Саша вирішила поділитися з дітьми своїми планами. Вона має на меті переїхати назад у Париж, керувати галереєю там і припинити перельоти, які були невід'ємною частиною її життя за останні тринадцять років. Навіть після смерті Артура все, чого вона хотіла, — повернутися до своїх коренів. А коли поїде Тетяна, у Парижі Саша буде принаймні ближче до Хав'єра. Тетяна була вражена цим рішенням, а Хав'єр — задоволений.

— Гадаю, це піде тобі на користь, — сказав він по-доброму.

Цілий рік він турбувався про неї. У минулому мама завжди здавалася йому щасливою у Парижі — можливо, зараз буде так само. Весь останній рік вона надзвичайно сумувала.

— Ти продаси квартиру? — запитала Тетяна стурбовано. Вона рідко зупинялася в ній, але їй було приємно знати, що вона все ще є. Вона не знала колишніх планів батька після пенсії, їхніх розмов про те, що треба продати квартиру і купити невеликий будиночок.

— Не зараз, я буду в ній жити, коли приїжджатиму сюди.

Тетяна полегшено зітхнула. До речі, переїзд у Париж не дуже змінить життя Саші. Тепер у Парижі вона проводитиме три тижні на місяць, замість одного чи двох, а в Нью-Йорку — тиждень або більше, якщо знадобиться. Саша твердо стояла двома ногами в обох містах, вона так жила протягом тринадцяти років. Керівники галерей в обох містах були досвідченими і робили все, що вона говорила, завжди підтримуючи з нею зв'язок під час її від'їзду. Ця зміна буде легкою для неї.

Саша дочекалася листопада, щоб переїхати у Париж. Бо в Нью-Йорку жовтень завжди був найнасиченішим і найбільш клопітким місяцем у світі мистецтва. Їй треба було відвідувати збори комісії, організовувати шоу, перш ніж переїхати в Париж, до того ж вона хотіла побачитися з деякими друзями до від'їзду. Багатьох із них вона не бачила майже цілий рік. Вона влаштувала невелику вечірку на честь Алани, яка недавно заручилася, і в її серці було почуття неймовірного полегшення: подруга виходила за чоловіка, якого минулого червня представила Саші, і вони вдвох були задоволені. І, як завжди, Алана не могла втриматися і запитала, чи готова Саша зустрічатися з кимось. Вона запитувала про це Сашу щоразу, коли вони розмовляли. Ці слова вже стали ніби мантрою, яку Саша зненавділа.

— Ще ні, — Саша посміхнулась і відійшла вбік.

«Ніколи», — говорила вона собі. Останній вихідний вона провела в Гемптоні, а День подяки відсвяткувала з друзями. Хав'єр був у Лондоні, а Тетяна в Індії подорожувала з друзями. День подяки Саші було легше відсвяткувати в чужому будинку. Тоді це свято було не настільки особистим, а отже, не таким болісним для неї. У її власному будинку ще рік тому відсутність Артура була занадто відчутною і гіркою для всіх. А цього року було ліпше. Саша була здивована, коли довідалася від друга, якого вона зустріла на вечері, що, проживши тридцять чотири роки в шлюбі, він щойно розлучився. Цей чоловік був приблизно такого ж віку, як і Артур, вони не бачилися багато років. По секрету він розповів Саші, що його дружина стала алкоголічкою і за останні двадцять років їхнього спільного життя в неї трапилося кілька нападів. Він був засмучений, але йому вже стало легше, він був радий позбутися дружини. Йому було сумно чути, що Саша переїжджає. Вони дуже приємно поговорили

за вечерею, Саша помітила, що господарка будинку з надією спостерігає за ними. Вона сподівалася, що в них може щось вийти, коли запрошувала їх обох. Вони були єдиними одинаками серед гостей. Саша здивувалася, коли наступного дня він нагадав про себе. Він зателефонував, коли Саша збирала речі в Париж. Вона збиралася поїхати наступного дня.

— Чи погодишся ти піти зі мною на вечерю? — у його голосі було якесь хвилювання і незручність. Йому завжди подобалися вони з Артуром, йому подобалася Саша, він уже не зустрічався ні з ким протягом декількох років. Голос його звучав нервово і невпевнено.

— Із задоволенням, — з легкістю відповіла Саша. Вона знала, що незабаром їде, тому для неї це не було питанням, та й з інших причин теж. Наскільки вона знала, між ними нічого не було, крім дружби, та й не могло бути. — Завтра я їду в Париж. Я повертаюся, — сказала вона полегшено. Вона знала, що прийняла для себе правильне рішення. Навіть діти погодилися з нею.

— Дуже важко чути це. Я сподівався, що мені колись вдасться витягти тебе в кіно чи на вечерю.

Йому дуже хотілося знову зустрітись з нею. Навіть Саші довелося визнати, що з ним було б добре. Він справді гарний чоловік. Він просто був не Артур, а її більше ні з ким не цікавили зв'язки.

— Щомісяця я буду повертатись на кілька днів. Тобі треба буде якось прийти на одне з наших відкриттів, — сказала Саша, і він пообіцяв, що прийде.

— Я зателефоную тобі, якщо приїду в Париж. Іноді в мене з'являються там справи.

Але насправді він шукав когось географічно й емоційно доступнішого, і Саша вже знала, що більше не почує його. І їй

насправді було байдуже. Він побажав їй успіху, і наступного ранку вона взяла таксі й поїхала в аеропорт. О дев'ятій вона була в повітрі, а за півгодини вже міцно спала. Коли Саша відлітала, у Нью-Йорку був сонячний морозний день, а коли прилетіла в Париж, було холодно й дощило. Іноді вона забувала, наскільки депресивними бувають зими в Парижі. Але вона все одно раділа, що приїхала. Тієї ночі вона заснула в Парижі, у своєму ліжку, під шум дощу.

Коли вона прокинулась наступного ранку, туман був таким густим, що здавалося, ніби він товстою ковдрою лежить на дахах. Було холодно й похмуро, у будинку чулася вогкість. Коли вона лягла спати вночі, то навіть постіль була для неї незатишною, і Саша промерзла до кісток. На якусь мить вона скучила за теплою, затишною квартирою в Нью-Йорку. Намагаючись заснути, вона зрозуміла, що куди б вона не поїхала — її горе йде слідом за нею. Не мало значення, в якому місті вона жила чи в якому ліжку спала. Де б вона не була, в будь-якому місті чи країні, — її ліжко завжди порожніло і вона була самотня.

Розділ 3

У грудні в Парижі Саша мала дуже багато справ. У галереї все було чудово. Вона зустрічалася з багатьма найважливішими клієнтами, які хотіли зробити велику покупку чи продати кілька колекцій перед початком нового року. Майже щодня Саша розмовляла з Хав'єром, який перебував у Лондоні. Вона організувала прогулянку на лижах зі своїми дітьми. Вони збиралися поїхати із Сан-Моріц наступного дня після Різдва. У неї також було там кілька зустрічей із важливими клієнтами.

Громадське життя у Парижі, на відміну від Нью-Йорка, було більш формальним. Клієнти у Нью-Йорку були успішніші, але найчастіше менш формальні, і багато які з них стали для Саші друзями після декількох років співпраці. Люди, що їй подобалися, були цікавими, вони займалися різними справами, у них було різне походження. У Парижі ж це були люди з певного середовища, що є типовим для Європи. Головні клієнти походили з аристократичних родин, найчастіше титулованих, вони мали історію й великі гроші, які склалися поколіннями, наприклад родина Ротшильдів та інші. Багато хто з цих людей також дружили з батьком Саші. Вечірки, на які її запрошували, були колись шикарнішими

і вигадливішими, ніж ті, котрі Саша відвідувала у Нью-Йорку, коли Артур був живий. І тут важче було відмовитися від запрошення, оскільки багато людей, що запрошували її, купували в її галереї дорогі витвори мистецтва. Саша почувалась зобов'язаною. Вона поскаржилася про це Хав'єрові, проте він сказав, що це піде їй на користь. Але навіть у її віці Саша завжди була однією з наймолодших у залі і в більшості випадків нудьгувала. Вигдавши відмовку, вона йшла. І завжди була рада прийти додому.

У середині грудня, коли Саша звичайної похмурої, мрячної днини працювала в кабінеті, зайшла секретарка і сказала, що прийшов клієнт. Учора ввечері Саша познайомилася з ним на всьорці. Він хотів купити один рідкісний фламандський твір, Саша зраділа, що справа пішла далі розмов. Вона вийшла з офісу, аби, зустрівши клієнта, показати йому кілька картин, у яких він, здавалося, був зацікавлений.

Усім, крім Саші, за понад дві години візиту одразу стало зрозуміло, що йому, попри картини, сподобалася ще й господарка галереї. Наступного дня він запросив її в «Алейн Дукас», щоб обговорити майбутню покупку. Це був один із найкращих паризьких ресторанів, і Саша знала, що обід займе три або чотири години, під час яких їй буде дуже нудно. Але Саша бачила в результаті укладання угоди на мільйон доларів. Тепер вона завжди думала про роботу, виняток складав хіба що той час, коли вона телефонувала Тетяні чи Хав'єрові.

— Можливо, він зацікавлений не тільки в картині, мамо, — жартував Хав'єр, коли вона сказала йому про обід, на який прийняла запрошення і який мав відбутися наступного дня.

— Ну що ти говориш, синку, мій батько завжди ходив на такі обіди з клієнтами. І, повір мені, ніхто не переслідував його.

Хоча насправді Саша знала кількох таких жінок, що полювали на батька після смерті матері. Але вона жодного разу не ба-

чила, щоб батько виявляв романтичний інтерес хоча б до однієї жінки. Як і Саша, він був відданий своїй дружині до останнього дня. Або, принаймні, у неї склалося таке враження. Вона ніколи не обговорювала цього з батьком. Якщо й були жінки в його житті, то він добре приховував це, але Саша сумнівалася в тому, що в нього був хтось.

— Ніколи не знаєш, чим закінчиться, — з надією сказав Хав'єр. Ні він, ні його сестра не хотіли, щоб їхня мати залишилася сама. — Ти красива жінка і все ще молода.

— Ні, я не молода, мені сорок вісім років.

— Як на мене, ти молода. Один із моїх друзів зустрічається з жінкою, що старша за тебе.

— Це огидно, це розбещення малолітніх, — відповіла вона, сміючись у відповідь. Ідея про молодого чоловіка здавалася їй кумедною.

— Ти б так не сказала у разі, якщо чоловік твого віку зустрічається з молодією жінкою.

— Це зовсім інше, — сказала вона іншим тоном, і цього разу Хав'єр розсміявся.

— Ні, не інше. Ти просто звикла до цього звичаю. А насправді зміст той самий, якщо жінка у старшому віці зустрічається з молодим хлопцем.

— Ти хочеш сказати мені, що твоя остання пасія вдвічі старша за тебе? Якщо це так, я не хочу нічого про це чути.

Принаймні, Саша знала, що якби це було й так, то з цією жінкою він розлучився б уже через тиждень. Що ж до Хав'єра, то жінки в нього були завжди, скільки б їм не було років. Коли мова йшла про жінок, син заводився, мов дзига:

— Ні, я ще не пробував цього, але зроблю це, якщо познайомлюся зі старшою жінкою, котра мені сподобається і з якою я захочу сходити куди-небудь. Не будь такою впертою, мамо.

Звичайно, вона не була такою, до речі, йому подобалося те, як відкрито і щиро вона ставилась до нього. Його мати була схожа на справжню французенку, яка в курсі таких речей і ніколи не турбується, почувши про активне любовне життя сина. Вона була значно ліберальніша за матерів багатьох дітей, і Хав'єр зрозумів це, коли пішов у школу в Нью-Йорку і коли потоваришував з американськими друзями. У неї стало звичкою купувати презервативи для нього і для всіх його друзів, вона наповнювала ними цілу вазу в його кімнаті. Ніколи не ставила питань, але регулярно поповнювала цю вазу. Вона намагалася бути реалісткою щодо таких речей. У цьому сенсі вона була справжня французенка.

— Попереджаю тебе, якщо ти одружишся з жінкою, яка вдвічі старша за тебе, я не прийду на весілля, а особливо якщо це буде одна з моїх подруг.

— Усе може статися. Гадаю, ти повинна про себе подбати.

Він знав, що Саша після смерті батька ще ні з ким не зустрічалася. Вони були відкриті одне з одним, і Хав'єр знав, що Саша сказала б йому, якби це було не так.

— Може, мені почати зависати в місцевій початковій школі чи почепити мій номер телефону в ліцеї? А може, мені вдасться усиновити одного з учнів, якщо не вийде знайти пару. — Саша розсміялася від абсурдності й відрази, коли уявила себе з підлітком чи з юнаком. Вона звикла, що поруч із нею був хтось старший за неї.

— Коли ти захочеш знайти пару, мамо, ти знайдеш, — спокійно промовив Хав'єр.

— Я не хочу, — сказала вона твердо, і сміх вирвався з її голосу. Цю тему вона не хотіла обговорювати з сином чи з кимось іншим.

— Знаю, але сподіваюся, що одного дня ти знайдеш когось.

Батька не було вже чотирнадцять місяців, і Хав'єр краще за всіх знав, яка самотня його мати. Вона щонаочі дзвонила йому з дому, він чув смуток у її голосі, коли вона не була на роботі. Йому не подобалося це. Тетяня була в Індії і менше спілкувалася з матір'ю, ніж він. До того ж у нього було таке відчуття, ніби Саша розмовляє з ним відвертіше, ніж із дочкою. Між ними був особливий зв'язок, який буває між матір'ю і сином, — вони були друзями, порадиниками.

Саша сказала, що наступного тижня полетить у Нью-Йорк на збори комісії, повернутися вона збиралася напередодні Різдва.

Вони з Тетяною повинні були приїхати у Париж увечері перед Різдвом. А наступного дня після Різдва вони разом мали їхати в Сан-Моріц. Вони всі цього чекали. У її нового потенційного клієнта теж був там будинок. Вона сподівалася на той час уже оформити угоду.

Наступного дня прийшов клієнт і забрав її на вечерю в «Алейн Дукас» у «Плаза Атені». Саша із задоволенням відвідала б простий, але елегантний «Ле Вольтер», проте це була ділова вечеря і їй треба було йти туди, куди запрошував клієнт. Було зрозуміло, що він хотів справити на неї враження, але насправді Сашу не дуже вражала хитромудра, багата їжа, скільки б не було зірок у шеф-кухаря. В Алейна Дукаса було три.

Як і очікувалося, їжа була чудовою. Бесіда велась цікаво, а угода здавалася неминучою, коли Гонзаг де Сант-Малорі віз її додому. Він був чарівний, добре освічений, казково багатий, граф і неймовірний сноб. Він був двічі одружений, мав п'ятьох дітей, з якими спілкувався і яких визнавав, і трьох, як було відомо Саші, котрих він не визнавав. Що стосується таких особистих, родинних питань, то Франція була маленькою країною, а Париж — маленьким містом. Про його романи ходили

легенди, його колишні пасії добре дбали про нього, а поза-шлюбні діти були темою розмов усього міста.

— Я подумав про те, що мені треба спочатку поглянути, який вигляд матиме картина в будинку в Сан-Моріц, перш ніж я прийму рішення, — задумливо мовив граф, коли віз Сашу додому в «Феррарі». Такі машини, як у нього, рідко можна було побачити в Парижі, де великі габарити менш зручні. Саша їздила на маленькому «Рено», її машина була маневровою, і легко можна було знайти місце для паркування. Вона не мала необхідності красуватися на дорогій машині ні в Парижі, ні деінде. — Може, ти знайдеш час прийти до мене і сказати, що думаєш з цього приводу, — сказав він, коли вони зупинилися навпроти будівлі, де одночасно знаходилися галерея і будинок.

— Легко, — відповіла вона добродушно. — Ми можемо відправити тобі картину в Сан-Моріц, а я приїду туди разом із дітьми за два тижні.

Як тільки Саша сказала це, її клієнт занервував.

— Я думав, що ти зможеш зупинитися в мене. Може, ти візьмеш їх туди колись іншим разом?

Наскільки він знав, її діти були вже досить самостійними. Саша не погоджувалася з цим.

— Боюся, що це неможливо, — відкрито сказала Саша, дивлячись йому прямо у вічі. — Ми давно планували цю поїздку. Але навіть якби було по-іншому, я завжди з нетерпінням чекаю свят, аби провести їх разом з дітьми.

Саша намагалася натякнути йому, що він лізе не на те дерево, ігноруючи її дітей. Вона не збиралася змішувати бізнес і задоволення, і тим більше не з ним. Бо надто яскрава репутація в нього була. Йому було п'ятдесят чотири роки, він славився своїми романами з молоденькими дівчатами.

— Як я зрозумів, ти хочеш продати картину, — голос Гонзага став суворішим. — Гадаю, що ви все розумієте, мадемуазель де Сювері.

— Я розумію, сеньйоре ле Комт. Картина продається, а я ні. Навіть за мільйон доларів. Я буду дуже рада прийти туди і подивитися на картину, поки перебуватиму там, — сказала Саша більш чемно.

Але очі графа вже палали. Вони з Сашею добре розуміли одне одного. І йому не подобалося те, що він чув. Жінки ніколи не говорили йому «ні», особливо жінки Сашиного віку. Він був упевнений у тому, що зробить їй послугу, коли переспить із нею. Вона здавалася йому сумною й самотньою жінкою. Але виявилось, що вона не настільки самотня, як він гадав. До того ж не так вже й охоче хотіла продати картину.

— Немає потреби приходити і дивитися на неї, — холодно сказав він. — Я вирішив не купувати картину. До речі, у мене є серйозні підозри, що це може бути підробкою, — сказавши це, він вийшов із машини й обійшов її, щоб чемно відчинити Саші дверцята. Але Саша вже стояла на тротуарі і гнівно дивилася на нього, коли він підійшов до машини з іншого боку.

— Щиро дякую за чудову вечерю, — промовила вона холодно. — Я ніколи б не подумала, судячи з вашої репутації, що ви переслідуєте жінок за таку високу ціну. Я гадала, що чоловік із вашою чарівністю і розумом повинен одержувати їх безкоштовно. Спасибі за прекрасний вечір.

І перш ніж він встиг сказати ще хоч слово, вона пішла до бронзових дверей, набрала код і зникла. А за кілька секунд почула різкий звук його машини, що від'їжджала. Саша, тремтячи від люті, увійшла в будинок. Цей покидьок намагався купити її разом із картиною і гадав: вона так хотіла продати

її, що аж готова була переспати з ним. Це було більш ніж образливо. Ніхто ніколи не смів поводитися так з нею, коли Артур був живий. Вона все ще тремтіла, коли подзвонила Хав'єрові і розповіла йому про те, що трапилось. Він радісно скрикнув, коли вона розповіла, які слова сказала тому негідникові вслід.

— Ти фантастична жінка, мамо. Тобі пощастило, що він не переїхав тебе на своєму «Феррарі», коли ти пішла.

— Я впевнена, він хотів би це зробити. Він останній негідник, — сказала вона і розсміялася.

— Це вже точно. Але тобі це має лестити. Я чув, що він зустрічається з дівчатами, молодшими від Тетяни. Тут він багато часу збуває в «Аннабелз».

— Я не здивована. — Це був приватний нічний клуб у Лондоні, котрий найчастіше відвідувала інтелігенція, а також літні чоловіки й молоденькі дівчата. Вони з Артуром були там кілька разів, оскільки були членами цього клубу і «Харріс Бар», обома закладами володів той самий чоловік. — Цікаво, як чоловікам вдається так поводитись?

— Деяким жінкам це подобається. Багато інших власниць галерей, напевно, переспали б із ним, щоб продати картину.

— Так, і коли вони це роблять, картина все одно повертається до них наступного дня. — Батько попереджав її про таких чоловіків, коли Саша тільки починала вести справи. Гонзаг де Малорі був не єдиним таким чоловіком із «поганими манерами», наскільки знала Саша.

Тієї ночі Саша все ще думала про це, коли лежала у ліжку. І наступного ранку вона сказала менеджеру галереї, що вони не продають картину графу.

— О! Я думав, що ти вечеряла з ним учора, — зауважив Бернард.

— Вечеряла, граф дуже погано поводився, йому ще пощастило, що я йому не дала ляпаса. Як виявилось, він хотів купити мої послуги разом із картиною. Він думав, що я залишуся з ним у Сан-Моріц і скакую вихідні з дітьми.

— І ти не прийняла запрошення? — Бернард прикинувся здивованим. — Яке жахливе рішення, Сашо. Ти тільки подумай: мільйон доларів! Хіба в тебе немає почуття відповідальності перед бізнесом батька? — йому подобалося жартувати з нею. Пропрацювавши в галереї п'ятнадцять років, він став для неї другом.

— О, замовкни, Бернарде! — сказала вона, ледь посміхнувшись, зайшла в офіс і взялась до роботи. Наскільки пам'ятала Саша, це була одна з найобразливіших пропозицій, які вона коли-небудь чула. Наступного тижня вона розповіла про це своїм помічницям в Нью-Йорку.

— Американці так не поводяться, — промовила Карен, захищаючи своїх співвітчизників-чоловіків.

— Деякі з них, напевно, поводяться ще гірше. Я починаю розуміти, що річ у чоловіках, а не в національності, хоча треба визнати, що французи мають бути сміливіші в таких питаннях. Але я впевнена, що у вас таке теж трапляється. Хіба ніхто ще не пропонував тобі переспати для того, щоб він купив картину? — Саша відкинулася в кріслі й посміхнулася. Ця історія на ренгті ставала смішною.

Карен, менеджер галереї в Нью-Йорку, замислилась на мить і похитала головою:

— Не думаю, хоча, може, я щось не так зрозуміла.

— І що б ти зробила на моєму місці? — тепер уже Саша кепкувала з неї.

— Я б переспала з ним і заплатила б йому за це мільйон доларів, — вставила Марсі, — я бачила його в журналі: він чудовий, Сашо.

— Так, він був таким, — зізналася Саша з байдужим виглядом. Вона вважала, що її покійний чоловік був симпатичнішим. Їй не подобався занадто напомаджений, відполірований вигляд графа. Їй більше подобалася зовнішність Артура, що був схожий на Гаррі Купера. Такі чоловіки, як Гонзаг де Сант-Малорі — з «Феррарі» чи без, — все одно були дешевкою. Саша добре знала такий тип чоловіків.

Три дні, які Саша провела у Нью-Йорку, швидко промайнули, вона була дуже заклопотана. Їй треба було поговорити з кількома художниками, побачитися з клієнтами-замовниками, яким вона обіцяла зустріч, а також побувати на зборах комісії, через які вона і прилетіла сюди. У перші дві ночі, що вона провела в квартирі, Саша переглядала речі Артура. Вона пообіцяла собі, що приберє хоча б деякі з них. У неї пішло на це чотирнадцять місяців, тепер шафи були порожніми, і Саші стало сумно, коли вона все прибрала. Але настав час.

Останнього вечора вона пішла на різдвяну вечірку, яку влаштували її друзі. Для неї було особливим те, що вона була в Нью-Йорку перед Різдвом, сповнена гірко-солодких спогадів. Це нагадало їй про той час, коли її діти були маленькі і вона водила їх на ковзанку в Рокфеллер-центр, а також про Різдво два роки тому, коли Артур був живий. Їй було важко. Вона була рада бачити своїх друзів, але втомилась повторювати їм, що в її житті немає чоловіка. Здавалося, що інших питань їй вже ніколи не ставитимуть. Ніби вона не могла існувати осібно, тільки поруч із чоловіком. Вона чомусь навіть почувалась невдахою через те, що її чоловік помер, а вона все ще була сама. Коли вона дивилася, як усі її одружені друзі виходили парами, у Саші з'явилося відчуття, ніби вона єдина самотня істота на Ноевому ковчезі. Вона зраділа, коли наступного дня поїхала в Париж і там з нетерпінням чекала на дітей, які мали приїхати завтра.

Саша найняла кухаря, щоб приготував для них різдвяного гусака, а сама прикрасила ялинку і будинок. Їй дуже хотілось побачити Тетяну, яку вона вже не бачила два місяці. Дочка мала гарний вигляд, була веселою і, здавалося, добре провела час. Тетяна ніяк не могла втриматись, щоб не показати матері свої фотографії. Вони переглядали їх, а Хав'єр розповідав про Гонзага.

— Мама практично скасувала нашу поїздку в Сан-Моріц, — почав він такими словами. Тетяна здивовано подивилася на брата. — Вона збиралася поїхати без нас, із французьким графом, покупцем картини на мільйон доларів.

— Ні, я не збиралася, зіпсутий хлопчисько. — Саша розповіла всю історію Тетяні, і та була здивована, що паризький плейбой хотів загнути її матір у ліжку ціною картини на мільйон доларів.

— Це огидно, мамо, — співчутливо сказала Тетяна матері. Вона легко могла уявити, наскільки принизливо це було для неї.

— Ні, це було не огидно, гадаю, їй це має лестити, — додав Хав'єр.

— Ти огидний цинік, — сказала Тетяна, пильно дивлячись на брата. — Це жажливо, мамо.

— Гаразд, гаразд, ваша взяла. Я піду і наб'ю йому морду. Де він живе? — Він обернувся до Саші, і вона розсміялась.

— Мені не треба було тобі розповідати. Ти ніколи цього не забудеш.

— Ні, забуду. До речі, я згадав: Ліам нарешті вислав тобі слайди. Він показав їх мені. Вони дуже гарні, — сказав гордо Хав'єр, розхвалюючи свого друга.

— З нетерпінням чекаю, коли зможу їх побачити.

Вона знала, що іноді Хав'єр міг бути об'єктивним і показати гарну роботу, але іноді він намагався за її рахунок допомогти своїм друзям. Саша не знала, чого саме очікувати цього разу,

але все одно треба було подивитися. Здавалося, вона вже цілу вічність чує про американського художника з Лондона. Але це переважно були розповіді про його пригоди і витівки, а не про мистецтво.

— Упевнений, тобі сподобаються його праці, — запевнив її Хав'єр, Саша кивнула і не відповіла. Вона все ще сподівалася, що буде інакше. Він здавався їй нестерпним і докучливим.

— Яке в нього прізвище? — запитала вона ніби між іншим.

— Ліам Аллісон. Він із Вермонта. Але живе в Лондоні відтоді, як закінчив коледж.

— Я пам'ятаю це ім'я. Якщо мені сподобаються слайди, я постараюсь зустрітися з ним наступного разу, коли приїду.

Іноді Хав'єр підшукував гарних художників для неї, і цього разу могло бути так само. Вона завжди хотіла сама подивитися. Ось чому в неї була така репутация. У Саші були сміливий дух і чітке око. Але вона також заздалегідь знала, що Ліам був пороховою бочкою. Це був неминучий висновок після стількох халеп, у які Хав'єр ускочив через свого друга.

Тієї ночі вони пішли на опівнічну месу, а весь наступний день провели разом. Тетяна привезла матері з Індії красиве сарі і золотаві сандалії до нього. Хав'єр купив золотий браслет в антикварному магазині в Лондоні. Таку річ подарував би їй його батько. Серце Хав'єрові зігрівало сяюче обличчя матері, коли вона надівала прикрасу.

Вона поглянула на своїх дітей, коли вони йшли спати в різдвяну ніч, і посміхнулася їм.

— Я найщасливіша жінка у світі, — сказала вона, і кожне її слово йшло від щирого серця. Бо вперше за довгий час вона усвідомила, що це так.

Розділ 4

Саша з дітьми чудово відпочила у Сан-Моріц, хоча вони нещадно дражнили її щодо Гонзага. Вони зупинилися в «Палас Готель» у вишуканих апартаментах (іноді Саша любила балувати дітей, особливо на свята). Раніше вони з Артуром часто так робили, вважаючи це за щастя, і тому завжди дорожили спогадами про поїздки. Відпочинок у Сан-Моріц того року був одним із таких спогадів.

Іноді вони каталися на лижах усі разом, а деколи вона ходила на лижну прогулянку сама. Хав'єр був чудовим лижником, і Тетяна була такою ж, як і брат, тільки трохи розважливіша і менш ризикована. Вони обоє познайомилися з молодими людьми, з якими гуляли цілими ночами. І найчастіше Саша вечеряла сама. І не заперечувала. Вона привезла із собою кілька книг, їй не хотілося бути частиною нічного життя дітей. Саша почувалась відпочилою, щасливою і розслабленою, коли вони повернулися в Париж. Тетяна залишилася тільки на кілька днів, а потім повернулася в Нью-Йорк і знайшла роботу, а Хав'єр ще залишився на два дні після від'їзду сестри, а потім знову повернувся у студію в Лондон. Перш ніж він виїхав, надійшли слайди його друга, Ліама Аллісона. І, на її подив і розчарування, знім-

ки виявилися ще кращими, ніж обіцяв Хав'єр. Саша була вражена, але для того щоб прийняти рішення про виставку його картин, їй треба було побачити його праці особисто.

— Я постараюся приїхати наступного тижня або через тиждень, — сказала вона Хав'єрові, і цього разу вона говорила серйозно.

Але їй вдалося приїхати в Лондон тільки в останній тиждень січня, щоб зустрітися з трьома художниками і познайомитися з Ліамом. Вона записала його у свій розклад на останній вечір у Лондоні з якимось незрозумілим хвилюванням. Пригоди і погана поведінка Ліама, які описував Хав'єр, тамували в ній бажання презентувати його, але талант цього художника не можна було проігнорувати. Вона відчувала, що треба побачитися з ним. І тільки-но вона опинилася в його студії, як відчула радість, що прийшла.

Ліам сам завів її в студію, при цьому він був схвильований, а на його губах грала нервова посмішка. Хав'єр пішов разом із матір'ю і поплескав друга по плечу, щоб хоч трохи підбадьорити його. Він знав, як хвилювався Ліам. Саша здавалася спокійною і діловою, коли зайшла, вигляд у неї був суворий. На ній були чорні джинси, чорний светр і чорні туфлі, волосся її було майже так само чорним, як і її светр, воно було зав'язане ззаду в тугий вузол, як вона це часто робила. Незважаючи на те що вона була невисокого зросту, Ліам, потискаючи їй руку, подумав, що вона, мабуть, дуже грізна. Він знав: що б вона не сказала чи подумала про його роботу, це позначиться на його подальшому житті. Якщо вона скаже, що його праці неадекватні, або вирішить, що вони не варті того, аби їх виставляли в її галереї, це для Ліама дорівнюватиме атомному вибуху. Коли він спостерігав за нею через залу, то почувався уразливим і дуже боявся. Саша чемно подякувала йому за те, що він запросив її

в студію. Незважаючи на все те, що розповідав Хав'єр другові про свою матір, Ліам не міг знати, що зовнішня, як здавалося, холоднокровність Саші насамперед є збентеженістю. Її цікавило мистецтво значно більше, ніж сама людина. Хоча неможливо було заперечувати те, що Ліама як людину важко не помітити. Вона занадто багато наслухалась історій про нього від свого сина. Вона знала, яким він був ризикованим, часто навіть незбагненним чоловіком. Єдиною пом'якшувальною обставиною, гадала Саша, було те, що він мав дружину і трьох дітей. Саша вважала, що він не міг бути зовсім безвідповідальним і не мати жодної чесноти, якщо в нього була сім'я. Хав'єр ніколи не говорив, що Ліам був невірним чоловіком, — лише те, що він був «невгамовний» і шибайголова, яких світ не бачив, а також він не любив, коли йому говорили, як треба поводитись. Ліам не робив жодних спроб скоригувати свою поведінку, не виправдував сподівань, коли від нього очікували, що він буде поводитись по-дорослому, як і не сприймав будь-яку форму «контролю». Судячи зі слів Хав'єра, він пишався тим, що був художником, гадаючи, що це дає йому право жити за іншими правилами і робити все, що заманеться. Такий тип людей був для неї не новим, але з ними завжди було важко працювати. Вони працювали тоді, коли хотіли, грали в часи дозвілля і часто не встигали до встановленого терміну. Чоловіки, подібні до нього, хотіли, щоб до них ставились, як до дітей. Вочевидь, його дружина була не проти робити це. Саша була не з таких жінок, хоч би яким красивим і чарівним він не був. Якщо він серйозно ставився до своєї роботи, то Саша очікувала, що він буде поводитись по-дорослому, принаймні повинен зробити вигляд, що намагається бути таким. Але, судячи з того, що вона про нього чула, Ліам не збирався дорослішати. І зрештою, яким би він чарівним не був, його праця скаже за нього все.

Саша повільно пройшлася по студії, у якій Ліам повісив кілька великих і яскравих картин. Три невеличкі картинки були виставлені на мольбертах. Робота Ліама була різною, сильною, він сміливо використовував кольори, а розмір великих полотен тільки підкреслював це. Саша довго стояла і дивилася на його роботи, повільно киваючи головою, у той час як він стояв поруч, затамувавши подих. Хав'єр знав, що мовчання матері було добрим знаком, але Ліам цього не знав. Спостерігаючи за тим, як Саша мовчки концентрується на його роботі, він завмирав. Він буквально перестав дихати, коли вона нарешті обернулася до нього і сказала п'ять слів:

— Це чудово. Я хочу це.

Після цього він мало не зізнався їй, що ледве не зомлів від полегшення. Натомість він випустив задоволений вигук, схопив Сашу, почав кружляти з нею, майже збивши її з ніг, і широко посміхнувся їй, коли нарешті поставив її на землю.

— О Боже! Я не можу в це повірити... Я люблю вас! О Господи! Я гадав, ви скажете, що вам не сподобалося і що моя робота — сон божевільного!

— Це не сон божевільного. — Саша посміхнулася йому, вона була рада за нього і вдячна Хав'єрові за те, що він знайшов Ліама і розповів про нього. — Робота прекрасна. Те, як ви використовуєте кольори, змушує сильніше битися моє серце, і сльози підступають до очей. Проте, на жаль, ми не зможемо влаштувати вам виставку найближчого року, ми зараз переповнені. Я хочу, щоб виставка була в Нью-Йорку, а не в Парижі.

Відкриття у Парижі були найчастіше більш спокійні, тому Саша воліла відкривати важливі твори сучасного мистецтва в Нью-Йорку. Хав'єр знав, що це було доброю ознакою, він пообіцяв Ліаму пояснити все пізніше. Він не хотів розкривати всі секрети матері, коли вона була поруч. Хав'єр був задоволе-

ний, як слон, що познайомив їх. Він і сам був переконаний у тому, що праці Ліама були чудовими, і син був улещений і задоволений, що мама погодилася з ним.

— О Господи! — знову скрикнув Ліам, сівши на підлогу і мало не плачучи. Він працював заради цього майже двадцять років, і ось, нарешті, час настав. У нього буде виставка в «Сювері Галері» у Нью-Йорку. У це було неможливо повірити. Сама Саша сиділа в його студії, і їй подобалася його робота. Вона сказала йому, що доведеться багато працювати, аби встигнути до виставки. — Що мені зробити таке, щоб віддячити вам? — Він подивився на неї, як на видіння, котре щойно матеріалізувалося в його студії. У нього було таке відчуття, ніби він був хлопчиком, який щойно побачив чарівну фею.

— Просто створи гарні картини. Я привезла з собою контракт із Парижа про всяк випадок. Якщо хочеш, покажи його потаріусу. Можеш не поспішати віддавати мені його. — Саша ніколи нікого не квапила з укладанням контракту.

— Так я й подумав, що не треба квапитись. А що коли ви передумаєте? Де він? Дайте мені його, я підпишу. — Він майже літав.

Саша подивилася на нього, Ліаму навряд можна було дати більше років, ніж її сину.

Саша знала з його біографії, котру він надіслав разом зі слайдами, що йому було тридцять дев'ять років. Дивлячись на нього, вона ніколи б у це не повірила. Він навчався з якимись дуже відомими художниками, а також виставлявся в невеликих галереях. Але на вигляд був схожий на дитину. Все, що можна було про нього сказати, — це молодість, вільність і неприв'язаність. Ліам був високий, стрункий і красивий. У нього було довге світле волосся, яке він постійно зачісував назад, і воно ніби струменіло по спині. Збираючись на зустріч із Сашею, він зав'язав

його у хвіст. Обличчя його було чистим і молодим. У нього були широкі плечі, довгі граціозні руки, але він ходив по студії, як підліток, у кросівках, блакитних джинсах і футболці, весь поплямований фарбою. Він стрибав біля Саші, як щаслива дитина, і випрошував у неї контракт.

— Він у готелі, — переконливо відповіла йому Саша, раптом вона заговорила, ніби була його матір'ю. Тепер, коли він стане одним з її художників, вона відчувала потребу опікувати його. — Я завезу тобі, перш ніж виїду, або надішлю з кур'єром. Я не передумаю, Ліаме. Я ніколи так не роблю, — ніжно сказала вона. Голос у неї був спокійний, вона була зворушена тим, що він так зрадив. Ліам сказав, що це був один із найвирішальніших моментів його життя. Сама Саша не вважала, що це було так, але раділа, що ця угода так багато важила для Ліама. Це найбільше подобалося їй у ще не відкритих світу художників. Вона могла дати їм шанс. Саші завжди подобалася ця частина бізнесу — працювати з молодими художниками, як Ліам. Хоча Хав'єр і мав рацію, що його друг був не такий молодий, але справді він на вигляд був дуже молодим. Усе, що стосувалося його, було дитячим. Він був усього лише на дев'ять років молодший від Саші, але поведився, як чотирнадцятирічний підліток, і виглядав на двадцять із лишком, а не на тридцять дев'ять. Для Саші він був не старший за Хав'єра, через це в ній прокинулися материнські почуття до нього. — Ти хочеш показати контракт дружині?

У студії був такий безлад, що одразу стало зрозуміло: Ліам не жив у ній, до того ж не було видно слідів дружини і трьох дітей, про яких розповідав Хав'єр. Вона припускала, що вони жили десь в іншому місці. Його одяг був розкиданий по всій студії, забруднений фарбою. Швидше за все, це був його робоча одежа. Саші залишалося тільки припустити, що

десь було місце чистіше й затишніше, де вони жили всією родиною.

— Вона у Вермонті, — відповів Ліам. — Я відішлю їй копію договору, коли підпишу його. Вона не повірить у це, — додав він, поглянувши на Хав'єра, а потім на його матір.

Коли Ліам налив кожному по склянці вина, усі троє мали щасливий вигляд. Саша зробила тільки ковток, а Ліам за хвилину випив половину своєї склянки. Він був окрилений. Він був справжньою знахідкою. Більше, ніж будь-коли, Саші захотілося, щоб Хав'єр приєднався до бізнесу. Як і в неї, у Хав'єра було чуття на талант. Вони обоє успадкували це від Сашиного батька. Але Хав'єр хотів жити у Лондоні і стати художником, а не дилером у Нью-Йорку чи Парижі. Може, коли-небудь вони відкриють галерею у Лондоні. Уперше за всі ці роки Саша подумала про розширення. Але Хав'єр був усе ще надто молодим, щоб узяти на себе таку відповідальність. Може, колись так і буде. Йому нещодавно виповнилося двадцять п'ять років, хоча Саша розпочала бізнес усього на рік пізніше, коли їй було двадцять шість, але тоді їй допомагав батько.

— Можу я запросити вас обох на вечерю? — з надією запитав Ліам. — Мені хочеться відзначити це.

Здавалось, він ось-ось вибухне від задоволення, що майже і відбулося.

— Я б із радістю, але... — схитрував Хав'єр, і Саша зрозуміла, що він мав на увазі. Вечера з художником і матір'ю перешкодить його особистому життю. Він явно не збирався проводити з ними вечір. У його віці Саша була заміжня, працювала і мала двох дітей. Хав'єрові було далеко до цього.

Саша замислилась на якусь хвилину. Вона сподівалася повечеряти сьогодні з Хав'єром і не знала, що в нього були інші плани. Але це було типowo для її сина. Вона обернулася до Ліама:

— Чому б мені не запросити тебе на вечерю, Ліаме? Тепер я твій дилер, і тобі не обов'язково запрошувати мене. Ми можемо краще познайомитися, — по-доброму сказала вона.

Тепер Ліам побачив тепло і доброту в Саші, чого він не помітив спочатку. У ній були тихий спокій і стабільність, що подобалися йому. Усе в Саші, здавалося, було надійним і постійним, вона йому сподобалася. Спочатку вона ніби трохи лякала його. Але під холодним професійним виглядом він відчув її доброту і тепло. Її репутація лякала його, але як людина вона його приваблювала.

Їй було цікаво, чи був у нього костюм. У більшості її знайомих молодих художників не було. А Ліам на вигляд нічим не відрізнявся від них. До речі, він виглядав набагато гірше, ніж дехто, хоча був значно симпатичнішим. Він був дуже красивим, вражаючим чоловіком.

— Згоден, я міг би підписати контракт за вечерю, — мовив він із посмішкою, що засліпила б багатьох.

— Спочатку його треба прочитати, — зауважила Саша. — Переконайся, що він підходить тобі. Не підписуй його не прочитавши або поки не покажеш нотаріусу.

— Я віддам себе вам у рабство або віддам вам ліву півкулю свого мозку, якщо вона вам знадобиться! — вигукнув він, і Саша посміхнулася. Вона звикла чути такі висловлювання від своїх художників.

— У цьому немає потреби, — прямо сказала Саша. — Наскільки я пам'ятаю, безтактність не зазначена в нашому контракті. Ти можеш залишити собі обидві півкулі, я упевнена, що твоя дружина зітхне з полегшенням. — Ліам посміхнувся і не відповів. І коли Саша подивилася на нього, він знову нагадав їй молодого хлопчину. На нього було приємно дивитися, і, попри дитячі манери, він був неймовірно привабливим чоловіком. — Де б ти хотів

повечеряти? — Саша хотіла піти з Хав'єром у «Харріс Бар», але ж її син був зовсім іншої «породи», у нього був пристойний одяг і він знав, як слід поводитись. Саша сумнівалася, що у Ліама були манери або хоча б одяг, кращий від того, у якому він стояв перед нею. Зрештою, він був голодним художником, але, наскільки могла прогнозувати Саша, це мало тривати недовго. Вона припускала, що він буде сенсацією в Нью-Йорку, а потім у Парижі. Ліам був справжньою знахідкою, що траплялося з тими, у кого був величезний талант і хто створював прекрасні роботи.

— Я хотів би одягтися і повести вас куди-небудь, щоб подякувати вам, — промовив він, затинаючись, і це вразило її серце.

— Як це — одягтися?

Вона подивилася на нього з голови до ніг, як це зробила б мати. Він викликав у ній материнські почуття. Усе в ньому говорило про те, що він був дитиною, а не чоловіком. Усе, чого вона хотіла, — це захищати його і допомагати йому. Вона була зворушена тим, що їй доведеться працювати з ним, і вже уявляла його кар'єру. Він був її головною знахідкою. Це був важливий момент не тільки для нього, а й для Саші.

— У мене є костюм і пара гарних сорочок. Одна з них чиста. А другою я, здається, витирав свою машину.

Він грайливо поглянув на Сашу, і вона розсміялася. Було в ньому щось пустотливе і неперборне. Він нагадував їй Хав'єра, коли тому було чотирнадцять і він намагався стати чоловіком. Хав'єр став ним, а от Ліам ще ні.

— Тоді ходімо в «Харріс Бар», — запропонувала Саша. Їй подобалося вечеряти там. Це був її улюблений ресторан у Лондоні.

— Господи! Я не можу повірити, що все це відбувається зі мною. А ти можеш? — він обернувся до Хав'єра, широко посміхаючись йому. Той усміхався у відповідь так само щасливо, як і його друг. Усе вийшло навіть краще, ніж він розраховував.

Він був дуже радий за Ліама і вдячний матері за те, що дала шанс його другові.

— Так, можу, — просто відповів Хав'єр.

— Друже, я тобі багато чим зобов'язаний!

Сказавши це, Ліам дав йому «п'ять». Вони були схожі на двох хлопчаків, подумала Саша, сподіваючись, що в «Харріс Бар» він поводитиметься гідно. Художники були непередбачувані, ось чому вона рідко запрошувала їх туди. Але Саша вирішила ризикнути з Ліамом. У ньому було щось безневинне, чарівливе, і якщо він перетне межу, буде шуміти або хуліганити, вона просто накаже йому поводитися добре. Художники були для неї як діти, іноді навіть дорослі. Вона відчувала себе їхньою названою матір'ю, що завдавало їй багато клопоту, але це було частиною того, що вона любила у своїй роботі. Її художники були для неї як курчата, а вона уявляла себе мамою-квочкою. Хоча Саша була не набагато старша за Ліама, проте він мав такий вигляд, ніби йому потрібна мати, як Пітеру Пену.

— Давай домовимося на восьму. Мій водій заїде по тебе о пів на восьму, і потім ви заїдете по мене в готель. Я буду чекати внизу, — сказала Саша, і вони з Хав'єром пішли.

— Не забудьте принести контракт, — нагадав він їй, коли вони вже пішли вниз сходами.

Для них обох це був продуктивний день, Ліам хвилювався з приводу вечері. Він хотів поговорити з нею про виставку, про те, скільки праць треба буде зробити. Він із нетерпінням чекав того, що працюватиме, як раб, на галерею весь наступний рік, щоб створити найкращі роботи, які він будь-коли робив. Він не збирався підводити її. Це був великий шанс для нього, і Ліам добре знав це. Усе своє життя він працював заради цього моменту. Як би погано він не дозволяв собі поводитись у минулому або коли виходив гуляти з Хав'єром, Ліам

завжди серйозно ставився до роботи. Із самого дитинства він знав, що був народжений для того, щоб малювати. Це відокремлювало його й ізолювало від суспільства навіть у дитинстві, а потім історія повторилася в підлітковому віці і вже коли він став чоловіком. Він завжди знав те, що був не схожий на інших, і це не заважало йому. Його мати завжди підбадьорювала його і говорила, що він повинен іти за своєю мрією. Інші члени його родини були не в захваті від його роботи, навіть його власний батько ставився до нього як до слабачка. Це назавжди утворило прірву між ними. Здавалося, одна мати була здатна побачити його талант. Інші — батько, брати і навіть сусіди — вважали, що він був просто диваком, його ранні роботи нічого не значили для них. Його батько називав їх сміттям, а брати називали мазаниною. Вони не брали його до себе в компанію, і в цій самоті Ліам шукав розраду в малюванні. Як і всі люди, що страждали в дитинстві, Ліам був набагато глибшим, ніж здавалося. Саша поки не знала цього, але вона вже відчувала це. Усі художники, з якими вона працювала, пережили якесь горе або пройшли через пекло в минулому. Врешті-решт це робило їхнє життя більш нещасливим, але зміцнювало їх роботу і відданість мистецтву. Залишившись у ранньому віці без матері, Саша глибше могла зрозуміти їх і співчувала їм, це дедалі більше наближало її до їхніх страждань. Вона розуміла їх, іноді краще, ніж сама думала. Здавалось, ніби між ними була якась мовчазна гармонія.

— Я так і знав, що тобі сподобається його робота, — сказав Хав'єр у машині, він був явно задоволений. — У нього великий талант, — гордо сказав він про свого друга.

— Так, талант. — Саша була цілком упевнена в цьому і рада, що Хав'єр знайшов його. Вона дуже пишалася тим, що в її сина було таке мистецьке чуття.

— Він гарний хлопець, — переконував її Хав'єр. — Він добрий і порядний. Любить свою дружину і дітей. Навіть якщо він іноді поводить як божевільний, він хороша людина. Ліам дикий, але не може образити.

— Шкода, що вона у Вермонті, я б дуже хотіла познайомитися з нею. Можна багато чого сказати про людей, якщо подивитися, із ким вони одружені, — тихо мовила Саша, і Хав'єр відповів:

— Вона чудова. Вони вже багато років одружені. Його дружина виїхала у Вермонт на якийсь час.

— Що це означає? — запитала Саша в сина. — Вони все ще одружені чи вона пішла від нього?

— Я вважаю, що на обидва питання можна відповісти «так». Вони все ще одружені, і я гадаю, у них перерва чи щось таке. Він не говорить про це. Щоліта вона їздить у Вермонт відвідати батьків. А цього року вона не повернулася у вересні. Ліам пояснив, що вона захотіла лишитись там ще на кілька місяців. Вона виїхала в липні. Ліам прекрасний хлопець, але я не думаю, що з ним легко жити. Вона оплачувала його навчання, підробляючи прислугою на літньому й зимовому курорті, і водночас працювала секретаркою. Його дружина всіляко підтримує його і дітей, до того ж вона мириться з усіма його божевільними витівками. Мені здається, що він ніколи не зможе розлучитися з нею, але також мені здається, що його дружині не легко утримувати всіх п'ятьох. Сподіваюсь, вона повернеться. Вона гарна жінка, і я знаю, що він любить її.

— Можливо, ми зможемо вплинути на його долю, — сказала Саша. Це була стара сімейна історія. Більшість художників Саші зводили своїх родичів з розуму і малювали, у той час як інші підтримували їхній таланти. Цей шлюб був не першим, котрий

страждав чи навіть розривався заради мистецтва. Усе це Саша вже чула раніше. — Я можу дати йому невеликий аванс, якщо це поліпшить його ситуацію. Можливо, це допоможе йому налагодити стосунки з дружиною.

— Напевно, це відіграє велику роль. Для нього це буде дуже добре. Їхній старший син наступного року йде в коледж. Йому знадобляться гроші.

— Сподіваюся, ми допоможемо йому заробити багато грошей, але це не робиться за один вечір.

Проте вони обоє знали, що іноді робиться. Після всього того, що розповів Хав'єр, Саша сподівалася, що з Ліамом саме так і станеться. Його родина заслуговувала на це, так само як і він, тим паче якщо його син ішов у коледж. Ліам не виглядав настільки дорослим, щоб мати такого дорослого сина. Він сам був ніби підліток.

Хав'єр обійняв матір і пообіцяв поснідати з нею наступного ранку. Вони домовилися зустрітись о десятій, бо вранці Саші треба було зробити кілька телефонних дзвінків. О дванадцятій Саша збиралася поїхати в аеропорт, і останні кілька годин вона хотіла провести разом із сином.

— Поводься добре, — сказала вона напівсерйозним тоном, по-материнському застерігаючи його, Хав'єр посміхнувся і пішов. «Хоча б цього разу Ліама з ним не буде», — подумала Саша. Але тепер, коли вона познайомилася з Ліамом, вона не так турбувалася про те, який вплив він може справити на її сина. Вона підозрювала, що Хав'єр мав рацію. Ліам здавався юним і, можливо, зухвалим, але не міг завдати шкоди.

— Побачимося вранці! — кивнув їй Хав'єр, сів у машину, і за хвилину він уже їхав, задоволений собою. Сьогодні вони повернули гарну справу. Ліам стартував. Його запаморочлива кар'єра щойно зробила вирішальний поворот.

Розділ 5

Сашин водій заїхав по Ліама рівно о пів на восьму, а за чверть восьма вони заїхали по Сашу в «Кларі-джез». Як і було домовлено, Саша чекала внизу, а потім сіла поруч із Ліамом у машину, коли вони підїхали. На ньому був пристойний чорний костюм, червона сорочка, яку він сам пофарбував (колись вона була біла). Він забув, що зробив це зі своєю гарною сорочкою — з тією, котрою він не витирав свою машину. Одного разу, коли Ліам папився, він пофарбував її, тоді йому здавалось, що це весело. А сьогодні ввечері він виявив, що це його єдина сорочка. Він сподівався, що вона сподобається Саші. Їй вона не сподобалась, але Саша нічого не сказала. Він був художником, як і її син, та якби Хав'єр надяг щось подібне в «Харріс Бар», Саша вбила б його. Але Ліам був не її син.

Непомітно вона поглянула на його туфлі, які були стерпними, але не зовсім. Це були нормальні «дорослі» туфлі, передбачалося, що в них мали бути шнурки, але з якоїсь абсурдної причини він викинув їх. Коли він одягався, то згадав, що, можливо, перев'язав ними посылку, яку відправляв кудись, але він так і не згадав, що саме відправляв. Він вважав, що все одно туфлі виглядали набагато краще без шнур-

ків — так вони йому більше подобались. Він був чисто виголений, прийняв душ, від нього приємно пахло, волосся було бездоганно чистим, перев'язане простою чорною стрічкою, яку він обв'язав навколо резинки, якою зібрав волосся у хвіст. Він був красивий і бездоганно чистий, і якщо не звертати уваги на сорочку і відсутність шнурків на черевиках, він міг здатись стильним, але, зрештою, він же був художником. Ліам ніколи не жив за правилами. Він не вбачав потреби в тому, щоб іти за чиймись правилами, крім своїх, почасти саме через це його дружина залишилась у Вермонті і не бачила його з липня. Незважаючи на фарбовану сорочку і зав'язаний хвіст, було в ньому щось елегантне, навіть аристократичне. Він був красивим чоловіком, чоловіком контрастів. В іншому житті він зміг би стати актором, моделлю, юристом чи банкіром, але сорочка, яку він пофарбував, свідчила про те, що він був не тільки художником, а й дитиною, яка повстала: «Погляньте на мене — я можу робити все, що захочу, і ви нічого не зможете вдіяти».

— У мене гарний вигляд? — нервово запитав він Сашу, і вона кивнула.

Вона не хотіла ранили його почуття, а сорочка взагалі була ніби витвір мистецтва. Тільки в «Харріс Бар» Саша помітила відсутність шнурків. А коли він забрався на стілець біля бару, вона помітила, що на ньому не було і шкарпеток. Офіціант добре знав Сашу, і, не сказавши жодного слова, він простягнув Ліаму довгу чорну краватку, яка справді пасувала до сорочки, коли він її притулив до себе. Саша допомогла йому зав'язати краватку, так само, як вона допомагала це робити Хав'єрові, коли той був маленьким. Ліам сказав, що він уже кілька років не носив краватки і забув, як її зав'язувати. Він поведився зовсім вільно. Той факт, що всі присутні в кімнаті були добре одягнені: чоловіки були в красивих, пошитих на замовлення

в Парижі костюмах, на жінках були гарні вечірні сукні від відомих модельєрів, — зовсім не турбував його. Єдине, чого було в Ліамі хоч відбавляй, так це впевненості, особливо в тих питаннях, які стосувалися Саші. Він хотів справити на неї враження і не знав точно, як це краще зробити. Вона була такою досвідченою й упевненою, так тихо і спокійно розмовляла з ним, що Ліам раптом відчув себе невинною дитиною. Вона поводитися з ним, як із дитиною. Коли він питав, який у нього вигляд, Саша говорила, що гарний, вона гордо заходила з ним у ресторан і поводитися так, начебто будь-який чоловік має виглядати так само. Через це в Ліама паморочилась голова, коли він ішов поряд із нею, він почував себе Пікассо, коли вони нарешті сіли.

У машині він двічі запитав її про контракт. Щоб заспокоїти його і себе, Саша дала йому контракт за столом. Він підписав його, навіть не глянувши на нього, всупереч усім її застереженням зробити по-іншому, а потім він сліпуче посміхнувся Саші. Тепер він був художник Сювері. За останні десять років він хотів тільки цього. І ось нарешті це відбулося, тепер він готовий був смакувати кожну мить. Він знав, що це буде такий вечір, якого він ніколи не забуде, як і Саша. А вона подумала, що колись вони будуть глузувати з цього вечора, коли він увійшов у «Харріс Бар» у сорочці, яку сам пофарбував. Незважаючи на молодість і кумедний вигляд, від нього йшла якась аура величчя.

Після того як Ліам випив мартіні в барі, Саша замовила їм обом шампанське, виголосила тост, а потім він зробив те саме. Саша випила дві склянки. Ліам допив усе інше, навіть оком не змигнувши. На той час він уже розповів, що в родині він був бридким каченям. Його батько був банкіром і жив у Сан-Франциско, один брат був лікарем, другий — адвокатом, вони обидва вже одружені. Ліам сказав, що був складним із самого початку. Брати знущалися з нього, кажучи, що його всиновили,

хоча насправді це було не так. Але із самого дитинства він був інший. Він ненавидів усе, що подобалося їм, не любив спорт, погано вчився у школі, у той час як вони були відмінниками. Обидва брати були капітанами університетських команд з футболу, баскетболу і хокею. А Ліам сидів сам у своїй кімнаті і малював. Вони жорстоко знущалися з нього, викидаючи його картини. Ліам розповів Саші, що батько одразу ж дав зрозуміти, що його син є для нього розчаруванням і ганьбою для всіх. На цілий жахливий рік, щоб покарати Ліама за погані оцінки, батько послав його у військову школу. Одного разу вночі він пробрався в їдальню і намалював на стінах карикатури на вчителів, деякі з них були порнографічні. Це був його ідеальний план, у результаті якого його мали вигнати, і цей план чудово спрацював, сказав він Саші, широко посміхаючись. А коли він повернувся додому, то продовжились катування, які йому влаштовували рідні. Нарешті, коли вже ніхто не знав, що з ним робити, його стали просто ігнорувати. Вони поводитись так, ніби його не існувало, забували кликати його на вечерю і не розмовляли з ним, коли він сидів з ними в одній кімнаті. Він перестав бути членом родини, а потім став справжнім вигнанцем. Що жорсткіше вони поводитись з ним, то гіршим він ставав і жахливіше поведився. Оскільки він не слухався їх, не підкорявся їхнім правилам і не виправдував сподівань, родина зовсім відмовилась від нього. Кілька разів Ліам чув, як батько казав, що в нього було два сини, а не три. Ліам не підкорявся правилам родини, тому його стали уникати. І, нарешті, у школі він теж був вигнанцем, до нього зверталися, коли треба було намалювати декорації для драмгуртка, коли потрібні були плакати чи малюнки. Але в інших випадках на нього ніхто не звертав уваги ні в школі, ні вдома. Однокласники називали його «божевільним художником», що спочатку дуже ображало його, а потім спо-

добалося і він навіть пишався цим. Іноді у підлітковому віці Ліам думав про те, чи не божевільний він насправді.

— Я зрозумів: якщо я буду тим, ким вони мене називали, божевільним художником, тоді я зможу робити все, що захочу. Так і було. Я робив усе, що тільки спадало мені на думку.

І як наслідок, оскільки він зовсім не вчився, його виключали з однієї школи за іншою. І в результаті він покинув школу і навіть не думав здобувати освіти, поки дружина не змусила його одержати диплом, коли вони одружились. Школа для нього не мала значення, це було всього лише місце, у якому його мучили за те, що він був іншим. Зі слів Ліама Саша зробила висновок, що ніхто, крім його матері, не розумів і не визнавав, що він мав талант. Мистецтво було неприйнятним заняттям для їхньої родини. Тільки спорт і наука мали значення, а Ліам не вдався в обох напрямках, та він навіть і не прагнув цього. Саші було цікаво, чи був він справді не здібний у навчанні, якщо так протривав у школі. Багато хто з художників були такими, і це було джерелом великого нещастя для них, що вони компенсували художнім талантом. Але Саша не досить близько знала Ліама, щоб питати про таке, тому вона й не запитала, а просто слухала його історію з цікавістю і співчуттям.

Він постійно повторював, що з тієї миті, як вийшов з утроби матері, він хотів стати художником. Одного різдвяного ранку, перед тим як усі встали, він намалював фреску у вітальні, а потім прикрасив рояль і диван. Сорочка, можливо, була пізньою версією того ж напрямку в мистецтві. Того доленосного ранку йому виповнилося сім років, він не міг зрозуміти, чому нікому не сподобалося і ніхто не оцінив те, що він зробив. Батько добряче відшмагав його, а відтак суворо вичитав, і після цього його мати тяжко занедужала. Вона померла влітку того року, і відтоді його життя стало суцільним жахом. Його єдиний захисник, єдина людина, що любила і визнавала його талант, — зникла. Іноді

його навіть забували годувати. Вони поводитись так, ніби Ліам помер разом із нею. Мистецтво стало його єдиною розрадою, втіхою і єдиним зв'язком із матір'ю, бо їй подобалось усе, що він робив. Ліам розповів Саші, що протягом багатьох років (іноді навіть зараз) у нього виникає таке відчуття, наче він малює для своєї матері. Коли він сказав це, на очах у нього виступили сльози. Всі інші члени його родини поводитись так, ніби він був божевільним, і все ще продовжували так до нього ставитись. Ліам сказав, що батька і братів він не бачив уже кілька років.

Він познайомився з Бет, майбутньою дружиною, на лижному курорті у Вермонті, коли у вісімнадцять років Ліам пішов із дому і малював у Нью-Йорку. Він одружився з нею, коли йому виповнилося дев'ятнадцять, тоді він малював і жив надголодь у Гринвіч Вільдс. Судячи зі слів Ліама, вона працювала, як він, і підтримувала його, а її родина була розчарована. Вони були такими ж консервативними, як і його рідні, і Ліам їм не подобався. Вони ненавиділи його за відсутність відповідальності і за неможливість утримувати дружину. У них із Бет було троє дітей: двоє хлопчиків — сімнадцяти і дванадцяти років і п'ятирічна дівчинка. Вони були світлом його життя, як і Бет, поки вона в липні не поїхала з дітьми у Вермонт до родини.

— Ти гадаєш, вона повернеться? — співчутливо запитала Саша.

Було в ньому щось таке ніжне й вразливе, від чого Саші хотілося обійняти його і вирішити за нього всі проблеми. Але з досвіду спілкування з іншими художниками Саша знала, що той безлад, на який вони перетворювали своє життя, найчастіше було неможливо виправити. За його словами, стосунки в його родині неможливо було врятувати, навіть не треба й намагатися. Але Саші боліло серце, коли вона слухала про його самотнє дитинство, про дружину і дітей. Він, здавалося, був загублений без них, Саша відчувала, що він

багато що замовчував. Ліам щиро подивився їй в очі, коли вона запитала про повернення Бет, подумав якусь мить, а потім похитав головою.

— Мабуть, ні.

Голос його звучав переконливо. Він вірив, що Бет пішла на-завжди.

— Може, коли вона дізнається, що фінансові справи поліпшились, вона змінить своє рішення?

Саша не могла зрозуміти чому, але заради Ліама їй хотілося, щоб Бет повернулася. Саша була не настільки впевнена в їхньому розриві, на відміну від Ліама. Його засмучував цей розрив, але він приймав його як щось неминуче. Вони прожили в шлюбі двадцять років, і це було нелегко. Передовсім для неї. У нього був вигляд людини, яка скоїла злочин, він дуже сумував, але знав, що вже нічого не може змінити.

— Це не було проблемою. Я маю на увазі фінанси. — Здавалося, він говорив щиро про це, Саша не могла втямити, що ж тоді було проблемою. У цей час вони вже їли «паста» і запивали гарним французьким «бордо».

— Що ж тоді було проблемою?

Можливо, їх занадто обтяжували діти. Саші було цікаво, чи це так. Чи, може, їхні стосунки просто розчавив неблаганний час.

— У червні я переспав з її сестрою.

Вигляд у нього був сумний, голос був грубий, коли він говорив це, і, попри всі зусилля, Саша була шокована. Це було вкрай нерозумно — зрадити жінку, яка працювала не покладаючи рук і таким чином двадцять років підтримувала його та дітей. Хав'єр говорив, що вона була гарною жінкою. Може, це Ліам був не таким гарним хлопцем. Його зізнання явно свідчило про це.

— Навіщо ти зробив це? — мовила вона, ніби питаючи в дитини.

— Ми дуже напилися, коли Бет із дітьми відпочивала на видних. Коли вона повернулася, я розповів їй. Я подумав, що Бекі й сама скаже, адже вони близнючки.

— Ідентичні?

Саша вважала його історію дивною, але жалогідною. Розповівши це, Ліам затяг її в саму драму. Як було і з історією про братів та батьків. Саша не могла зрозуміти чому (і чи заслуговував він на це), але він їй подобався. Вона хотіла допомогти йому, але була вражена тим, як він зрадив свою дружину. Саші цей учинок говорив про брак моральних цінностей, що дуже засмутило її. Але в Ліамі була якась дитяча невинність, через яку хотілося йому простити, яким би серйозним не був злочин.

— Вони не ідентичні, але дуже схожі. Бекі роками за мною упадала. Наступного ранку я не міг повірити в те, що я зробив, але я це зробив.

У нього був такий вигляд, наче він от-от розплачеться. Коли він розповідав Бет, він плакав.

— Ти алкоголік? — суворо запитала його Саша. Він явно добре прикладався до вина, але Саші він не здавався п'яним.

— Ні, я просто дурний. Ми з Бет багато сварилися за останній рік. Вона хотіла, щоб я знайшов роботу. Вона втомилася від роботи, їй набридло мистецтво. Батьки Бет поспішно вмовляли її кинути мене і повернутися додому. Її батько тесля, а мати вчительою. Вони вважають мої картини нісенітним маренням, я вже й сам почав було так вважати. До сьогодні.

Він вдячно посміхнувся Саші. Перед ним важко було встояти. Навіть почувши його зізнання у зраді, неможливо було гніватись на нього. Він назвав усе правильно. Це було просто дурістю. Але, незважаючи на це, в ньому була невинність, яка притягувала. Вона не могла пояснити це, але її тягло до нього як до людини і навіть як до чоловіка.

— Що робить Бекі? — спитала Саша підозрілим тоном.

— Вона працює офіціанткою на лижному курорті, заробляє багато грошей і псує багатьох хлопців. Вона завжди мене хотіла. Може, мені теж її хотілося. Я не знаю. Двадцять років з однією жінкою — це задовгий період. Я був незайманим, коли одружився з Бет, і я жодного разу не зрадив її до цього випадку. — Навіть він розумів, що це було неправильно. — Але мені не можна знайти виправдання, — чесно сказав він Саші. — Це був підлий учинок.

— Можливо, коли-небудь вона простить тобі?

Заради нього Саша сподівалася, що так і буде. Він був пристойним, дотепним хлопцем, що зробив усього лише одну помилку (хоча, треба визнати, дуже велику помилку) за всі двадцять років. Для Бет, можливо, було нелегко утримувати їх усіх п'ятьох.

— Не думаю, що вона коли-небудь зможе вибачити мені. Вона все життя ревнувала до Бекі. Їй завжди діставалися хлопці. А в Бет були я, троє дітей і багато роботи. Я ніколи достатньо не заробляв. Усі ці роки Бет утримувала нас, увесь час вірила в мене. Поки я не переспав із Бекі. На Різдво я зателефонував їй і дітям, і вона сказала, що хоче розлучитися. Я не можу її звинувачувати. Вона вдосталь натерпілася від мене. Принаймні, я зможу тепер посилати їй гроші. Після всіх цих років вона заслуговує на це.

Ліам був справедливим і чесним, просто трохи не збігався з реальністю: можливо, тому, що був художником. Саша чула історії значно гірші. Її засмутило їхнє горе, особливо те, що зруйнувався їхній шлюб. Жахлива втрата і ганьба. Усі платили ціну за помилку.

— Як давно ти не бачив дітей?

— Відтоді, як вона виїхала. Я не міг оплатити переліт. І її батьки, напевно, вб'ють мене. Її батько розлучений.

— Вона розповіла їм, що трапилося?

— Ні, це зробила Бекі. Вона теж мене ненавидить. Вона хотіла, щоб я покинув Бет і одружився з нею. Вона сказала, що завжди кохала мене. Дивні речі відбуваються іноді з близнятами. Бет говорила, що Бекі все життя кривдила її. Вона шикарна жінка, але жоден хлопць не хотів одружитися з нею. Вона завагітніла в п'ятнадцять років, і батьки змусили її віддати немовля на усиновлення. Я думаю, вона збожеволіла після цього. Коли її синові виповнилося вісімнадцять, вона намагалася знайти його, це було шість років тому. І тоді вона довідалася, що приблизно два роки тому її син загинув в автокатастрофі. З нею діється щось незрозуміле. Напевне, вона звинувачує себе. Може, вона ненавидить Бет за те, що в тієї троє прекрасних дітей. Я не знаю. Це так складно.

— Таке відчуття, ніби в минулому червні ти потрапив на мінне поле.

— Я знаю, що так воно і є. Бет говорить, що Бекі підставила мене. Вона двадцять років чекала, щоб зробити це. Три пляшки дешевого червоного вина — і я втратив двадцять років життя в шлюбі із найпоряднішою жінкою у світі.

— Чому ти не полетиш у Вермонт і не поговориш із нею? Я можу дати тобі аванс, Ліаме. Я все одно збиралася.

Було таке відчуття, що йому потрібен цей аванс, Саша зрозуміла це ще до того, як він сказав, що не бачив дітей уже півроку.

— Занадто пізно, — відповів Ліам. — Вона зв'язалася зі своїм коханцем, Бет говорить, що вони одружаться, як тільки вона одержить від мене згоду на розлучення. Торік померла його дружина і залишила його з чотирма дітьми. У нього є гроші, він власник лижного курорту, і він дуже хоче підтримувати Бет і моїх дітей. Як на мене, так це набагато краще, ніж бути дружиною божевільного художника. Вона, схоже, так само вважає. — Ліам був нещасливим, але по-філософському дивився на речі.

— Ти божевільний художник, Ліаме, — ніжно мовила Саша.

У якихось питаннях він був схожий на схибленого, але взагалі таким не був. Понад усе він здавався ще не досить дорослим, але був добрим. Було неможливо повірити в те, що чоловік із такою привабливою зовнішністю міг переспати тільки з однією жінкою за все своє життя, якщо не вважати однієї ночі з близнючкою його дружини. Щось було дивне в цьому, але він, здавалося, був гарним хлопцем, та й Хав'єр казав так само. Саша довіряла йому. Усі її інстинкти говорили, що Ліам був хорошою людиною. Дивакуватий і дитинний, можливо, але загалом — хороша людина.

— Іноді я справді божевільний художник, — погодився він. — Деколи я просто хочу бути дитиною. Що в цьому поганого?

— Гадаю, це залежить від того, хто від цього страждає. У цьому разі постраждала Бет. І твої діти. Звучить так, ніби ти теж. Але цього не можна сказати про Бекі.

— Вона ні про кого не думає, окрім себе. І ніколи не думала.

— Можливо.

Саша замовкла, думаючи про це, а потім зрозуміла, що Ліам дивився на неї.

— А як щодо тебе? Хав'єр вважає тебе центром всесвіту. Він втрачає розум від тебе. Рідко буває, коли син його віку відчуває таке до матері. А поговоривши з тобою, я зрозумів, що він має рацію. Йому пощастило, що в нього така любляча мати.

У Ліама теж була мама, але він занадто рано її втратив.

— Я теж втрачаю розум через нього. Він чудова дитина. Як і моя дочка. Я дуже щаслива жінка, — Саша посміхнулася Ліаму.

— Можливо, не настільки й щаслива. Я знаю, що рік тому помер твій чоловік, — мовив він співчутливим голосом.

— Так, помер, — спокійно погодилась Саша, але очі її наповнилися сльозами і їй стало соромно. Її горе не було проблемою

Ліама, вона не хотіла навантажувати його своїми прикрощами чи ділитися ними. — Він умер п'ятнадцять місяців тому. Ми були одружені двадцять п'ять років.

Артур був єдиним чоловіком у її житті. У цьому вони були схожі, як і в тому, що в дитинстві втратили матерів і пережили жахливий емоційний стрес, який жорстоко вплинув на них.

— Тобі, напевно, важко бути вдовою... — сказав він із співчуттям, коли вони доїли «паста», і ніжно поглянув на Сашу.

— Так, це так. Зараз уже краще, ніж спочатку, але іноді дуже важко. — Ліам кивнув, ніби він усе розумів. Він втратив Бет через свою дурість і одну доленосну помилку. Артура ж забрала доля. — Але ти продовжуй жити. У тебе немає вибору. Мені ж допомагає робота.

— Але ти не можеш обійняти картини вночі. Ти зустрічалася з ким-небудь?

Це його не обходило, але Саша все одно вирішила відповісти йому. Вона не хотіла, щоб він знав, якою вразливою і самотньою вона була. Якщо вона збиралася представляти його, вона мусила здаватися йому сильною, принаймні вона так вважала.

— Ні, не зустрічалася. А ти?

Їй було цікаво дізнатися про нього якнайбільше. Як і йому про неї. Після того як він розповів їй про свою родину і шлюб, між ними виник зв'язок значно міцніший, ніж вона очікувала, і набагато сильніший, ніж вона хотіла. Вперше в житті її потягнуло до її художника, але Саша не збиралася дозволити цьому почуттю захопити її. За вечерею вони відкрилися одне одному. Саша і Ліам були одинаками, які в дитинстві зазнали багато втрат і в результаті втратили саме дитинство, а в дорослому житті вони ще й втратили коханих людей, але Саша ніколи не дозволить, щоб цей зв'язок зайшов далі. Вона не збиралася піддаватися тому, що її вабило до нього. Вона була занадто

дисциплінованою і чутливою для цього. Але з іншого боку, вона не дозволить, щоб його почуття розрослися, і це було не схоже на те, як раніше вважала Саша.

— Я зустрічався з декількома, — зізнався Ліам, — Хав'єр познайомив мене. — Він посміхнувся матері свого друга, яка тепер була його дилером. Зв'язок між ними здавався смішним навіть для нього. — Але я не міг піти далі, вони були просто дітьми. Та й для чого? Я все ще сумував через Бет. Це було влітку, відразу після того, як вона виїхала. Відтоді я ні з ким не зустрічався. Гадаю, зараз, коли я знаю, що вона виходить заміж, усе буде інакше. Але поки не зустрів нікого, хто мені сподобався б. Багато жінок, які хочуть зустрічатися з художниками, самі доволі божевільні. — Він посміхнувся, коли сказав це, і раптом здався старшим. — Як щодо тебе? Чого ти хочеш від життя?

— Нічого. Я не хочу бути однією з тих жалюгідних жінок, які будь-що хочуть знайти собі чоловіка. Вважаю, що зустрічатися з кимось у моєму віці — це огидно. Я вважаю це принизливим і жахливим.

— Це буде не так, якщо ти знайдеш гарного хлопця, — ніжно мовив Ліам, а Саша похитала головою.

— Я вже зустріла, але він помер. Для мене ця справа закінчена.

— Це так нерозумно, — сказав він гнівно. — Ти надто молода, щоб ось так здаватися. І надто красива. Скільки тобі років? — Він гадав, що їй максимум сорок п'ять, та й то тому, що знав, скільки років було Хав'єру. Можливо, вона навіть молодша на два роки, якщо вийшла заміж у вісімнадцять.

— Мені сорок вісім. Це достатній вік, щоб уже піти на пенсію в цій справі. У мене було двадцять п'ять прекрасних років.

— Ти можеш прожити ще п'ятдесят. Хочеш провести їх сама?

Ця ідея жахала його. Але Сашу — ні. Вона давно вже прийняла свою самотність, яку вважала неминучою.

— Ні. Я хочу залишок свого життя провести з ним. Я б так і зробила, якби він був живий. Але в мене немає шансу. А інші варіанти мені не підходять. І не думаю, що колись буде все по-іншому. Мені здається, більш гідно і краще бути самотньою, ніж бігати в пошуках хоч когось, хто б підійшов на цю роль.

— Мабуть, він був гарним хлопцем, якщо ти так його любиш.

Поговоривши з нею за вечерею, Ліам ще дужче захопився нею. Вона була дивною жінкою, подобалася йому, і він поважав її.

— Він був прекрасним, — сумтно зітхнула Саша. — У нас одне від одного паморочилась голова. Його смерть — величезне горе.

— Схоже, це так. Але він умер, Сашо. А ти ні. Якби ти вмерла, а він ні, він знайшов би собі кого-небудь. Нам усім треба когось любити. Життя занадто важке, щоб бути самотньою. — Останні півроку без Бет і дітей були для Ліама пеклом.

— Я не думаю, що набагато полегшає, коли ти зв'яжешся не з тією людиною. Як, приміром, Бекі. Я одразу це зрозуміла. Не думаю, що може ще раз так пощастити. Навіщо ризикувати? — сумно промовила Саша.

— Тому що тобі має знову поталанити. Ти гарна людина. Ти заслуговуєш на це. Усе буде не так, як раніш, буде інакше. Але інакше — не значить погано.

— Я не можу уявити собі, як я зустрічаюся з кимось, — чесно зізналась вона, коли офіціантка поставила перед ними вазочки з цукерками і тарілку з печивом. — Але дійсність, яку я бачу щодня, жахає мене.

— Так, мене теж, — Ліам розсміявся від абсурдності їхньої ситуації. — Я роблю те саме, що й ти, намагаючись забутися в роботі. Я не переставав малювати відтоді, як вона пішла.

— Для мене це підходить. — Саша посміхнулася: поки на світі були такі талановиті художники, як Ліам, вона готова працювати. — Важко, коли дітей більше немає поряд. Принаймні

в Парижі я ближче до Хав'єра, до того ж я часто їжджу в Нью-Йорк. Але я їх обох розумію, — зізналася вона, і Ліам кивнув.

— Я теж. Я нудьгую за дітьми як божевільний. Гадаю, що зараз їм краще без мене, до того ж у них є майбутній чоловік Бет. Вона говорить, що він гарний хлопець, можливо, він навіть кращий батько, ніж я. З Бет їм набагато легше, ніж зі мною. Він розважливіший, ніж я, і більш традиційний. Бет говорить, що дітям так буде краще. У ньому немає жодної божевільної риси. — Голос Ліама лунав сумно і понуро. Він утратив не тільки дружину, а й дітей.

— Ти їхній батько, Ліаме. Ти не можеш залишити їх. Ти повинен незабаром поїхати і побачитися з ними.

— Так, — мовив він нерішуче. — Я поїду.

Але з голосу не можна було зрозуміти, чи переконала його Саша, і це непокоїло її.

Саша заздалегідь подзвонила в ресторан і попросила не виписувати чек за вечерю, оскільки не хотіла принижувати Ліама. І після того як вони з'їли десерт і випили каву, вони вийшли на вулицю і сіли в машину. Саша попросила водія відвезти її назад у готель, а потім висадити Ліама біля його будинку. Але як тільки вони доїхали до готелю, Ліам сказав, що він може доїхати на таксі. Він запитав її, чи не хоче вона ще випити, але вона відмовилась: вони й без того випили досить шампанського та вина, до того ж Саша рідко пила.

— Я провожу тебе до твого номера, а потім піду, — запропонував він переконливо.

Саші було приємно провести з ним вечір, та й добре, що хтось міг провести її додому. Вона відчувала, як знайома самотність підкрадалася до неї, і Ліам відчував те саме. Ночі нестерпні для самотніх, а вони були саме такими людьми. Потім Саша посміхнулася, поглянувши на його туфлі і помітивши відсутність шкарпеток, коли вони піднімалися сходами. Вона не мог-

ла втриматись і пожартувала з цього приводу, бо зараз вона вже знала його трохи краще.

— Я не міг знайти жодної шкарпетки, — сказав він, зовсім не соромлячись. — До того ж я художник. Мені не обов'язково носити шкарпетки.

Він сказав це з переможним виглядом, і Саша розсміялася:

— Хто вигадав це правило?

— Я, — гордо мовив Ліам. — Я божевільний художник. Я можу робити все, що захочу. — Коли він говорив це, то виглядав на п'ять років молодшим, у його очах Саша помітила пустощі. Він грубо опирався будь-яким формам контролю і повчання, як тільки чув їх.

— Ні, ти не можеш робити все, що тобі заманеться. Нам треба жити за правилами. — Коли Саша говорила це, у неї було таке відчуття, що вона вчителька, і Ліам розсміявся з її слів.

— Хіба є правило щодо шкарпеток?

— Звичайно.

Сказавши це, Саша подумала, що треба буде відправити йому посилку зі шкарпетками і сорочками. Очевидно, йому потрібні були ці речі і, напевно, шнурки теж. Їй було цікаво, чи носив він їх узагалі. Можливо, ні. З усього було помітно, що йому подобалося бути оригінальним і вгадувати власні правила. Потім вона подумала: може, він не носив і білизни. І від цієї думки Саша почервоніла.

— Про що ти подумала? — він помітив вираз її обличчя.

— Ні про що, — у Саші був винуватий вигляд.

— Ні, ти думала. Ти думала про те, чи ношу я спідню білизну, чи не так? — Він угадав, і Саша знову зашарілася.

— Ні, я не думала, — збрехала Саша і хихикнула.

— Ні, думала. Отож я ношу білизну. Принаймні зараз. Мені вдалося знайти її.

— Переконливо, — сказала Саша, і Ліам знову розсміявся.

— Це є в контракті, що я підписав? Я мушу носити шкарпетки й спідню білизну? Якщо це так, тоді я розірву його. Ніхто не може говорити мені, що я повинен робити.

Це був класичний протест підлітка. У Ліама Аллісона була війна з контролем, принаймні так здавалося. Він плив життям проти течії, боровся з умовностями і ламав правила.

— Насправді це є в контракті, раз ти вже згадав про це, — Саша жартувала з нього у відповідь, і це тішило її. На той час вони вже підійшли до її дверей.

— Ні, неправда, — заперечив він уперго і здратовано. Він був схожий на примхливу дитину.

— Правда, — серйозно мовила Саша, у ньому написано, що відтепер ти увесь час зобов'язаний носити білизну і шкарпетки.

— Можеш мене змусити! — вигукнув він.

— Так, можу, — сказала Саша, напустивши на себе поважний вигляд, і Ліам посміхнувся, дивлячись на неї, а потім нахилився і поцілував її, щоб вона замовкла. Це дуже здивувало Сашу. У руці вона тримала ключ і впустила його разом із сумкою від подиву, що її цілують. Після поцілунку вона випросталась і подивилася на нього. — Чому ти зробив це, Ліаме? — запитала Саша, злякана тим, що їй сподобалося цілувати його. До речі, дуже сподобалося, дуже. І навіть занадто. Він підняв ключ і ніжно відкрив двері її кімнати. Він стояв і дивився на неї, а потім, не промовивши жодного слова, Саша ввійшла в кімнату, а він пішов за нею. Через кілька секунд він уже був у кімнаті і знову цілував її, зачинивши при цьому двері ногою. Сашу сповнювали різноманітні почуття.

Вона хотіла зупинити його. Серйозно. У неї була купа підстав, щоб зупинити його, але вона не могла. Та найгірше було те, що вона не хотіла зупинятися, як і він. Він просто продовжував цілу-

вати її, а потім ніжно підняв на руки і поклав на ліжку. У кімнаті горів один світильник, Ліам потягнувся і вимкнув його. Він нічого не говорив. Лише цілував і роздягав, і за кілька секунд вони вже були у ліжку, голі, вони вже займалися коханням, перш ніж Саша змогла зрозуміти, як це відбулося. Вона хотіла зупинити його, але не могла. Вона і не хотіла зупиняти. Саша хотіла саме того, чим вони займалися, як і Ліам. Вони обоє були голодними людьми, що знайшли одне одного і не могли розлучитись. Їх занадто сильно вабило одне до одного, і перед цим не можна було встояти. Вони жили різними життями, були не схожі, але обоє відчували, що близькі духом, споріднені душами певною мірою. Вони потребували одне одного у своїй самотності, тяглися одне до одного, поки не лягли, обійнявшись, знесилені й бездиханні. Саша лежала у темряві й дивилася на нього, уражена тим, що вони зробили, а він посміхнувся їй із ніжністю люблячого чоловіка.

— Напевне, я закоханий у тебе, — прошепотів він ніжно, і сльози закололи в її очах, коли вона почула ці слова. Саша вважала, що більше ніколи не почує цієї фрази, а тепер він говорив їй це, але ж вони зовсім одне одного не знають. Та всупереч цьому у своєму серці Саша відчувала, ніби давно знає його. Вона відчувала його дитячу самотність і чоловічу уразливість.

— Це неможливо. Ти не знаєш мене, — ласкаво мовила вона, а сльози котилися по щоках. Це були сльози за Артуром, і за Ліамом, а також за самою Сашею.

— Це можливо, і я знаю тебе. До того ж я хочу пізнати тебе краще. — Він багато розповів їй про себе того вечора і тепер хотів знати більше про неї.

— Це божевілля, Ліаме. — Саша підвелась на лікті й поглянула вниз на нього, а він ніжно витер сльози з її щік при місячному світлі. Усе, що він робив, він робив з добротою, ніжністю і любов'ю.

— Може, й божевілья, — зізнався він. — Але, можливо, нам обом це потрібно. Я знаю, що мені треба. І я гадаю, тобі це теж необхідно.

— Що, секс?

Вона була ображена. Саша не збиралася бути його жінкою на одну ніч, як Бекі. До того ж це було смішно. Вона була його дилером, а не дівчиною. До сьогодні вони були незнайомцями і все ще ними були. Що скоїлося з нею? Вона відчувала, наче пливе в незнайомому морі, ніби течія несе її до нього, хвиля була набагато сильніша за неї, проти неї Саша не могла встояти.

— Це не секс, Сашо. Ти теж про це знаєш. Точніше, це не тільки секс. Хоча було досить добре.

Насправді він був приголомшливим, до того ж зважаючи на те, що вони були майже незнайомцями. Це було неймовірно для них обох.

— Це не може бути коханням. Адже ми навіть не знаємо одне одного.

— Сподіваюсь, що знаємо, — сказав він ніжно. Насамперед він був доброю людиною і неймовірно привабливим чоловіком. Навіть занадто для його щастя і її. Сашу щось усередині вабило до нього, і зараз вона зрозуміла, що так воно було з першого моменту їхньої зустрічі. Вона намагалася не помічати цього, але не могла.

— Це неможливо, — знову повторила вона. — Я твій дилер, до того ж я на дев'ять років старша за тебе.

— Ну то й що? Невже в тебе є правило і щодо цього? — Здавалося, різниця у віці не вразила його, це не мало для нього значення.

— Так, у мене є правила щодо цього. Я не сплю зі своїми художниками. Я ніколи так не робила і не збираюся починати зараз, — строго сказала вона, ніби для того, щоб ще раз нагадати собі про це.

— Гадаю, ти щойно це зробила. До того ж тоді ти була заміжня. Тепер правила змінились.

— І що, тепер я повинна почати спати зі своїми художниками? Я так не думаю, Ліаме.

Раптом Саша розсердилась на себе, і перш ніж вона встигла сказати більше, він знову поцілував її і ніжно провів руками по її тілу. Кожен міліметр її шкіри здригався, коли він торкався її. Саша відчувала, що втрачає через нього розум. Цього разу вона навіть не намагалася зупинити його. Вона хотіла його більше, ніж першого разу, а опісля лягла в його обійми і заплакала. Тепер це були сльози полегшення. Ліам пригорнув її ближче, обійняв міцно і лежав так доти, доки вона не перестала схлипувати. У Саші було таке відчуття, ніби усередині неї прорвалася дамба і тепер її переповняли емоції.

— Я кохаю тебе, Сашо. Я не знаю тебе, але кохаю. І я знаю, що згодом я буду кохати тебе більше. Тільки дай мені шанс, — благав її Ліам. Він хотів її більше, ніж будь-кого у своєму житті, навіть Бет.

— Це може ніколи не статися.

Її слова заглушилися в нього на грудях, і він посміхнувся.

— Наступного разу, я обіцяю, на мені будуть шкарпетки, — сказав він, не відпускаючи її.

— Я серйозно, Ліаме, — ніжно сказала Саша і заснула в його руках.

— Я знаю, Сашо... я знаю... але все одно тебе кохаю... — Поцілувавши її волосся, розкидане по подушці, він посміхнувся, тримаючи її в обіймах, і заснув. Це була перша гарна ніч для них обох за багато місяців.

Розділ 6

Денне світло, що проникло в номер Саші в «Клариджес», розбудило її і Ліама о дев'ятій годині наступного ранку. Спочатку прокинувся Ліам і лежав, обійнявши її. А потім, ніби відчувши, що він спостерігає за нею, стрепенулася Саша. Вона відчувала його руки на собі, він лежав за нею, і спочатку Саша спросоння не зрозуміла, хто це. Але потім згадала. Заплющила очі і зігхнула.

— Доброго ранку, спляча красуне, — сказав він ніжно і пригорнув її ближче. Вона повільно повернулася і поглянула на нього. Вони лежали майже ніс до носа: вранці він був так само красивим, як і минулої ночі. Серце Саші стислося, коли вони зустрілись очима. Вона не могла повірити в те, що вони накоїли. Саша знала, що збожеволіла: для цього тільки можна було бачити його голим і красивим, з довгим світлим волоссям на плечах, відчувати його тіло поруч із собою.

— Цього не було, — сказала вона суворо.

Але Саша не могла змусити себе підвестися чи відсунутись від нього. Усе в ньому змушувало її хотіти його ще дужче.

— Ні, було. — Він розсміявся, сказавши це, і був неймовірно задоволений собою.

Саша подумала про те, що ніколи ще не бачила такого красивого чоловіка.

— Ми не можемо продовжувати це, Ліаме, це неможливо.

І ніколи не буде по-іншому. Він завжди буде на дев'ять років молодшим за неї, це турбувало Сашу, навіть якщо це не хвилювало Ліама, до того ж він був художником, якого вона мала представляти. Навіть якщо вона не буде представляти його, він буде надто молодим, на її думку. Різниця у віці швидше була помітна не в паспортних даних, а через його підлітковість і спосіб мислення. До того ж Саша не могла відмовитися представляти його тільки тому, що вона виявилася дуреною. Причому старою дурепою. Тепер вона саме так і почувалась. Вона змудилась за коханням, розумінням, дружбою і навіть сексом. Але це не могло виправдати її вчинку. Вона була розлючена і сердилась на себе. А також на нього. Проте, схоже, цей гнів був не настільки сильний, щоб вона вибралася з постелі зараз або минулої ночі.

— Це буде можливо, якщо ти захочеш. Ти сказала це минулої ночі перед тим, як ми вдруге зайнялися коханням.

— Це було божевілья. Тимчасове божевілья, — мовила вона, перевертаючись на спину і дивлячись у стелю, щоб не дивитися на Ліама. Так приємно просто лежати поруч із ним і знову відчувати себе жінкою. Але він був забороненим плодом, котрий, Саша точно знала, вона не могла дозволити собі знову з'їсти. — Невже ти не розумієш, яке це божевілья? — запитала вона, знову обертаючись до нього обличчям.

У нього були великі зелені очі, обличчя майже ідеальне, лише з тією кількістю вади, за якою можна було сказати, що він чоловік. Він був схожий на актора в еротичному фільмі. Йому потрібна була молода зірка, щоб зніматися поруч із ним, а не жінка її віку. Вона це знала, навіть якщо він не знав або не хотів знати. Вона знала це за них обох.

— Це не божевілья, Сашо. Ти жінка, я чоловік. Ми подобаємося одне одному, ми обоє самотні. У нас однакові інтереси, ми обоє живемо заради мистецтва. Що в цьому поганого?

— Усе! Я почуваюсь і виглядаю як твоя мати. Ти друг мого сина, я представлятиму тебе. Ну, як тобі для початку? До того ж ти все ще кохаєш свою дружину. — Минулої ночі вона не сумнівалася в цьому жодної секунди, коли він розповідав їй історію про Бет і її заздрісну близнючку.

— Ти не виглядаєш настільки старою, щоб бути моєю матір'ю. Ти чарівна жінка і всього лише на дев'ять років старша за мене. То й що, чорт забирай? І я більше не закоханий у свою дружину. До того ж вона більше не моя дружина. Ми розлучаємося. Ми з тобою вільні, ні з ким не зв'язані, самотні, і нам уже більше двадцяти одного року. Як на мене, то це можливо. Яка в тебе проблема? — Йому це вже трохи стало набридати.

— Я все ще кохаю свого чоловіка, — сказала вона сумно, але цього разу не заплакала.

Ліам вичекав момент, перш ніж відповісти, а потім ніжно торкнувся її обличчя одним пальцем.

— Сашо, його немає. Ти жива, а його немає. — І вона довела це минулої ночі. — У тебе є право бути щасливою з кимось. Зі мною чи з кимось іншим. Ти більше не можеш критися. Це неправильно.

— Ні, я можу. — Саша повернулася до Ліама спиною, але все ще не вставала з ліжка. Він не бачив, чи плакала вона, але все одно він обійняв її і пригорнув ближче.

— Сашо, я знаю, це звучить безглуздо. Я ледь тебе знаю, але гадаю, що кохаю тебе. У мене таке відчуття, ніби я все життя чекав на тебе.

— Це божевілья, — прошепотіла вона, все ще обернена до нього спиною. Але щось у його словах навіть для Саші здавало-

ся щирим, хоча вони і не мали сенсу. — Ми занадто багато випили. Це було не кохання, а вино. — Вона намагалася забути те, що трапилось, але їй не вдавалося переконати ні себе, ні його.

— Ну, що б це не було, я хочу більше. Чому б тобі просто не дозволити, щоб усе відбулося, і потім сама побачиш, куди це приведе? — Ліам майже благав її.

— А потім що? — Вона знову обернулася до нього. З її вигляду було зрозуміло, що вона щиро переживала через те, що вони накоїли. — Куди це може привести? Тобі потрібен хтось твого віку. Я старша за тебе, до того ж я твій дилер. Я консервативна, а ти ні. У Парижі з нас будуть сміятися. — Особливо якщо він з'явиться в колі її колег без шкарпеток і в пофарбованій сорочці. Саша була шанованою людиною, вона вела серйозне життя, а Ліам ні. Він був саме тим, ким і називав себе, — божевільним художником, до того ж він був другом Хав'єра. Діти дуже засмутяться, якщо дізнаються про все, так само як зараз була засмучена Саша.

— Мені не потрібний хтось мого віку, Сашо, мені потрібна ти. — Потім він замислився на часинку і знову поглянув на неї. — Я ганьбло тебе?

— Ти можеш, — чесно зізналась вона. — Але я не збираюся дати тобі можливість зробити це. Коли я буду виходити з тобою у світ, я буду виглядати як стара, зголодніла за сексом дурепа. Цього ніколи не буде.

— Ні, буде. І ти почасти маєш рацію. Ти зголодніла за сексом, але ти не дурепа, молода чи стара.

— Ні, я дурепа, — сказала вона з нещасним виглядом, тоді він поцілував її, щоб заспокоїти і повеселити її. Саша більш ніж розвеселилася: вона не могла не відповісти на його дотик, навіть більше. Незважаючи на своє рішення не дозволити цьому трапитися знову чи продовжуватись, вона інстинктивно відповідала на його дотики. Вони були сильніші за неї. Саша ні-

коли в житті ще не відчувала такого навіть з Артуром, якого вона щиро кохала більшу частину свого життя. Але, як Ліам і сказав, Артура більше не було. А Ліам був поруч. Через кілька секунд їхні тіла знову сплелися. Саша ніжно застогнала від задоволення, коли він знову почав кохати її.

Будильник біля ліжка показував за чверть десяту, коли вони бездиханні лежали в обіймах одне одного.

— О Господи! — скрикнула Саша, коли побачила, котра вже година. — Хав'єр будь-якої хвилини може бути тут. Я домовилася з ним поснідати.

Ліам розсміявся.

— Ну, тоді мені краще звалювати. — Він відняв свої довгі гнучкі «кінцівки» від неї, встав і подивився на Сашу. — Ніколи у своєму житті я настільки не хотів жінки. Коли я можу повернутися?

— Ніколи, — уперто сказала Саша. — Після сніданку я їду в аеропорт, Ліаме. Я серйозно, це треба припинити. — Але насправді Саша це говорила собі. Ніколи в житті вона ще не відчувала себе настільки неконтрольованою. У неї було таке почуття, наче вона з величезною швидкістю котилася в пекло. Вона могла уявити тільки гірше, і цього не можна було допустити. Треба тримати себе в руках. — Я не дозволю, щоб це відбулося ще раз.

— Тоді ти справді дурепа, — сумно сказав він. — Я не вірю тобі. Я зателефоную тобі сьогодні ввечері.

— Ліаме, не треба. Я хочу представляти тебе. Ти чудовий художник, у тебе може бути велике майбутнє. Давай зробимо це. Не зіпсуй усе зараз.

— Ти хочеш мені сказати, що не будеш представляти мене, якщо ми будемо коханцями? Бо коли це так, то до чорта галерею і контракт. Ти значиш для мене набагато більше. Це були гучні слова, але він говорив серйозно.

— Ти божевільний, — сказала Саша, сідаючи на ліжку і дивлячись на нього.

— Можливо, моя родина вважає, що так воно і є. — Сказавши це, він почав одягати джинси і футболку. У нього не було часу прийняти душ. Він знав, що краще забратися, поки Хав'єр не прийшов, інакше Саша ніколи не простить йому. — Тобі вирішувати, Сашо, — сказав він, дивлячись униз на неї, коли вона стала поруч із ліжком, на якому вони займалися коханням. Найкращі три рази в її житті. Але Саша не могла прийняти рішення, ґрунтуючись на сексі. У неї справді було таке відчуття, ніби вона збожеволіла. Вона знала, що треба опанувати себе, і до того ж швидко.

— Не дзвони мені, — сказала вона, намагаючись говорити так, наче вона справді цього хотіла. Це повинно закінчитись, не встигнувши початися. — Я зв'яжуся з тобою з питань роботи.

— Ми можемо робити й те, й інше, — сказав він, але Саша похитала головою, і тоді він пригорнув її до себе, щоб востаннє поцілувати. Вона стояла гола перед ним, шокована тим, наскільки їй було зручно бути поруч із ним. Після розмови за вечерею і заняття коханням у неї було таке відчуття, ніби вона знала його все життя. Їй було дуже легко з ним.

— Ні, ми не можемо робити і те, й інше одночасно, — сказала Саша в розпачі. — Я не буду і твоїм дилером, і коханкою. — Саша також не хотіла бути старшою жінкою в його житті. Вона раніше ніколи так не робила і зараз не хотіла починати.

Він поцілував її і пішов, нічого не сказавши. Саша довго стояла і дивилася на двері, боячись того, що може трапитися, і вона вирішила збудувати стіну між ними. З того моменту вона говорила собі, що буде всього лише його дилером і ніким більше. Саша побігла в душ, а коли вона вийшла, дзвонив телефон. Вона боялася, що це Ліам, але це був Хав'єр. Він саме виходив із квартири і говорив, що приїде за п'ять хвилин.

— Добре, любий, — сказала вона спокійним голосом, але руки в неї тремтіли. — Я і сама трохи спізнюсь. Зустрінуся з тобою у вестибюлі через п'ятнадцять хвилин.

— Ти зробила всі свої дзвінки? — З голосу можна було визначити, що Хав'єр був у гарному настрої. Мабуть, він повеселився вчора. Саша здригнулась, коли уявила те, що подумає її син, коли довідається про те, що вона зробила. Вона відчувала себе розбещеною.

— Які дзвінки? — запитала Саша замисленим голосом. — А... ну так... ці... ну звичайно... Я просто трохи спізнюся. Побачимося через кілька хвилин.

Саша повісила слухавку і сіла на ліжко, тремтячи всім тілом. Те, що вона зробила, було божевіллям. Але це божевілля мало припинитися. Вона була розумною людиною, а Ліам був усього лише невихованою дорослою дитиною, він зробив кар'єру в тому, що не виріс ні на день. Саша нагадала собі, щоб налякати себе ще дужче, що він зрадив свою дружину з її близнючкою. Це навряд чи могло свідчити про його моральні цінності і здоровий глузд. Хоч яким би красивим він не був, він поводився, як невихована дитина, та ще й пишався цим. Саша пообіцяла собі: вона повинна бути дорослою з них двох. Ліам був не здатен на це.

Вона швидко зібрала в сумку те, що брала із собою в Лондон, хутко переодяглася, розчесала волосся і нафарбувалася. І за п'ятнадцять хвилин вона була вже у вестибюлі, саме тоді, коли ввійшов її син, красивий і молодий. Його хода і впевненість, манера одягатись постійно нагадували їй про Ліама. За стилем життя вони були сучасниками, а також у стосунках і поведінці. Двоє диких молодих хлопців.

— У тебе щасливий вигляд, — сказав Хав'єр, йому було приємно це бачити. — Я ніколи не бачив тебе з розпущеним во-

лоссям. Красиво, мамо. — Саша з жахом зрозуміла, що забула зав'язати хвіст. Вона так квапилась, що навіть не помітила цього в дзеркалі. Їй і Хав'єрові було очевидно: щось змінилося. Вона розпускала волосся тільки в особливих випадках, а зараз був саме той час, коли треба було зав'язати його і ходити тільки так.

— Спасибі, я просто поспішала.

— Тобі треба частіше так ходити. Як минув вечір із Ліамом?

— Добре... весело... ні... насправді, ні... він трохи кумедний, хіба ні? Він прийшов без шкарпеток і шнурків, а також у сорочці, яку сам пофарбував. — Саша сподівалася, що коли вона висміє Ліама перед Хав'єром, тоді сама зможе побачити, якою безглуздою була ситуація.

— Він гарний хлопець. Боже, мамо, деякі твої художники виглядають набагато гірше за нього, — сказав Хав'єр, знизавши плечима, і Саша нагадала собі, що з жодним із них вона не переспала.

Але Ліам був іншим. Ніхто з них ніколи не міг змусити її відчувати те саме, що змусив відчути Ліам, коли вона просто дивилася на нього через кімнату. Її вабило до нього з першого моменту їхньої зустрічі, але вона умовляла себе, що все це вигадала. Вона намагалася заперечувати це, але не могла. Як виявилось, це було більше, ніж просто уява. Найгірше було те, що вона відчувала: це правда.

Вони пообідали у вітальні. Саша пила чай і розглядала печиво на тарілці. Вона не могла його з'їсти. Вона була не голодна. Хав'єр з'їв її печиво і своє. Він умирав з голоду.

Цілу годину вони говорили майже ні про що, він помахав їй услід, коли Саша від'їжджала в аеропорт, і вона увесь час думала, чи побачить він Ліама сьогодні і що він йому скаже. Вона вб'є його, якщо він проговориться її сину. Але Саша вірила, що Ліам

цього не зробить. Він не був підлим і базікалом, просто безвідповідальним і занадто молодим для своїх років. Дуже молодим. Він був більше схожий на однолітків Хав'єра, а не на її ровесників чи його ж власних. Саша намагалася змусити себе не думати про нього в аеропорту і дістала деякі папери з портфеля.

Вона не могла сконцентруватися на жодному слові. Вона просто сиділа, уп'явшись очима в його контракт і підпис на ньому, який він квапливо поставив у «Харріс Бар», у неї раптом виникло бажання розірвати контракт. Але Саша не могла так учинити з ним. Він віддав їй назад обидві копії, і Саша нагадала собі, що треба буде послати йому копію з Парижа. Він залишив їй номер свого мобільного телефону, але ніщо у світі не могло змусити її подзвонити йому. Свій мобільний номер вона йому не дала. Як не дала і домашній. У нього був тільки телефон галереї в Парижі, і Саша сподівалася, що він не подзвонить, щоб поговорити з нею. Якщо він це зробить, вона передасть слухавку комусь іншому. Байдуже кому, тільки б не самій говорити. Вона не хотіла знову чути його голос, принаймні не зараз. Його голос мав глибокий, ніжний тембр і таку лагідність, від якої в неї мурашки бігли по шкірі. Саша помітила це із самого початку. Вона любила його голос і, чорт забирай, усе в ньому, за винятком того, як він поводився. Найменше їй треба було в її віці зв'язуватися з божевільним художником, котрий поводився, як малолітній злочинець. Те, що вона сказала йому вранці, було правдою. Якщо вона матиме з ним романтичні стосунки, з неї сміятиметься весь Париж і навіть Нью-Йорк. Саші треба дбати про свою репутацію. А Ліаму не треба. Він не дбав ні про свою репутацію, ні про її. Йому нічого було втрачати, якщо він зв'яжеться із Сашею. А вона могла втратити все, навіть повагу власних дітей, колег і друзів. Вона чудово усвідомлювала це, коли сідала в літак в аеропорту

Хітроу. Це була неймовірна випадковість, єдина в житті, це був божевільний фізичний досвід, і Саша за жодних обставин не збиралася повторити це. Ніколи. Коли літак вилетів у Париж, вона присяглася, що поверне собі здоровий глузд і надалі буде розважливою.

Коли вона зайшла у свій кабінет у Парижі, була четверта година дня. Незважаючи на те що в Лондоні було сонячно, коли Саша виїхала, у Парижі дощило. В аеропорту вона не могла знайти таксі і коли нарешті дісталася до офісу, то промокла до нитки. Дощ зробив протверезний ефект після того, що відбулося в Лондоні, і це привело її до тями.

— Господи, ти виглядаєш жахливо, — сказав Бернард, менеджер галереї, коли проходив повз неї по коридору. — Ти вся мокра, у будь-якому разі тобі треба поїхати додому і переодягтися, поки ти не застуджала, Сашо.

— Зараз, за хвилику. Мені треба подзвонити. І до речі... — Вона посміхнулася Бернардові, а він помітив, що, попри її мокре волосся й одяг, Саша виглядала так, як не виглядала вже кілька місяців. Уперше за цілий рік вона була розслаблена і щаслива. Мабуть, зустріч із сином пройшла вдало. — У нас новий художник — друг Хав'єра, він з Лондона. Він уже підписав контракт, нам треба послати йому копію. Це молодий американець. Його праці чудові.

— Добре, з нетерпінням чекатиму, коли зможу їх побачити. — Бернард був не настільки захоплений працями сучасного мистецтва, як Саша. У цьому плані він радше скидався на її батька, був більш традиційним, але водночас поважав смак Саші і роботу молодих художників. У неї було незаперечне чуття на те, що буде продаватися.

— Я сказала йому, що ми відкриємо його виставку в Нью-Йорку.

Він кивнув, після чого обоє розійшлися по своїх кабінетах. Коли Саша ввійшла у свій, то була здивована. На столі стояв букет неймовірно красивих червоних троянд, вона з полегшенням помітила, що секретарка не розкрила картку. Сам факт, що троянди були червоного кольору, свідчив про те, що картка була особиста, тому секретарка і не розкрила її, на щастя Саші, бо нарешті вона прочитала, від кого були квіти. Вона не хотіла, щоб її працівники гадали, ніби в неї є таємний шанувальник. Це було не так. Вона зробила помилку, але виправила її, так і піде далі.

У листівці було написано: «Це можливо. Я кохаю тебе. Ліам». Саша порвала її на дрібні шматочки і викинула їх у кошик для сміття. Троянди, мабуть, коштували йому цілу купу грошей, Саша знала, що він не міг дозволити собі такого. Вона була зворушена і хотіла вже подзвонити йому, але змусила себе не робити цього. Вона заприсяглася й мала намір стримати клятву, чого б їй це не коштувало.

Замість того щоб подзвонити йому і подякувати за квіти, Саша написала йому записку, яку могла б написати бабуся, мама або дилер. У ній не було нічого особистого. Вона передала її секретарці разом із копією контракту, його телефонним номером і адресою. Саша попросила зробити папку із даними Ліама Аллісона, і тепер він був їхнім новим художником.

— Квіти дуже красиві, — похвалила Євгенія.

Саша пояснила появу квітів. Їх надіслав новий художник — красивий жест від голодуючого таланта. А може, він і не бідував. Троянди в січні — це дороге задоволення. На мить Євгенія запідозрила, що в Саші є шанувальник, але цього не могло бути. Усього лише новий перспективний художник. Але, принаймні, Саша виглядала набагато щасливішою. Від дня смерті Артура її виснажувала глибока депресія. А зараз її хода стала знову твердою. Вона була ніби розслабленою після поїздки в Лондон.

Того вечора Саша була вдома о шостій, задоволена, що Ліам не дзвонив. Вона заварила чай і приготувала суп. Прийняла гарячу ванну і спробувала не думати про нього, що було не так уже й легко. Учора ввечері в цей самий час вони разом вечеряли в «Харріс Бар». Ще важче Саші було розвіяти спогади про те, що трапилося опісля, коли вони повернулися в готель.

Саша отямилась від роздумів, коли опівночі задзвонив телефон. Це була Тетяна. Вона знайшла роботу минулого ранку. Вона збиралася працювати в модному журналі у відділі мистецтва, займатися фотографією й іншими справами, які їй знайдуть. Тетяна була щаслива і захоплена, а потім, поділившись новинами, вона нарешті запитала:

— Як було в Лондоні?

— Весело. — Вона намагалася не думати про Ліама. — Я бачила Хав'єра і багатьох художників.

— А як друг Хав'єра?

— Який друг? — Саша почала нервуватися і не знала, як відповісти на запитання.

— Я думала, що ти мала зустрітися з одним із його друзів, щоб подивитися його роботу.

— А, цей друг, — сказала Саша, ніби пригадавши. — З ним усе гаразд. Ми підписали контракт.

— Чудово, мабуть, він гарний. Напевне, у нього велике майбутнє.

— Він дуже гарний. Ми влаштуємо йому шоу в Нью-Йорку наступного року. — Вона змусила себе говорити серйозно і професійно.

— Гадаю, ти цим ошчасливила його. — Художники постійно благали Тетяну познайомити їх з її матір'ю. Це завжди драгувало її. Вона не хотіла, щоб її використовували як стежку до

Саші. Хав'єр набагато спокійніше ставився до цього. — Коли ти прийдеш у Нью-Йорк?

— Не скоро. У мене тут повно роботи. Але ти можеш приїхати на вихідні, якщо хочеш. — Саша любила зустрічатися з дітьми і проводити з ними час.

— Я ненавиджу Париж, коли там ідуть дощі. Я розмовляла з подругою, яка щойно звідти повернулася. Вона сказала, що погода там жахлива.

— Ні, вона чудова, — пожартувала Саша.

— Завтра піде сніг, на вихідних я хочу поїхати покататися на лижах.

— Будь обережна на дорогах. Коли ти починаєш працювати? — Саша позіхнула, для неї це вже був пізній час, а в Нью-Йорку була всього лише шоста година вечора.

— Завтра.

Тетяна була рада, і на якусь мить Саша позаздрила їй. Життя її дочки тільки починалося. А в Саші було таке відчуття, наче її власне життя вже закінчувалось. Усі кращі роки прожиті. Діти вирости. Артура більше немає. Нічого очікувати, крім роботи та незабаром онуків, які особливо не цікавили її. Вона відчула себе старою бабою, коли попросилася з дочкою і лягла на ліжко. І тоді вона не могла не думати про Ліама. З його боку було дуже мило, що він послав їй троянди, а також дуже нерозумно. «Це можливо», — писав він у картці, яку вона порвала. Але вона знала, що це не так.

Тієї ночі вона погано спала, постійно думала про нього і наступного ранку о дев'ятій уже була за столом. У Лондоні була тільки восьма година ранку. Їй було цікаво, що робив Ліам, чи намагався він зателефонувати їй. Була субота, Саші не обов'язково цього дня приходити на роботу, але вона не мала чого робити. Вона відмовилася від декількох запрошень на вечірки й обіди на вихідні. Погода була жахлива, сидіти вдома було прос-

то нестерпно. Краще вже працювати. Він зателефонував їй о четвертій годині дня, але Саша не відповіла. Вона попросила молоду дівчину, яка працювала в галереї, відповісти, що Саші немає і щоб передзвонили Бернардові в понеділок. Бернард, звичайно ж, не працював у вихідні. У нього були дружина, троє дітей, будинок у Нормандії, куди вони родиною їздили на вихідні. Коли Артур був живий, Саша теж не працювала у вихідні. Тепер же тільки цим вона відволікалася і заповнювала свої суботу й неділю. Після смерті Артура вихідні були просто нестерпні.

Галерея закрилася о шостій, і о сьомій Саша пішла додому. Вона принесла з собою стос журналів, зайшла й увімкнула світло. Час було вечеряти, але Саша була не голодна. Вона знову нагадала собі, роблячи чашку чаю, що не було сенсу думати про Ліама. Це нікуди не приведе її, хіба що до нещастя й божевілля. У двері подзвонили, коли вона наливала чай. Дзвінок був дуже наполегливий: здавалося, він ніколи не замовкне, і Саша зрозуміла, що садівника у дворі не було. Вона побігла через сад крізь великі бронзові двері, і гадки не маючи, хто б це міг бути. Вечорами ніхто не дзвонив їй у двері.

Вона подивилася у вічко і нікого не побачила, потім відсунула засув і відчинила одну половину бронзових дверей. Може, залишили щось зовні? Коли вона відкрила двері й огледілась, то помітила Ліама, який стояв, увесь промоклий, під дощем. У нього в руках була маленька сумка, він був у светрі і джинсах. На ногах у нього була пара ковбойських черевиків. Блищало довге світле волосся, яке через дощ прилипло до обличчя. Вона уп'ялася в нього очима і не промовила жодного слова, коли він дивився на неї, потім відійшла убік, щоб він міг зайти в двір і сховатися від дощу.

— Ти сказала, щоб я не телефонував тобі з Лондона, — сказав він, посміхаючись їй. — Тому я і не телефонував. Я дзвонив тобі

з Парижа. Я не дзвонив, поки не приїхав сюди, бо вирішив, що до цього часу ти вже будеш удома.

— Що ти тут робиш, Ліаме? — Вона була більше засмучена, ніж розлючена. Десь у глибині душі вона боялася. Варто комусь оступитися — і ситуація вийде з-під контролю.

— Я приїхав, щоб побачити тебе. — Зараз він більше, ніж будь-коли, був схожий на дорослу дитину. — Від учорашнього дня я ні про що не можу думати, тільки про тебе. Тому я подумав, що можу приїхати до тебе, бо дуже скучив.

Вона теж скучила, але це був ризик, на який вона не могла піти.

— Троянди були дуже красиві, спасибі, — чемно сказала Саша.

— Були? Ти їх викинула? — Раптом голос його зазвучав розчаровано.

— Звичайно ж, ні. Вони в моєму офісі. — Вони все ще стояли під критою частиною саду. — Я сказала своїй секретарці, що це квіти від нового художника.

— Чому ти повинна їй щось пояснювати? Ти вільна жінка.

— Ніхто не вільний, Ліаме. Принаймні я не вільна. У мене справи, діти, працівники, клієнти, відповідальність, обов'язки, репутація. Я не можу поводитися, як зголодніле за коханням дівчисько. — Вона сказала це радше для себе, аніж для нього.

— Чому ні? Це може піти тобі на користь, і ти розпустиш волосся. — Те саме їй сказав і син, коли він побачив її з розпущеним волоссям у Лондоні. Але чомусь Ліам засмутив її. А вона цього не хотіла. Вона не збиралася вибиватись із звичної колії і робити із себе дурепу, упадаючи за перерослим хлопчиком. — Можу я запросити тебе куди-небудь повечеряти?

Коли він сказав це, Саша раптом подумала про образливу вечерю з Гонзагом де Сант-Малорі в «Алейн Дукас», це сталося

місяць тому, тоді він очікував, що Саша переспить із ним за те, що він купить у неї картину. Як це було принизливо. Але зараз не так. Може, нерозумно, але щиро і не образливо. Гонзаг був меншою мірою чоловік чи навіть джентльмен, ніж цей яскравий і гордий, нехай навіть божевільний, художник.

— Чому б тобі не зайти, я приготую що-небудь? Погода занадто погана, щоб гуляти. — Саша повела його в будинок, але двері все ще були відчинені. — Де ти зупинився? — нервово запитала вона. Якщо він відповість, що в неї, тоді Саша не пропустить його у вхідні двері.

— У художньому гуртожитку в Марі, біля Плейс де Восгес. Торік улітку я зупинився там.

Саша кивнула і повела його у вітальню. Будинок, як і меблі, були вісімнадцятого століття. Усюди були витвори сучасного мистецтва. Це була така суміш, якої не кожен би міг досягти. У результаті вийшло стильне, веселе і затишне місце. У кімнаті був великий камін, покритий білим мармуром. Горів тільки один світильник — високий, срібний торшер, який Саша купила кілька років тому у Венеції. По всій кімнаті стояли свічники зі свічами в них. Але Саша не хотіла запаловати їх. Це було занадто довго. Вони пройшли по вітальні повз їдальню і потрапили в кухню, що являла собою велику затишну кімнату, обставлену французькими провінційними меблями, посередині стояв величезний мармуровий стіл, а на кожній стіні висіли картини сучасних художників. Помаранчевий і жовтий були панівними кольорами, що створювали ілюзію сонця. На столі стояв великий венеціанський канделябр, і, натиснувши на кнопку, Саша засвітила його. Кімната була теплою і затишною; коли Артур був живий, вони годинами сиділи в ній. Вони користувалися кухнею частіше, ніж вітальнею. Стільці були обтягнуті ніжною коричневою шкірою.

— Чудово, Сашо... це чудово, хто зробив це?

— Я. — Вона посміхнулася йому. — Трохи еклектично.

Інша частина будинку була більш традиційна. Як галерея і те крило будинку, у якому жив її батько. Він збирав ексклюзивні предмети антикваріату і картини. Але Саші більше подобалась ця частина будинку. Як і Ліаму. Йому подобалося тут, і він відразу відчув себе, як вдома.

Саша поставила суп на плиту і запропонувала омлет, на який він із вдячністю погодився, зізнавшись, що вмирав з голоду. Він не їв із самого обіду.

— Я можу зробити «паста», якщо ти будеш, — запропонував Ліам.

Саша не зважувалась, а потім кивнула на знак згоди. Вона не хотіла, щоб він залишався. Саша збиралася погодувати його, пасварити за те, що приїхав, і послати його в гуртожиток художників у Марі. Що він потім робитиме — це його справа. Саша не збиралася вникати в це ні зараз, ні потім.

Вони обоє готували, а через півгодини вже сиділи одне навпроти одного за столом у кухні, розмовляли і сперечалися про двох художників, яких представляла Саша. Ліам вважав, що один із них був талановитим і перспективним, а також вартим тих можливостей, що Саша надавала йому, а другий художник не мав ні таланту, ні чеснот і взагалі ганьбив її. За словами Ліама, стиль того художника був імітаційний, поверховий, хибний і водночас із претензіями.

— Я ненавиджу його, він справжній йолоп. — У більшості питань Ліам мав своє різке судження.

— Так, він такий, — зізналася Саша. Він теж їй не подобався. — Але його праці продаються, як гарячі пиріжки, у музеях його теж люблять.

— Вони просто цілують йому зад, бо в його дружини є гроші. — А потім, хитро подивившись на неї і посміхнувшись, Ліам

додав: — Мабуть, люди коли-небудь скажуть і про мене таке, якщо ми з тобою зійдемося.

Саша затремтіла від його слів.

— Не переживай, такого не станеться. У тебе ніколи не буде такої проблеми, — промовила Саша трохи засмучено. — Є ще одна причина для того, щоб ми не зійшлися, як ти сказав.

— Поглянь ось на це, — сказав Ліам, закочуючи промоклі блакитні джинси і важко знімаючи ковбойські черевики. Саша не бачила нічого незвичайного. На ньому були білі спортивні шкарпетки, він показав на одну шкарпетку, привертаючи увагу Саші: — Бачиш це? Шкарпетки! Я надяг їх для тебе. Я купив їх в аеропорту.

Їх не було видно через ковбойські черевики, але, як дитина, котра зробила щось, аби зробити приємність мамі, він вирішив показати їй і дістати схвалення.

— Ти гарний хлопчик, Ліаме, — похвалила Саша, глузуючи з нього.

Але все одно їй було приємно. Вочевидь, він хотів потішити її і заслужити схвалення. Проте, щоб бути дорослим, йому треба мати не тільки шкарпетки, він просто був маленьким. Усе в ньому так і кричало про те, що він дитина і водночас божевільний художник. Як він із гордістю заявив їй раніше, ніхто не мав права контролювати його. Батько намагався, брати теж, але Ліам переміг їх. Однак Саша не збиралась цим займатися. Вона хотіла, щоб він контролював себе сам і став дорослим. Те, що він приїхав у Париж, було милим жестом, але все одно це був дикий і нерозважливий вчинок. Він не зважив на її прохання, коли вона просила його триматися від неї якнайдалі, забути ті божевільні години, які вони провели разом у Лондоні.

— Що ти збиралася робити сьогодні ввечері, перед тим, як з'явився я? — запитав він, коли вони закінчили вечеряти.

Їхня оригінальна вечерея була чудовою. Вони обоє добре готували.

— Нічого. Читала б. Пішла спати. Я рідко виходжу у світ.

— Чому? — Він насупився і подивився на неї.

— З очевидних причин. Нудно. Самотньо. Я не люблю ходити на вечірки сама. Щоразу я відчуваю, як підкочують п'ятдесят років, почуваюсь єдиною одиначкою на Ноевому ковчезі. Друзі жаліють мене, а це ще дужче пригнічує мене. Я виходжу тільки тоді, коли є необхідність, приміром на зустрічі з клієнтами.

— Тобі треба частіше виходити, — промовив він ніби між іншим, наче вона найняла його консультантом з питань її громадського життя. — Тобі треба більше розважатися. Ти не можеш просто сидіти в порожньому будинку, читати і слухати дощ за вікном. Господи, якби я так робив, я був би на межі самогубства. — Вона не сказала йому, що теж думала про це, не раз після смерті Артура ця думка приходила їй до голови, і єдине, що зупинило її, — це те, що вона не могла так учинити з дітьми. За інших обставин вона б зробила це. Інстинктивно Ліам це відчував. Судячи з того, як вона жила, а також з огляду на самотність, у яку вона сама себе загнала, він не звинувачував її. Тепер у її житті були тільки галерея і нечасті візити дітей. — Завтра я візьму тебе в кіно. У Парижі є фільми про самураїв? — поцікавився він, допомагаючи їй збирати посуд зі столу.

Саша розсміялася, почувши питання.

— Я не знаю, жодного разу не дивилась.

Крім усього іншого, він веселив її. Іноді вона сміялася, як не сміялася вже кілька років, якщо взагалі будь-коли це було.

— Доведеться подивитись, ці фільми просто чудові. Дуже корисні для душі. Тобі навіть не обов'язково читати титри, просто слухатимеш звуки. Вони рубають один одного в невеликих

сутичках і видають справді чудові звуки. Це гарний психологічний досвід. Хав'єр дуже любить такі фільми.

— Він ніколи не говорив мені, — зізналась Саша, посміхаючись.

— Напевно, йому соромно таке говорити. Він вважає себе серйозним інтелектуалом. Але у фільмах про самураїв немає нічого інтелектуального. Я ненавиджу фільми, на які він ходить, бо завжди на них засинаю.

— Я теж, — щиро розсміялася Саша. — Він любить усі ці жахливі польські, чеські фільми, що здаються нескінченними. Я не ходжу з ним.

— Добре, тоді ти будеш ходити в кіно зі мною. Я навіть відведу тебе на «чик-флік». Як давно ти не була в кіно?

Саша замислилася над цим і зрозуміла, що таке саме питання можна поставити до будь-якої сфери її життя.

— Відтоді, як умер Артур.

Він кивнув і нічого не сказав, лише подивився на її холодильник. У Саші були сучасний американський холодильник і морозилка, що було рідкістю в Парижі. Артур наполіг на цьому, коли вона переробляла будинок. У них також були великі американські ванни — теж велика розкіш для Франції.

— Маєш морозиво? У мене пристрасть до нього.

Але Саша зрозуміла, що були речі й гірші, до яких можна мати пристрасть. Наприклад, він. Він навіть не випив вина за вечерю, хоча Саша запропонувала.

— Подивимось... — Саша відкрила морозилку і зазирнула всередину. Там не було нічого, крім льоду. Вона не їла десерти і морозиво. У холодильнику було тільки те, що прибиральниця залишила їй на вечерю. Салат, овочі, домашній суп і якісь обрізки — сир чи курка. Саша не багато їла. Ліам їв як здоровий чоловік, ким він і був. Вона обернулася, трохи засмутившись. —

Немає морозива. Мені справді дуже шкода. — Вона не могла згадати, коли востаннє купувала його чи принаймні їла.

— Це велика проблема. — Він сказав це дещо розчаровано.

— Наступного разу я буду знати, — сказала вона, ніби в них буде цей наступний раз, коли насправді вона була впевнена в протилежному, а потім їй прийшла ідея. Вона не була там вже багато років — відтоді, як діти стали дорослими. Тепер у неї з'явилася нова дитина. У неї з'явився Ліам. — Надягай куртку. Ми підемо надвір, — промовила Саша натхненно, посміхаючись йому.

— Куди? — запитав Ліам, коли Саша одягла плащ і взяла свою сумочку. На ній усе ще був строгий чорний брючний костюм, у якому вона працювала в офісі. За хвилину вони вже були надворі. Вона повела його в гараж і завела свій маленький «Рено». Ліам мусив на якийсь час стати акробатом, щоб забратися в машину разом із Сашею. Його ноги були занадто довгими для її маленької машини, але для Саші вона підходила.

Вона поїхала в Мулі Сан-Луї і легко знайшла місце для своєї маленької машини, а потім узяла Ліама під руку, коли вони йшли під парасолькою. Вони зупинилися напроти стародавнього будинку, на якому було написано «Бертилон», після чого Саша гордо подивилася на свого супутника.

— Тут продають найкраще морозиво в Парижі. — Вона пояснила йому систему, за якою певну кількість «кульок» кладуть у вибрані на смак покупця конуси або чаші. Він узяв грушеву, абрикосову і лимонну кульки в цукровий конус, і вони купили три величезні пачки з шоколадним, ванільним і кавовим морозивом. Саша взяла собі тільки одну кокосову кульку, і вони весело розмовляли, ідучи до машини. Саша провела для нього коротку екскурсію містом по дорозі додому, хоча він і говорив, що знає Париж, але не ті місця, що були знайомі Саші, а потім

вони зупинилися, щоб випити кави в «Кафе де Флорі». Це було одне з найдавніших кафе в Парижі. І ось вони знов у машині. Коли вони знову ввійшли в будинок, уже була десята година вечора. Ліам вирішив спробувати інші смаки морозива, котре вони купили. Цього разу вони сіли у вітальні і він запалив свічі. Зрештою вечір минув прекрасно. Це був такий вечір, який неможливо провести самому. Відвідування на самоті «Бертилону» тільки засмутило б Сашу, а їздити по Парижу було б безцільним заняттям. А кава на самоті в «Кафе де Флорі» була б жалюгідним видовищем. Але з Ліамом усе вийшло чудово, їм було весело разом. Усе вийшло завдяки бесідам, політичним суперечкам, дискусії про мистецтво, обміну досвідом, смішним історіям і жартам, неймовірним історіям із життя — це зробило вечір веселим для них обох. Він, може, і поводився по-хлоп'ячому, але був розумним, і їм було приємно. Вона почала думати про те, чи не могли б вони бути просто друзями. Була вже перша година ночі, коли вони перестали говорити і Саша позіхнула.

Потім він запитав, чи можна скористатися телефоном, щоб подзвонити в гуртожиток для художників. Він хотів подзвонити туди з аеропорту, але не вийшло. Через кілька хвилин він повернувся з винуватим виглядом.

— Це було нерозумно з мого боку, — мовив він соромливо.

За весь вечір він жодного разу не поцілував її, і Саша була вдячна йому. Якби він зробив це, вона б вигнала його геть. Вона пообіцяла собі це, перш ніж справа знову зайде занадто далеко.

— Що трапилося? — Саша задувала свічі.

Ліам повинен був от-от піти. Вечір минув добре, було легко спілкуватися. Якби тільки вона могла перебороти потяг до нього, усе було б відмінно.

— Я не вчасно подзвонив їм. Гуртожиток заповнений. Я, напевно, знайду де-небудь готель, — сказав він, дивлячись

на неї з невимовленим запитанням, і раптом Саша захвилювалася.

— Ти запитуєш мене, чи можеш залишитися тут? — прямо спитала вона його, думаючи про те, чи не вигадав він усе це, що гуртожиток у Марі був переповнений. Але в нього справді був присоромлений вигляд. Він просто був неорганізованим, бо завжди був таким. Він сказав, що з дев'ятнадцяти років за нього все робила Бет, поки не пішла. Він не міг упоратись без неї, хоча вчився це робити.

— Вибач, — щиро мовив Ліам, — я не хотів ставити тебе в незручне становище. Я можу переночувати в аеропорту, якщо ти відмовиш, або на вокзалі. Я вже так робив раніше, у цьому нічого такого немає.

— Це нерозумно, — відповіла Саша практичним тоном, а потім глибоко зітхнула. — Ти можеш спати в кімнаті Хав'ера. Але, Ліаме, я не буду спати з тобою. Я не хочу перетворювати моє життя на безладдя, як і твоє. Якщо ми будемо продовжувати робити те, чим ми займалися вчора, це тільки все зіпсує.

Проте він не міг згадати, щоб це когось засмутило минулої ночі, але нічого не сказав, а тільки кивнув.

— Я буду добре поводитись, обіцяю тобі.

Він знав, що для неї це буде теж важко. Вона жила тут із чоловіком і дітьми. Будинок був для неї не чистою сторінкою, як номер у лондонському готелі. Ліам не хотів засмучувати її чи лякати (а він знав, що саме так і буде, коли він наблизиться до неї).

Ліам шанобливо йшов за нею, коли вона вела його в кімнату Хав'ера, що була на поверх вище від її власної кімнати. Його кімната знаходилась прямо над нею, це була затишна кімната для хлопчика, із простим декором в темно-синіх тонах, з картиною, котру мама подарувала йому кілька років тому на Різдво, на ній зображено жінку з маленьким хлопчи-

ком. Хав'єрові подобалась ця картина, і вона все ще висіла як нагадування про дитинство її сина. У кімнаті були круглі вікна, що виходили в сад. Ліаму сподобалось те, що коли він був поруч із нею і вона побажала йому на добраніч, поцілувавши в обидві щоки, він зміг устояти. Йому нікуди було поспішати. Те, що він відчував до неї, могло зачекати, якщо треба. Він довго не міг заснути і думав про неї, як і вона про нього. Сотню разів він поривався збігти вниз до неї, але не зробив цього. Ліам побачив її тільки наступного ранку на кухні.

Саша приготувала йому яечню з беконом, і вони почали обговорювати плани на день. Оскільки він чемно залишався вночі в кімнаті Хав'єра, не сперечався про це і не перетинав її кордонів, Саша більше не хотіла, щоб він ішов. Надворі було похмуро, але погода поліпшилась, і вони вирішили прогулятися уздовж Сени. Вони зайшли до книгарні, і Саша показала йому новинки. Ліам купив книгу з мистецтва і подарував їй. Вони купили крекер у вуличного торговця, пройшли повз зоомагазин і посміялися з курчати на вітрині. Ліам захотів увійти всередину, там він розповів про собаку, який був у нього в дитинстві і якого він любив. Він помер того ж року, коли і його мати. Весь інший час він смішив Сашу, жартував і розповідав кумедні історії. Вона питала його про дітей і сама розповідала про своїх. Це був один із напрочуд спокійних, затишних вечорів, коли відчуваєш взаємну симпатію й інтерес, любов, про яку не говорилося, але яка ніби оповивала їх, попри те що Саша чинила опір цьому. Ліам дав їй те, чого їй так не вистачало останні п'ятнадцять місяців: компанію, рідну душу, з якою можна поговорити. Він заповнив її самотність, як пінистий напій, що шумує і переливається через вінця.

Вони стояли біля останнього вікна в зоомагазині, як раптом Ліам побачив кокер-спанієля. Продавець сказав їм, що цей со-

бака дуже маленький, а Саша помітила, що в щеняти були най-сумніші очі, які вона коли-небудь бачила.

— Тобі треба завести песика, — упевнено сказав Ліам. — Він складе тобі компанію.

Він і сам про це думав, але в Англії це було для нього занадто складно.

— Я надто багато подорожую. Мені доведеться залишати його тут або завжди тягати за собою, а це, на мою думку, не найкращі для нього умови.

— Ти ж це робиш. Чому ж пес не зможе цього зробити?

— Я не мала пса відтоді, як діти були маленькі. Це вимагає занадто багато зусиль і клопоту, — мовила Саша практичним тоном. — Він буде мочитися по всій галереї, і Бернард уб'є мене, як і Карен, до речі, у Нью-Йорку.

— Ти не повинна дозволяти іншим людям приймати за тебе якісь рішення.

Але Саша саме так і робила. Те саме відбувалося й стосовно Ліама. Саша дуже боялася того, що подумають інші люди, коли вона зв'яжеться з ним. А він був не бездомний.

Вони витягли щеня з клітки, і маленький песик пожвавішав в руках Ліама, коли він почав гратися з ним. Саша відійшла вбік і спостерігала, як щеня лизало його обличчя, а Ліам дозволяв це. Щеня було чорно-білого кольору, із симпатичною мордочкою, чорними ніжками і чотирма білими лапами. Ліам сказав, що в дитинстві в нього теж був кокер-спаніель.

— Може, тобі треба купити його і забрати додому, — запропонувала Саша Ліаму.

Йому явно сподобався песик, а коли він опустив його назад у клітку, то аж засумував. Коли вони виходили, щеня скиглило і гавкало. Ліам обернувся, послав йому повітряний поцілунок і помахав рукою.

— Я не можу забрати його в Англію, — пояснив він Саші. — Британці — надто складний народ. Вони трохи пом'якшили санітарно-гігієнічні вимоги, але все одно треба мати купу паперів, аби щеня змогло виходити на вулицю. До того ж, — Ліам по-дитячому посміхнувся Саші, — я не настільки відповідальний, щоб заводити собаку. Коли я малюю, то забуваю про все. Мені потрібна дружина, щоб я міг завести пса.

— Нічого собі умова!

Найгірші побоювання Саші щодо Ліама підтвердилися, але зараз вони не лякали її. Це була просто констатація факту. Ліам чудово розумів, ким він є і як поводить. І Саша теж це знала. Він був чарівним безвідповідальним дитям.

Вони знову пішли в «Бертилон», і того вечора вона відвезла його назад в аеропорт. Ліам довго сидів непорушно і дивився на неї, перш ніж спробував вийти з її маленької машини.

— Я прекрасно провів із тобою вихідні, — тихо сказав він.

Вони не займалися коханням. Вони не робили нічого божевільного. Просто бродили разом, їли морозиво, розмовляли, гуляли, купили книгу з мистецтва, посиділи в кафе і гралися з собакою. Вона так скучила за всім цим, хоча це відрізнялося від того, що вона робила раніше. У них з Артуром було доросле життя, вони були партнерами і займалися серйозною, відповідальною справою. У Ліамі ж було щось таке молоде, грайливе. Він був напівчоловік-напівхлопчик, можливий коханець, якщо Саша дозволить йому, і якоюсь мірою через свою молодість він був для неї ніби прийомний син.

— Я теж добре провела час, — промовила Саша, посміхаючись йому. — Спасибі за такий сюрприз. Якби ти заздалегідь зателефонував мені, я б ніколи не дозволила тобі приїхати.

— Саме тому я не телефонував. — І він, нахилившись, поцілував її. Вона була вдячна йому за те, що він поважав її бажання до

цього моменту. Коли він поцілував її, вона відчула те саме, що й у Лондоні, але у вихідні їй удалося придушити це почуття. Для неї майже неможливо було устояти, коли він цілував її в самому кінці. І ще більш неможливо було для нього. Вони довго сиділи і цілувалися, а потім просто подивились одне на одного. Ні, між ними неможливе кохання. Як би Саші хотілося, щоб усе було інакше, але вона знала, що так не може бути. Цього разу вона не змогла нагадати йому про це. Але не було необхідності. Він знав, про що вона думає. — Я хочу повернутись і побачитися з тобою, — прошепотів Ліам, перш ніж вийти з машини. — Ти дозволиш мені, Сашо?

— Я не знаю, подивимось. Мені треба подумати про це. Ми можемо випробувати долю, якщо повторимо це, або ж обдуримо себе, що можемо обмежитися цим. Перед тобою дуже важко устояти.

Він знову поцілував її і довів це. Саша важко дихала, коли він перервав поцілунок, вона його хотіла. Їй більше нічого не хотілося, тільки відвезти його додому. Але вона не зробила цього. Вона знала, що не може цього зробити. Саша вийшла з машини і розсміялася, коли дивилася, як він розплутує свої ноги і намагається зробити те саме.

— Ти мій дилер, заради всього святого. Маючи такі гроші, котрі ти збираєшся заробити на мені, невже ти не купиш собі пристойної машини? Я вивихну собі хребетні диски, вибираючись із цієї штуки. Може, мені дати тобі аванс?

Саша розсміялася і пішла за ним в аеропорт. На ньому були ковбойські черевики, джинси, рибальський светр, куплений в Ірландії, а також бейсболка, яку син вислав йому зі Штатів. Він був високий, мужній і молодий. Усе в ньому було зухвале, проте водночас вирізнялось щось дитяче, що так лякало її.

Саша мовчки провела його до воріт. Він останній сідав на борт. Вона ніби розполовинилась: одна частина її ества хотіла, щоб він спізнився на літак і залишився з нею, а друга прагнула, щоб він виїхав і ніколи не повертався. Ці дві половини увесь час воювали між собою.

— Я сумуватиму за тобою, — тихо промовив він.

— І я теж.

Вона говорила щиро. Саша завжди була чесною з ним. Вона зрозуміла, що могла говорити йому все, що спадало на думку.

Він поцілував її довгим жагучим поцілунком, двері в літак почали зачинятися.

— Іди... ти спізнишся... — прошепотіла Саша.

Він побіг, а потім обернувся востаннє, широко посміхнувся, помахав рукою і зайшов у літак. Саша не знала, коли вона зможе побачити його наступного разу.

Коли Ліам сів на своє місце, він думав про Сашу і про те, яка вона неповторна: тверда і ніжна, вразлива і сильна. Часом вона була серйозна і сумна, коли говорила про покійного чоловіка, про батьків, а потім раптово ставала веселою і щасливою, і навіть молодою, коли розповідала про своїх художників чи про дітей, а також про свої погляди на життя. Вона була простою в житті, без претензій. До того ж Саша була дуже жорсткою щодо своїх правил поведінки в суспільстві і хотіла, щоб її розуміли. В одну мить вона могла бути діловою і до болю жіночною дамою, а наступної миті ставала замисленою і бешкетною. Зі слів Хав'єра Ліам знав, що Саша була чудовою матір'ю, та й сам він відчував, що вона була надійним і вірним другом — відповідальним, свідомим, розумним, обізнаним у своїй сфері, проте водночас це була маленька самотня жінка, якій потрібен був чоловік, що обнімав би її і кохав. Як би вона не чинила опір, Ліам хотів бути цим чоловіком. Хоч довго б довелося йому йти до мети.

Розділ 7

Наступного дня в офісі Саша була тихою і замисленою. Вона довго сиділа за столом і дивилася на аркуш паперу, вся поринула в думки, ніби не помічаючи його. Вона думала про Ліама, про те, як весело вона провела з ним вихідні, та про ту абсолютну дурість, через яку вона взагалі дозволила собі бути з ним. Якщо вона продовжить це робити — без сумніву, хтось може постраждати від цього. Та більш ніж імовірно, цим «хтось» може виявитись саме вона. Або він. Та все одно у Саші поставлено більше на кін.

Вона дивилась у вікно і міркувала про це, коли до кімнати зайшла Євгенія.

— Сашо, — сказала вона швидко, — для тебе принесли пакунок, і я не знаю, де можна його поставити.

Саша вирішила, що це картини від одного з її художників. Ті, які надсилають з Європи до паризької галереї, щоб потім відправити їх до Нью-Йорка, якщо шоу треба провести там.

— Просто додай це до праць, які надійшли за останній тиждень, — відповіла Саша задумливо, — ми відправимо це судном до Нью-Йорка першого лютого. Тільки спершу подивись у список, щоб перевірити, чи не треба їх показувати тут.

— Не думаю, що ти захочеш відправити це судном, — відповіла Євгенія, видно, вона трохи зніяковіла. Іноді Саша лякала її, а найбільше останнім часом. Вона вагалась щодо того, як її начальниця відреагує на таку посилку.

— Заради всього святого, Євгеніє, припини цю загадковість. Що це?

— Мені принести?

— Ні, якщо ти відкриватимеш дерев'яну коробку. Я не хочу безладу в моєму офісі. Зроби це у кімнаті для пакунків. Я пізніше піду і подивлюсь. — Євгенія стояла нерухомо, із спантеличеним виглядом, дедалі дужче набридаючи Саші. — Гаразд, просто принеси мені його. Ми приберемо безлад пізніше.

Було зрозуміло, що Євгенія хотіла принести пакунок одразу, і Саша вже почала підозрювати, що зараз якась велика проблема впаде їй на голову.

Секретарка швидко зникла, а через кілька хвилин знову з'явилася з чимось у руках. Здавалося, вона ніжно тримає це на своїх руках, а потім вона обернулася до Саші, яка здивовано дивилася на неї. Це було цуценя кокер-спаніеля, з яким день тому вони з Ліамом гралися у зоомагазині. Маленький песик був наляканий, та й сама Євгенія також хвилювалась, як і цуценя. Вона не могла собі уявити реакцію Саші. Їй трохи полегшало, коли вона побачила, що її начальниця просто стояла і дивилась, шокована, і раптом посмішка повільно розтягнулася по її обличчю.

— О Господи... Що ж я буду з цим робити? — Сашу переповнювали почуття.

— Чоловік із зоомагазину сказав, що ви самі знатимете, від кого це, — швидко сказала Євгенія.

— Так, я знаю. Це від Ліама Аллісона, нашого нового художника. — Не було сенсу приховувати це від Євгенії. Рано

чи пізно це все одно з'ясувалося б. Чому він зробив цей подарунок? Євгенія підійшла до неї і передала песика в руки Саші, цуценя так само почало лизати її щоки, як воно лизало лице Ліама день тому. — О Боже мій... Я не вірю в це. — Саша потримала його кілька хвилин і обережно поставила на підлогу. Цуценя простояло на ногах менше хвилини, а потім сіло поруч із Сашею і помочилося на килим. — Він божевільний, — прошепотіла Саша, ще більше посміхаючись, і Євгенія полегшало, коли вона побачила, що Саша не засмутилась через килим.

— Він дуже милий. — Євгенія посміхнулась, дивлячись, як цуценя бігає по кімнаті і обнюхує всі кути. Через кожні кілька хвилин воно кидалося до Саші. Песик усе ще бігав, коли Саша уважно подивилася на чотири чорні ноги і білі лапи. — У нього є ім'я?

Саша замислилась на хвилинку, а потім широко посміхнулась.

— Так, я думаю, що є. Я називатиму його Шкарпеткою. — У нього були чотири білі лапи, схожі на шкарпетки, і це так нагадувало про Ліама. — Вони принесли їжу для нього? — Саша й уяви на мала, чим годувати песика.

— Чоловік сказав, що він приніс усе необхідне, а також сумку для подорожі, коли ви братимете його до Нью-Йорка. У нього навіть є рожевий светр, а також ланцюжок і нашійник, усе підходить за кольором. — Ліам про все подбав. Саша знала, як йому потрібні були гроші, але він не економив, вважаючи, що багато заробить на Сювері. Собака була не дешевою, а все необхідне і їжа теж коштували йому чимало. Їй подобались його доброта і щедрість. Цуценя було жестом любові, і Саша знала, що Ліам хотів якнайкраще. Незважаючи на його дилку поведінку, він був доброю людиною. Як тільки Євгенія вийшла з кім-

нати, Саша підняла слухавку. Вона подзвонила йому на мобільний телефон і застала його у студії.

— Не можу повірити, що ти зробив це. Ти зовсім збожеволів. Ти витратив цілу купу грошей, Ліаме. Що мені тепер робити з собакою?

— Тобі потрібен був хтось, щоб скласти тобі компанію. Або принаймні на той час, поки я в Лондоні. Все гаразд?

Він проігнорував коментар стосовно того, скільки він витратив. Це її не стосувалося. Він хотів балувати її. Вона заслуговувала на це і на більше, як на його думку.

— Вона чудова. Ліаме, це наймиліший подарунок, який мені будь-хто робив.

— Я дуже радий. — Його голос лунав щасливо. Він трохи нервувався через те, що вона могла розсердитись, але коли він зрозумів усе, то йому стало набагато легше. Саша все ще була шокована. — Як ти назвеш її?

— Шкарпетка, — відповіла Саша задоволено, а Ліам голосно розсміявся.

— Це чудово. Тепер я не муситиму носити свої. Нехай їх носить він, — промовив Ліам, пригадавши чотири сніжнобілі лапи.

— Ти зовсім збожеволів. А це — найбезглуздіша річ, якої ще ніхто не робив у моєму житті.

— Так, я вважаю, тобі потрібен безлад у житті. Тобі потрібні милі сюрпризи та трохи менше контролю.

Коли він сказав це, Шкарпетка подивився на свою нову хазяйку, присів і знову помочився на килим. Саша зрозуміла, що вона більше не зможе нікого контролювати: ні його, ні себе, ні, звичайно ж, собаку. Цуценяті було лише вісім тижнів, і воно не чекатиме на дім місяцями. Саша збиралася закотити килим вдома.

— Песик був чудовим сюрпризом, Ліаме. Я все ще трохи шокована.

Вона навіть не знала, як поставитися до цього або чому вона погодилася. Але вона все одно цінувала такий вияв любові.

— Мені цікаво, чи зможу я побачити його на ці вихідні? Але не починай нервуватися. Я приїду не до тебе, я хочу побачити песика.

Саша не могла зважитись на відповідь — на її кінці дроту було мовчання. Цуценя він прислав не для того, щоб тиснути на неї: він просто хотів таким чином висловити свою любов до неї. Тепер, коли він відвідав її у Парижі, він зрозумів, наскільки самотньою вона була. Тиша і самотність у її домі засмутили його. Думка про маленького песика могла зарадити цьому. Якщо вона дозволить йому, він допоможе їй.

— Я не знаю, — чесно відповіла Саша. — Ліаме, я боюсь. Це буде безумство, якщо ми продовжимо. Ми потім пошкодуємо.

Особливо Саша шкодуватиме, якщо він перейде на жінку свого віку після того, як Саша по вуха закохається в нього. Вона легше могла уявити його з двадцятип'яти- або тридцятирічною жінкою, ніж з жінкою її віку. Роман між ними, як вважала Саша, міг погано закінчитися.

— Це не обов'язково може бути так, Сашо. Не будь такою одержимою стосовно мого віку.

— Річ не тільки в цьому. Це стосується всього. Я представляю тебе в галереї. Якщо в нас нічого не вийде, це може зіпсувати нам ділові стосунки. Ти не розлучений. Будь-якого дня ти можеш повернутися до Бет. Я на дев'ять років старша за тебе, ти можеш зустрічатися з жінкою, яка буде вдвічі молодша за мене. Ти хочеш бути божевільним художником, а моє життя таке нудне й консервативне, що ти й справді збожеволієш. — Цими днями навіть їй було нудно. Вона також не могла запросити

його куди-небудь, бо почувалася б кумедною поруч із ним, бо не знала, як він поводитиметься, але вона йому цього не сказала. — Між нами немає нічого такого, що мало б сенс.

— Невже кохання завжди повинно мати сенс? — спитав він розчаровано.

Вона висловлювала свої застереження, немов у контракті, якого вона не хотіла підписувати. Але саме так усе було в її житті, таким вона його і бачила.

— Так, кохання повинно мати сенс. Відносини можуть бути дуже складними, якщо взяти двох кардинально протилежних людей, як ми, і намагатися налагодити щось. Я просто вважаю, що ми не зможемо. До того ж це не любов. Це фізичний потяг. Це якась дика хімічна реакція, через яку я втрачаю здоровий глузд кожного разу, коли ти поруч зі мною.

— На цих вихідних ти здорового глузду не втратила, — нагадав він їй. — Як би мені хотілося, щоб було інакше. Але ти не втратила. Я думав, що ми дуже добре поводитися, — сказав він гордо.

— Як довго, на твою думку, так може тривати?

— Сподіваюсь, що не довго. — Він розсміявся, Саша любила його сміх. Вона посміхалася, коли слухала його і дивилася на собаку. — Коли я приїхав у Лондон, мені довелося цілу ніч простояти під холодним душем.

— Саме це я хотіла сказати. Якщо ми будемо разом, хтось із нас, або ми обоє, зробить щось безглузде, а потім ми шкодуватимемо про це.

Її так до нього вабило: вона займалася, як сірник біля динаміту. Вони довели це у п'ятницю, після вечері в «Харріс Бар».

— Так що ж ми робитимемо? — запитав він розчаровано. Він не переконав її. Саша була так само вперта, як і він.

— Я стала твоїм поважним дилером. А ти поведься як слід.

— Я ненавиджу, коли мені кажуть, як треба поводитись. Я не дитина. — Він був роздратований.

— Іноді нічого не залишається, окрім як поводитись за правилами, — сказала вона повчально. — Набагато веселіше робити те, що тобі заманеться. Але коли ти так робиш, можуть постраждати інші.

Саші вистачило здорового глузду, щоб не нагадувати йому зраду з сестрою його дружини, адже помилка коштувала йому шлюбу.

— Я хочу побачити тебе, Сашо, — наполягав він. — Я хочу приїхати у Париж на ці вихідні. — А потім додав ніби між іншим: — Гадаю, мені треба побачити песика. Я відчуваю себе його батьком.

— Ні, це не так, — відказала Саша. — У нього немає батька, йому доведеться миритися з цим, подобається йому це чи ні. Ти можеш бути його хрещеним батьком, якщо хочеш.

— Гаразд, гаразд. Він буде моїм хрещеником. Але я все-таки приїду на ці вихідні в Париж, щоб побачити вас обох.

— Я не впускаю тебе, — промовила Саша строго.

— Чому? Що ти робитимеш — сидітимеш у темному будинку і працюватимеш до безтями? Заради Господа, Сашо, дозволь собі жити. Ти заслуговуєш на це. Як і я.

— Ні, ти не заслуговуєш, як не заслуговую і я, якщо ми обмануватимемо себе, точніше мене. Ти просто гарно проводиш час, я не дозволю робити це за мій рахунок.

Вона говорила серйозно. Ставка була зavelика для неї. Тільки Ліам не мав чого втрачати, за винятком його серця.

— Це нечесно, — сказав він кризь біль.

— Так, це саме чесно. Я майже на десять років старша за тебе, а ти хочеш поводитися тільки так, як тобі заманеться. Ти не хочеш бути серйозним і розважливим. Ти не збираєшся призви-

чаюватись до мого життя. Ти хочеш погратися, повеселитись, побути божевільним художником. Якщо ти зробиш це з моїм життям, Ліаме, ти перевернеш весь мій світ догори ногами, але я не дозволю тобі це зробити.

— Я чудово поведився в «Харріс Бар», — мовив він недовладно, а потім додав: — Якщо не враховувати сорочку і шкарпетки. Якби я знав, що це так важливо для тебе, я купив би нову сорочку і шкарпетки, тільки заради всього святого не кажи, що лише це має для тебе значення! — Він уже починав кричати.

— Річ не в сорочці і шкарпетках. Річ у тім, хто ти є і як ти живеш. Ти повторюєш мені, що ніхто не може контролювати тебе, вказуючи, що робити. Ти хочеш бути вільним духом, Ліаме, і в тебе є всі права робити саме так. Я тільки не хочу, щоб ти робив це з моїм життям. Ми обоє знаємо, що коли дух керує людиною, то вона воліє робити все, що спаде їй на думку. Ти вважаєш, це смішно. Однак я так не вважаю. Подобається тобі це чи ні, але я застара для тебе. Ти, зрештою, найкращий друг мого сина! Йому двадцять п'ять років. Мені сорок вісім.

Його поведінка і правила, які він встановлював для себе, більше підходили до світу її сина, і Ліаму це подобалось. Заради мистецтва і незалежності він усе своє життя боровся проти того, щоб дорослішати.

— Мені тридцять дев'ять, — жалісно сказав Ліам. — Це ближче до твого віку, а не до його років.

— Але ж ти не хочеш поводитися на свої роки. У цьому вся проблема. Ти хочеш прикидатися, що тобі все ще двадцять п'ять. Якби я хотіла ще одну дитину, я б усиновила її. Я не такі стосунки хочу мати з тобою. — Відповідаючи йому, вона теж підвищила голос.

— Які стосунки ти хочеш мати зі мною? Я гадав, що ми все з'ясували минулої п'ятниці. Ми пристойно поводитися на цих вихідних. Я не хочу лише спати з тобою. Мені подобається розмовляти з тобою.

— Мені теж, але ти для мене розкіш, якої я не можу собі дозволити.

— Ти, звичайно ж, без сумніву, найупертіша жінка, яких я тільки знав. Я приїду у п'ятницю — подобається це тобі чи ні. Ми можемо посперечатися про це на вихідних.

— Я не хочу бачити тебе, — промовила вона, нервуючись. Почуття до нього виводили її з-під контролю.

— Ну, тоді я хочу тебе побачити. Хоча б один останній раз, щоб обговорити все віч-на-віч. Я не можу говорити про такі речі по телефону.

— Нам нема чого обговорювати. Це неможливо, Ліаме. І якщо ти цього хочеш, то це стає ще більше неможливим. У нас немає іншого вибору.

— Саме ти робиш це неможливим. Це стане можливим, якщо ти захочеш. — Із його голосу було чути, що він засмучений.

— Тоді давай припустимо, що я не хочу.

— Це найдурніші слова, які я будь-коли чув.

— Іноді, якщо дієш правильно, виникає саме таке відчуття. А в цьому разі ми діятимемо саме так.

Вона не сказала, що якби він не помилився з Бекі, в нього все ще були б дружина і діти. Натомість він карав себе. І зараз хотів зробити те саме з Сашею.

— Я подзвоню тобі завтра, — сказав він розчаровано.

Все говорило про те, що Саша мала більш твердо стояти на своєму рішенні не зв'язуватися з ним. Собака був, без сумніву, милим подарунком, але все ще не досить переконливою

причиною, через яку Саша мала усвідомити, що Ліам — її чоловік.

— Не дзвони мені, якщо ти тільки не збираєшся поговорити у справах галереї. Я не хочу знову обговорювати це з тобою. Ми ходимо по колу і зводимо одне одного з розуму. — Але він зводив її з розуму ще більше, коли був із нею поряд. Ще ніколи в житті її настільки не вабило до чоловіка. Їй було важко це зрозуміти і навіть ще важче було прогистояти.

— Я зателефоную тобі цього тижня, — сказав він, але не зробив цього, і Саша подумала, що це вже послаблення їхніх стосунків. Їй боляче думалось про це, але вона вважала, що парешті вмовила Ліама відпустити її. Як би їй не хотілося бути поруч із ним, вона знала, що це неможливо.

Єдиною радістю на тому тижні для неї був песик, якого прислав їй Ліам. Шкарпетка був чарівним, і, попри всі прикрощі на килимі, Саша тішилась ним. Це був найкращий подарунок, який він міг зробити їй. Наступним подарунком мало стати те, що він залишить її у спокої, що він, як вона гадала, і зробив.

На ті вихідні погода в Парижі була жахлива, сірі зимові дні здавалися нескінченними. Туманні ранки, дощові ночі, депресивні дні із рвучкими вітрами, які проймали холодом до самих кісток. У п'ятницю Саша працювала до самої ночі, рано пішла спати, а наступного ранку о дев'ятій уже була за своїм столом разом із собакою. Усі були закохані у Шкарпетку, навіть Бернард.

Саша працювала в галереї всю суботу, а ввечері сиділа вдома сама із цуценям. Ліам не дзвонив їй після понеділка, і певним чином це було для неї полегшенням. Хоча загалом вона була засмучена. Саша втрачала розум через нього, але, попри все це, він був для неї забороненим фруктом. Цей фрукт їй забороня-

лося їсти і взагалі торкати, чого б це їй не коштувало. Він був жертвою, яку вона мусила принести.

О дев'ятій вечора в суботу подзвонили у двері. Це був не дзвінок біля воріт — дзвонили у двері будинку. Саша вирішила, що це садівник, оскільки вона не чула, щоб дзвонили у зовнішні бронзові ворота. Вона, з цуцням на руках, у домашньому халаті, відчинила двері. Саша очікувала побачити старече обличчя садівника, але натомість вона дивилась на Ліама. Він усе-таки з'явився.

— Що ти тут робиш? — запитала вона, трохи збентежена тим, що бачить його.

Її серце шалено калатало, а коліна підгинались. Але на обличчі це хвилювання не відбивалось, тому вона холодно привітала його. Саша просила його більше не приходити.

— Я прийшов побачити свого хрещеника. — Саша тримала його на руках, Ліам поглянув на Шкарпетку і всміхнувся. — У нього чудовий вигляд.

Утім, такий вигляд був і в нього. Саша виглядала не так гарно. Вона була втомлена і засмучена. Весь тиждень вона страждала через нього. Їй було дуже важко дотримуватись свого рішення щодо нього. І тепер він був поруч, на її сходах, до того ж він виглядав краще, ніж завжди. Він утілював усе, чого вона прагнула і не могла дозволити собі це мати. Вона всіма засобами намагалася встояти.

— Я ж просила тебе не приходити сюди, — холодно сказала вона, готова ось-ось розплакатися.

— Я хочу поговорити з тобою, Сашо, — сказав він серйозно. По його очах вона бачила, що він теж засмучений. — Чому б нам не почати на якийсь час і не подивитися, що з цього вийде? Можливо, після всього, що відбулося між нами, це буде не так і важко.

— А якщо ні? Що тоді? Мої діти збожеволіють. Мої художники вважатимуть мене шматком пирога. Про нас будуть розпускати плітки в Парижі і Нью-Йорку. — Вона намалювала не дуже гарну картину, але те, що вона сказала, справді могло трапитися. Він теж це розумів.

— Ти хоча б іноді думаєш про щось інше, окрім скандалів і того, що подумують люди? — спитав він, стоячи на порозі і все ще тримаючи сумку. — А що коли все буде добре? Якщо людям начхати на те, що ми робимо? Може, твоїм художникам немає ніякого діла до тебе, а діти хочуть, щоб ти лише була щасливою, навіть якщо це означатиме, що ти будеш із чоловіком, молодшим за тебе? Усе може скластись не так і погано.

— Поки ти не знайдеш якусь дівчину твого віку або молодшу і не закохаєшся в неї. Я не хочу проходити через це.

— А якщо я помру або ти? Якщо нас ударить блискавка одного разу вночі, коли ми будемо кохатися? А як щодо холери, дифтерії, вітрянки? Якщо на нас кинуть бомбу під час світової війни?

— Я краще загину під час вибуху, ніж зроблю дурнів із нас. Я просто хочу бути сама.

— Не будь такою дурепою. Я вже двічі в житті був закоханий: одного разу в Бет, що тривало двадцять років, а тепер у тебе. Я ніколи нікому не говорив, що кохаю, — лише вам двом.

— Ти хочеш мене тільки тому, що не можеш мене мати, — сказала Саша нещасним тоном. Вона тремтіла на холоді, як і песик.

— Можу я хоча б увійти на хвилинку? Я кілька годин їхав на машині. Політ відмінили, тому я поїхав через Тунель. — Саша відійшла вбік, борючись, щоб в неї вистачило сміливості не впустити його, але не вистачило. Так було з першого мо-

менту їх зустрічі; в Саші не вистачало сили, щоб протистояти йому, і він увійшов у вітальню. У кімнаті було темно і холодно, не було жодного вогника. Саша планувала піти спати разом із песиком. — Гаразд, я здаюсь. Дозволь мені провести ніч. Я не торкнуся тебе. Я поїду завтра ще до того, як ти прокинешся. Я дуже втомлений, щоб їхати сьогодні вночі.

Саша подивилася на нього, а потім кивнула. Він міг знову переночувати в кімнаті Хав'єра. Саша збиралася замкнути двері своєї спальні. Більше заради того, щоб самій втриматися, а не перешкодити йому.

— Хочеш чогось поїсти? — ввічливо спитала вона, ставлячи песика на підлогу.

— У тебе є морозиво?

— Гадаю, так. Ми багато купили минулого тижня, я не їла його.

— Треба було їсти, воно не завадило б тобі.

Він подумав, що вона занадто худенька. Видно, вона багато ваги втратила за цей тиждень, і він думав, що причиною був її душевний стан через нього.

Ліам пішов за Сашею на кухню, а Шкарпетка пішов за ними. Він помочився на підлогу в кухні, і Ліам прибрав за ним, поки Саша накладала йому шоколадне і кофейне морозиво в величезну чашку.

— Хочеш чогось іще? — Він похитав головою, сів за кухонний стіл і нічого не сказав. Їм обом більше нічого було сказати. Вони вже все сказали. Ніколи в житті Саша не переживала чогось настільки сумного, за винятком смерті чоловіка, яка трапилася шістнадцять місяців тому. Саша сиділа тихо, поки він їв. А коли він закінчив, вона підвелася. — Я йду спати. Якщо хочеш, ти можеш посидіти у вітальні. Ти сам знаєш, де кімната Хав'єра.

— Дякую, я теж утомлений і піду нагору. — Він пішов за нею, а потім вона залишила його на сходах. Саша чула, як він піднімався сходами до кімнати Хав'єра і зачинив двері.

Саша пустила воду в ванній кімнаті, песик був поруч. Саша не зачинила двері. Вона знала, що це буде ні до чого. Він на решті все зрозумів і вранці поїде. Весь цей жахливий момент спокуси і страждань закінчиться. Вона не могла дочекатися, коли він піде.

Вона стояла в ванній кімнаті, чистила зуби, на ній була нічна сорочка. Та коли вона подивилась у дзеркало, то побачила в ньому Ліама. Саша не чула, як він увійшов. Цуценя зраділо, як тільки побачило його, а Саші стало боляче.

— Я все розумію, Сашо. Я просто хочу провести з тобою ніч, останній раз. Я просто хочу обіймати тебе, обіцяю, я нічого не зроблю такого, чого не хочеш ти.

Але проблема була в тому, що вона справді хотіла. Це з самого початку було проблемою. Вона похитала головою, а потім зустрілася з ним поглядом у дзеркалі. В його і в її очах стояли сльози. Не промовивши жодного слова, Саша випустила зубну щітку з рук, повернулася до Ліама обличчям і простягнула руки. Вона теж хотіла провести з ним останню ніч. Вона лише хотіла обіймати його, відчувати його поряд, перш ніж вони відпустять одне одного назавжди. Такий момент може ніколи не настати, і вони обое знали це. Вона тихо кивнула, і сльози потекли по її щоках.

— Усе гаразд, любача... Все гаразд... все буде добре... я обіцяю... — прошепотів він.

— Ні, не буде.

Вони обое це знали, але бути поруч із ним було дуже добре. За хвилину вони вже лежали на великому ліжку в прохолодній кімнаті. Цуценя спало в своєму ліжку у ванній кімнаті Саші. Ліам

вимкнув світло, вони лише обіймали одне одного і нічого не говорили. На Саші була нічна сорочка, а Ліам був у шортах, футболці і шкарпетках. Він купив ще одну пару саме заради неї.

— Я кохаю тебе... — прошепотів він, обіймаючи її.

— Я теж, — сумно відповіла вона. — Як би мені хотілося, щоб усе було інакше.

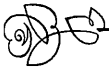
Вона мріяла про те, щоб бути молодшою, іншою людиною, щоб почуватися затишніше поруч із ним. Вона не любила його так, як любила Артура. Але її дуже вабило до нього, і вона вже відчувала, що є його частинкою. Це було не схоже ні на що в її житті. Можливо, це було щось більше за кохання, це була пристрасть. Але що б це не було, це небезпечно для Саші, проте вона не могла встояти.

— Це все, що нам зараз потрібно, — прошепотів він у відповідь, радий із того, що обіймає її і лежить у ліжку поряд із нею. Це було більше, ніж те, на що він розраховував, їдучи з Лондона в Париж. Він боявся, що вона зовсім не відчинить йому двері, і зараз був вдячний за те, що вона зробила інакше. — Як я буду жити без тебе, Сашо?

Вона не відповіла на його запитання, хоча думала про те саме. Досі їм це вдавалося. І вдасться ще після цього. У них була лише сьогоднішня ніч. Він умирав від бажання зайнятися з нею коханням, але не хотів нічого робити, щоб усього не зіпсувати. Він обіймав її доти, доки вона не заснула.

Вранці Саша відчула, як він поворухнувся, і одразу ж прокинулась. Вона знала, що Ліам збирався поїхати, як тільки прокинеться. Вона лежала поруч із ним і чекала, поки він встане з ліжка. Ліам довго не рухався і лежав у сірому досвітньому присмерку.

— Ти вже не спиш? — прошепотів він, і Саша кивнула. — Ти хочеш, щоб я пішов зараз?

Кожна клітинка її тіла не хотіла цього, але їй треба було відпустити його.

— Через хвилину, — прошепотіла вона. Вона потягнулася до нього і пригорнула його ближче. Вона ледве могла дихати, бути поруч із ним коштувало їй зусиль. Коли вона пригорнула його, то відчула, що він збуджується. Їхні тіла приклеїлися одне до одного, і вони раптом поцілувалися. А потім трапилось те, чого вони обоє не бажали, а коли зупинилися, Ліам злякався. Він знав, що цього разу вона йому не вибачить і він більше ніколи не побачить її знову. Він порушив обіцянку, яку дав їй, але не міг втриматися від бажання бути з нею. — Я кохаю тебе, — ніжно сказала вона. А потім відсунулася настільки, щоб подивитися на нього. Їхні обличчя лежали на подушці, вони дивились одне на одного, Ліам ще ніколи не бачив у своєму житті такої вродливої жінки, скільки б років їй не було. — Що будемо робити?

— Ти кажи, — прошепотів він їй і затамував подих.

— Не знаю... Я не хочу втрачати тебе... Я вже занадто багато втратила. — Вона не могла змусити себе покинути його, принаймні поки що.

— Я можу залишитися на деякий час?

Вона кивнула, Ліам пригорнув її до себе, і вони знову кохалися. Цілий день вони провели у ліжку, вони спали, обіймалися і кохалися. Нарешті він приніс їжу для цуценяти і дві чашки з морозивом для них.

— Я з'їхала з глузду? — спитала вона його, коли їла морозиво в ліжку поряд із ним.

Це було все, чого вона бажала, — бути у ліжку поряд із ним і щоб морозиво стікало по її підборіддю. Ліам ніжно витер його.

— Ще ніколи в житті я не був настільки розумним, те саме я можу сказати й за тебе.

— Я ніби уві сні.

— Якщо це так, то це дуже гарний сон. — Він посміхнувся і поцілував її.

Усю неділю вони провели у ліжку. Вони разом прийняли ванну, потім спустилися вниз, щоб повечеряти, і знову поспішили у ліжку, немов діти, які ховаються від батьків. Але не було від кого тікати. Не треба було ховатися. У ці вихідні якоїсь миті Саша переступила межу і потрапила в його обійми. Тепер вона не знала, що вони робитимуть. Усе, що вона знала, так це те, що хотіла бути поруч із ним — неважливо, як довго.

Вони готували разом, вечеряли, сміялись і говорили, гралися з песиком, мили посуд, а потім знову бігли до ліжка і кохалися.

— Я застара для цього, — сказала Саша після всього, коли вже майже не могла дихати.

— Як і я, — він розсміявся. — Ти виснажила мене.

Раптом вона стурбовано поглянула на нього.

— Коли ти повернешся?

— Як щодо ніколи? — Він пожартував, але їм обом сподобалась ця ідея. — Як ти дивишся на те, щоб я провів тут тиждень?

Це був би непоганий експеримент, щоб перевірити, як вони почуватимуться у реальному житті. Саша не очікувала від нього такої пропозиції, але їй сподобалась ця ідея.

— Я можу сказати всім у галереї, що ти приїхав познайомитися з ними і залишаєшся в мене як гість.

Він знав, що Саша мусила пояснювати оточенню деякі речі, і це підходило йому, якщо вона погодилась.

— Звучить гарно. Або ти можеш сказати їм, що я твій хлопець і ми цілу ніч проведемо у ліжку. — Вона занервувала, почувши це, і Ліам поцілував її. — Не турбуйся, я нічого не скажу такого, що може зашкодити тобі.

— Краще не треба, — попередила вона його.

— Я обіцяю.

Тієї ночі вони обоє лежали у ліжку і міцно обіймали одне одного. Саша буда збуджена тим, що проведе з ним весь тиждень. День тому вона пообіцяла, що залишить його, але після оцих вихідних вона вирішила, що ризикне своїм життям разом із ним. Тепер у неї не було жодного припущення, вийде в них чи ні. Вони скоро про це самі дізнаються.

Розділ 8

Саша виглядала ще поважніше, коли вона, Ліам і Шкарпетка в понеділок уранці йшли через сад до її офісу. В понеділок галерея була зачинена, але офіси працювали, це була добра нагода для всіх співробітників спокійно попрацювати за своїм столом. На Саші були чорні брюки і чорний светр. А Ліам був Ліамом. На ньому були ковбойські чевевики, шкіряний піджак, біла футболка, джінси і бейсболка. Того дня вони планували піти купити йому більше футболок і спідньої білизни. Він привіз замало, щоб вистачило на тиждень, оскільки він планував лише провести вихідні.

Саша відрекомендувала його всім своїм колегам. Він легко поводився і був дуже люб'язним, тому одразу всім сподобався. Минулого тижня він надіслав слайди своїх праць. Бернард сказав, що з нетерпінням чекає, коли зможе виставити їх. Вони також говорили про його виставку у Нью-Йорку, яка мала відбутися через рік. А потім обидві гілки галереї планували виставляти його роботи одразу в Парижі і в Нью-Йорку. Це відкривало неймовірні можливості для нього. Євгенія ледве не зомліла, коли побачила Ліама. Пізніше вона зізналася Саші,

що ніколи в житті не бачила такого красеня. Так само як не бачила і Саша.

Тої ночі, розмовляючи про галерею, вони лежали, немов леви, на ліжку, після того як займалися коханням.

— Що ти думаєш? — спитала вона його.

Її цікавила його думка як митця. Вона мала виняткову можливість отримати від нього інформацію про те, як художник оцінює її галерею. Це була цікава перспектива для дилера, і вона поважала його точку зору, як і свою. У неї завжди був чудовий смак щодо галереї і художників.

— Що я думаю? — З його обличчя нічого не можна було зрозуміти. Він усе ще не міг повільно дихати після того, чим вони щойно займалися, і здивувався, що вона зараз думала про роботу. — Ну, давай подивимось... краще, ніж учора вночі... не так гарно, як сьогодні вранці... можливо, я був утомлений... Гадаю, що найкращий раз був у ванні в неділю... — Він почав переповідувати і коментувати їхні сексуальні пози, і Саша засміялася.

— Ліаме! Припини це! Я хочу тебе спитати про галерею і працівників.

— А, ти про це. Дуже добре. Мені всі сподобалися. — Йому було цікавіше займатися з нею коханням, а не базікати про роботу.

— Будь серйозним хоча б на хвилину. — Вона піддражнювала його. Їй подобалось ділитися з ним думками про роботу. З Артуром їй теж подобалося це робити.

— Серйозно? Якщо ми будемо частіше кохатися, я вибухну в твоїх обіймах і тобі доведеться оживляти мене. Я старіший, ніж виглядаю.

— Як і я, — промовила вона трохи розчаровано.

— Я ще ніколи в житті не робив це так часто. Я починаю відчувати себе секс-іграшкою, — сказав він схвильовано. — По-

думай про це, можливо, так воно і є. Чи це все, що я для тебе є? — Якусь мить він говорив серйозно.

— Не будь дурнем, — сказала Саша, опускаючи голову на подушку. Але вона мусила зізнатися, що з ним було весело. Дуже весело.

— Я відчуваю себе секс-рабом на Фаборг Сант-Оноре. Може, мені треба викликати рятівників «САМУ»¹, щоб вони врятували мене?

— Я вважаю, що ти стаєш залежним, — припустила Саша, але їй було занадто добре з ним, щоб починати хвилюватися. На тиждень вона відклала свої страхи і насолоджувалась тим, що могла бачити його щодня.

— Може, нам треба заснувати організацію коханців? Анонімні раби кохання... Але навіщо нам клопоти? — У нього був задоволений вигляд.

— Саме так, — сказала Саша і потягнулася, щоб поцілувати його.

Ніхто з них не міг у це повірити, але вони знову кохалися перед тим, як заснути, а потім знову перед тим, як вона пішла на роботу наступного дня. Вона була схожа на дівчисько і відчувала себе легковажною, але намагалася не поводитись так, увійшовши в офіс.

Ліам приїхав трохи пізніше, йому сподобалась галерея, коли її відкрили. Саші було приємно дізнатися, що Бернард запросив Ліама на обід. Він, схоже, сподобався їм, а це вже було дещо. Саша хвилювалася через те, як він увійде в колектив, але в нього це вийшло.

Останні дні тижня Ліам провів у Парижі, бродив вулицями, заходив до друзів-художників у Маре, а Саша намагалася полегшити собі графік роботи, щоб мати можливість провести

¹ «САМУ» — це французький варіант служби «911».

з ним якомога більше часу. Хоча їй доводилося зустрічатися з клієнтами, які хотіли домовитися з нею про купівлю важливих витворів мистецтва. На одну з таких зустрічей наприкінці тижня зайшов Ліам, на ньому були джинси і футболка, шкіряний мотоциклетний піджак і бейсболка, а також ковбойські черевики. На ньому було також те, чого ніхто не бачив, окрім Саші: спідня білизна і шкарпетки. Цього тижня він рішуче був налаштований поводитись порядно. Як тільки він зайшов і роззирнувся, шукаючи її, Саша відрекомендувала його клієнтам, з якими вона зустрічалася. Він, не вагаючись, перервав її, що розсердило Сашу. Вона була напружена і трохи роздратована, коли він нахилився і поцілував її в губи. Саша розгнівалася на нього. Клієнтам було десь під сімдесят років, дружина — італійська принцеса, а чоловік — глава найбільшого французького банку. Це були найконсервативніші клієнти. На Саші був костюм від «Шанель» саме для таких зустрічей і прикраси. Вона виглядала так само респектабельно, як і вони. Ліам був схожий на Джеймса Діна з довгим світлим волоссям, це був точно не їх тип. Вона відрекомендувала його як одного зі своїх художників. Саша занервувала, коли він сів без запрошення, щоб випити з ними чаю, а потім змінив думку і налив собі випити. Він поведився, як удома, що не пройшло непоміченим. Принцеса була шокована, а банкір був явно роздратований. Саші тільки залишалося сподіватися, що вони подумають, ніби Ліам лише ексцентричний художник, хоча поцілунок у губи, який запав їм у голови, буде важко пояснити. Більше того, вони вимагали від Саші повної уваги до себе. Вони щойно купили дві картини, що коштували по півмільйона доларів кожна. Ліама не вразили картини, які стояли на підніжках, і він сказав, що вони досить милі, але не зворушливі. Саша хотіла його вбити. Як тільки вони пішли, вона гнівно обернулася до нього.

— Про що ти думав, коли казав таке? Саме так я заробляю на життя. Ця пара щойно купила дві картини на мільйон доларів готівкою, і мені начхати на те, чи вважаєш ти ці картини зворушливими. Ти міг би хоча б удати, що вони тобі сподобалися! — вигукнула вона, випускаючи пару. — Як ти смієш заходити на зустріч? Це мій бізнес, це не моя спальня. Ти збожеволів?

Щойно він зробив саме те, чого вона боялася. Він осоромив її перед важливими клієнтами і навіть не збирався вибачатись. Це була дія контролю. Ніхто не мав права вказувати йому, що робити і як поводитись. Для нього не існувало меж та правил.

— Я ніколи не брешу про мистецтво, — сказав він із непорушним виглядом, розвалившись на кушетці в її офісі. — Я надто чесний, щоб так робити. Я був чемний, коли сказав, що вони не зворушливі. Насправді я вважаю, що вони лайно. Вони з жахливого періоду життя художника, а до цього він створював картини, значно красивіші за ці.

— Я дуже добре знаю це, Ліаме, але ж їм хотілося саме ці картини, тому я і розмістила їх. У мене пішло вісім місяців на те, щоб отримати їх від дилера з Голландії, а ти мало не зірвав угоду. До того ж ти не маєш права заходити сюди і наливати собі випивку, коли я зустрічаюся з клієнтами. Тобі треба виявляти повагу.

— Як і тобі, — перервав він роздратовано. — Ти вважаєш, що звідси ти керуєш світом. А я такий самий, як і вони. Ти не можеш просто замести мене під килим, якщо заходить хтось із товстою чековою книжкою.

— Ні, я можу. Вони мій хліб, а також моїх дітей. І якщо ти присутній, коли я танцюю під їхню дудку, тобі теж доведеться це робити.

— Нічого подібного. Я не твій підлеглий, Сашо. Я не працюю тут. Якщо я твій чоловік у житті, ти повинна ставитися до мене з повагою.

— Тоді не відштовхуй людей своєю вдачею і не показуйся. Ти був схожий на ангела пекла, коли зайшов і налив собі випити, поки вони пили чай.

— Це нісенітниця, і ти знаєш це. Тобі треба було лише сказати, що я твій художник, і це все, що вони мали знати. Я не збираюся ходити тут у костюмі і пити чай тільки тому, що ти збираєшся продати дві гнілі картини, які тобі взагалі не слід було продавати. Якщо вони саме цього хотіли, тоді навчи їх, підшукай для них щось краще і візьми з них більше грошей. Але ті дві картини були лайном, і ти про це знаєш. Що ж до того, як я виглядаю, то на мені є білизна і шкарпетки. Цього для тебе має бути досить. Я не збираюся ходити тут, як мавпа на ланцюжку, в костюмі для тебе.

— Ніхто не просить тебе робити це. Я просто благаю тебе поважати моїх клієнтів, чемно виглядати і бути порядним. Ти міг би почекати і випити, коли вони пішли б. Ти не маєш права входити на мої зустрічі. Мене зовсім не обходить те, який ти незалежний, я не збираюся терпіти це від тебе.

— За кого ти себе маєш? — крикнув він на неї. — Ти не моя мати, і я можу робити все, що мені заманеться. Ти не можеш вказувати мені, що робити. Я кохаю тебе, але ти не можеш контролювати мене, Сашо. Я не один із твоїх підлеглих, я також не твоя дитина. До речі, я не певен у тому, хто я для тебе є.

Він був розлючений, а Саша говорила ніжно. Вона не хотіла воювати з ним. Якщо вона це зробить, то ніхто не виграє, і вона це знала. Але Саша все одно не хотіла дозволити йому поводитися так, як він того бажав. Бо сьогодні божевільний художник був у всій своїй красі.

— Ти поцілував мене, Ліаме. У губи, — нагадала вона, коли він дивився на неї через усю кімнату. — Перед клієнтами. Це непристойно, і ти про це знаєш.

— Не кажи мені, що пристойно! — крикнув він у відповідь. — Я кохаю тебе. Якщо вже ти так говориш, то я ж не засунув язика тобі у горло, а лише торкнувся твоїх губ. Хто я для тебе? Лише хлопчик-іграшка, з яким тобі весело? В інших випадках ти хочеш тримати мене у шафі? — спитав він, ображений.

Вона зачепила його почуття, говорячи все це, і вона це знала. Але ж йому потрібно було вчитися правильної поведінки. Це буде не легко, саме цього і боялася Саша. Вона любила бути з ним наодинці, але нервувалась, коли він ходив по галереї, говорив і робив усе, що йому спадало на думку. Іноді він просто не думав. Очевидно, він алергічно реагував на будь-які правила.

— Ти завеликий, щоб бути хлопчиком-іграшкою, — промовила вона м'яко.

Він хотів щось відповісти, вигляд у нього був розчулений, але потім дико розсміявся.

— Ти маєш рацію: мабуть, завеликий. Але іноді я саме так почувуюсь. Ти така підтягнута, коли зустрічаєшся з клієнтами, така напружена. Чому б тобі просто не розслабитися? Можливо, їм це теж більше сподобається.

— Вони не такі клієнти. Люди, які купують роботи молодих художників, зовсім інші, Ліаме. Такі клієнти очікують, що я буду тверда і підтягнута. Якщо я не така, вони куплять картини в іншої, яка буде саме така. Повір мені. Я двадцять три роки працюю в цій галузі. Я спостерігала за тим, як робив це мій батько ще тоді, коли я була маленькою дівчинкою. Я знаю, що роблю. Щодо цього існують певні правила.

— Ти сама суцільне правило, — пробурмотів він і швидко забув про цей інцидент. Набагато швидше, ніж Саша.

Він дуже засмутив її, коли зайшов на зустріч із клієнтами. Наскільки розуміла Саша, картина майбутнього вимальовувалась не дуже гарною. Через це вона нервувалась. Але, незважаючи на це, вона запросила його того вечора до «Ле Вольтер». Цей ресторан теж став його улюбленим. Йому не треба було вдягатися, щоб піти туди. Він міг піти у джинсах, шкіряному піджаку і ковбойських черевиках, попри те, що туди ходили найелегантніші люди Парижа. Після великої пляшки вина йому стало набагато краще. Але Саші все ще було ніяково після їхньої короткої, але гіркої сварки вдень. Він відчував, що його не поважають, а Саша була розлючена його сміливою поведінкою, коли вона займалася серйозною справою. Йому треба буде вивчити основні правила, і дуже скоро. Їй чимось треба було поступатися, і йому теж. Інакше вони можуть дуже швидко розбитися в почуттях. Весь вечір пішов на те, щоб вона заспокоїлася, і наступного дня все минуло.

Кілька останніх днів тижня між ними все було добре. Бернард якось сказав Саші, що Ліам щось дуже довго затримується в Парижі, але Саша не думала, що він здогадався, у чому річ. Вона сказала йому, що Ліам не міг дозволити собі номер у готелі і тому жив у кімнаті Хав'єра. Ця відповідь задовольнила Бернарда. Але якщо він залишатиметься з нею довше, вона знала, що їх таємницю незабаром розкриють.

Вихідні вони провели дуже весело і легко. Вони сходили в кіно, пообідали в ресторані в неділю, а потім випили кави в «Дю Маготс». Вона спробувала взяти його в бар «Ритс» на випивку, але туди його не пустили в джинсах, пояснивши, що зробили б виняток, якби він жив у готелі. Ліам вирішив, що це

дурість. Так і було, але в них теж були свої правила. А у Ліама їх було замало. Його правила стосувалися того, щоб бути порядним, добрим і привабливим, однак у них не йшлося про те, щоб він поводився як слід. Він завжди був дуже милий із нею. Саша не мала жодного сумніву в тому, що вона кохає його, але вона завжди боялась, що він викине щось таке, з чого всім стане зрозуміло, які в них стосунки. Вона зробила завеликий крок, коли дозволила Ліаму залишитися в Парижі на тиждень і ходити в її офіс. Саша не збиралася робити наступні кроки ні зараз, ні потім, а може, й ніколи.

Вони лежали разом у неділю ввечері, коли Ліам спитав її, які в неї плани на завтра. Це означало те, що він не збирався їхати, як планувалося. Вона не заперечувала, бо дуже любила знаходитися поруч із ним, але вона також розуміла, що цю затримку буде важко пояснити в галереї. Тільки там знатимуть, що він залишився у неї. Ліам запропонував, щоб вони сходили на вечерю до його друзів у Марсє.

— Це означає, що ти нікуди не їдеш?

Він кивнув і хитро посміхнувся їй.

— Так, якщо ти не проти.

Вона замислилась на хвилину, зважуючи ризик, а потім посміхнулася йому. Їй подобалось, що він був поруч із нею. І вона відповіла:

— Так, не проти.

Але вона не наважувалась зустрітися з його друзями-художниками, оскільки деякі з них могли знати її, та потім вона згадала, що все одно буде зайнята. Він був трохи розчарований і ображений. Вона поцілувала його і пояснила, що піде на ділову вечерю, яку влаштовують дуже поважні клієнти. Того літа вони купили Моне, а кілька тижнів по тому вона прийняла запрошення. Взяти с собою Ліама на ділову вечерю

було для Саші занадто великим експериментом, якого вона не могла собі дозволити. Він сказав, що розуміє, але йому все одно було неприємно. Вона лише сказала йому, що не має права прийти з кимось удвох.

— Тоді скажи їм, що ти не можеш піти, — мовив він невдоволено, але Саша проігнорувала це.

— Я не можу вчинити так, Ліаме. Вони найповажніші клієнти, які в мене є. — Вона говорила щиро.

— А хто я?

— Чоловік, якого я кохаю. Але не винось це напоказ. Ти говориш про мою роботу.

— Ти взяла б Артура? — спитав він прямо.

Вони обоє знали, що взяла б. Але в цій ситуації все було інакшим. Артур міг ходити куди завгодно, що він і робив. Ліам не міг. Він не хотів грати за правилами. Артур повадився як дорослий, а Ліам — ні.

— Це нечесно, — відповіла вона з нещасним виглядом. — Ми були одружені, він був так само правильним і консервативним, як і мої клієнти. Він був банкіром.

— А я молодий панк, — у його голосі гнів змішався із нетерпінням.

— Ні, — спокійно сказала вона, — ти божевільний художник. Пам'ятаєш, саме це ти сказав мені. Ти не хочеш, щоб тебе контролювали. Якщо ти захочеш одягнути вечірній костюм, бути чемним, поводитися, як банкір, тоді ти можеш піти зі мною куди завгодно.

Це була велика поступка. Але вона була не потрібна йому. Йому хотілося свободи, щоб він повадився так, як вважав за потрібне, куди б він не пішов, з нею чи без.

— Вони повинні приймати мене таким, яким я є. Як і ти, — наполягав він.

— Я приймаю, вони — ні. Якщо ти хочеш ходити в такі місця зі мною, тоді тобі доведеться грати за їхніми правилами. Як і мені. Цього разу я не можу взяти тебе, бо залишилось обмаль часу, щоб попередити. Але якщо ти погодишся на ці умови, тоді ми купимо тобі вечірній костюм і ти зможеш піти зі мною наступного разу або ще колись. Але тільки якщо ти збираєшся грати за правилами.

— Хай їм чорт! — вилаявся він, раптом дуже розгнівавшись. — За кого вони себе мають? Я двічі людина, ніж вони. Це лайно я чув від свого батька, коли був дитиною. Я не збираюся грати за цими правилами ні для кого, Сашо, навіть для тебе.

— Тобі не обов'язково це робити, — спокійно мовила Саша. — Ти не зобов'язаний ходити на всі ці зустрічі, на які ходжу я. Але якщо ти хочеш, тобі треба дотримуватись правил. Саме так усе й буде.

— І хто вигадує всі ці правила? Якісь поважні зади у мавпячих костюмах? Навіщо мені поводитися, як вони, або вдягатися так само? Чому я не можу бути собою?

— Тому що ті поважні зади володіють усіма грошима і владою і тому диктують умови. Той, у кого є золото, править усім. І якщо ти хочеш увійти в такий світ, тобі треба бути цивілізованим і грати за їхніми правилами.

— Якби ти пишалася мною і кохала мене, ти взяла б мене, незважаючи ні на що. — Він і далі бунтував, мов дитина, а серце Саші краялося. Вона боялася, що дійде до цього, хоча минуло небагато часу. Це була друга сварка, яка сталася менш ніж за тиждень. Це підтвердило її найгірші страхи, що нічого не вийде. Саша багато що любила в ньому: доброту, тепло, любов до неї, його почуття гумору, розум, талант, те, яким чудовим він був у ліжку. Але такий нестримний характер і дитячість не значилися в цьому списку.

— Я пишаюся тобою і справді кохаю тебе. Але я не зважуся брати тебе у світ, якщо ти робитимеш з мене посміховисько, або із себе. Якщо ти поводитимешся так, як тобі заманеться, ми обое пошиємося в дурні.

— Хто важливіший для тебе: вони чи я?

— І те, й інше. Я люблю тебе. Але я живу у цьому світі. Ось така я. Я сказала тобі це першого разу, коли ми зустрілися. Ця проблема завжди буде між нами, якщо ти не відмовишся від того, щоб бути божевільним художником або диким молодим чоловіком, якого не можна контролювати чи приборкати. Інакше тобі доведеться відпустити мене в цей світ саму. Отак усе просто. Вибір за тобою.

— Я той, хто я є. Я не збираюся змінюватись або цілувати чийсь зад — ні твій, ні когось іншого.

— У тебе є право зробити вибір. Але ти не можеш змусити їх прийняти тебе, якщо ти не гратимеш за їхніми правилами, або за моїми.

— Річ у тобі, чи не так? Не в них. Ти хочеш, щоб я удавав, ніби я Артур. Але я не він, я — це я.

— Це не стосується Артура, — сказала вона, стиснувши зуби. — Послухай, чому б тобі не повечеряти завтра з друзями? А я піду на свою вечерю, повернуся рано і приєднаюся до тебе, де б ти не був — у Марє чи ще десь.

— Що, займешся благодійністю? Леді Щедрість залишить замок і зустрінеться з друзями селяка у глушині? Якщо я не гідний того, щоб ти брала мене з собою, тоді я повернуся завтра в Лондон. — Все одно він збирався повернутись. Він хотів приємно здивувати її, сказавши, що залишиться.

— Роби як знаєш, — спокійно сказала Саша. — Я роблю все, що можу, Ліаме. Іноді це може бути важко для нас обох. Ми знали це з самого початку.

— Так, знали. Я тільки не думав, що важко має бути саме для мене. Скільки приниження ти хочеш, щоб я переніс? Ти кажеш мені, як поводитися в твоїй галереї, що робити, аби не образити клієнтів. Я повинен ходити навшпиньках довкола, не цілувати тебе, не наливати випити. А якщо я хочу піти з тобою на ділову вечерю, я мушу вдягнутися, як маленький лорд Фаунтлерой, і поводитися, як Малькольм Форбс. Я художник, Сашо. Я не дресирована мавпа чи банкір, я не дозволю, щоб ти підтинала мені крила.

— Я не намагаюсь підтинати тобі крила. Ми живемо в різних світах. Це повинно було трапитися. Ми маємо розуміти і бути терплячими одне до одного, якщо хочемо, щоб у нас щось вийшло.

Ніхто з них не міг сказати, чи можливо це. І вже складалося таке враження, що неможливо, якщо він продовжуватиме поводитись, як божевільний художник, і всюди ходитиме разом із нею. Це не можна було поєднувати. Вона попереджала його про це. А тепер вони натрапили на стіну.

— Я казав тобі, що не дозволю, аби ти підтинала мені крила, я збираюся завтра до Лондона. Коли розберешся зі своїми пріоритетами, подзвони мені.

Коли вона слухала його, їй хотілося закричати.

— Тут не йдеться про пріоритети, Ліаме, — мовила вона з відчаєм, але не втративши рівноваги. З ним неможливо було порозумітися, немов з вередливою дитиною. — Це стосується гри за правилами і того, що ми живемо в різних світах. Це все одно, що увійти в клуб. Якщо ти хочеш стати членом клубу, тобі треба грати за їх правилами.

— Я ніколи не буду робити цього, Сашо. Ніколи. Якби я хотів цього, я все ще жив би поруч із батьком і прибирав би за ним лайно. Я більше не буду ні за ким волочитися, Сашо, і за тобою

теж. Ти хочеш, щоб я був у твоєму житті, — бери мене, але тоді не кажи мені, як поводитися і за якими правилами. Якщо ти кохаєш мене, тоді не повинно бути ніяких правил.

— Завжди є правила, — сумно зауважила Саша. — Мені доводиться грати за тими самими правилами. Я не можу поводитися так, як хочу. Я не можу з'явитися завтра в голубих джинсах, ковбойських черевиках і бейсболці. Мені доводиться приходити і виглядати так, як виглядають вони, волосся підбирати, щоб усе було ідеально. Мені треба бути так само правильною, як і вони, і взагалі я така є, бо вірю в їх правила. Я поведжуся цивілізовано.

— Я не хочу бути цивілізованим, хай йому грець! Я хочу бути собою. Хочу, щоб мене приймали і поважали за те, хто я є, як би я не поведився, а не за те, ким я прикидаюсь, аби поцілувати їх зади. Я більше не буду цілувати нічий зад.

Їх сварка явно нагадувала епізоди з дитячими суперечками, бо навіть Саша бачила, що його гнів вийшов за межі. Він був у нестямі. Жодне її слово не змусило його заспокоїтися або прийти до тями. Навпаки — він ще дужче розлютився. Саша слухала і почувалась у безнадії. Він ніби перебував десь на іншій планеті, наодинці з собою.

— Я не прошу тебе цілувати чийсь зад, Ліаме. І тим паче мій. Ти можеш поводитися так, як тобі заманеться. Якщо ти хочеш саме цього, тобі доведеться грати на своєму полі і залишатися в своєму світі або в нашому спільному, що теж мені підходить. Але якщо ти хочеш перетнути межу і піти зі мною, то тобі доведеться грати за їхніми правилами.

— До біса їхні правила! І якщо так, Сашо, до біса тебе! Якщо ти не пишаєшся мною, якщо ти соромишся мене через те, що я молодший за тебе, якщо ти не поважаєш мене за те, хто я є, тоді я не хочу бути з тобою. І я не хочу бути тут. Завтра

я їду додому. Ти можеш зателефонувати мені, коли щось вирішиш.

— Стосовно чого? Стосовно чого мені треба вирішувати? Що ти хочеш від мене?

У Саші паморочилась голова. Те, що він говорив, було настільки безглузде, що, здавалося, не мало ніякого сенсу. Для нього нічого не було новим. Він знав, хто вона є, бо вона це казала з самого початку. Саме через це вона хвилювалась, а не через його вік. Вік найменше турбував її. Відсутність будь-яких меж і недоросла поведінка були значно гірші. Він поводився, як п'ятирічне хлоп'я.

— Або ти береш мене у свій світ таким, який я є, і не намагаєшся залишити мене вдома, наче якогось хлопця, якого ти знайшла на одну ніч, або я надовго не зостанусь. Я не збираюся терпіти, коли мене залишають удома, ніби якесь сміття. І я не збираюся мовчки терпіти, коли ти говоритимеш мені, як поводитися. — Він кричав на неї, а Саша придушувала сльози. Вона хотіла, щоб усе було по-іншому.

— Тоді виріши це для себе, — сказала вона, раптом так само гнівно, як і він. — Не поведься по-дитячому, говорячи, що не прийматимеш ванну або не надягатимеш костюм. Може, ти ще й жбурлятимеш їжу на підлогу, коли тобі заманеться? Якщо ти хочеш спуститися вниз і їсти з дорослими, тоді ти маєш бути одним із них. Це все, що треба, Ліаме. Ти можеш завжди гратися в божевільного художника — тоді й вештайся з іншими дітьми, котрі поведуться так само погано, як і ти. Якщо хочеш, щоб було так, то не хникай, бо я не можу взяти тебе з собою. Я хотіла б, заради всього святого, я дуже цього хотіла б, але я не збираюся осоромлювати себе, поки ти будеш вистромлюватися і доводити всім, наскільки незвичайним можеш бути. Якщо ти так любиш мене, Ліаме, тоді вироставай

і вчися поводитись як слід. Я не буду брати з собою погано виховане хлоп'я. Поміркуй про це і зроби висновок. Я вже зробила. Я тут, з тобою. Тепер твоя черга вирішувати або замовкнути назавжди. Потрібно трохи більше, щоб потрапити у світ, ніж просто кохати і бути гарним у ліжку. Подобається це тобі чи ні, але ми повинні дорослішати. Можливо, для тебе саме зараз настав час для цього. Подумай про це. Повертайся в Лондон, якщо ти так хочеш, а коли вирішиш подорослішати, тоді зателефонуй мені.

Тієї ночі вони більше не сказали жодного слова одне одному. Вперше після того, як Ліам залишився, вони спали кожен на своїй половині ліжка і велика прірва роз'єднувала їх. Ліам був дуже ображений, як він вважав, несправедливістю з боку Саші і всім тим, що вона говорила. А Саша була розлючена тими словами, якими він розкидався. Він поведився, як нечемний і невихований хлопчик. Вони обоє мовчки підвелися вранці. Ліам прийняв душ, поголився й одягнувся. І перш ніж Саша пішла до офісу, він зібрав свої речі і став у вітальні, дивлячись на Сашу.

— Я кохаю тебе, Сашо. Але я не дозволю, щоб ти контролювала мене або вказувала мені, що робити. Я занадто поважаю себе для цього.

— Я кохаю і теж поважаю тебе. Справді, — щиро відповіла Саша, — як чоловіка і як художника. — Хоча вона не могла судити про те, чи варто було поважати його як батька, вона ще не знала його з цього боку, до того ж вона ще ніколи не бачила його з дітьми. Але в ньому було так багато всього, що їй подобалось, і щодень вона дедалі дужче закохувалась у нього. Але не настільки, щоб заради нього покинути весь свій світ. Вона була застара для цього. До того ж їй подобалось її життя таким, яке воно було. — Не йдеться про контроль. Йдеться про

обопільну повагу. Якщо ти поважаєш мене, тоді приходь у мій світ, грай за його правилами і поведься як джентльмен. Якщо ти не хочеш робити цього, на що ти маєш право, тоді не нарікай, коли я зустрічатимусь із людьми зі свого світу сама. Ти не можеш мати і те, й інше. Ти не можеш завжди повторювати, що маєш право робити все що завгодно в цьому світі, Ліаме. Ти застарий для цього. Навіть дітям не дозволяється поводитись так.

— Я не збираюся бути ніким, окрім того, ким я є. І якщо ти кохаєш мене, тобі треба приймати мене таким, який я є.

— Я не можу. Не можу так вчинити із собою або з моїми дітьми, з репутацією, яку я будувала всі ці роки. Я не можу дозволити тобі привселюдно робити з мене дурепу, Ліаме. — А вона знала, що він може це зробити. Вона чула про багато пригод від Хав'єра, хоча сама ще не бачила, щоб він так поведився. Для неї було достатньо того, що він зайшов на її зустріч із клієнтами. А також досить було побачити сцену люті, як сьогодні. Сашу краjali серйозні сумніви. — Це дуже погано, що я на десять років старша за тебе. Я знаю, що це не багато, але я відчуваю це, коли бачу, як ти поводишся, або чую твої ідеї. Це доволі грубо, від твоєї поведінки чимало брив підніметься вгору. Не очікуй від мене, що я братиму тебе на всі шикарні вечірки і схвалюватиму твоє право грати в божевільного художника тільки для того, щоб ти міг довести своє. На мою думку, це не кохання до мене — просто ти не поважаєш мене такою, яка я є. Ти знав, хто я і як живу. Ти говорив, що ти поважатимеш мене і все буде добре. Я повірила тобі. А тепер ти не хочеш робити цього. У моєму світі ти хочеш робити все, що тобі заманеться, але ти так не можеш. Як не можу і я. Ніхто не може. Нам усім треба поводитися належним чином і не переходити межу. Сподіваюсь, що ти прийдеш до тям, бо я ко-

хаю тебе і хочу бути з тобою. А те, що ти робиш, — це не справедливо щодо мене.

Її лякало те, що про це треба було казати, навіть сперечатися. Хто був цей чоловік? Чому свобода була так життєво необхідна йому, та ще й за її рахунок?

— Якраз мене зв'язують тут і не поважають, — образився він, надувши губи. — Ти хочеш забрати всі аргументи.

— Єдине, на чому я наполягаю, — це щоб ти подорослішав, був цивілізованим або дозволив мені робити те, що мені треба робити, поки ти гратимеш зі своїми друзями. Ти можеш бути таким неординарним, як хочеш, але якщо ти хочеш саме цього, тоді не чекай від мене, що я братиму тебе з собою і показуватиму всюди. Якщо ти хочеш бути нестандартним, тоді залишайся вдома і роби це наодинці з собою, а не на публіці.

— Я не збираюся бути твоєю брудною таємницею, Сашо. Якщо ти хочеш саме цього, тоді знайди собі іншого чоловіка. Або бери мене із собою і показуй усім такого, який я є, інакше нашим стосункам кінець.

— Тоді так і є, принаймні поки що. Подумай про це, Ліаме. Сподіваюсь, що ти прийдеш до тяти, коли повернешся до Лондона. Якщо ти щось вирішиш, зателефонуй мені. — Він поглянув на неї, кивнув, але не зупинився, щоб поцілувати її, пройшов повз неї і грюкнув дверима.

Після того як він пішов, Саша сіла і подумала про те, що трапилось. Вона кохала його, але не настільки, щоб перевернути догори ногами своє життя заради нього і зректись того, ким вона була. Для неї вже запізно робити це для будь-кого. Навіть для Ліама. Вона знала, що закохана в нього. Але, мабуть, не настільки...

Розділ 9

Спочатку дні тягнулися дуже повільно після того, як пішов Ліам. За той короткий час, що він був поруч, Саша почала звикати до нього, говорити з ним, їсти разом, займатися коханням. Навіть Бернард поцікавився і спитав, чи перебуває Ліам у Парижі. Саша відповіла, що він повернувся у Лондон.

— Він гарний хлопець, але тобі, мабуть, було не легко перебувати з ним так довго.

Він десять днів був поряд із нею, їй подобалось усе, окрім останніх днів, коли вони почали сваритися. Її також уразило те, що Бернард назвав його «хлопець». Це був корінь проблеми, яка виникла між ними. Він і справді був хлопчиком, а не чоловіком, і поводився саме так. Іноді він виглядав і поводився як на свій вік, але взагалі був підлітком, яким було неможливо керувати. Вона очікувала від нього чогось більшого, в його сорок років. Він ніби був утіленням Пітера Пена. Спочатку вона подумала, що Бернард говорить із сарказмом, обережно цікавлячись тим, які в них стосунки. Але потім вона зрозуміла, що він щиро говорив так стосовно її гостя. Він вважав, що Саші було важко, якщо вона дозволила Ліаму залишитися так надовго. Очевидно, їхній секрет усе ще залишався таємницею. Бернард

ду ніколи не спало б на думку, що Саша може зв'язатися з Ліамом. У будь-якому разі очевидно: їхні стосунки закінчилися. Саша сиділа вночі біля телефону і чекала на дзвінок, після того як Ліам поїхав у Лондон. Але телефон мовчав. Він не подзвонив, як не подзвонила і вона. Вони зайшли у глухий кут через дурні вимоги одне до одного і дитячу поведінку Ліама. Вона не чекала, що їхній роман триватиме вічно, але сподівалась, що він буде хоч трохи довшим. Не було сенсу в тому, щоб дзвонити йому, бо він ясно висловив свою точку зору: або вона бере його на вечірки, на які йде сама (не має значення, як він поводитиметься), або стосункам кінець.

Вимоги, які він поставив перед нею, були неможливими для неї, незалежно від того, кохала вона його чи ні. Вона не могла запропонувати йому жодного компромісу, окрім тих слів, які сказала йому, коли він залишав Париж. Наприкінці місяця Саша вже не чекала на телефонний дзвінок. Вона знала, що з Ліамом уже все закінчено. А коли він сидів і чекав на її дзвінок у Лондоні, він знав те саме. На це пішли тижні, а не роки, але вони все-таки розійшлись різними шляхами. Вона мала рацію з першого дня їх зустрічі. Це було неможливо. Саша нагадала собі, що рано — це краще, ніж пізно. Але коли вона чекала на дзвінки, які так і не пролунали, все одно вона була засмучена. Як би по-дитячому він не поведився, безперечно, була в ньому і приваблива сторона, і Саша дуже скучила за ним.

У Саші пішло два місяці на те, щоб змиритися з цим, але навіть тоді вона сумувала через те, що він зник з її життя. Та вона не могла нікому про це сказати. Ніхто не знав про них, тому вона не могла побігти до когось за порадою або втіхою. Вона не могла полаяти його з кимось або просто поговорити про нього. Їй залишалося лише прийняти той факт, що його

більше немає. Вона знала, що все одно нічого б не вийшло. Він був такий по-дитячому маленький, такий важкий, занадто нерозумний і рішуче налаштований не дорослішати. Він довів усе це Саші, коли влаштував скандал і зник.

У лютому і березні Саша їздила в Нью-Йорк і обидва рази потрапляла у снігову бурю. Справи в галереї йшли добре. У квітні вона планувала відвідати Хав'єра в Лондоні, але щоразу стримувала себе й гамувала почуття, коли думала про те, що Ліам перебував десь там поруч. Вона лише сподівалася, що не натрапить на нього разом із Хав'єром. Саша нічого не могла сказати синові, бо це розкрило б їхню таємницю.

Саме перед тим, як Саша полетіла в Лондон у квітні, їй повідомили, що отримали електронну пошту від Ліама. Він закінчив кілька нових праць і думав, що Саші треба заїхати і подивитися на них. Він сам хотів було надіслати копії, але передумав, вважаючи, що його дилер має побачити оригінали робіт. У листі він повідомив, що, на його думку, це найкращі роботи за все його життя.

— А ще, — додала Євгенія, коли наприкінці важкого дня переказувала Саші зміст його листа, — він бажає тобі всього найкращого і сподівається, що в тебе все гаразд.

Загалом Саша почувалась добре. Після двох місяців тиші й мовчання від нього вона почувалась значно ліпше, ніж у лютому, але він усе ще не давав їй спокою. Її смішило те, що він бажав їй усього «найкращого». Найкращого чого? Вона вже бачила його найкращі і найгірші риси. Хоч вона й вірила в те, що кохає його, проте він відштовхнув її своєю поведінкою. Він учинив ненормально, по-дитячому. Вона вже втомилася від самозакоханих художників, які були не такими вже й молодими, але поводитися, наче підлітки в перехідному віці. Тридцять дев'ять років, як вважала Саша, було забагато, аби поводитися

так, як поведився він, коли поїхав з Парижа. Їй також було боляче, бо про нього більше не було жодної чутки. В неї було за багато гордості, щоб самій зателефонувати йому.

Саша сказала Євгенії, що сьогодні йде на ділову вечерю, і це ще раз, коли вона одягалася, нагадало їй про ту сварку з Ліамом. Наступного дня вона збиралася до Лондона, щоб провідати Хав'єра. Вона ще не знала, що робитиме стосовно Ліама і його нових праць. Вона мала представляти його, але не поспішала знов побачитися з ним. Він створив дуже незручну ситуацію для неї, для них обох. Саша потай раділа, що не представила його у своєму товаристві. Його відсутність було б важко зараз пояснити.

Вечерю, на яку вона йшла, влаштовував американський посол у Парижі. Він запросив кількох великих художників і дилерів, американського письменника, який саме перебував у Парижі, хтось сказав Саші, що буде навіть якийсь відомий актор. Для Саші це було схоже на різнобарвну команду, і тому вона була не в настрої. Через причини, які знали тільки вона і Ліам, вона була роздратованою і нетерплячою з усіма за останні два місяці, хоча віднедавна настрої у неї поліпшився.

На ній була чорна вузька сукня, коли вона пішла на вечерю в резиденцію посла. Волосся вона, як завжди, зібрала вгорі у хвіст, на ногах була нова, дуже вишукана пара туфель, хоча Саша постійно себе запитувала, чому вона так переймається своїм виглядом. Вона ні з ким не виходила у світ, не відвідувала вечірки після того, як у них з Ліамом був коротенький нещасливий роман. З самого початку вона знала, що їхні стосунки приречені. Вона відчувала себе дурепою через те, що дозволила йому вмовити себе на близькі стосунки. Але в окремі моменти вона зізнавалась собі, що хотіла цього так само, як і він,

у глибині душі вона сподівалася, що все вийде. Погано було те, що нічого не вийшло. Він був талановитий художник, але ще зовсім дитина. Тепер їй не дивувало, що Бет покинула його і забрала дітей. Усі двадцять років сімейного життя, мабуть, були для неї суцільним жахом.

Саша гнала його зі своєї голови (як робила вже два місяці), коли того вечора заходила в резиденцію посла. За винятком двох акторів і однієї рок-зірки, Саша знала кожного на прийомі. По-своєму Париж був дуже маленьким містом. Тоді для неї таким був увесь світ.

За столом Саша сиділа з одним із акторів, який був дуже зайнятий собою і майже нічого не говорив їй. Він більше цікавився жінкою, котра сиділа праворуч від нього; це була дружина голлівудського продюсера. Він уже годину намагався причарувати її, і Саша обернулася до сусіда ліворуч. Вона знала, що бачила його десь, а потім пригадала, хто він такий. Колись його називали чарівником Уолл-стріт, але зараз він уже був на пенсії. Одного разу Артур познайомив їх на вечірці в Гемптоні. Саша здивувалась, коли зрозуміла, що він пам'ятає її.

— Мабуть, уже минуло десять років, — промовила вона здивовано.

Він був приблизно того ж віку, що й Артур (йому зараз було б п'ятдесят дев'ять). Але Артура вже не було півтора року.

— Я приємно вражений тим, що ми зустрілися, кілька разів я вже бував у вашій галереї. — Він посміхнувся їй, і Саша помітила, що він був симпатичним дорослим чоловіком. Вона вже не пам'ятала, став він удівцем чи розлучився, але він міг уже вдруге оженитися, якщо таке і було.

— Ви маєте на увазі галерею в Нью-Йорку? — спитала вона, щоб продовжити розмову. Вона не була зацікавлена в ньому, але з ним було легко розмовляти, значно легше, ніж з актором

праворуч, який зовсім ігнорував її. Вона нічим не могла зацікавити його.

— Я говорю про паризьку галерею, — пояснив її співрозмовник за вечерею. — Тепер я живу тут. — Його звали Філіп Хенсоу, їй було цікаво, що привело його в Париж. Він рано пішов на пенсію, як цього хотів і Артур. — Обидві мої дочки вийшли заміж за французів і переїхали сюди. Потім померла моя дружина, і я вирішив, що мені треба відпочити від Нью-Йорка. Я живу тут вже п'ять років, мені подобається це місто. — Саша помітила, що в нього ніжний південний акцент, а потім він пояснив, що народився в штаті Луїзіана. Дружина посла була родом із Джорджії. Філіп почав розповідати Саші, що в нього є будинок у Провансі, а також квартира в Лондоні. Йому вдається раз на місяць побувати в кожному з цих місць.

— Завтра я їду до Лондона, щоб побачитися з сином, а також із художниками. — Вона легко посміхнулася йому.

— Я теж їду в Лондон. — Він посміхнувся такою ж посмішкою, а потім сказав, що йому дуже прикро було дізнатися про смерть Артура. — Нелегко бути самому в нашому віці, особливо якщо було щасливе подружнє життя.

Цими словами він зачепив її серце.

— Саме тому я переїхала до Парижа. У Нью-Йорку було неможливо залишатися після смерті Артура, — зізналась вона.

— Ви все ще маєте той дім в Гемптоні? — Він, очевидно, теж добре пам'ятав його.

Саша кивнула, а потім зітхнула.

— Я більше не їжджу туди. Всі ті знайомі місця кохання стали занадто нестерпними зараз.

Вони говорили про Нью-Йорк і раптом зрозуміли, що в них є дуже багато спільних знайомих. Саші подобалось те, що коли вони розмовляли про її минуле життя, це не давало їй думати

про Ліама. За останні місяці він не давав їй спокою. Вона сердилась і була розчарована тим, як ішли справи, а також засмучувалась через те, як закінчився їх роман. Найгірше було те, що їй тепер треба пережити це і поводитися як його дилер. Зв'язатися з ним виявилось ще більшою дурістю, ніж вона того очікувала. Зараз вона була розбита так само, як після смерті Артура. Вона була розчарована, сумувала, але дивилася на речі по-філософському.

Саша здивувалась, виходячи з резиденції посла, коли Філіп Хенсоу спитав її, чи не погодиться вона повечеряти з ним наступного дня в Лондоні. Вона подумала про себе, що, можливо, зможе продати йому декілька картин для його будинків.

— Гарзд, повечеряємо, — відповіла Саша.

Він запропонував «Маркс Клуб», який вони з Артуром завжди дуже любили. Це був ще один заклад, яким володів той самий чоловік, що заснував «Анабелз» та «Харріс Бар». Філіп запропонував після вечері відвезти її додому, вона подякувала йому, але сказала, що приїхала на машині з водієм. Вона не любила водити машину сама, коли була гарно одягнена і ходила на вечірки. Він провів її до машини і сказав, що заїде по неї у «Клариджес» наступного вечора о сьомій. По дорозі додому Саша думала про нього. У ньому не було нічого збуджуючого, але він хоча б був розумним, приємним і ввічливим. Мабуть, буде добре, якщо вона повечеряє з ним у Лондоні. Вона не знала, які плани були у Хав'ера, але вона збиралася цілий день провести з ним, а повечеряти, якщо він буде вільний, вони зможуть наступного вечора. Їй все ще треба було придумати, що робити з Ліамом. Можливо, нічого. Може, вона скаже Бернарду, щоб той полетів у Лондон, аби зустрітися з Ліамом. Хоча менеджер галереї, можливо, вважатиме ненормальним те, що Саша не побачилась з Ліамом, особливо якщо він жив у неї

вдома, коли приїздив до Парижа. Це буде важко пояснити. Все в її роботі ускладнилось завдяки Ліаму.

Наступного ранку о дев'ятій вона полетіла з «Ле Бурже» і, зважаючи на різницю у часі, а також через короткий переліт, була в Лондоні в той самий час, коли вони вилетіли з Парижа, — о дев'ятій ранку. О десятій тридцять її вже поселили в її звичний номер у «Клариджес». Вона подзвонила Хав'єрові, домовилася зустрітися з ним за ленчем, а потім зібралася зустрітися з двома своїми художниками.

Рівно о першій вона приїхала, щоб пообідати з сином у ресторани, який запропонував він, і коли вона зайшла у сад, де Хав'єр її чекав, Саша була шокована, коли побачила, що він привів із собою Ліаму. Їй було приємно бачити, що Ліаму було так само незручно, як і їй. Виявилось, як потім дізналася Саша, що весь ранок Ліам провів у майстерні її сина і Хав'єр вважав, що немає причини не брати його з собою на ленч, оскільки Саша вже була його дилером. Йому подобався Ліам, хоча Хав'єрові й хотілося провести якийсь час із мамою наодинці. Йому подобалось розмовляти з нею.

— Привіт, Ліаме, — обережно звернулася до нього Саша, коли він підійшов, щоб привітатися з нею.

Обідати з ним було для Саші суцільним жахом. Зараз вона вперше бачила його після того, як він влаштував скандал у неї вдома в Парижі. Як завжди, на ньому був ексцентричний, але сексуальний одяг. Футболка, шкіряний піджак, бейсболка, але цього разу ще були заляпані фарбою штани і високі червоні бутси. Але, попри те, що Саша була роздратована, вона мусила визнати, що він, як завжди, виглядав чудово. А його світлий хвіст виріс за два місяці.

— Як твої справи, Сашо? — нарешті насмівився спитати він, хоча при цьому дуже збентежився. До цього Хав'єр вів

розмову і раптом здивувався, помітивши якесь напруження між ними. Раніше він помічав, що між ними склалися добрі дружні стосунки. Хоча він помічав, що останнім часом Ліам не згадував її.

— Між вами виникли якісь художні непорозуміння? — спитав нарешті Хав'єр, соромлячись. Він добре знав їх обох, в них були тверді погляди на все. Атмосфера між ними була напружена. Здавалося, її навіть можна ножем різати.

— Так, — промовив Ліам, він був сердитий і нещасливий.

— Не зовсім, — ввічливо сказала Саша майже одночасно.

— То як же — так чи ні? — запитав Хав'єр.

Він подумки сміявся, коли Ліам крутився у кріслі, а в його матері був крижаний погляд.

— Вона не захотіла взяти мене на вечірку в Парижі, коли я жив у неї. Я подумав, що це було грубо, оскільки я був гостем у її домі. — Це був один із шляхів, як і Саша хотіла б все пояснити. Менш за все їй хотілося, щоб Хав'єр щось подумав, особливо коли він знав тільки частину історії і Саша не хотіла пояснювати йому решту. Вона зраділа з того, що Ліам так коротко переповів історію їхніх стосунків, оскільки Хав'єр, здавалося, нічого не знав. Його це пояснення не здивувало, він був ніби в темряві.

— Що на тобі було, коли вона відмовилася взяти тебе на вечірку? — спокійно спитав Хав'єр, коли дилер і художник, колишні коханці, гнівно дивилися одне на одного. Було очевидно, що Ліам усе ще злився на неї.

— Я не знаю... звичайний одяг... яке це має значення? — вигукнув у відповідь Ліам, а Саша мовчки спостерігала за ними обома.

— Велике значення має на тих вечірках, куди вона ходить. Якщо хочеш знати мою думку, саме тому вона тебе і не взя-

ла. — Хав'єр говорив так, наче його матері не було поряд. Саша мовчала. — Вона мене теж не взяла б. Люди, з якими вона спілкується, доволі нудні й пихаті. Вибач, мамо. — Хав'єр винувато подивився на Сашу, і вона кивнула. Вона те саме казала Ліаму з самого початку.

— Саме це я сказала йому, — втрутилася Саша. — Я сказала, що він не може поводитися як божевільний художник у присутності тих людей. А він сказав мені, що я не маю права контролювати його.

— Може, й не маєш, — розважливо промовив Хав'єр, а потім подивився на Ліама. — Що там таке з цими божевільними штучками? Якщо ти хочеш так поводитись, невже тобі треба йти на ці вечірки? Як на мене, я заплатив би їй гроші, лише б не йти туди. Я ненавиджу їх.

— Як і я. Я просто не хотів, щоб мене залишали вдома, як чотирирічну дитину, і щоб мені вказували, як треба поводитися, коли я потрапило туди.

— Яке це має значення — бере вона тебе чи ні? Ти один з її художників, Ліаме. Ти не її чоловік. Мій батько теж не любив ходити на ці вечірки. Він говорив, що більшість її клієнтів такі нудні, що доводять його до сліз. Він відмовлявся йти на ті вечірки кожного разу, коли міг. — Саша посміхнулася після такого пояснення, а Ліам заспокоївся. — Ти говориш, мов ревний коханець, — пожартував Хав'єр, все ще й гадки не маючи про те, що трапилося, за що Саша була йому дуже вдячна.

— Або як зіпсований хлопчисько, — додала Саша. — Я сказала йому, що не можна поводитися, як м'ячик для гольфу, якщо йдеш на такі вечірки. А він все одно говорив мені, що поводитиметься так, як йому заманеться. От і кінець історії. — Радше, кінець роману. Але, слава Богові, Хав'єр про це нічого не знав. Саша була вражена: з усього, що говорив Ліам, її син ні про що

не здогадався. Він і на мить не подумав про те, що мати могла переспати з його другом. Тоді вона обернулася до Ліама і сказала йому те, що говорила два місяці тому: — Будь-якого часу, коли ти захочеш одягатися і поводитись як дорослий, ти можеш піти зі мною куди завгодно. А поки що... — Її голос обірвався, а Ліам закотив очі.

— Ти говориш, як мій батько. — Він знову суворо подивився на неї, що здивувало Хав'єра. Мати мала рацію. Ліам поведився по-дитячому. Хав'єр не завжди був на боці матері, але цього разу він відчував, що не міг інакше.

— Раніше ти був дитиною, — нагадав йому Хав'єр. — А тепер ти дорослий. Тобі щойно виповнилося сорок. А це доволі багато... — Він поглянув на матір. — Вибач, мамо.

— Зовсім ні. Це не багато, але достатньо, щоб не влаштовувати скандал через вечірку.

— Мої брати і батько ніколи не брали мене з собою. Батько називав мене придурком, а брати казали, що я дивак. Я завжди був непотребом. Саме тому я покинув Сан-Франциско. Я просто втомився від цього і більше не дозволю, щоб зі мною ось так поводитися знову.

— Можливо, ти і був диваком, — сказав Хав'єр веселим тоном. Дивлячись на Ліама і на погляд його очей, Саша раптово відчула до нього ніжність. Вона, очевидно, зачепила глибокі рани з його дитинства. До того ж у нього не було матері, яка б захистила його від жорстокості та несправедливості батька й братів. Вона раптом захотіла обійняти його, але не могла зробити цього. — Ти і зараз інколи поводишся як дивак, — сказав її син, а Ліам посміхнувся. — А чого ти очікував? Ти художник. Я теж дивакуватий. Це ознака величчя й таланту. Мені подобається бути диваком, як і тобі. І ти ніколи не зтягнув би мене на ті вечірки, навіть якби заплатив мені.

— Можливо, я лише відчув себе покинутим. Це було схоже на той час, коли я був дитиною. Гадаю, саме це й зачепило мене. Мені казали, що я не можу нікуди йти, поки не поводитимусь як той, ким я не був. Можливо, саме спогади звели мене з розуму, а не твоя мати. — Ліам схвильовано подивився на Сашу, він хотів вибачитися перед нею, але не міг. Їхні очі зустрілися і довго тримали погляд. Якимось чудом Хав'єр пропустив це.

— Заради Бога, Ліаме, ти був лише гостем. Вона все одно не могла взяти тебе з собою на вечірку.

— Ні, не могла, — вставила Саша. — Суперечка взагалі виникла через теорію і вибір поведінки.

— А також контроль, — додав Ліам. — Коли люди отак ображають мене, це просто зводить мене з глузду. В дитинстві мене завжди покидали, ніби між нами не було ніякого зв'язку або ніби я був недостатньо гарним для того, щоб бути з ними. Вони завжди намагалися контролювати мене і змушували поводитися так, як самі того хотіли, але я так не міг.

Саша зрозуміла, що все було набагато гірше. Ішлося про те, що він втратив любов і захист матері, коли йому було сім років. Тієї ночі вона розмовляла саме з семирічним хлопчиком, який втратив матір. Раптом багато що стало їй зрозуміло, навіть дитяча поведінка, яку вона бачила в Парижі. Серце відкрилося до нього, коли вона сиділа і слухала його.

— Гаразд, тепер ми дійшли згоди? — Хав'єр звернувся до Ліама. — У тебе, можливо, був психічний зрив, «дежа вю» або щось таке. Моя мати ходить на вечірки, які влаштовують найнудніші люди на світі, на такі жодна людина при здоровому глузді не захоче піти. А ти божевільний художник, ти не повинен ходити на такі вечірки, до людей, з якими знається моя мати. З моєю мамою все гаразд, але з людьми, з якими вона

спілкується, — ні. Такі люди, як ми, повинні ходити з подібними до нас. Не з людьми, яких вона знає і яким вона продає картини, інакше це зіпсує твій талант. Ходи зі мною і забудь про її модне товариство. Повір мені, ти зненавидів би це. А тепер, може, ми всі розслабимося і пообідаємо? Я піду в туалет. Ви обоє поцілуйтеся і вирішіть, що вона повинна продавати твої картини, а не сердитися на тебе. Коли я повернусь, ми добре проведемо час, як і раніше. Гаразд, любі? — Вони обоє посміхнулися йому. Хав'єр зламав мертвий замок, який вони не могли зрушити вже два місяці, хоча він навіть не знав усієї історії. — Дякую.

Він підвівся і зник у чоловічій вбиральні, а Ліам поглянув на Сашу. Він усе ще кохав її, а завдяки Хав'єрові він більше не сердився на неї. Тепер, коли він подумав про це, то збагнув, що річ була не в ній. Це була давня історія, пов'язана з його батьком і братами, а не з Сашею. Вона торкнулася болючої теми і зачепила всі його рани. Він не міг прислухатися до голосу розуму, поки Хав'єр не пояснив їм обом усе через два місяці.

— Вибач мені, Сашо, — ніжно сказав Ліам. — Я так скучив за тобою. Ти найупертіша жінка на планеті. Ти так і не зателефонувала мені.

— Ти теж мені не телефонував. І я теж за тобою скучила. Мені так шкода. Я не розуміла, яке це для тебе має значення або чому ти так поводишся. А тепер я розумію. Я не хотіла зробити тобі боляче. — Вона простягнула руку і торкнулася його, говорячи це.

— Ти не хотіла, вони хотіли, на якусь мить я заплутався. — Це була надто довга мить. Уже минуло понад два місяці після того, як він поїхав з Парижа. — Давай сходимо разом щось випити, перш ніж ти покинеш Лондон.

Вона кивнула саме перед тим, як повернувся Хав'єр.

— Всі знову щасливі?

— Дуже, — Саша широко посміхнулася йому. — Ти чудовий дипломат. Мені треба частіше звертатися до твоїх послуг.

Коли вона обернулася і поглянула на Ліама, то побачила, що він посміхається їй.

Вони замовили обід, чоловіки говорили про роботу, а Саша слухала. Вона ще ніколи не була такою щасливою, коли розмовляла з художниками, особливо з цими двома. Після обіду вони пішли до Ліама в студію, де подивились на недавні роботи. Вони були ще кращими, ніж попередні. Саша посміхнулася йому, коли побачила їх.

— Господи, Ліаме, вони фантастичні. — Вона могла сказати, що він знайшов у своїй душі те, що Саша бачила на картинах.

— Ти добре працюєш, коли ображений, — прокоментував жартома Хав'єр.

— Іноді, — сказав Ліам, але він був засмучений, і Саша бачила це. Вона стисла його руку, коли проходила повз нього. — Я був ображений тільки спочатку. А потім я був нещасний, саме в такому стані я роблю найкращі праці. Мені не подобається, що це правда, але це так, — сказав він, виснажений, дивлячись на картини. Він провів два самотні місяці без неї.

— Зі мною так само, — зізнався Хав'єр.

— Як би мені хотілося сказати, що я так само продуктивна, — додала Саша.

Останні два місяці були дуже болісними без нього. Як їй хотілося побачитися з ним наодинці зараз, але їй треба було їхати до іншого художника. Саша була рада, що побачила праці Ліама. Можливо, зараз їм обом буде краще, якщо вона буде просто його дилером. Їхній короткий роман був для них катастрофою. Але завдяки Хав'єрові хоча б війна між ними вже скінчилася.

— Що ви обоє робите сьогодні ввечері? — спитав Ліам, коли Саша вже йшла, поспішаючи.

— Я зайнята, — швидко відповіла Саша, а Хав'єр сказав, що в нього побачення.

— Одна з твоїх нудних вечірок? — спитав Ліам у Саші, посміхаючись.

— Ні, тиха вечеря з потенційним клієнтом. — Саша не повинна була пояснювати йому. Війна скінчилася, але так само скінчився і їхній роман. На щастя, вони залишилися друзями.

— Як щодо завтра? — Ліам ще раз хотів побачитися з нею, перш ніж вона полетить у Париж, їм обом було значно легше зараз, коли Хав'єр стояв поруч.

— Я вільний, — мовив Хав'єр.

— Я теж, — сказала Саша, хоча вона хотіла побути з сином наодинці. Все буде інакше, якщо до них приєднається Ліам.

Він запропонував вечерю в його улюбленому пабі, Хав'єр із радістю погодився, а Саша неохоче. Проте після всього, що він сказав сьогодні, вона не хотіла поводитися з ним грубо. Вона могла поснідати наодинці з Хав'єром наступного ранку, перш ніж повернутися до Парижа.

Саша пообіцяла наступного вечора заїхати по них обох на машині з водієм, але вона не любила сидіти в шумному пабі ввечері. Вона робила це заради них обох і, можливо, трохи більше заради Ліама. Коли вона пішла, то відчувала, що кохає його і готова захищати.

Решту дня вона була заклопотана, займалася справами на Нью-Вонд-стріт, перш ніж повернулася до готелю. У неї якраз вистачило часу, щоб перевдягнутися, перш ніж Філіп заїде за нею, щоб відвезти на вечерю. Вона розчісувала волосся і збирала його в хвіст, як вона завжди це робила, коли раптом позвонив Ліам.

— Я радий, що ми зустрілися сьогодні, — засмученим тоном сказав Ліам. — Хав'єр зробив нам велику послугу. Але мені... мені справді шкода, що я тоді так розлютився в Парижі.

— Все гаразд, — сказала Саша, тримаючи однією рукою волосся, а другою телефон. — Таке буває. Мені й справді було погано, коли ти пояснював усе.

Він і раніше розповідав про свого батька, але чомусь вона не побачила зв'язку. Понад усе Ліаму потрібна була мати. Але Саша не хотіла бути матір'ю для нього. В неї вже були свої діти. Можливо, йому потрібна була мати більше, ніж коханка. Але з різницею у віці вона почувалась навіть ще старшою. Можливо, як його дилер, а не коханка, вона могла дати йому більше того, чого він чекав від неї.

Більшості її художників потрібна була мати, і вони чекали, що вона стане для них саме такою. Частина її роботи з ними полягала в тому, що вона годувала і виховувала їх. Вона не заперечувала цього, наприклад, з Ліамом. Можливо, це допоможе йому. Річ була не в тому, що вона вже взялася за нього, вона поки що тільки оплачувала його картини. Її все ще вабило до нього, всередині вона все ще відчувала електричний заряд, коли дивилася на нього, але зараз її почуття до нього змінились. Її почуття до нього пішли далі і, здавалося, стали глибшими. Вона кохала його, але тепер могла спокійно дивитися на нього і стримувати бажання стрибнути на нього і зірвати одяг. Вона сублімувала ті почуття, які виникали в неї за останні два місяці, і зараз найсильнішим почуттям до нього було співчуття. Для неї так було краще і здоровіше, ніж той безглуздий потяг, який вона відчувала до нього цієї зими, коли вони познайомились. Хоча вона і скутила за всім, що в них було. Здавалося, ніби її почуття до нього подорослішали і трансформувалися після

останньої їх зустрічі. Вона була задоволена тим, що була його дилером, другом і більше ніким.

— Ти щаслива? — спитав він у неї, і Саша посміхнулася, почувши це питання.

— Якщо ти питаєш, чи є в мене хтось інший зараз, то ні. Мені потрібен був час, аби розібратися з усім, що трапилось. Я була дуже розчарована, коли ти поїхав із Парижа. — Для неї було дуже важко втратити його після того, як вона втратила Артура. — Я пережила це. Всяке буває. Я ніколи не думала, що між нами може щось бути. Мені важко й боляче зізнатися, що я мала рацію: в нас нічого не вийшло.

— Могло вийти, якби я не втратив розум, — із голосу Саша зрозуміла, що Ліаму було соромно.

— Ти не втратив. Можливо, ти мав рацію. Це було досить грубо — залишити тебе самого і поводитися з тобою, як із таємницею. Я просто не знала, як учинити інакше.

— Я теж не знав. Зараз здається, що в цьому немає нічого страшного, але тоді все було не так.

— Мені теж так здається. Я рада, що Хав'єр допоміг нам зібратися.

— У тебе чудовий син, Сашо.

— Знаю, я дуже щаслива. — Вона поглянула на годинник. Філіп мав приїхати за десять хвилин, а їй все ще треба було зібрати волосся і нафарбуватися. — Мені дуже прикро це казати, але мені вже час бігти. По мене прийдуть за кілька хвилин.

— Чому в мене таке відчуття, ніби в тебе побачення, а не вечеря з клієнтом?

Обидва варіанти були правильними, але це не стосувалося Ліама і ніколи вже не стосуватиметься.

— Можливо, в тебе параноя, — пожартувала вона. — Іди по-малой щось. Я прийду подивитися завтра.

— Бажаю тобі добре провести сьогоднішній вечір, — сказав він, і на якусь мить вона відчула знайоме напруження, але могла вже протистояти йому. Минуло достатньо часу, поки вона прийшла до тями.

— Дякую, Ліаме.

Наступні десять хвилин вона бігала по кімнаті, намагаючись не думати про нього. А коли з вітальні подзвонив Філіп, вона вже була готова. Саша була здивована, але вони провели чудовий вечір. Усе було саме так, як має бути на першому побаченні: ввічливо, люб'язно, цікаво, розумно і весело. Філіп був гарним чоловіком, з ним було добре. Він зробив цікаву кар'єру, любив подорожувати, в багатьох місцях світу в нього були друзі. Він грав у теніс, гольф, багато читав, серйозно цікавився мистецтвом і дуже любив своїх дітей та онуків. Саша не відчула ніякого збудження щодо нього, але їй сподобався вечір. Їй було легко через те, що вона не відчуває нічого такого, що вона відчувала до Ліама. У компанії Філіпа вона почувалась затишно і спокійно. Їй навіть було байдуже, продасть вона йому картину чи ні.

Вони повечеряли в «Маркс Клуб», а потім він повів її в «Анабелз». Удома вона була трохи за північ. Він сказав, що наступного дня їде до Голландії, щоб подивитися на човен, який він замовив, і пообіцяв, що зателефонує, як тільки приїде до Парижа. Для Саші було задоволення перебувати поруч із кимось таким розумним і приємним. Не було ні збудження, ні мук, які вона пережила з Ліамом.

Тієї ночі вона мирно спала, наступного дня зустрілася з художником, відвідала дві галереї, а потім пішла по магазинах. Вона вчасно повернулася в готель, переодяглася в джинси

і зустрілася з Хав'єром і Ліамом. У неї було таке відчуття, наче вона виходить погуляти зі своїми двома синами. Паб, який вибрав Ліам, був саме такий гамірний і багатолюдний, яким його зі страхом уявляла Саша. Вони ледве чули одне одного, хоча майже кричали за вечерею. Потім вони пішли до бару, де Хав'єр почав фліртувати з жінкою, а Ліам намагався вести розумну бесіду з Сашею. Вона не могла дочекатися, поки закінчиться вечір, але натомість було таке відчуття, що він триватиме вічно. Для неї було незвично бути там з Ліамом. Жінки ходили навколо них, відкрито жадали його, всі приблизно двадцяти років. Коли вона дивилася на них, а потім на нього, то розуміла, що не хоче знаходитись там. Через десять хвилин вона сказала обом, що в неї розболілась голова. Вона залишила їх, веселих і напідпитку. Ніхто з них не був п'яний, коли вона йшла, але вона підозрювала, що наприкінці вечора так буде. Цей вечір зовсім не скидався на вечір із Філіпом. Наскільки той був увічливий і цивілізований, настільки цей був галасливим, спонтанним і хаотичним. А коли вона сама їхала до готелю, то зрозуміла, що вечір, точніше місце, де вони його провели, засмутив її, і вона відчула себе старою. Вона не знала чому, але їй було важко бачити Ліама. Це була ціна, яку вона мусила платити за те, що зв'язалася з ним. Тепер кожного разу, коли Саша його бачитиме, вона згадуватиме, що трапилось і чому це закінчилось. Ліам був не для неї. У них не могло нічого вийти.

Вона була рада повернутися до готелю, зняти одяг. Саша надягнула нічну сорочку і лягла у ліжко, насолоджуючись тишею і думаючи про нього. Тепер її дивувало те, що Ліам колись був її, а тепер він був доступний для кожної з тих молодих, збуджених безликих жінок. Вона, як і раніше, вважала, що він повинен бути з жінкою його віку, молодшою за Сашу. Єдине,

чого вона не знала і, можливо, ніколи не дізналася б, так це того, кому вона належала. Можливо, нікому. Тепер вона ніби впала з місяця і ходила самотньо повсюди: і в своєму світі, і в світі Ліама.

Об одинадцятій вона вимкнула світло, а потім міцно заснула, коли раптом задзвонив телефон. На якусь мить вона не могла зрозуміти, де вона, але потім згадала. У телефоні звучав до болю знайомий голос.

— Я внизу, у вітальні, — такі були його перші слова.

— Хто це?

— Це Ліам.

— Я вже сплю.

— Як твоя голова?

— Гадаю, краще. — Вона не хотіла говорити йому, що в неї не боліла голова.

— Мені треба поговорити з тобою. — Він був схвильований.

— Я зателефоную тобі завтра.

Саша не хотіла бачити його. Це ще дужче засмутило б її. Вона залишила його сьогодні ввечері там, де було його місце, — в пабі зі всіма тими молодими жінками.

— Я не хочу чекати до завтра. Будь ласка, Сашо... дозволь мені піднятися і побачитися з тобою.

— Я не думаю, що це гарна ідея. — Тепер вона вже зовсім прокинулась. — Ми поставили все на свої місця. Ми знову друзі. Давай не будемо все псувати, розмовляючи про те, що пішло не так і чому. Ти щасливий, я щаслива. Нам не треба проходити все знову.

— Я не хочу ні через що проходити. Я просто хочу побачити тебе.

— Я маю такий самий вигляд, як і дві години тому, за винятком того, що на мені нічна сорочка замість голубих джінсів.

— Будь ласка... Я знаю, що ти від'їжджаєш уранці. — Голос у нього був сумний.

— Я зателефоную тобі з Парижа. — Саша твердо стояла на своєму рішенні.

— Я не хочу розмовляти з тобою в Парижі. Ти зараз тут. Я хочу побачити тебе.

— Ти п'яний? — спитала вона стурбовано.

— Ні, але я нап'юся, якщо ти не побачишся зі мною. — Він розсміявся.

Саша зітхнула, думаючи про це. Не було жодної доброї причини, з якої вона хотіла б його побачити. Було лише кілька поганих. Її все ще вабило до нього, а вона не хотіла, щоб трапилось щось безглузде.

— Хай тобі грець... гаразд... піднімайся, але якщо ти зробиш щось погане, я покличу охорону і вона тебе вижене.

— Я не зроблю нічого поганого, обіцяю.

Саша встала з ліжка, надягла халат і пішла у вітальню свого номера. Він уже був там, не встигла вона зав'язати пояс на своєму халаті. Ліам постукав один раз. Саша відчинила двері і подивилася на нього. Він був високий, стрункий і красивий, з'явилося те саме хвилювання, але зараз воно їй було не потрібне. Вона відступила від дверей і жестом запросила його зайти. Саша виглядала сонною.

— Вибач... я не знаю чому, Сашо... але я мусив тебе побачити.

— Ну, тепер ти мене бачиш. — Вона посміхнулася йому і сіла в крісло, він підійшов, присів на коліна й обійняв її.

— Вибач, раніше я був таким дурнем. Я думав, що ти принижувала мене, і це звело мене з розуму. Я хотів піти тієї ночі з тобою, я хотів, щоб ти пишалася мною. Я просто не знаю, як сказати це.

— Я теж була не на висоті. Іноді таке трапляється. Я говорила тобі, що це неможливо. Між нами ніколи не може бути близьких стосунків.

— Це все ще можливо, якщо ти хочеш, щоб так було. Я багато думав.

— Не починай усе знову. Я не хочу сперечатися з тобою. І я не збираюсь робити нічого нерозсудливого, — говорячи це, Саша схрестила руки на грудях, на що пішло багато зусиль з її боку. Насправді вона прагнула обійняти його, але вона не хотіла, щоб це сталося. У неї все ще залишились почуття до нього. А він випив. Летальна комбінація — вони вже кілька разів це доводили.

— Як минула зустріч учора?

— Мило, розумно, поважно і дуже нудно, — сказала вона, навіть не думаючи про те, що вона дивиться на нього. — Не можу повірити, що зараз сказала це. Я чудово провела час з ідеально ввічливою людиною — не знаю, чому я це говорю.

Їй стало прикро через те, що вона так сказала. Слова просто вилетіли.

— Можливо, тому, що це правда, Сашо. Я кохаю тебе. — Він сказав це у відчай. — І мені байдуже, чи будемо ми зберігати таємницю. Зараз я розумію, що має бути саме так. Інакше це буде мішанина. Мені однаково, чи підемо ми разом не вечірку. Я просто хочу бути з тобою і ділити те, що між нами було, у Парижі я все зіпсував.

— Не ти все зіпсував, — по-доброму сказала Саша, — ми обоє зробили це. Цього ніколи не мало статися. Я вже казала тобі, Ліаме: це неможливо. Наскільки дурними ми обоє хочемо бути? Нам пощастило. Ми зачепили одне одного, але ми не наробили невиправної шкоди. Давай просто відступимо, поки в нас усе гаразд. Я буду твоїм дилером, а ти художником. —

Коли вона сказала це, він став напроти неї, нахилився і поцілував її. Саша ненавиділа себе за це, але вона відповіла: — Гаразд, я кохаю тебе. Це нічого не змінює. Я не збираюсь робити цього. Це неможливо, неможливо! Скільки разів, яким ще способом мені це казати?

Він знову поцілував її, і цього разу, коли він зупинився, в неї перехопило подих.

— Ліаме... не треба... будь ласка... ми знову зведемо одне одного з розуму...

Він не міг не цілувати її, а вона не могла не цілувати його.

— Я вже збожеволів, — сказав він нещасним голосом. — Саме тоді, коли я був настільки дурним, щоб піти з твого будинку в Парижі.

— Ти не був дурним... Я не хочу, щоб ти був моєю таємницею. Ти правильно казав. Ти заслуговуєш на щастя. А я не можу дати тобі його. Я ще не готова сказати світові, що в мене є хлопець, коханець, ким би ти не був, який на десять років молодший за мене. Я відчуваю себе старою леді.

— Дев'ять, — сказав він між поцілунками.

— Дев'ять чого? — Він бентежив її тим, що робив, її голова крутилася в різні боки.

— Дев'ять років, не десять, не перебільшуй.

— Гаразд, дев'ять. Але я все одно не готова сказати людям. А ти заслуговуєш на краще, ніж бути секретом.

— Я краще буду твоїм секретом, ніж ніким.

— Я твій дилер.

— Я хочу, щоб ти була моєю жінкою. — Коли він цілував її, все, чого хотіла Саша, так це бути його жінкою. Але як тільки вона знову нею стане, все піде шкереберть, як це було в Парижі. — Я хочу бути твоїм персональним божевільним художником.

Вона розсміялася від цих слів.

— Ти будеш таким у будь-якому разі, навіть якщо я буду для тебе тільки дилером.

— Сашо, будь ласка, дай нам ще один шанс... заради нас обох. Я справді кохаю тебе.

— Я теж тебе кохаю. Я просто не хочу, щоб ми зводили одне одного з розуму. А так і буде. Ти це знаєш. Я зроблю щось таке, що дратуватиме тебе. Я ображу тебе, не бажаючи цього. А ти з'явишся на засіданні комісії у пов'язці на стегнах і кросівках.

— У пов'язці на стегнах? — Він відхилився і глянув на неї. — У пов'язці на стегнах? В мене навіть немає такої.

— Тоді купи, — сказала вона, посміхаючись. — У кожного божевільного художника повинна бути хоча б одна. Ти міг би надягати її на вечірки, на які я тебе брала б.

— Як щодо тоги? Я міг би з'явитися на засіданні комісії або пішов би на вечір чорних краваток, загорнутий у простирадло. — Він посміхнувся.

— Це дуже легко, — сказала вона йому між поцілунками. Вона вже була в його обіймах, і він ніс її у спальню. Ліам поклав її на ліжко, на якому вони вперше займалися коханням. Тоді він зупинився і поглянув на неї, а вона лежала на ліжку і дивилася на нього.

— Я не хочу це робити, якщо ти не хочеш, — ніжно сказав він.

— Як би мені хотілось відповісти «ні», — сказала вона весело. — О Господи, Ліаме... що ми робимо?

Вона кохала його, але була налякана.

— Ми починаємо там, де зупинилися, тільки цього разу краще, — сказав він упевнено.

— Звідки ти знаєш, що буде краще? Можливо, буде гірше.

— Я знаю, бо кохаю тебе ще більше, ніж два місяці тому. Знаю, бо хочу, щоб це спрацювало. Я хочу довести тобі, що це

можливо і що ти помилялась, коли говорила інакше. Я хочу, щоб ти помилялась.

— Як і я, — прошепотіла вона, забираючи від нього руки. Він розв'язав її халат, а вона зняла з нього одяг. Вона хотіла вірити в те, що це було можливо. Вона хотіла, щоб між ними все вийшло. Вона прагнула того, чого бажав він, вона хотіла, щоб він був у її снах. А коли вони кохалися, то знайшли все, чого їм так бракувало за останні два місяці.

Опісля вона подивилася на нього й посміхнулася, і цього разу треба було розсміятися.

— Я не вірю в те, що ми знов це робимо. Які ж ми лунатики, Ліаме. — Всупереч собі вона була задоволена.

— Ти лунатик. — Він посміхнувся їй. — Я всього лише божевільний художник, — сказав він із гордістю, відчуючи, що знову повернувся додому.

Розділ 10

Наступного ранку вони теж кохалися, перш ніж Ліам пішов. Вони разом прийняли душ і сміялися з того, що вони знову робили. Тепер вони сміялися зі своїх стосунків, це було дивно, легко і добре — так, як ще в них не було до того, як усе закінчилося в Парижі. Саша найбільше за все хотіла вірити в те, що це можливо. Але, з різницею у їхньому житті й у віці, вона все ще боялася, що буде інакше. Це все залежить від того, наскільки терплячими вони будуть одне з одним. На її думку, існував ключ до успіху: треба було дозволити одне одному бути тим, ким вони є. Саша не знала, чи могли вони на це піти. Цього разу треба буде поєднати вміння, вдачу і чари, щоб усе вийшло.

Ліам поцілував Сашу, перш ніж пішов. Вона стояла в халаті на порозі і дивилась, як він ішов по коридору. Її мучив страх, що це все ще було неможливо, але все-таки не могла встояти перед ним. Він обернувся і посміхнувся їй, а коли зустрілися їх очі, Саша розтанула всередині. Вона кохала його більше, ніж раніше, і цього разу за те, ким він був.

Вона широко посміхалася, коли через півгодини зустрілася з Хав'єром у вітальні готелю. Ліам

пообіцяв зустрітися з нею на вихідних у Парижі, а в неї також була ще одна ідея. Вона планувала поїхати в Італію у травні, щоб подивитися на праці нових художників. Вона хотіла, щоб він поїхав з нею, і на цих вихідних збиралася повідомити йому про це.

— У тебе вигляд, як у кішки, що проковтнула пташку, — прокоментував Хав'єр, посміхнувшись. — Що трапилось, мамо? — Він думав про те побачення, яке в неї було першого вечора в Лондоні, і тому спитав її про це: — Хтось особливий?

— Ні, гарний, але нудний. — Їй подобався Філіп Хенсоу, але поруч із ним у неї не виникало ніякої «хімічної реакції». Тепер, коли повернувся Ліам, Філіп уже був за дверима, хоча він про це ще не знав. Вона знала: те, що вона робила з Ліамом, було божевіллям, але вона мусила спробувати ще раз. Вона нагадала собі, що повторювати щось знову і знову, очікуючи іншого результату, — ознака божевілля. Але вона не могла встояти перед ним, та й не хотіла. Вона так раділа, що він повернувся в її життя. Саша ледь могла дочекатися вихідних. Вони говорили про те, щоб вона приїхала в Лондон, аби побачитися з ним, але Саша боялася, що може несподівано зустрітися з Хав'єром. Вона ще не була готова розповісти про все дітям. По-перше, їм обом треба було подивитися, чи вийде в них щось. Вона зробила на це ставку, як і Ліам.

Водій відвіз її до аеропорту, і коли вона повернулася в Париж, то тільки й робила, що посміхалась. Бернард і Євгенія помітили це тієї ж миті, як вона увійшла до галереї.

— Ти в гарному настрої, — сухо прокоментував Бернард.

А коли вона повернулася додому, вона була дуже рада бачити Шкарпетку. Тепер, коли Ліам повернувся, і песик був радий бачити кожного. Все було по-іншому і так добре, коли Ліам був у її житті.

Вона була зайнята в галереї, а коли в п'ятницю ввечері приїхав Ліам, вона чекала на нього. Вона приготувала для нього котлети, які йому так подобалися, «паста», салат, навіть купила для нього десерт у «Фешон». Вони вечеряли в їдальні, увімкнули музику, запалили свічі. Для них обох це був медовий місяць. У суботу вона запросила його поїхати з нею на три тижні до Італії у травні. Він був на сьомому небі від щастя. Все було краще, ніж колись.

Усі вихідні в квітні він їздив до Парижа. Одного разу вони поїхали в Девіль. Вони зупинилися в чудернацькому старому готелі, гуляли по пляжу і бродили павмання. Якимось дивом ніхто у її житті не знав, що відбувається. Він приїжджав пізно щоп'ятниці, по суботах вони тихо поводитися, в неділю гуляли містом. Вони ходили на месу в собор Святого Серця Ісуса, відвідували Собор Паризької Богоматері, гуляли в Люксембурзькому саду. Вони ніколи не зустрічалися з її знайомими, а на вихідні Саша відмовлялася від усіх запрошень. Не тому, що вона ховала його, просто вона хотіла смакувати кожною миттю, яку вона могла провести з ним. Раз чи двічі вони вечеряли з його друзями-художниками в Маре, які ледве не зомліли, коли дізналися, хто вона така. Більшість із них були вдвічі молодші за неї, через що їй було незручно, але вона знала, що заради Ліама мусить робити це. Вони говорили, що дружать з Ліамом. Саша розуміла, що йому треба було зустрічатися з друзями. Вона бачила своїх друзів, серед тижня працювала з клієнтами, поки він був у Лондоні. Вони обоє знали, що буде занадто важко, коли він житиме тижнями в Парижі, тоді вона не зможе тримати його у секреті, адже галерея міститься в тому самому будинку. Цього разу вони домовилися нічого не говорити про свій роман, поки вони не будуть більш упевнені одне в одному.

Першого травня вони поїхали до Італії. Почали свою подорож із Венеції, провели чудові чотири дні в Даніелі, це було схоже на медовий місяць. Він полетів із Лондона, а Саша — з Парижа, зустрілися там. Вони поводитися як справжні туристи, каталися в гондолі під Понте де Соспірі, — цей міст, сказав їм гондольєр, навіки об'єднає їх. Вони розкішно вечеряли, ходили по магазинах, відвідували церкви і музеї, сиділи в кафе. Це були найщасливіші дні.

У Венеції вони найняли машину і поїхали до Флоренції, де їй треба було зустрітися з чотирма художниками. У Флоренції вони робили те саме, що і в Венеції: снідали, обідали з художниками. Двоє з них дуже сподобалися Саші, і вона вирішила, що їхні праці — саме для галереї. Вона не була впевнена щодо третього і сказала, що їй треба буде подумати. У нього були незвичайні скульптури, можливо, завеликі для її галереї. Четвертий художник був дуже милий, але їй одразу не сподобалися його праці. Вона пояснила йому, що не може його судити, але її галерея не підходила для його праць. Вона любила ніжно відмовляти людям. Їй не хотілося ранили їх почуття або розбивати надії різкою відмовою. Ліам слухав, дивився, йому подобалось, як вона робила свою справу. Вона була хорошою людиною, гарною жінкою, до того ж йому подобалось робити її справи разом з нею.

Потім поїхали в Болонью й Ареццо, провели тиждень в Умбрії, вони їхали машиною по країні і зупинялися в маленьких готелях. Провели кілька днів у Римі. Відвідали художника на Адріатичному узбережжі, неподалік від Барі, останні дні подорожі провели у Неаполі. Гостювали в художниці, котра, як заздалегідь повідомила Саша, була зовсім божевільною, але водночас дуже милою. Це була мати шістьох дітей, вона приготувала чудовий обід, Саші сподобались її праці, як і Ліаму.

Вона писала чудові картини, яскраво-барвисті, але перевозити ці картини буде суцільним жахом.

Для них обох це була чудова поїздка.

Останні вихідні вони провели на Капрі, в маленькому романтичному готелі. Обоє сумували через те, що треба буде повертатися до реального життя, в їхні світи. Саші подобалось прокидатися поруч із ним вранці, ввечері засинати в його обіймах, робити щось разом, зустрічатися з людьми, а іноді просто гуляти, розповідати про себе і сміятися. В них обох було важке самотнє дитинство. Йому було важко, бо він був талановитим художником, який не підходив до консервативної, односторонньої родини; їй теж було важко, бо її батько був холодним у почуттях і завжди наказував, що робити, хоч він і любив її. Тільки коли вона подорослішала, він став поважати її погляди на життя. Родина Ліама ніколи так не робила, він все ще платив велику данину за те, що був посміховиськом і відразою для них. Коли вони дорослішали, поряд із ними не було мам. Ліам запам'ятав свою маму як добру, чудову, ніжну жінку, що обожнювала його, не бачачи в ньому нічого поганого. Він усе ще шукав тієї безкорисливої любові, яку він отримав від неї і більше ні від кого, іноді Саша відчувала: Ліам чекає, що зараз вона йому буде матір'ю. Але ця безкорислива любов була надто надзвичайною, щоб чекати її від будь-кого, хто входив у його життя пізніше. Любов між дорослими людьми завжди була корисливою, а іноді не виправдовувала сподівань, коли двоє людей не сходилися в чомусь. У Саші були такі самі спогади про її матір, але їй було цікаво, чи справді люди вірили в те, що ті, котрі померли, любили безкорисливо. Можливо, ні, або пізніше не любили б. Але її спогади про матір були так само ніжними, як і в нього. Вона думала про те, як би все було, коли б її мати була поряд з нею, хоча їй було б зараз вісімдесят вісім років. Саші виповнилося

сорок дев'ять під час подорожі. Того дня Ліам розбудив її, співаючи пісню про день народження, і вона аж застогнала, подумавши про свій вік. Він подарував їй простий золотий браслет, який купив у Флоренції. Вона не зняла його після того, як він надів його їй на руку, і знала, що ніколи цього не зробить.

Часом різниця у віці все ще турбувала її. Вона не могла цьому зарадити. У них було більше спільного, ніж вона колись думала: вони втратили матерів, обоє з пристрасстю ставились до мистецтва, любили займатися тим же самим, коли були розслаблені і мали більше вільного часу. Відвідували галереї, музеї, магазини, церкви. Якщо не зважати на щоденні клопоти, вони обоє були легкі у спілкуванні, любили подорожувати, життя було їм цікаве. Їх вабило до різного типу людей. Для неї були ближчими більш дорослі люди, можливо, через її батька і тих людей, з якими вона завдяки батьку познайомилась протягом усього свого життя. Її вражали їх репутація і освіта, як і талант. А Ліама завжди тягнуло до іншого, незвичайного, нового і молодого. Їй подобались інновації і ексцентричність у мистецтві, але не в людях. Коли вони сиділи в кафе, вона спостерігала за дорослими людьми. А Ліама завжди приваблювала молодь, минало кілька хвилин — і він уже розмовляв із новою молодою людиною. Йому було комфортніше спілкуватися з людьми двадцяти — тридцяти років, а Саші більше подобалися люди її віку або старші, це створювало прірву між тими людьми, з якими вони хотіли спілкуватися і проводити час. Це була відмінність між ними, яку їм треба було поважати і терпіти, що не завжди вдавалося. Їй було нудно спілкуватися з приїжджими студентами і навіть з молодими художниками. Вона відчувала, що їй нічого їм сказати, її не цікавили їхні божевільні ідеї. Ліам вважав, що багато чого треба вчитися у молодих, він був такий самий, як і вони, що не зовсім личило чоловікові його віку.

Коли Саша спостерігала за ним, то відчувала, що він був один із них. Ліам, здавалося, теж так відчував. Він у свою чергу говорив, що засинав кожного разу, коли розмовляв із людьми її інтересів. Це стояло перешкодою між ними. Але коли вони подорожували далеко від буденного життя, обое з радістю погоджувалися пізнавати й обстежувати нові горизонти.

— Що ти робиш із такою старою, як я? — спитала вона його одного разу, коли вони виходили із красивої церкви чотирнадцятого століття і зупинилися, щоб купити «джелаті» біля дороги. Коли він їв свій, то був схожий на велику дитину, бо десерт розтікався по підборіддю, а Саша їла свій, притримуючи його мережаною хусточкою, яку вона купила в «Хермес». У неї було таке відчуття, ніби вона його мати або ще гірше — бабуся. — Колись ти втомився від того, що поруч із тобою старша жінка.

Це був один з її найгірших страхів, бо вона завжди помічала, як він дивиться на молодих жінок. Але поки, наскільки вона знала, він нічого не робив. Йому просто подобалось дивитися. Вона придивлялася до нього і ревнувала дужче, ніж хотіла зізнатися. Неважливо, наскільки підхожою і привабливою вона була, молоді тіла, без сумніву, більше збуджували.

— Інколи мені подобається дивитися на молодих жінок, на всіх жінок, якщо бути відвертим, — зізнався він, — але мені більше подобається розмовляти з тобою і бути з тобою. Ти заводиш мене, як не заводила жодна жінка, яких я знав. Мені байдуже, скільки тобі років.

Саша посміхнулася йому, викидаючи залишки «джелаті». Ліам усе ще облизував паличку, а потім витер руки об джинси, що тільки більше їх забруднило. Саша дивилася на нього з жалісливою посмішкою. Саме його дитяча поведінка змушувала її думати, що він не підходить до її віку.

— Я кохаю тебе, Сашо. Ти красива жінка. Ну гаразд, не двадцять два тобі роки. Але кому яка різниця? Двадцятидворічні не розуміють мене і не цікавлять. Але ти — так.

Вона не сказала йому, що іноді вона не була впевнена, чи було з нею інакше, але він знав, що він хотів цим сказати і що він очікував від неї: терпимості, виховання і понад усе — розуміння. Дсколи він був дуже егоїстичним, як і всі діти, йому подобалось те, як вона його виховувала. Іноді, коли вона зверталася до нього, як до дитини, це був найкращий вплив на нього. В іншому він хотів поваги, був дуже чутливим, коли виражав себе. Інколи вони здавалися однаковими, а не різними. Але насправді не було рівності. Вона була доросліша, успішніша і впливовіша у світі мистецтва, ніж він, її поважали, вона була важливою людиною, вона мала більше грошей. Проте він був так само талановитим і розумним. Він міг стояти на своєму, навіть у її світі, якщо вона дозволяла йому. Та поки що вони разом не входили в її світ. Але коли це станеться, він все одно буде молодим художником, а вона — поважним дилером з мистецтва в усьому світі. Між ними була велика різниця. Люди більше на неї звертали увагу, ніж на нього, що, як Саша знала, не подобалося Ліаму. Він любив бути центром уваги, як завжди було, коли біля нього кружляли молоді дівчата. Люди її віку очікували від нього більше, ніж гарні картини, мила зовнішність і світле волосся. Вони очікували, що він буде серйозною людиною, хоча інколи він таким був. Однак з ним Саша теж не завжди була серйозною, їй подобалось те, як вони проводять разом час. Їй подобалось гратися з ним. Іноді вони так сильно сміялися з історій одне одного, що навіть сльози котилися по щоках. Ніхто раніше не змушував її плакати так, як це робив Ліам. І ніхто не кохався так, як він.

Така комбінація мала багато переваг, але був також і певний ризик.

Коли вони були в Римі, то відвідали одного дилера з мистецтва, який подобався Саші і з яким вона мала справу, — це був чоловік шістдесяти років, Саша поважала його ідеї. Коли вони побачилися з ним, Ліам був наче на канікулах. Він поводився, як школяр, що нудьгує на уроці, поки вони розмовляли в його офісі. Ліам сидів набурмосившись, похитуючи ногою і підбиваючи стіл, поки Саша не обернулася до нього тихенько і не попросила зупинитися. Він так розлютився через це зауваження, що влаштував скандал. Колега Саші лише звів брови і нічого не сказав. У результаті Саші довелося відмінити ленч.

Після цього між ними сталася велика сварка: адже він так погано поводився, вважала Саша. Це був єдиний неприємний момент за всю подорож. Пізніше Ліам вибачився за це, а після цього вони кохалися. Він сказав, що йому набридло, він утомився, йому не сподобалось, як той чоловік дивився на Сашу, він приревнував. Це зізнання зачепило Сашу, але вже було пізно говорити дилеру із Рима, що чоловік, якого вона привела з собою, розумний, цивілізований і дорослий. У майбутньому це не могло дати нічого доброго. У її житті було багато таких зустрічей, іноді Ліам просто не вписувався в обстановку. Насправді так було рідко. Коли йому ставало нудно, коли він відчував себе покинутим або забутим, він завжди поводився погано, як дитина. Іноді було важко повірити, що йому сорок років. Деколи йому можна було дати половину його віку, та він і виглядав на стільки, що насправді було зухвало, адже цим він принижував життя Саші. Їм усе ще треба було працювати над їхніми стосунками. Але взагалі їхня подорож до Італії була успішна.

Саша кілька разів дзвонила дітям, поки вони з Ліамом подорожували. Діти йшли своїми шляхами, так завжди було, але вони рідко телефонували їй. Майже завжди Саша дзвонила їм, тому що їй було важче знайти, оскільки вона часто вимикала

мобільний телефон. У готелях вони з Ліамом реєструвались як Ліам Аллісон і Саша Боардман — це, сказав Ліам, звучало, як юридична фірма «Аллісон і Боардман» або податкова поліція. Іноді в готелях їх неправильно розуміли і записували як одну людину: Аллісон Боардман, проти чого вони не заперечували. Тетяну це розсмішило, коли вона подзвонила матері у Флоренцію. Сміючись, вона розповідала, що попросила Сашу Боардман, а їй відповіли, що в них є лише Аллісон Боардман, яка насправді виявилась тією самою людиною, тільки з іншим першим ім'ям. Це ні про що не сказало Тетяні. Якби дзвонив Хав'єр, він би замислився. Але в Тетяни не було ніяких асоціацій стосовно її матері і Ліама, — тільки те, що, як вона знала, її мати представляла його. Тому вона так і не зрозуміла, що він був там. Саша сміялася разом з дочкою через дурість операторів готелю, які неправильно записали її ім'я.

Вона не знала, що те саме трапилося з Бернардом, коли він зателефонував із паризької галереї. Він виправив помилку в імені, хоча вони наполягали на своєму, але потім самі виправили на «містер Аллісон і місіс Боардман»; це шокувало Бернарда, але він нічого не сказав Саші, поки вона не приїхала додому.

Був перший день роботи, Саша розбирала купу кореспонденції, файлів, слайдів від художників, все це нагромадилося за час її тритижневої відсутності. Купа була великою, але це була ціна, яку їй треба було заплатити за подорож.

Бернард на хвилинку зайшов до її офісу, сів за стіл напроти неї й обережно поглянув на неї, гадаючи, чи вдалий він вибрав час, щоб поговорити про це, і чи треба йому взагалі це робити. Але ж вона завжди була небайдужа для нього, як для старшого брата. Його готував до роботи її батько, як і її саму, на галерею він працював понад двадцять років. Бернард почав працювати раніше, ніж Саша переїхала до Нью-Йорка і відкрила там галерею.

Він був на десять років старший від Саші, але вона чомусь завжди думала, що вони вирости разом, — мабуть, так і було в світі мистецтва.

Він сів і довго дивився на неї через стіл, Саша переглядала слайди. Вона все розповіла йому про художників, яких вона відвідала, а особливо про жінку з Неаполя, яка дуже сподобалась Саші. Саша буквально закохалася в її праці, як і в саму художницю.

— Чи матиму я рацію, коли скажу, що в тебе був консультант? — ввічливо спитав він, а потім швидко додав: — Ти можеш не відповідати мені, Сашо, якщо не хочеш. Це не моє діло.

Вона зупинилася і задумливо подивилася на нього, а потім кивнула.

— Як ти дізнався?

— У готелі в Римі вас зареєстрували як Аллісон Боардман, а коли я виправив твоє ім'я, вони пояснили, що це містер Аллісон і місіс Боардман.

— Та ж сама річ трапилась, коли Тетяна зателефонувала мені у Флоренцію. На щастя, вони не сказали їй останню фразу про містера і місіс.

— Все гаразд?

Він був стурбований. Він завжди турбувався про неї. Після смерті Артура не було нікого, хто міг би подбати про неї. Лише вона за всіма наглядала, навіть за ним. Вона була незвичайною хазяйкою і другом, як її батько. Берnard дуже добре ставився до них обох і нікому більше не довіряв, окрім своєї дружини.

— Гадаю, все гаразд, — спокійно сказала Саша, а потім посмінулася йому: — Я ніколи не очікувала, що так робитиму у своєму житті. Трохи незручно говорити про це. — Їй усе ще було соромно через різницю в віці, вона думала, чи завжди так буде.

— Я ще тоді подумав, коли він залишився в тебе на десять днів. Це вже занадто гостинно, навіть якщо він дуже гарний

художник. Це саме тоді почалось? — Це була більше цікавість, ніж турбота про неї.

— Ні, саме тому він тоді прийшов. Це почалося в січні у Лондоні, коли я з Хав'єром пішла подивитися на його праці. Це сталося того ж дня. Після того це вже кілька разів починалося і зупинялося. Чесно кажучи, я не знаю, що робити. Ми дуже різні, він на дев'ять років молодший за мене, і це мене бентежить. Та... що я можу сказати... він художник... ти знаєш, що це таке.

Вони обоє це знали. Берnard розсміявся, коли Саша так сказала.

— Пікассо теж був таким, — Берnard посміхнувся їй, — люди мирилися з ним. Ліам гарний хлопець.

Ліам йому подобався, він поважав його роботу, хоча йому більше були до вподоби традиційні художники.

— У цьому й проблема, — щиро зізналася Саша, рада з того, що може з кимось поговорити. Берnard був чуйною людиною і до того ж її другом. — Він замолодий для свого віку. Іноді він хлопчисько, а деколи — чоловік. — Саша роздумувала по-філософському. Вони обоє розуміли, що в такому важкому житті, як у неї, їй потрібен був чоловік, а не дитина на роль партнера.

— Деколи всі ми діти. Моя дружина все ще поводить себе з мною так, наче мені дванадцять років, а мені вже п'ятдесят дев'ять. Чесно кажучи, мені це подобається. Я відчуваю себе затишно й у безпеці, а також коханим. — Він чесно говорив це, а Саша дивилася на нього задумливо.

— Гадаю, Ліам відчуває те саме. Його мати померла, коли йому було сім років. Мені подобається піклуватися про чоловіків у моєму житті, про всіх, справді, але я не хочу завжди бути його матусею, а саме так може бути. Я також не хочу виглядати його матір'ю, іноді я боюсь, що так і є.

— Ні, це не так. Дев'ять років — не така вже велика різниця, Сашо.

Він був не проти їхніх стосунків; зрештою, це його не обходило. Він лише турбувався про неї і хотів, щоб вона була щасливою. Він знав, якою самотньою вона була після смерті Артура, у Бернарда боліло серце за Сашу. Вони нічого не могли вдіяти, аби допомогти Саші. Отож, можливо, у Ліама вийде.

— Це правда. Але поруч з Ліамом мені здається, що це величезна різниця. Він водиться з двадцяти- і тридцятирічними художниками, а коли я з ними, то відчуваю себе сторічною бабою.

— Це проблема, — визнав Бернард, а потім додав: — Тобі не треба приймати зараз рішення. Не поспішай. — Бернард не хотів, щоб вона одружувалась або інстинктивно бігала за ним, проте він і сам знав, що Саша так не вчинить. Вона була мудрою, чуйною, дуже обережною жінкою, хоча роман із Ліамом був надто нестиповим для неї, він виявляв у ній такий бік, про який Бернард і не підозрював.

— Не турбуйся, я не прийматиму поспішних рішень. Я взагалі не збираюся щось робити, нам просто подобається проводити разом час, скільки б це не тривало. — Вона все ще вірила, що це не триватиме довго, і не плкала великих надій на майбутнє. Бернарду було приємно це чути. Він вважав, що мати роман з Ліамом — це нормально. Але все життя — це щось інше.

— Діти знають?

— Ні, не знають. Тетяна, мабуть, убила б мене, і я не знаю, як почуватиметься Хав'єр. Вони з Ліамом добрі друзі. Його поведінку важко передбачити. Я не кваплюсь говорити їм і не буду, якщо тільки не виникне потреба. Хто знає, куди це заведе. Ми дуже дивно проводимо час. Ми не бачилися з лютого до квітня. І поєдналися знов тільки перед цією подорожжю, це було чудово. Подивимось, що буде потім.

Саша говорила аж надто по-філософському, але не була за-смучена.

— Тримай мене в курсі, — сказав Бернард, підводячись. Він радів, що спитав її. Тепер йому здавалося, що все це пристойно і під контролем. Це все, що він хотів знати. Саша, здавалось, була щаслива з Ліамом.

— Дай мені знати, якщо потрібна буде допомога. — На той час для нього цього було досить.

— Ти щойно це зробив, тільки не розповідай нікому. Я не хочу нікому говорити, поки ми не подивимось, як усе буде найближчим часом.

Бернард погодився. Саші стало легше після розмови з ним. Вона хвилювалася, що люди в її житті будуть шоковані і просто впадуть з крісел, засуджуючи її рішення. Але з Бернардом усе було гаразд, через що Саші стало значно легше. Поки вона не збиралася говорити про це Євгенії чи ще комусь в офісі або деінде. Хоча Євгенія і приймала його дзвінки в галерею, але це було рідко. Частіше він дзвонив їй на мобільний телефон. Вона також ще довго не збиралася розповідати дітям. Вони з Ліамом домовилися про це, вирішивши, що це наймудріше рішення. Якщо вона скаже дітям, це тільки погіршить усе, а в них і так було чимало проблем, з якими треба було справлятися. А поки хай буде так. Принаймні цього разу.

Наступні два вихідних Ліам провів у Парижі. Погода була чудова, вони гарно провели час, в обох був гарний настрій. Вони добре відпочили, бо він постійно був з нею і не зустрівся з жодним зі своїх друзів. Вони стільки хотіли зробити разом, але в них було обмаль часу. Вони не хотіли ділитися ні з ким, з його чи її друзями. Упродовж тижня він напружено працював, готуючись до грудневої виставки в Нью-Йорку. Вона не могла дочекатися, коли світ побачить його роботи.

Він теж чекав з нетерпінням, а в той час у студії в Лондоні робота просувалася гарно.

Під час прогулянки в Бо де Болонь разом зі Шкарпеткою Саша спитала Ліама про дітей у Вермонті, як і завжди це робила. Вона завжди заохочувала його розповідати про них. Вона знала, що Ліам дуже скучив за ними. Він уже рік їх не бачив. Розлучення йшло своїм ходом, приблизно на Різдво все мало закінчитись. Бет сказала, що одружитися, як тільки шлюб буде розірвано. Ліам сказав, що вже не турбується про це, і Саша переконалася, що це справді так. Але він усе ще був потрібен дітям, на її думку, а вони йому. Можливо, навіть більше, ніж він хотів визнати. Саша гадала, що Ліам був надто зговірливий, коли дозволив Бет піклуватися про них повністю і зійшов з їхнього шляху.

— Чому б тобі цього літа не поїхати і не відвідати їх, Ліаме? — підбадьорила його Саша, коли він кинув палицю Шкарпетки, а той побіг за нею. Ліам ще навчив його кількох трюків, Шкарпетка був гарним песиком. Саша обожнювала його більше через те, що це був подарунок від Ліама. — Я проведу серпень зі своїми дітьми.

Тоді в них усіх буде вільний час. Саша любила проводити з ними час, особливо коли вона і обое її дітей могли поїхати у відпустку, що ставало дедалі більшою рідкістю, оскільки діти подорослішали і в кожного було своє життя. Вона знала, що дуже скоро в їхньому житті хтось інший посяде перше місце і це взагалі буде неможливо робити. Цього року Саша мала останню можливість, хоча їй так здавалося кожного разу.

— Може, ми зможемо поїхати кудись цього літа, після того, як проведемо час із дітьми. — Вона завжди організовувала його, що деколи дратувало його, а іноді смішило. Він знав, що вона завжди так робила зі всіма. Це була ніби мати-квочка,

вона йому подобалась у цій ролі, особливо коли ставилась до нього, як мати.

— Я навіть не знаю, чи хочуть вони мене бачити, — відверто сказав Ліам.

Ліам часто говорив, що вони сердяться на нього, бо він так довго не приїжджає, і саме цього боялася й Саша. Він нечасто дзвонив їм, а коли робив це, розмова була важкою. Вони відкрито звинувачували його в тому, що він розвалив сім'ю. Бет достатньо наговорила їм, щоб діти могли повірити, вона не удавалася в подробиці, але діти все одно не могли пробачити йому. Саме тому йому було важко дзвонити їм, і відстань також зіграла свою роль. Саша боялася, що коли він ще довше почекає, не бачачи їх, цю втрату ніколи не можна буде виправити, навіть упродовж кількох років. Вона попередила його про це. Минув лише рік, і в нього все ще був час. Його діти були юни-ми. Старшому синові було вісімнадцять, у вересні він збирався йти до коледжу, середньому сину було тринадцять, а дочці — шість. Вони були досить юні, він міг ще відновити стосунки, якщо тільки спробує. До того ж Саша знала, що він любив їх. У його очах часто стояли сльози, коли він розмовляв із дітьми і говорив, що скучає за ними. Але зараз у нього було таке відчуття, наче вони були тепер лише дітьми Бет, а не його. Вона бачила їх щодня. А він — ні.

— Чому б тобі не спитати їх? — промовила Саша. — Як ти гадаєш, Бет дозволить тобі забрати їх кудись?

Саша збиралась запропонувати йому будинок в Гемптоні, але не хотіла втручатися, до того ж вона не знала, чи збиралася Тетяна використати той дім. Вона підозрювала, що так; її діти любили цей будинок, там були спогади з їхнього дитинства. Саші ті місця теж навіювали найніжніші спогади про дітей і про Артура.

— Я не впевнений, чи дозволить вона мені взяти дітей. Останнім часом вона не дуже добре до мене ставиться.

Саша знала, що за останні роки він не дуже підтримував дружину. Зараз Бет допомагав її майбутній чоловік, через що Ліаму було соромно, і це ще дужче все ускладнювало. Саша дала йому аванс, але Ліаму треба було жити, купувати фарби і полотно. Він не міг собі дозволити відіслати їй велику суму. Вони обоє сподівалися, що після його презентації все буде інакше. Але поки його фінансовий стан був скрутним. В результаті так було і в Бет. Вона жила з цим двадцять років, і їй зрештою все набридло. Ліам не звинувачував її. Тепер справи в неї підуть значно краще з її новим чоловіком. Він був радий за неї. Також він був щасливий із Сашею. Йому не вистачало тільки його дітей.

— Чому б тобі не зателефонувати їй і дітям? — запропонувала Саша, і він пообіцяв подзвонити на цьому тижні. Після того як він зробив це, він зателефонував Саші і переповів їй бесіду з Бет. Голос у Ліама був задоволений, він подякував Саші за те, що вона підбадьорила його.

— Вона не хоче, щоб я їх забирав. Я все одно не можу собі цього дозволити. Але вона сказала, що я можу приїхати до них і взяти їх на декілька днів, якщо хочу. У її батьків є фургон на березі озера, коло її будинку. Вона сказала, що я можу пожити там. Дітям подобається те місце. Хлопцям подобається там рибалити.

Це була ідеальна ситуація для них обох. Бет хотіла, щоб він приїхав цього місяця. На іншу частину літа в них були свої плани: вони збиралися відвідати її майбутні володіння в Каліфорнії, а також поїхати до Великого Каньйону.

— Звучить непогано, — мовила Саша вдоволенням тоном. — Я давно збиралася поговорити про це з тобою. Наприкінці червня мені треба бути в Нью-Йорку; я думала про те, щоб за-

лишитися там на декілька тижнів. Я хотіла спитати, чи хочеш ти поїхати зі мною. Оскільки ми тримаємо все в секреті, ти можеш зупинитися у моїй квартирі.

Тетяна була дуже зайнята своїм життям, вона рідко відвідувала матір, коли та була в місті, ніколи не з'являлася без попередження і, звичайно, не залишиться там зараз, коли вона має житло в Трібека. Отже, присутність Ліама буде легко приховати.

— Мені не слід було брати зараз відпустку, коли незабаром буде презентація, але, Сашо, мені це подобається. — Їм обом це подобалось. Вони ще дужче сумували одне за одним після їхньої подорожі до Італії у травні. Вона скучила за життям із ним. До того ж вони мусили багато чого зробити в Нью-Йорку. — Коли ти їдеш?

— Приблизно через десять днів. Я збиралася спитати тебе на вихідних.

— Враховуй і мене, я теж їду. — Він був збуджений.

— Якщо тобі пощастить виділити час, ми можемо провести там частину місяця, — запропонувала Саша. Їм обом це подобалось. Їхня подорож до Італії була чудова, і ця, ймовірно, теж буде гарною, хоча з невеликою різницею, адже Саші треба буде працювати. — Ми можемо відсвяткувати День незалежності в Нью-Йорку, а потім повернутися до Європи.

Саша планувала працювати в липні у паризькій галереї, а потім у серпні поїхати у відпустку з дітьми. Вони збиралися в Сан-Тропе: це місце дуже любили діти, і Саша найняла човен, щоб «заманити» їх туди. Вони обоє планували запросити друзів, і Саша не заперечувала. Єдине, що їй не подобалось, — їй доведеться розлучитися з Ліамом на три тижні. У неї був якийсь хисткий план запросити його туди на вихідні як «художника-гостя», але вона поки що не була впевнена в тому, чи вдасться їй це зробити. Тетяна була дуже здогадлива, а Хав'єр добре знав свого друга.

Найбільшою хитрістю з її боку буде, коли вона запропонує Хав'єрові запросити Ліама, але вона не хотіла випробувати долю. Це було майже неймовірно: отже, вона не побачить Ліама цілих три тижні. Але в них принаймні буде червень у Нью-Йорку.

Вони обоє дуже хвилювались, коли розмовляли про це на вихідних. У Ліама було багато друзів у Нью-Йорку, Челсі, Трібека і Сохо. Там планувалося також багато подій, на які Саша хотіла взяти Ліама. Після того як вони повернулися разом, не було й патяків на витівки божевільного художника, і Саші було комфортніше брати його з собою, особливо в Нью-Йорку, де її життя було менш офіційним і формальним, ніж у Парижі. Ліам ідеально впишеться в Нью-Йорк. Вони обоє з нетерпінням чекали на той час.

— Можливо, — мовила Саша задумливо, коли вони лежали у ліжку в неділю, — ми зможемо провести кілька днів у будинку в Гемптоні. То чудове місце, мені воно дуже подобається.

За двадцять місяців після смерті Артура їй було надто боляче знаходитися там. Можливо, зараз усе буде інакше.

— Мені теж подобається Гемптон, — сказав Ліам, ніби між іншим, і вони знову заговорили про те, як поїдуть на озеро з дітьми. Іноді він не слухав. Інколи він був просто хлопчиком. А деколи йому потрібно було, щоб усе оберталось тільки навколо нього. Вона знала, що це не обходить її і не означає, що він не кохає її. Тепер вона це розуміла. Просто він такий і є. Ніхто ніколи не слухав його, коли він був хлопчиком. А тепер у нього була Саша, яка слухала кожне його слово. Йому подобалось це в ній. — Як би я хотів, щоб ти поїхала зі мною у Вермонт, — промовив він, перевернувшись на ліжку і поглянувши на Сашу ніс до носа. Вони щойно займалися коханням, так ніжно, як і завжди. З часом це ставало кращим, хоча Саші було важко в це повірити, бо це було чудово з самого початку.

— Тобі треба побути самому з дітьми, щоб відновити з ними стосунки, — ніжно сказала Саша. Ліам знав, що вона мала рацію, він трохи боявся зустрічі з ними. Він розумів, що обидва його сини ображались на нього, що він так довго не з'являвся. Шестирічна Шарлота буде просто рада бачити батька. Ліам кілька днів тому розмовляв з ними по телефону. Він місяцями не дзвонив їм. Іноді це просто вилігало з його голови. Раніше Бет завжди вигадувала для нього виправдання і прикривала його батьківські помилки, але зараз вона вже не хотіла цього робити. Тепер він ще дужче страждав, порівнюючи себе з її коханцем, який знаходився поруч і був дуже уважний до дітей. У результаті Ліам отримав те, на що заслуговував за рік відсутності. Тепер він мусив багато чого зробити, аби відновити стосунки, і він це добре знав. Ліам дуже хотів побачити їх, також він був збуджений через те, що проведе решту червня з Сашею в Нью-Йорку.

— Ті підеш зі мною на гру «Янкіс», Сашо? — спитав він, лежачи на спині, дивлячись на стелю і посміхаючись. Він був схожий на нетерплячу дитину, яка не може дочекатися, коли вже поїде в літній табір.

— Я зроблю все, що ти захочеш, у межах розумного. Мені доведеться працювати. Але я гадаю, що нам вдасться зробити і те, й інше — попрацювати і пограти. Я хочу, щоб ти побачив те місце, в якому будуть висіти твої роботи.

— М-м... — посміхнувся він їй, — з тобою я відчуваю себе дитиною.

— Це добре.

Вона посміхнулася йому, влаштовуючись поруч. Іноді вона почувалась поряд із ним королевою. А інколи через нього вона відчувала себе королевою-матір'ю.

Розділ 11

У п'ятницю ввечері Ліам прилетів до Парижа, а в неділю вранці вони обоє вилетіли до Нью-Йорка. Саша купила квитки, і вони летіли разом пліч-о-пліч у першому класі. Він мав вигляд дитини на дні народження, бо користався всім, що йому пропонували. Ліам з'їв ікру, випив шампанське, поїв свій ленч, а також більшу частину її, зробив з крісла ліжко, накрився ковдрою і задрімав. Він навіть одягнув піжаму, а на голову замість шапочки надів пластиковий пакет, і на якийсь момент їй здалося, що до нього знов повернулася його божевільна поведінка. Він переглянув два фільми, перекусив, скористався всім, що було в туалеті, і запропонував Саші приєднатися до «клубу висотників у ванній».

— Гадаю, наступного разу нам треба буде заспокоювати тебе. — Вона посміхнулася йому, відмовившись приєднатися до «клубу висотників». — Одного разу нам довелося таке зробити з Хав'єром, бо в дитинстві він погано переносив переліт. У нього була побічна реакція на ліки, він був наче реактивний двигун, що вийшов з-під контролю. Я ще ніколи не бачила дитину такою збудженою. Потім ми завжди присипляли його, поки він не переріс цей період.

Саша ніколи не бачила, щоб хтось так насолоджувався перельотом або оцінював його так голосно, як Ліам. Він без упину дякував їй, від самого зльоту до посадки.

— Я завжди вважав, що це нормально — сидіти з вухами, затиснутими між колінами, а також із ліктем сусіда на моїх грудях. Так значно краще, — мовив він, щасливий, знову розклавши крісло і витягнувши ноги.

Коли вони проходили в Нью-Йорку митницю, він усе ще був у доброму гуморі і жартував із кожним, кого бачив. Як завжди, він потоваришував з усіма членами екіпажу, більшість із яких Саша знала, а вони знали її з попередніх польотів. Інспектора митниці він назвав на ім'я, а потім жваво розмовляв з ним про бейсбол, поки Саша шукала машину і водія. Слово «шалений» навіть і трохи не описало б його. Але загалом він, задоволений і щасливий, лише радів з того, що був там. І хоч він і крутився, як дзига, Саші подобалось бути поруч із ним.

Він нарешті заспокоївся, коли вони доїхали до її квартири. Він був шокований тим, як там було розкішно. Він оцінив аптичні речі і був трохи шокований картинами. Там були Моне, дві праці Дега, Бенуа, кілька безцінних картин да Вінчі, а також інші, яких він ще не бачив. Багато чим квартира в Нью-Йорку нагадувала офіс у порівнянні з її будинком у Парижі, який став простішим і сучаснішим, коли вона переробила його. У Нью-Йорку явно було видно, що Саша все життя збирала праці відомих художників, більшість із яких були придбані її батьком і подаровані Саші.

— Ого, Сашо... це важка зброя...

Він стояв здивований перед Ель Греко, хоча Саші ніколи він не подобався, тому вона залишила його у холі. Їй все-таки вдалося протягнути Ліама далі й показати спальню. Вона трохи вагалась, бо ні з ким не розділяла її — тільки з Артуром. Але

тепер уже настав інший час. Вона була готова розкрити перед Ліамом свої двері і життя.

Саша попросила його залишити речі у вітальні на випадок, якщо раптом з'являться діти, вона також не хотіла шокувати покоївку, котра прибирала щодня, як робила це і під час подружнього життя Саші. Ліам, здавалося, не засмутився тим, що вона попросила його це зробити. Ліам залишив речі у вітальні і пройшов у спальню з морозивом. Він поводився як удома, коли розвалився в улюбленому кріслі Артура, увімкнув телевізор і почав дивитися бейсбол. А потім він поглянув на Сашу і по-дитячому посміхнувся, через що в Саші підігнулися коліна, потім він розсміявся.

— Боже, це круто, Сашо. У мене таке відчуття, наче я помер і потрапив у рай.

У нього теж були гроші, коли він ріс, може, не так багато, але його родина була заможною і поважною. Єдина проблема полягала в тому, що вони ставилися до нього, як до непотреба, до вигнанця, лише тому, що він був артистичний і відрізнявся від них. У квартирі Саші йому було добре, він відчував, що йому тут раді, як і в її житті. В усьому світі саме це для нього було найважливіше, а тепер і для Саші. Вони обоє раділи і насолоджувались одне одним.

Саша запропонувала піти в ресторан неподалік. Перш ніж вони поїхали, вона перевірила, де була Тетяна. Як вона і думала, дочка була зайнята з друзями, мала тисячу планів на тиждень і сказала, що зайде до матері в галерею, як тільки з'явиться вільна хвилина, скоріше за все в обідню перерву. Саша почувалася спокійно, коли того вечора лягла у ліжку з Ліамом. Покоївка не прийде до обіду, а до того часу вони з Ліамом вже підуть з квартири: вона в галерею, а він до друзів у Сохо. Тут

їхня таємниця буде в безпеці. А для всіх, хто про щось дізнається, Ліам буде не більш ніж гість дому.

Ліам назавжди завоював її серце, коли тієї ночі обійняв її і пригорнув ближче до себе. Незважаючи на своє збудження через те, що він перебував тут, він бачив її обличчя тієї миті, коли вони увійшли у кімнату. У нього було таке відчуття, що їй важко знаходитися тут із ним, бо це навіювало їй спогади про минуле.

— З тобою все гаразд? — прошепотів він, лежачи близько до неї.

Вона одразу збагнула, що він усе зрозумів, і кивнула:

— Так, коханий, все гаразд... дякую, що спитав.

— Я не хочу нічого такого робити, що образило б тебе. Якщо ти хочеш, я буду спати в іншій кімнаті.

Саша підвела голову і подивилася на нього.

— Тоді я дуже за тобою сумуватиму. Тобі й тут добре, — відповіла вона і поцілувала його.

Це був ніжний поцілунок, не такий, за яким можна було подумати, що вона хоче від нього більше, ніж розуміння, яке щойно від нього почула. Він поцілував її так само ніжно і пригорнув ближче. Тієї ночі вони лише обнімалися.

Наступного дня вона взяла його до галереї і його вразили розміри приміщення. Йому сподобались роботи, які виставлялися, він бродив там і уявляв свої праці на тих самих місцях. Це місце було ідеальним для нього, і тепер він знав, скільки йому треба зробити ще, скільки вертикальних, а скільки горизонтальних картин. Його надихало вже те, що він був там. Саша відрекомендувала його працівникам галереї. Марсі, її помічниця, майже зомліла, побачивши його, і закотила очі за його спиною, даючи знак Саші.

— Боже мій, він схожий на кінозірку, — промовила вона, затамувавши подих, а Саша розсміялася. Вона не хотіла зізнаватися в цьому, але іноді він виглядав саме так. Їй більше подобалось, коли вони були вдома у старому одязі, з нерозчесаним волоссям, коли вони виглядали жакливо. Іноді вона не любила виходити разом із ним, бо тоді вона відчувала свій вік.

— Він непоганий хлопець і гарний художник, — сказала Саша ніби між іншим. — Я рада, що ми в Нью-Йорку в один час. Він їде у Вермонт до дітей.

Марсі кивнула, все ще шокована Ліамом: він не тільки був талановитим красенем, а й гарним батьком. Вона вже ідеалізувала його, хоча знала його лише п'ять хвилин. Саша знала його краще і була не так зачарована ним, як Марсі. Вона просто кохала його, у неї ноги підкошувались навіть тут. І як у кожного закоханого, в нього теж таке було, як і в Сані.

Цілий ранок він провів з нею у галереї, спілкувався з усіма і роззирався на всі боки. Він подивився на сховище, далі піднявся на другий поверх до класичних праць, а потім поїхав у Сохо на зустріч із друзями. Він прошепотів Саші, що побачиться з нею у квартирі пізніше, на що вона кивнула.

Якимось дивом через п'ять хвилин після того, як пішов Ліам, прийшла Тетяна. Вона йшла забрати щось у фотографа і зайшла побачитися з мамою. Вона була щасливою і красивою, як завжди, і Саша поглянула на дочку новими очима — молодими. Вона була саме того віку, з жінками якого Ліам часто розмовляв і ними захоплювався. Їй щойно виповнилося двадцять чотири роки. Дивлячись на неї з нової перспективи, Саша відчула себе старою. Вона знала, що їй треба буде подолати ці почуття, якщо вони з Ліамом хочуть, щоб у них усе вийшло. Раніше вона ніколи не думала про свій вік, а тепер була одержима ним. Усі здавалися їй молодими. А себе вона відчувала старою.

— Привіт, мамо. Ти тут надовго? — спитала Тетяна, беручи шматок шоколаду з тарілки і цілуючи маму.

— На місяць, можливо. — Як завжди, Саша була дуже рада бачити дочку.

— Це надовго. — Тетяна здивувалась, почувши це. За останні місяці мати ніколи не залишалася в Нью-Йорку надовго. Квартира, у якій вони жили з Артуром, пригнічувала її, і мама завжди говорила, що тут вона гостріше відчуває його відсутність.

— Цього місяця ми відкриваємо презентацію, мені треба організувати її, я подумала, що побуду тут трохи. Як у тебе справи?

— Чудово. Мене щойно підвищили, редактор ненавидить мене, а я хочу на її місце. — Тетяна була на вершині всього світу. Вона посміхнулася, дивлячись на матір і радіючи, що бачить її.

— Це нормально, — розсміялася мати.

— Побачимося скоро, мені вже час іти. Я спізнююсь. Я просто хотіла привітатися. — На неї чекало таксі, вона вийшла так само швидко, як і зайшла, прихопивши з собою пригоршу шоколадних цукерок замість ленчу. Саша швидко поцілувала її, коли та виходила.

У галереї Саша була дуже заклопотана, працюючи над новою презентацією. Вона сама організовувала такі заходи і любила це робити. Їй довелося відірвати себе, щоб піти до квартири, де вона обіцяла зустрітися з Ліамом о шостій. Він їв морозиво і піцу на кухні, коли вона увійшла, а потім поцілував її в губи.

— М-м... смачно. Що це? «Рокі Родд»?

— «Фуджі Брауні», — виправив він її. — Я завжди забуваю, наскільки смачне морозиво у Штатах. В Англії воно на смак як лайно.

— У Франції ще гірше. — Саша посміхнулася йому. — «Джелаті» — це добре...

Вона сперлася на кухонний стіл і поглянула на нього, їй було приємно бачити його тут наприкінці довгого дня. Він був як удома.

— «Джелаті» для дівчиська. А це справжня штука! Візьми шматочок піци. Я запрошую тебе в одне місце.

Вона не хотіла казати йому, що втомилася після довгого дня, ще відчуваючи різницю в часі. Ліам був повен життя, він увесь вібрував. Він чудово провів день із друзями.

— Куди ти мене ведеш? Мені треба перевдягнутися?

Усе, що вона хотіла, так це піти у ванну і розслабитися перед тим, як іти в ліжко. Вона втомилася, розбираючи картини і керуючи сьогодні цілий день.

— Так, надягни голубі джинси, — сказав він, ставлячи миску в машину для миття посуду. Коли він знаходився поруч з нею, то був дуже акуратним. Але в нього вдома був безлад. Після того як пішли Бет і діти, він жив у своїй студії, спав у спальному мішку на койці. Це була велика розкіш для нього. — Я дістав квитки на гру «Янкіс»! — переможним тоном сказав він. — Я купив їх у друга. — Він поглянув на годинник. — За десять хвилин маємо йти. Гра починається о сьомій тридцять, можливо, буде пробка на дорозі.

Кілька років тому він вже жив у Нью-Йорку приблизно рік і не пам'ятав, наскільки він любив це місто, поки не повернувся. Йому подобались освітлення і метушня, а насамперед «Янкіс».

Заради нього Саша намагалася виглядати схвильованою і пішла перевдягатися. Іноді вона замислювалась над тим, що вона робить разом з чоловіком його віку, котрий поводить так, що йому можна дати вдвічі менше. Йому потрібна була така, як Тетяна, а натомість він зв'язався з Сашею. Вона не стала їсти піцу, лише вмилася і причесала волосся, наділа голубі джинси, білу

футболку і сандалії. З верхньої полиці Саша взяла шаль і повернулася на кухню. На Ліамі була кепка «Янкіс», яку він привіз із Лондона.

— Готова? — Він збуджено посміхнувся їй.

Спускаючись униз, він розмовляв із ліфтером і сказав йому, що вони йдуть на гру — «Янкіс» гратимуть з «Бостон Ред Сокс». Він сказав, що це буде велика гра. «Янкіс» будуть, без сумніву, переможцями, він сказав ліфтеру, що вони розі́ють суперника.

Коли вони опинилися на стадіоні «Янкіс», Саші стало краще. Вже не так відчувалася різниця в часі, Ліам купив їй хот-дог і пиво, розповів про обидві команди і найкращих гравців. Він був фанатиком бейсболу, а Саша вважала бейсбол милим спортом. Він був далеко не такий, як вечірки в Парижі, на які вона не брала Ліама. Насправді їй самій це більше сподобалось. Усе було для неї новим. Вона ще ніколи в житті не була на бейсбольній грі.

Поки вони чекали початку гри, вона розповіла йому, що бачилась із Тетяною, Ліам сказав, що не може дочекатися знайомства з нею. Саша не могла не думати про те, чи знайдуть вони спільну мову. Вона сподівалася, що все буде гаразд. Багато що зміниться у їхніх стосунках, якщо діти приймуть його, Саша це знала. Вона також знала, що Хав'єр сприйме все більш-менш нормально, оскільки вони друзі, хоча вона не могла сказати точно, що відчуватиме її син, знаючи, що його друг має близькі стосунки з його мамою. Найдужче вона турбувалася через Тетяну. Важко було передбачити, хто їй сподобається, а хто ні. Вона мала нелегкий характер, у неї були твердіші і більш критичні погляди, ніж у її брата.

Ліам усе пояснював, що відбувалося під час гри, і зрештою «Янкіс» виграли з рахунком «6:0». Він був в екстазі, безперервно

щось говорив Саші по дорозі додому у таксі. Прийшовши додому, вони одразу пішли в ліжку, проте не кохалися. Саша спала мертвим сном. Наступного ранку він поїхав у Вермонт, щоб побачитися з дітьми, і обіцяв, що повернеться через чотири дні і зателефонує з Вермонта. Саша висадила його біля вокзалу, а сама поїхала до галереї. Вона вважала себе дурною, але почала сумувати за ним тієї миті, як він пішов. Ліам пообіцяв повернутися на вихідні. Саша думала про те, щоб узяти його у Гемптон: це залежатиме від того, як вона почуватиметься. На те, щоб звикнути до Ліама у ліжку, яке вона ділила з Артуром, пішов певний час, Ліам був дуже чуйний щодо цього. Вона відчувала, що в Гемптоні він теж буде так поводитися. Вона лише не знала, як почуватиметься. У спальній кімнаті в Гемптоні вона бачила Артура востаннє. Це було священне місце для неї. Саша не була впевнена, що Ліаму там місце. Поки що. А може, й взагалі. Їй треба бути впевненою щодо цього, а поспішати їй нікуди.

Весь тиждень вона була більш зайнятою, ніж очікувала. Ходила на кілька вечірок. Пообідала з Алапою, яка зараз сяяла щастям і тратила кожен цент з грошей свого чоловіка. Потім Саша обідала з Тетяною. Регулярно дзвонив Ліам і повідомляв, як просуваються справи з дітьми. Спочатку йому було важко зі старшим сином. Том повністю звинувачував Ліама в розлученні. Бет все ж таки розповіла йому всі деталі історії з Бекі, і Ліам дуже розсердився через це. Вона порадила йому заспокоїтися і налагодити стосунки з сином. Наприкінці тижня все стало краще. Ліам розповів, що вони цілу ніч проговорили зі сльозами на очах, а вранці і батькові, й сину стало краще. Тринадцятирічний Джордж був радий бачити батька, але за цей рік у нього розладналися нерви. Син приймав ліки, які, на думку Ліама, були йому не потрібні і він не давав йому. Він подзвонив Бет і сказав їй про це. А вона йому відповіла, що приїде зараз до

нього і забере дітей, якщо він не дасть ліки Джорджеві, Ліаму довелось погодитися. З Шарлотою було легко: вона раділа, що бачить батька, єдине «нещастя» її полягало в тому, що вона впала з велосипеда і забила зап'ястя. Але взагалі все було добре. Він чудово відпочивав з дітьми, особливими дітьми, яких він не бачив цілий рік. Ніщо з цього не здивувало Сашу, але Ліама шокувало. Увесь цей час він вважав, що від нього відреклися. Побачивши дітей знову, батько ніби прокинувся.

— Важко входити в їхнє життя після цілого року і починати там, де закінчив, — скаржився він Саші, пізно вночі подзвонивши їй. — Все змінилося, вони зовсім інші.

Але вони все ще були його дітьми, а Саша завжди вислуховувала його, коли б він не телефонував. Він дякував їй за підтримку, був угомлений, але щасливий, коли знов повернувся до її квартири в п'ятницю ввечері. Він щойно зійшов з потяга і безмежно радів, що бачить Сашу. На ньому була бейсболка, надіта козирком назад, джинси були розірвані на колінах, він увесь тиждень не голився. Якби не борода, він скидався б на хлопчика, який повернувся з табору.

Саша напустила для нього води в ванну. Потім приготувала йому поїсти, передала йому чашку з морозивом. Він ліг на ліжко і подивився на неї, немов ангел, який щойно спустився з неба.

— Це було важко, Сашо, — зізнався він, поглинаючи морозиво.

— Я знала, що так і буде, — спокійно мовила вона, щаслива від того, що він повернувся.

— А я не знав і думав, що все буде як раніше, коли я бачив їх. Але це було не так. Все по-іншому. Вони змінилися. Спочатку ми були наче незнайомці. Вони всі дуже ображалися на мене.

Дивувало лише те, що він не знав цього. Від нього відреклися, а він очікував, що час стоятиме на місці. Але з того, що він

казав, було зрозуміло, що він відчинив двері за ті чотири дні, які вони провели разом, і налагодив стосунки з дітьми. Це була чудова поїздка, а його діти були й справді чудовими.

— Тобі треба частіше приїжджати і бачитися з ними. Це буде нечесно, якщо ти робитимеш інакше.

Якщо треба буде, вона купить йому квиток. Вона знала, як важливо це було, навіть якщо він цього не розумів. Але тепер вона подумала, що Ліам почав краще розуміти життя, коли побачив дітей. Вони любили його, а він був потрібен їм. Адже він був їхнім батьком. Навіть якщо майбутній вітчим міг краще забезпечити їх, вони все одно любили і мали потребу в Ліамі, Саша бачила це. Йому не хотілося розлучатися з ними наприкінці тих чотирьох днів.

Саша потерла йому спину, коли лягла у ліжко, зробила масаж, а потім він кохався з нею. Тоді вони вперше кохалися на тому ліжку. Але це вже було не її ліжко з Артуром. Тепер воно належало їй і Ліаму. Він заснув саме в той момент, коли вони закінчили кохатися, і був схожий на красивого великого хлопчика у її ліжку. Саша лежала біля нього і гралася його волоссям, цілуючи його у місячному сяйві.

Розділ 12

Коли Ліам прокинувся у суботу вранці після повернення з Вермонта, Саша запропонувала йому поїхати на вихідні в Гемптон. Весь тиждень вона про це думала, нічого не говорячи Ліаму, бо хотіла впевнитись, що зможе це зробити. Але коли вона готувала сніданок для нього, то подумала, що це було б непогано, до того ж Ліам був у захваті.

Була спекотна літня днина, і Саша ні про що не думала, як тільки піти на пляж.

Одразу після одинадцятої вони поїхали з квартири у Нью-Йорку і о пів на другу вже були на місці. Саша дорогою мовчала. Ліам вів машину і був розслаблений, поки розповідав про своїх дітей і про те, як вони відпочивали разом у Вермонті. Він усе ще хвилювався за свого старшого сина Тома, бо після того, як Ліам його не бачив рік, він зрозумів, що його син перетворився на розлюченого молодика. Цієї осені він ішов навчатись до університету Пенсільванії, він уже отримав стипендію, а його майбутній вітчим допоміг із гуртожитком. Том кілька разів говорив Ліаму, що новий чоловік матері зробив для них за останні півроку більше, ніж Ліам за все життя. Ліам пояснив Тому, що він був голодним художником, а Том відповів, що йому

на те начхати, і назвав Ліама диваком та поганим батьком. Том також напустився на нього за ту одну ніч із сестрою-близнючкою його матері. Ліам усе ще лютував через те, що Бет розповіла про це сину.

— Це нечесно, — зауважила Саша, насупившись. — Твоя колишня дружина не повинна була розповідати йому.

Через це Ліам виглядав жахливим в очах дітей, Саша жаліла його, хоча це й справді було з його боку дурістю. Але люди роблять помилки, а потім шкодують про них. Було очевидно, що Ліам шкодував. Саша відчувала, що ця зрада стоїть перешкодою між Бет і Ліамом.

— Вона нічого не приховала.

Бет розповіла Тому все про гріхи батька, його єдину зраду, фінансову безвідповідальність за двадцять років.

— Яка вона була, коли ти побачився з нею? — спитала Саша про його колишню дружину.

— Я не бачив, її не було, коли я заїхав за дітьми. Там була їхня бабуся, та вона і двох слів мені не сказала. Коли я привіз дітей, Бекі була вдома разом із коханцем Бет. Сподіваюсь, вона не зробить із тим чоловіком те саме, що й зі мною. Він, можливо, розумніший за мене. — Ліам зітхнув і подивився на Сашу. — Він, здається, гарна людина, та й дітям подобається.

Саша розуміла, слухаючи його, що Ліам відчував себе виключеним. Але він принаймні поїхав до них і знову почав спілкуватися, навіть якщо спершу це було важко з Томом. Ліам сказав учора ввечері, що Том заспокоївся і потеплішав. Він ніби хотів випустити пару і, напевно, саме так і зробив. Саша все ж таки вважала, що Бет неправильно вчинила, так відверто розповівши дітям про фатальну помилку їхнього батька. Не має значення, які наслідки: те, що сталося, мають знати тільки дорослі.

На її думку, діти не повинні нічого знати про гріхи своїх батьків, вона так і сказала Ліаму.

— Гадаю, їй все ще боляче через те, що я скоїв. Це навіть можна почути по голосу. Вони з Бекі завжди ревнували чоловіків одна до одної.

Коли Ліам завіз дітей, він жодного слова не промовив сестрі своєї колишньої дружини. Тільки кивнув і поїхав. Бекі теж нічого не сказала.

Саша з Ліамом під'їхали до будинку в Гемптоні. Це був великий білий дім вікторіанського стилю; коли двадцять років тому вони з Артуром купували його, він здався їм схожим на будинок Нової Англії. Зовні він скидався на будинки, які вони бачили у старих фільмах, на всю довжину стіни був великий критий ганок. Вони з Артуром любили сидіти там теплими вечорами або іноді взимку, попиваючи гарячий шоколад. Відчиняючи двері Ліамові, Саша намагалася відігнати спогади. Вона зазвичай заходила через кухню, але цього разу вирішила увійти через вхідні двері, щоб усе було по-іншому.

— Це красивий старий дім, Сашо, — сказав Ліам, роззираючись довкола. Всередині було просто і по-сільському, але затишно. Не було нічого претензійного. Не висіли красиві витвори мистецтва, тільки милі речі, стояли великі шкіряні крісла, ніби запрошуючи сісти, два дивани, вкриті покривалами. А потім Ліам побачив малюнок Ендрю Віта над каміном. Це був голий, бляклий і водночас красивий малюнок, один із його улюблених. Було зображено пляж за вікном, тільки взимку. На землі лежали маленькі купи снігу, з полотна ніби віяв вітерець. Це, без сумніву, була робота чудового майстра.

— Нічого собі! — вигукнув Ліам, здивовано дивлячись на картину. Він усе своє життя любив Віта. — Я віддав би свій зад

за те, щоб мати картину Віта. — Він присвиснув, а потім посміхнувся, і Саша розсміялася.

— Мій батько подарував це нам на весілля.

У будинку було багато таких речей: скарби, речі, зроблені дітьми, старовинні меблі, які вони купили, коли подорожували Новою Англією в перші роки подружнього життя або тоді, коли Тетяна вчилась у коледжі і вони їздили провідати її. В обідній кімнаті стояв чудовий складаний столик, який Саша купила у Франції. Куди б не подивився Ліам, він бачив речі, якими, він знав, Саша дорожила. Цей будинок був для неї особливо дорогим, і він розумів, що для неї мало велике значення те, що вона запросила його сюди. Навіть більше, ніж у квартирі в Нью-Йорку. Набагато більше. Цей дім був більш особистим і важливішим для Саші.

— Я думаю, що переїхав би сюди, якби мав такий дім, — сказав Ліам захоплено, коли розлігся на дивані, знявши бейсболку і роззираючись на всі боки.

— Ми проводили тут літо, коли діти були маленькі. Вони все ще люблять це місце, хоча жоден із них не приїздить сюди. Може, цей будинок пригнічує їх? Артур дуже любив його, колись і я любила.

— А тепер? — спитав він, ніжно дивлячись на Сашу.

Це була ще одна її частина, про яку Ліаму було приємно дізнатися. У ній було граней, немов у діаманті, і сяяла вона також яскраво, хоча він бачив, що її очі сумні.

— Після того як він помер, я була тут кілька разів. Але не залишилась. Я не змогла. Сьогодні вранці я зрозуміла, що хочу приїхати сюди з тобою. — Він був розчулений, це йому лестило, він підвівся й обійняв Сашу. Вона пускала його в свій особистий світ, а це, як він знав, було найкращим подарунком від неї. — Можливо, мені треба щось тут змінити, зробити ремонт.

Усе виглядає трохи застаріло, — промовила вона, дивлячись навколо. Усе виглядало гірше, ніж вона пам'ятала. Раптом вона побачила це очима Ліама.

— А мені й так подобається. Хочеться сісти і залишитися тут назавжди.

Саша посміхнулася йому. Те саме завжди відчувала й вона. Єдине, чого не вистачало, так це Артура, але тепер був Ліам.

— Ти голодний? — спитала вона, розсуваючи штори і піднімаючи жалюзі.

Сонце увірвалося в кімнату, і перед ними відкрився вид на океан і пляж саме звідти, де вони стояли. Вона принесла велику сумку з продуктами з міста, щоб приготувати сніданок для Ліама. Саша планувала запросити його до одного з місцевих ресторанів на обід.

— Ні. Я можу приготувати щось для тебе. — Він заніс сумку до кухні і поставив її. В будинку була простора сільська кухня з великим столом посередині кімнати і потертими лавками.

Ліам приготував бургери з індичкою, відкоркував пляшки з содовою, яку він пив просто з пляшки, а Саша налила у келих. Як тільки вони закінчили їсти, Ліам запропонував прогулятися пляжем. Вони ще не піднімалися у спальню, але він відчував, що для Саші це теж буде важко. Будинок навіював багато спогадів, і один із них був дуже болючий — її чоловік. Ліам хотів поводитися тут чемно, тому він подумав, що повітря не зашкодить їй.

Вони приблизно годину гуляли пляжем, майже весь час тримаючись за руки у приємній тиші. Іноді Ліам зупинявся, піднімаючи мушлі. В кінці пляжу вони сіли і подивилися на небо. Воно блищало яскравою блакиттю, світило сонце. Пісок під ними був теплий.

— Це моє улюблене місце з усіх твоїх домів, — мовив Ліам, лежачи поруч із Сашею і обнявши її. — Мені подобається тут. —

Вона й так бачила, що подобається. — Як би мені хотілося, щоб мої діти побачили це хоча б коли-небудь. Їм подобається пляж.

— Може, й побачать, — тихо сказала вона, потім підвелася і поглянула на Ліама з ніжною посмішкою. Він завжди здавався їй надзвичайно красивим, особливо тут, на пляжі, коли його світле волосся розвівалося на вітрі. Своє волосся Саша заплела у косу: вона часто ходила так на пляж.

— Ти купаєшся тут? — спитав вів з цікавістю.

— Тут доволі холодно в цю пору року. Я не ризикую до четвертого липня — Дня незалежності, але тоді все одно холодно. Вода не прогрівається до серпня. — А потім вона буде в Сан-Тропе з дітьми. Саша хотіла, щоб Ліам приїхав до них хоча б на одні вихідні, і вже казала це йому, але вони ще нічого не планували.

— В тебе є для мене костюм для плавання в цьому будинку? — спитав Ліам.

— Можливо, Хав'єр залишив.

— Може, я піду сьогодні покупаюсь. Хочеш приєднатися до мене?

Вона розсміялася.

— Я не божевільна, а ти викапаний турист, — пожартувала з нього Саша, а потім пішла додому.

Костюм для плавання він знайшов у гаражі, поки Саша розпаковувала речі нагорі. Вона спустилась звідти вся бліда. Кожного разу, бачачи свою спальню і велике ліжко з балдахіном, вона згадувала останню мить, коли бачила Артура, як він сказав, що кохає її. Того ранку вона полетіла до Парижа. А наступного дня він помер. Але Саша не говорила про це Ліаму. Це був її особистий хрест, який вона мусила нести. Саша не хотіла псувати вихідні або робити так, щоб Ліам відчував себе незручно в її ліжку.

Ліам уже був у костюмі, коли Саша спустилася сходами. Він скидався на високого білого тюленя, своє світле волосся Ліам зав'язав у хвіст.

— Я йду. Ти хочеш подивитися на мене?

Це знову нагадало їй той час, коли Хав'єр був маленький: що б він не робив, він завжди кричав: «Подивись, мамо!»

— Гаразд.

Саша пішла за ним на пляж і сиділа, поки Ліам купався. У костюмі вода була більш-менш стерпною. Він плавав кілька хвилин, а потім вийшов, розбризкуючи повсюди воду з Атлантичного океану.

— Навіть у костюмі холодно, хай йому чорт! — Ліам тремтів, а Саша посміхалась.

— Я ж говорила тобі!

Але вигляд Ліам мав такий, наче він насолоджувався купанням.

Тоді вони пішли в дім, і Саша повела його нагору. Вона розпакувала його речі і повісила їх у шафу поряд зі своїми. Рік тому вона повісила замок на шафу Артура. Всі його речі ще були там. Саша все ще не прибрала їх і не знала, коли це зробити, якщо взагалі колись зробити. Адже це і його дім. Навіть зараз. Так буде завжди. Ліам був тут всього лише гість. Він добре зрозумів це, коли оглядав кімнату. У декорі виявлявся сильний чоловічий вплив. Висіло багато картин із рибами і птахами, а над ліжком — велика картина з човном. Сюди Саша не перенесла жодного сучасного витвору мистецтва. Більшість із них була в Парижі. А це було зовсім інше життя. Навіть Ліам відчував присутність Артура, хоча він ніколи не знав його.

Після купання в океані Ліам прийняв гарячий душ, потім вони випили вина, сидячи на ганку. Саша замовила місця в ма-

ленькому рибному ресторані. Вони підїхали туди о сьомій, замовили лобстерів і ще випили вина. Коли вони розмовляли за вечерею, Ліам помітив, що Саша розслабилася.

Коли вони приїхали додому, то знову сіли на ганку, тихо розмовляючи у місячному сяйві. Опівночі вони пішли нагору. Він знав, що це ще одне місце, священне для Саші, і тієї ночі вони не займалися коханням. Вони лише лежали обнявшись у ліжку. А вранці вона не сказала йому, що бачила уві сні Артура. Це був гарний сон. Він ішов від неї по пляжу, а вона не намагалася наздогнати його. Обернувшись, він посміхнувся і помахав їй, щасливий, а потім зник.

Саша приготувала для Ліама смачний сніданок з яєць і вафель. У них була велика вафельниця на кухні. Ліам приготував каву. Потім вони гуляли по пляжу, сиділи на ганку, і Ліам задрімав у гамаку. Пізно ввечері, коли сонце почало сідати, вони вирішили провести ще одну ніч. Вони ідеально провели час разом, саме це їм і було потрібно.

Того вечора вони разом приготували вечерю, мирно заснули обнявшись і поїхали у місто в понеділок удень. Саша навіть не пішла до офісу.

Наступного дня вони повечеряли з друзями в Сохо. Вони зустрілися в італійському ресторані. І там були чотири художники і два скульптори. За вечерею вони розмовляли про галереї, шоу та про їхню роботу. Вони були молодші за Ліама, більшості з них, на погляд Саші, було близько тридцяти. Ліам познайомив їх, назвавши її просто Сашею. Вона мовчки слухала, коли раптом одна з присутніх заговорила про її галерею за десертом. Це була мила молода жінка, яка сказала, що наступного дня збирається віднести кілька слайдів. Саша поглянула на Ліама, і він посміхнувся. Ліам не пояснював, хто така Саша, а по дорозі додому в таксі Саша спитала його, чи була ця дівчина хороша.

— Вона буде хороша, а поки вона не готова для тебе.

Сашу розсмішило те, що вона була анонімною серед художників. Але найкумеднішим було те, що вони так і не зрозуміли, ким вона була. Ця зустріч загалом сподобалась Саші, хоча вона відчувала, що це обман, коли вона слухала, як вони розмовляли про конкурентні галереї, а потім про неї. Її ім'я кілька разів лунало як ім'я легендарної людини.

— Що ти робиш завтра? — спитала вона, позіхнувши, коли лягала поруч із Ліамом. Вона скучила за пляжем.

— Я йду на гру «Янкіс», — мовив він задоволено.

Їм дуже добре жилося. Пляж, друзі, художники, бейсбол — для нього, робота — для неї. Для них обох життя здавалося казковим і легким, і Саша була вдячна за те, що Ліам знаходився поруч. Сам того не бажаючи, він змінив її життя і додав щось таке, чого в неї ніколи не було. Молоде життя, яке вона не встигла прожити, коли рано вийшла заміж і завела дітей. Навіть до того вона була зайнята і навчалася всього від свого батька, а потім працювала на нього. Вона ніколи не жила невимушеним, безтурботним життям, яким усе ще жив Ліам у сорок років. Ніхто з його друзів ще не відчув успіху, а також відповідальності та обов'язків, які йдуть поряд із ним. Тяжко працюючи, вони нічого не заробляли. Мало хто з них був одружений, і ні в кого, крім Ліама, не було дітей. Здавалося, вони зовсім не знали, що таке відповідальність. Ліам знав, але його діти були на забезпеченні його колишньої дружини та її майбутнього чоловіка. Саші хотілося б познайомитися з його дітьми. Можливо, колись це станеться. А поки що Ліам і сам був для Саші дитиною.

Того тижня Саша була зайнята в галереї, готуючись до відкриття, яке мало відбутися наступної неділі. Вона організувала шоу, іноді навіть вішала картини, працюючи до пізньої ночі.

Наступної п'ятниці вона втомилась і була готова до наступної подорожі на пляж. Цього разу поїхали у п'ятницю, як вони робили з Артуром. О дев'ятій приїхали туди, посиділи на ганку і рано пішли у ліжко. І цього разу, дуже обережно, вони кохалися. Все, здавалося, було добре. Саша звикла, що Ліам увійшов у її особисте життя. Це був великий крок для Саші, навіть більший, ніж для Ліама.

У суботу вони гуляли пляжем, Саша сказала, що її запросили на вечірку, і спитала його, чи погодиться він піти з нею. Вечірку влаштовувала дуже відома голлівудська акторка. Нещодавно в Гемптоні знімався фільм, Саша два роки тому познайомилася з цією акторкою через друзів. Місяць тому вона отримала запрошення, і цієї п'ятниці Марсі нагадала Саші про це, перш ніж вона пішла. Мало бути весело. Очікувалося велике свято з розвагами і концертом. Коли вона сказала про це Ліаму, він здивувався із запрошення. Раніше вона ніколи не запрошувала його на вечірки, і він знав, що вона неохоче робила це.

— Ти хочеш, щоб я пішов?

Йому це лестило. Раніше вона ніколи не пропонувала йому піти на якесь корпоративне свято. Це було вперше.

— Так, — коротко відповіла Саша, нічого не пояснюючи. І він більше її не розпитував.

Вечірка розпочалася о сьомій, а вони приїхали о восьмій. У запрошенні було зазначено, що свято неформальне, але Саша знала, що деякі жінки красиво одягнуться. Вона одягла білі штани, білий шовковий светр, а також наділа намисто з перлин, волосся зав'язала у хвіст. На Ліамі були джинси, футболка і светр, який Саша купила йому, не сказавши нічого, а взув він туфлі, які Саша захопила з його шафи у вітальні.

— Тобі не обов'язково надягати шкарпетки, — пожартувала вона. — Там це вважатимуть модним, якщо ти будеш босоніж.

— Тоді, мабуть, мені треба надягти їх. Мені не подобається бути модним, — здавалося, він насолоджувався тим, що все життя плив за течією.

Але все-таки він не надів шкарпетки, і вони обоє добре вписалися у вечірку. Вони були чудовою парою. Ліам зізнався Саші пошепки, що йому дуже приємно зустрітися з кінозіркою та її друзями. На вечірку прийшло не менше десяти людей, яких кожен у світі впізнав би з першого погляду.

— Як би мені хотілося сказати комусь про це, — прошепотів він. Але він міг сказати це тільки Саші.

— Мені теж завжди подобається зустрічатися з такими людьми, — зізналася Саша.

Вони пробули там до першої ночі, танцювали під гру ансамблю, який спеціально приїхав із Лос-Анджелеса. Саша і Ліам втомилися і зраділи, коли зрештою опинилися вдома. Він поводився, як справжній джентльмен, і Саші було дуже затишно з ним. Кілька жінок на вечірці були разом із набагато молодшими чоловіками, із значно більшою різницею у віці, ніж була у Саші з Ліамом. У Голлівуді це було нормально, коли жінки зустрічалися з молодшими чоловіками. Саша сказала про це Ліаму, коли вони пішли спати.

— Я ж говорив тобі, що не люблю бути модним, — промовив він з байдужим виглядом. Він чудово провів час і пишався тим, що був разом із Сашею. — До того ж дев'ять років — не така й велика різниця.

— Можливо, не така велика для тебе, — сказала Саша, розсміявшись і наблизившись до нього; а він вимкнув світло. —

Я не впевнена, що мої діти будуть такої самої думки. — А деколи вона й сама так не вважала.

— Коли я познайомлюся з Тетяною? — спитав він у темряві.

— Можливо, на відкритті цієї неділі. Вона не завжди приходить, але сказала, що цього разу заїде.

— Як ти гадаєш, я їй сподобаюсь?

— Можливо. Важко сказати. Тетяну неможливо передбачити. У неї категоричні погляди на життя. Одних людей вона любить, а інших ненавидить. Буде набагато краще, якщо вона не знатиме, що ти зі мною.

Поки що Саша не збиралася розповідати про їхні стосунки своїм дітям. Це їх не обходило. Їхні стосунки з Ліамом тільки розкручувалися. Вони поки не збиралися афішувати їх. Але зрештою все в них ішло добре. Навіть Саші довелося визнати це, хоча вона і сумнівалася в тому, що це можливо. Поки що все було добре.

Розділ 13

Ліам дуже хвилювався через шоу, яке мало відбутися на цьому тижні. Він зможе зрозуміти і відчувити те, що очікувало його через півроку. Йому подобався художник, який виставляв картини. Це був молодий чоловік із Міннесоти, якого Саша знайшла на ярмарку в Чикаго рік тому. У нього були вражаючі, могутні праці. Учора вночі Саша була в галереї до другої ночі, розвішувала його картини, стояла і дивилася на них, потім знову перевішувала, поки не сподобалось. Вона була ідеалісткою у всьому.

Ліам до півночі никав там і дивився на її роботу. Вона була такою замисленою і сконцентрованою, що практично не розмовляла з ним, і потім він пішов. Коли Саша повернулася, він уже міцно спав у її ліжку.

Наступного дня Саша цілий день провела в галереї. Вона прийняла душ, перевдяглась там і вже зустрічала гостей, коли Ліам увійшов о шостій. Саша була красунею у білому льняному костюмі, який контрастував з її чорним волоссям, чорними очима і літньою засмагою. В неї були темно-карі очі, котрі іноді здавалися чорними. Вона посміхнулася Ліаму, тільки-но побачила, як він заходить. Вона відрекомендувала його художникам і ще деяким

людям, а потім залишила його і пішла зустрічати інших. Ліам був у чорних штаних і білій сорочці, без шкарпеток, піджака і краватки. Але в тому мистецькому товаристві його одяг був звичайним і не вирізнявся. Художники були в різному вбранні, клієнти одягнулись у костюми з краватками. Там було кілька відомих моделей, а також фотограф, який часто купував роботи у Саші. Також прийшли письменники, сценаристи, критики з мистецтва, працівники музею та інші, які просто завітали заради дармових шампанського і закусок, щоб із шиком провести час. Це проходило стандартне відкриття в Нью-Йорку, тільки воно було пайкраще, бо «Сювері Галері» перебувала на вершині всього.

Тетяна зайшла о восьмій, тоді люди вже розходились, але народу у виставкових кімнатах ще вистачало. Вона йшла кудись на вечерю і зайшла, бо обіцяла. Виставки на зразок цієї вже були застарілі для Тетяни. На ній була проста бірюзова літня сукня, вона взула сексуальні сріблясті босоніжки на високих підборах і виглядала чудово, коли увійшла. Зі світлим ніжним волоссям і блакитними очима вона зовсім не була схожа на свою матір. Ліам бачив, як вона зупинилася біля Саші, і йому одразу стало цікаво, хто вона така, а потім він побачив, як вона цілувала свою матір і як обидві жінки ніжно обнялися. Тоді він зрозумів, що це її дочка, але нічого ні в зовнішності, ні в стилі не свідчило про те, що вони родички. Тетяна струнка і сексуальна, все в ній було яскравим і крутим. Саша ж — більш м'яка і не така жвава, вона знайомила людей одне з одним, посміхалася і розмовляла. Саша була теплою, вона ніби запрошувала. Тетяна здалася Ліамові холодною. Саша сказала йому, що Тетяна сором'язлива. Дочка стояла осторонь від усіх і оглядала кімнату. Він міг сказати, дивлячись на неї, що вона звикла до того, що чоловіки захоплюються нею. У свої двадцять чотири,

молода і вродлива, вона перебувала на вершині. Її мати більш сором'язлива: хоча вона теж була вражаючою, частина її шарму полягала в тому, що вона не підозрювала, якою красунею була. Саша мала неабиякі харизму і шарм. Ліаму Тетяна здалася застрашливою, коли він навіть дивився на неї здалеку. Він стежив за нею, коли люди підходили поговорити, а потім вона немов відчула його, повернула голову і їхні очі зустрілися. Йому навіть через кімнату здалося, що він не сподобався їй.

Ліам почекав, перш ніж підійти і поговорити з нею, щоб вона нічого не запідозрила. Він не хотів здатися набридливим, ніби він переслідував її.

Майже наскочивши на неї, коли проходив мимо, він взяв собі закуски з таці, яку саме проносили. Вона стояла гордо, поряд із нею були трое молодиків, а Тетяна потягувала шампанське. Ліам вирішив приєднатися.

— Привіт, — сказав він приємним тоном. — Я Ліам Аллісон. Гарне шоу, чи не так?

Тетяна подивилася на нього так, наче він сказав щось образливе. Все в мові її тіла говорило, щоб він не входив у її простір. Саша була більш вихованою і запрошувала людей. Вона була матір'ю.

— Так, справді, — відповіла Тетяна, байдужа до нього. — Ви художник?

Він скидався на художника, до того ж там майже всі були ними, а вона чимало бачила їх за все своє життя. Її було важко вразити.

— Так, я художник. У мене тут проходитьиме шоу в грудні.

— Які роботи?

Він почав пояснювати їй свої теорії і підозрював, що вона ані слова не почула. Та й справді, вона не слухала. Вона все це чула і раніше. Їй не бракувало соромливості, жвавості, збудження

життям. Йому значно більше подобалась Саша. Якби він не був у таких стосунках з її матір'ю, він все одно ніколи б не переслідував цієї жінки. Вона для нього була занадто холодна і самозакохана. А він для неї — надто старим і оригінальним. Чоловіки, з якими вона зустрічалася, були правильні і традиційні, більшість із них працювала на Уолл-стріт. Тетяна вважала, що чоловіки, з якими вона зустрічалася у світі мистецтва, навіть у галереї її матері, були самозакоханими дурнями. Те саме вона подумала і про Ліама. Перекинувшись кількома словами, вони одразу не сподобалися одне одному. Щоб зігріти стосунки, та й заради Саші, Ліам сказав, що знає її брата. Вона кивнула: здавалося, для неї це не мало значення. Потім вона зрозуміла, що раніше чула його ім'я, але в Хав'єра завжди були божевільні друзі, які жахливо поводитися. У Тетяни таких не було.

Через кілька хвилин до них підійшла Саша. Вона бачила, як вони дивились одне на одного, і почала хвилюватися. Тетяна була роздратована, а це погана ознака. Ліама, здавалося, вона зацікавила, і Саша боялася, що він усе викаже, якщо ставитиме забагато запитань або буде занадто товариським. Тетяна, здавалося, нічого не запідозрила. Вона просто не хотіла його знати, і не було жодної причини, чому їй треба цього хотіти.

— Ви знайомі? — спитала Саша, роблячи звичайний вигляд, коли обійняла дочку і стала осторонь від Ліама. Вона була схожа на матір і дилера і більше ні на кого. І вона точно не скидалася на його жінку.

— Так, знайомі, — мовив Ліам, тепло посміхаючись Саші, і її очі відбили цю посмішку.

— Ліам — один із наших художників, а також друг Хав'єра, він із Лондона. Саме так я і познайомилась з ним. Твій брат

знайшов його для нас. У грудні в нього буде шоу. Що ти робиш сьогодні ввечері? — спитала Саша Тетяну.

Дочка була красивою, безперечно, але Саша ненавиділа, коли було видно її тіло через сукню. Проте взагалі вона не відрізнялась від інших жінок не вечірці. Тоді всі жінки Тетяниного віку вдягались саме так. Саша завжди нервувалась через це, але нічого не говорила. Тетяна достатньо доросла, щоб носити все, що їй заманеться, і робити все, що забажає.

— Я вечеряю з друзями у «Пастіс», — відповіла Тетяна ніби між іншим і подивилася на годинник — красивий діамантовий годинник, який подарував їй батько на останнє Різдво.

— Дуже мило з твого боку, люба, що ти приїхала сюди, — зауважила Саша з теплою посмішкою.

— Я ж казала, що буду. — Тетяна посміхнулася матері. З першого погляду було видно, що жінки близькі, хоча й дуже різні. Тетяна дуже поважала Сашу, навіть якщо їй і не подобалося зустрічатися з її художниками. Вона захоплювалася тим, що робила її мати, пишалася тим, що вона поширила «імперію», яку побудував її дідусь. Тетяна все ще його пам'ятала. Дідуся вона чомусь завжди боялась, коли вони жили в Парижі. Хав'єр йому більше подобався.

— Ми повечереємо в «Ле Кулу», — сказала Саша ніби між іншим. Це було одне з її улюблених місць, і Тетяна не здивувалась. Ресторан знаходився неподалік від галереї, страви там були смачні, там вирувало життя і було повно модного народу. Вона вже якось брала туди Ліама, і йому там дуже сподобалось.

Тетяна пішла через кілька хвилин, і після цього Саша повернулася до Ліама, щоб поговорити з ним.

— Ну, як вам це вдалося?

Саша була трохи занепокоєна. Вони були схожі на двох собак, які скалились одне на одного, поки Тетяна не пішла.

— Тетяна дуже красива, — відверто сказав Ліам. Ніхто не міг це заперечувати. — Хоча трохи лякає. Не думаю, що я сподобався їй.

— Не переймайся. Це просто її стиль. Чоловіки завжди до неї підходять, а вона обороняється.

І «кусається», — подумки додав Ліам, але він ніколи не скаже таке її матері. Вона йому не сподобалась, здалася розбещеною дитиною. Хав'єр — зовсім інша людина. Навіть дружба з її братом не вразила її. Ліам був впевнений, що її ніщо не вразило б.

Після виставки вони пішли на вечерю. Саша запросила декількох людей, з якими, на її думку, Ліаму буде цікаво, а також художника, виставка якого щойно відбулась. За довгим столом в «Ле Кулу» сиділо чотирнадцятеро гостей, всі бігали навколо них і Саші. Вона за всіма приглядала, дбаючи, щоб не забули про жодну деталь, щоб усі добре провели час. Саме цю турботу любив у ній Ліам. Вона була привітною, доброю і уважною до кожного. Такі дівчата, як її дочка, цікавились лише собою. Саші коштувало великих зусиль зробити так, щоб Ліам відчував себе зручно, «у своїй тарілці», і він кохав її за це. Саме цього він чекав від неї.

Ніщо в її поведінці того вечора не могло сказати, що між ними щось було. Саша нічим не виказала: ні поглядом, ні доторком, жодним словом. Вона дала зрозуміти, що він для неї важливий як художник і тільки, а вона — лише уважний дилер. З іншими вона була так само доброю, як і з ним. Він сказав їй комплімент з цього приводу, коли вони повернулися до квартири, де він відчував себе повністю як удома. Тетяна зомліла б від люті, побачивши, як він розвалився із сигарою в улюбленому кріслі її батька у спальні. Але, на щастя, вона не бачила. Для Тетяни все,

що належало її батькові, було священним, враховуючи матір. Тетяна часто говорила, що була рада, що Саша ні з ким не зустрічалася, і сподівалася, що ніколи й не буде. Її старший брат був більш реалістичним. Він лише хотів, щоб його мати була щаслива, і не важливо, що або хто для щастя потрібен.

— Сашо, ти чудова! — вигукнув Ліам, посміхаючись крізь клуби диму. Вона навіть дозволила йому курити тут, пояснивши, що їй подобається запах, як насправді і було. Артуру теж подобалися гарні кубинські сигари. — Відкриття було чудове. Всі відчували себе важливими, навіть я. Хочкісу сподобалось. — Хочкіс був художником, чиї картини сьогодні виставлялися. — У нього було таке відчуття, наче він помер і потрапив на небо. Він усе говорив, як мені пощастило, що ти мене представляєш, хоча він і половини всього не знав.

Вони розсміялися.

— Я рада, що тобі сподобалось, — промовила вона задоволено. Вона була справжнім дилером, особливо стосовно нього. Але такий вже в неї був стиль, лише так вона могла догодити як художникам, так і клієнтам. Їй сподобалось те, чим вона займалася, ставши професіоналом у цій справі.

— Кому б таке не сподобалось? — сказав він, дивлячись на неї, коли вона надягала нічну сорочку. Їй було легко з ним, у неї було таке відчуття, наче вони вже роками живуть разом. — Тетяна налякала мене, — зізнався він, коли допалив сигару, Саша лягла в ліжку і подивилася на нього.

— Не будь дурнем. Вона лише дитина. Така вже вона є — дуже холодна. Тетяна дуже любила батька і зараз дуже ревнує мене. Я говорила тобі, що в неї все чорно-біле. Але її злий погляд набагато гірший за укус. Вона, мабуть, вирішила, що ти ще один художник, який увивається коло неї. Як би мені хотілося, щоб вона не носила такі сукні. Не дивно, що чоловіки волочаться за нею.

— Але виглядає шикарно, — додав Ліам, хоча не був зачарований Тетяною так, як її мамою. Саша, звичайно, знала її краще. — Вона відрізняється від Хав'єра. Він би так розмовляв із бездомною людиною, що вона б відчула себе поряд із ним королем. Під її ж ногами я був наче грязюка. — Це було не дуже велике перебільшення, проте Саша засмутилась, почувши таке.

— Вона трохи зіпсована через ту увагу, яку на неї звертають. Сьогодні вона була справді красивою.

— Так, красивою.

Але Тетянин крижаний стиль відвернув Ліама. Саша була яскравою свічкою, яка світилася зсередини. А Тетяня була айсбергом.

— Дочка дуже схожа на мого батька. Він теж віддякував людям, хоча, гадаю, він би тобі сподобався.

Проте вона також знала, що її батькові ніколи б не сподобались роботи Ліама. Нові художники ніколи не цікавили його — аж до самого кінця, хоча йому подобались доходи, які приносила співпраця з ними. Але самі роботи ніколи його не цікавили, бо він ніколи не розумів їх.

— Що робитимемо завтра? — спитав Ліам, лягаючи поруч із нею у ліжку. В нього був пронизливий погляд, яким він дивився на її тіло, вона не опиралась. Це ліжко стало їх ліжком.

— Я думала, що ми поїдемо у Гемптон, — відповіла Саша, коли він обійняв її.

— Звучить гарно, як на мене. — У темряві він поцілував її.

— Я теж так вважаю, — прошепотіла вона, а потім поцілувала його у відповідь, забувши про все, крім нього.

Наступного дня вона пішла до галереї, була задоволена описами шоу в газетах, і після обіду вони поїхали в Гемптон. Купили продукти по дорозі й о десятій вже прибули на місце. Сіли на ганку і розмовляли деякий час, поки Ліам їв морозиво. Вони

не говорили ні про що конкретне. Рано пішли у ліжко і знову займалися коханням, наступного ранку прокинулися і пішли прогулятися по пляжу. У них розпочиналося мирне, спокійне життя. Того вечора вони розмовляли про те, щоб перевезти його студію до Парижа, можливо цієї осені. Це буде легше, ніж він їздитиме кожні вихідні з Лондона, адже це дорого для нього, до того ж він утомлюється. Він хотів бути поряд із нею упродовж усього тижня.

Вони обоє знали, що рано чи пізно люди дізнаються про їхні стосунки. Бернард уже знав. Але Ліам не поспішав цілком входити в життя Саші. Ліам прийняв для себе, що їхні життя різні, але те, що в них було, він вважав чудовим. Це було можливо для них обох. Він вважав це чудовим, і Саша повільно, але впевнено починала переконуватися в цьому. Це було можливо всупереч усім її страхам на початку, коли вона вважала, що їхні стосунки неможливі.

Того вечора в Гемптоні вони пішли у кіно, а після цього влаштувалися у ліжку, їм було затишно, вони розмовляли і сміялися. Раптом почувся якийсь звук. Здавалося, наче хтось був унизу, і вони вирішили, що це грабіжник.

— У тебе є кнопка виклику охорони? — спитав Ліам пошепки, а Саша похитала головою.

— В мене щось таке є, але я не знаю де, — прошепотіла вона у відповідь.

Вони чітко чули, як хтось ходить унизу, а потім почувлися кроки на сходах. Ліам оглянув залиту місячним сяйвом кімнату, схопив палицю для каміна і широко розчинив двері спальні, коли кроки лунали вже біля дверей. Штовхнувши двері, він увімкнув світло і стояв на порозі спальні, повністю голий і з палицею у руках. Раптом він опинився менш ніж за півметра від Тетяни, яка здивовано дивилася на нього. На сходах прямо за

нею стояв молодий чоловік. Вона закричала, і Ліам теж скрикнув. Трапилося те, у що неможливо було повірити. Молодий чоловік зробив крок до Ліама, а Саша зіскочила з ліжка і стала за коханим. Вона теж була гола і шокована тим, що бачить доньку. Але ж Тетяна не говорила, що їй потрібен цей дім на вихідні! Вона думала, що її мати більше сюди не їздить. У свою чергу Саша не казала про поїздки сюди, бо не хотіла пояснювати появу Ліама у своєму житті.

— О Господи, мамо, що ти робиш? — Вона розплакалась, а чоловік, що стояв за нею, ввічливо пішов униз сходами. Він одразу зрозумів, що трапилось, і мудро вирішив зійти зі сцени. — Ти з глузду з'їхала? — Потім вона повернулася до Ліама, ридуючи: — Що це ти в біса робиш у ліжку мого батька? Що ви обоє собі думаєте? Невже ти не шануєш батька? — кричала вона на матір. — Як ти можеш приводити його сюди? Як ти могла? Так ось чим ти займаєшся у Парижі зі своїми художниками!

Уперше в житті, не замислюючись і тремтячи всім тілом, Саша вдарила дочку, а Тетяна вдарила її у відповідь, Ліам застогнав і опустив палицю. Він теж увесь тремтів і побіг до ванної кімнати, аби щось надіти на себе. Він знайшов тільки шорти, це не дуже поліпшило справу, але все-таки було краще, ніж залишатися голим. Він не мав часу на те, щоб надіти одяг, бо думав, як захистити Сашу від граб'язника. Він би краще зустрівся з чоловіком із пістолетом, ніж з Тетяною.

— Будь ласка, заспокойтесь обидві... — Він спробував утихомирити ридуючих жінок. Тетяна все ще кричала на матір, аж заходила від істерики. — Просто зупиніться, давайте зійдемо вниз і поговоримо, — мовив він таким спокійним тоном, який міг із себе видавити.

Ніхто його не послухався, і Тетяна знову обернулася до нього:

— Забирайся з дому моїх батьків, виродку! Тобі тут не місце!

Дивлячись на те, яка вона була розлючена, Ліам не міг дібрати слів. У такій ситуації він ще ніколи не був. Слава Богові, Бет не застала його з Бекі, бо могло бути гірше, хоча він не міг уявити нічого гіршого за це — бути атакованим розлюченою дочкою Саші. Ліам боявся дивитися Саші в очі. Це було жахливо.

— Не розмовляй з ним так! — Саша кричала на неї. — Він мій гість!

— Він не твій гість. Він твій коханець. І ви обое виродки! — вона кинула ці слова матері, повернулась і побігла сходами, через кілька секунд вони почули, як грюкнули двері, а потім звук машини, на якій приїхала Тетяна. Якщо вона планувала провести романтичні вихідні, то в неї вийшло щось зовсім інше, як і в Ліама з Сашею. Саша сіла на сходи, затулила обличчя руками і заридала, а Ліам обійняв її. Вона не хотіла, щоб Тетяна дізналася про них ось так. Почуваючись розбитою, вона плакала кілька годин.

— Дочка більше ніколи не поважатиме мене, Ліаме. Вона вважає, що я опоганила пам'ять її батька. Мабуть, так воно і є насправді. — Розбита і нещасна, вона вся тремтіла. — Вона назвала мене шльондрою... О Боже мій... я не можу повірити в те, що сталося.

Не міг повірити і Ліам, він мало що міг зробити, хіба що тільки заспокоїти її, щоб їй стало краще. На його думку, Тетяна поводитися жахливо, якою б здивованою чи засмученою не була. Вона сказала такі слова матері, яких ніколи не можна забути або забрати назад, навіть якщо Саша вирішить вибачити їй. Напевно, Саша саме так і зробить.

— Це її не обходить, — сказав він Саші, коли відвів її назад у ліжку, хоча на це пішло багато часу. Він не був упевнений, чи варто йому лежати поруч із нею у ліжку, але ж вона потребувала його, тому він вирішив залишитися. — Ти не зробила нічого

поганого. Ти доросла жінка, твій чоловік уже два роки як помер. Ти маєш право жити без нього. Ти була в себе вдома з чоловіком, який кохає тебе. Тобі не треба ні перед ким вибачатися, — сказав він і ніжно поцілував її. — Це вона повинна вибачитися перед тобою, Сашо. Те, що вона сказала тобі, обурливо.

Але навіть якщо Саша й вибачить їй, то він цього не зробить ніколи. Вона назвала його шматком лайна і жиголо, що дуже його поранило. Йому й самому хотілося вдарити її, але він цього не зробив. Не вдарив тільки заради Саші. Не було необхідності підливати масла у вогонь, який вже горів на повну силу. Вони обоє постраждали від словесної атаки Тетяни, її люті, коли вона знайшла Ліама з матір'ю у ліжку, що колись належало її батькам.

— Це її дім теж, — сумно промовила Саша. — У неї було право бути тут. Я не хотіла, щоб вона так скоро все про нас дізналась, та ще й таким чином.

У Саші було таке відчуття, ніби вона повія, яку спіймали, коли вона забавлялася з черговим коханцем. Дочка змусила Сашу відчувати себе найнижчою істотою у світі. Коли зійшло сонце, вони нарешті поснули, проговоривши кілька годин поспіль. Саша плакала, поки не заснула в обіймах Ліама. Вони обоє прокинулися від телефонного дзвінка о дев'ятій тридцять. Це був Хав'єр, він дзвонив із Лондона. Його сестра подзвонила йому вчора вночі і все розказала. Її версія була доволі огидною. Вона сказала, що Ліам розгулював голий, коли вона зайшла, і з усього можна було сказати, що він спав з їхньою матір'ю. Хав'єр спочатку був вражений, особливо тією картиною, яку вона йому змалювала. Але коли заспокоївся і подумав про це кілька годин, то зрозумів, що зовсім не проти такої пари. Справді не проти. Йому подобався Ліам. Йому лише було шкода, що все вийшло на світло таким чином. У Лондоні було пів на третю

ночі, коли він дзвонив їм. Як тільки мати почула його у слухавці, вона одразу розплакалася. Вона була дуже засмучена.

— Любий, мені шкода... я не могла... я думала... все було не так, як здалося Таті... О Боже... що мені тепер робити?

Саша була впевнена, що стосунки з дочкою розбиті назавжди, ще ніколи в житті їй не було так соромно. Жоден роман не був вартий того, щоб розвалилася її родина. Вона кохала Ліама, або думала, що кохала, але ж діти завжди були на першому місці. Саша була налякана тим, що Хав'єр теж буде розлючений.

— Спочатку тобі треба заспокоїтися, — ніжно сказав Хав'єр.

Те саме він сказав Тетяні, коли вона зателефонувала йому о шостій ранку, істерично ридаючи і обзиваючи матір шльондрою. Хав'єр наказав їй заткнутися негайно, вона так і зробила. Вони кілька годин розмовляли. Брат запевнив її, що Ліам гарний хлопець, добрий друг, він познайомив їх, хоча й не думав, що таке може трапитися. Справді, це ніколи не спадало йому на думку. Але він вважав, що мати мала право на щастя, кого б вона не обрала. Це їх не обходило. Вона приховувала це, пояснив він Тетяні, бо ніхто про це нічого не знав. Навіть він не зрозумів, коли побачив їх разом. Його мати не була «шльондрою», це точно. Вона була самотньою жінкою з коханцем, який був на кілька років молодший за неї, що теж їх не обходило.

— Як вона може це робити в ліжку батька? Це жахливо! — кричала Тетяна. Вона боготворила батька і все ще не могла повірити в те, що його не було поряд. А тепер на додаток хтось зайняв його місце і спав у його ліжку.

— Таті, це і її ліжко. Куди вона повинна піти, як ти вважаєш? Нам пощастило, що вона дозволяє нам користуватися будинком, хоча не зобов'язана. Батько залишив його їй.

— Вона могла робити це в готелі.

— Це було б дивно. У неї є право, Таті, і я запевняю тебе, він порядний хлопець, я знаю його.

— Нічого подібного. Він не такий. Це голодуючий художник, якому потрібні гроші. Наші гроші. — Вона накручувала брата, намагаючись налаштувати його проти друга. Але це не спрацювало, бо Хав'єр знав Ліама краще.

— Я так не думаю, — задумливо мовив Хав'єр. — Я справді так не вважаю. Напевне, вона йому подобається.

Він сподівався, що це так, і саме це він хотів знати, коли того ранку зателефонував матері.

— Це серйозно, мамо? — відверто спитав він її, а вона не знала, що відповісти і як це назвати. Вони кохали одне одного, але поки що не вирішили, чи серйозно це.

— Я не знаю, — відверто відповіла Саша синові.

Мати завжди була чесною з дітьми. Вона не набрехала щодо Ліама. Вона просто не сказала їм. Це був прихований гріх, а не навмисний, а між цими поняттями, на думку Саші, все-таки була різниця.

— Як довго це триває? — спитав він, сподіваючись, що це не був зв'язок на одну ніч чи інстинкт, проти якого не вдалося встояти, адже це зробить його брехуном в очах Тетяни, бо він запевняв, що мати нічого не робить поспіхом і це, мабуть, дуже важливо для неї. Через це Тетяна ще дужче розплакалась. Вона не хотіла, щоб її мати одружувалася з молодим художником-посміховиськом. Це її дуже осоромило б. Дочка хотіла, щоб мати вічно оплакувала батька, як би по-дитячому це не звучало.

— Це все триває півроку. Майже від самого січня, — відповіла Саша сумно.

Ліам слухав, лежачи поряд із нею у ліжку, але потім вирішив залишити її, щоб вона могла поговорити з сином без свідків. Він піднявся і пішов униз, щоб приготувати каву.

— Ти збираєшся одружитися з ним? — спитав її Хав'єр.

— Господи... я не знаю... я все ще говорю йому, що це неможливо. Гадаю, Тетяна довела це минулої ночі. Я не збираюсь робити нічого, що віддалить мене від вас. Ми з Ліамом ще не вирішили, куди це заведе, якщо взагалі заведе. Мабуть, ні.

— Це не віддалить тебе від нас, мамо. Ніщо на світі не може це зробити. Ми любимо тебе. Вона переживе це. Тетяна просто була здивована. Ми хочемо, щоб ти була щаслива. — Син ніби говорив за них обох, що, як знала Саша, було не так. Принаймні зараз.

Саша застогнала, коли згадала сцену минулої ночі, коли вони з Ліамом були голі і всі кричали одне на одного. Тетяна не дуже точно описала цю сцену братові.

— Це було жахливо. Ми подумали, що йде грабіжник. Ліам вийшов у коридор із палицею і зовсім без одягу.

— Вона мені так і сказала, — відверто зізнався син. Хав'єр був на два роки старший від сестри, що було відчутно. Ліам був його другом, а не незнайомцем. Спершу роман матері з його другом здивував його, але Хав'єр принаймні знав, що Ліам — порядна людина. Тетяна ж нічого не знала про нього. — Добре, що він не розмахнувся і не вдарив її у темряві.

— Він увімкнув світло, через що стало ще гірше, бо вона побачила нас.

Раптом Хав'єр розсміявся:

— Гарзд, мамо, тебе викрили. Але якщо ти щаслива, то тільки це для мене важливо. Пізніше я поговорю з Тетяною. Я сказав їй, щоб вона прийняла валіум і пішла спати.

— Вона приймає валіум? — мати була шокована. Вона ніколи не вживала ліків.

— Ні, але я впевнений, що у когось із її знайомих є. У неї був такий голос учора вночі, наче їй конче потрібні були ліки. Зда-

валося, їй треба було викликати пожежну команду. Коли вона подзвонила, то була як божевільна. А перед тим вона вже добре випила, і голос її звучав так, наче вона напідпитку. З нею казна-що коїлося, і я сказав, щоб вона йшла спати і передзвонила пізніше. Я можу поговорити з Ліамом?

Саша пішла шукати його на кухні. Він передав їй чашку кави, а вона йому слухавку. Хав'єр посміхнувся, як тільки почув знайомий голос: — Так мені тепер звати тебе батьком?

— Це набагато краще, ніж те, як назвала мене твоя сестра. Друже, мені прикро, справді прикро. Я не хотів, щоб було таке безладдя. Я ніколи не вчинив би таке ні твоїй матері, ні тобі.

— Не переймайся. Усяке буває. — Хав'єр став на захист своєї родини, щоб захистити інтереси матері. — Ти кохаєш її? — строго запитав він. Хав'єр сподівався, що кохає, бо Ліам був гарним хлопцем, і Хав'єрові хотілося, щоб він повадився порядно, а не тільки за миттєвим бажанням. Він не хотів, щоб його мати використовували і особливо щоб це був його друг.

— Так, кохаю, — голосно і чітко сказав Ліам, дивлячись на Сашу, яка сіла на стілець біля кухонного столу, все ще засмучена. Вона відчувала себе приниженою.

— Чи ще зарано питати про твої наміри?

— Можливо, ми обоє все ще намагаємося розібратися. Це трохи зарано. У мене багато часу пішло на те, щоб переконати твою матір у тому, що у нас усе вийде. Не думаю, що минула ніч допомогла. Я навіть ще не розлучений. — Потім він спитав Хав'єра: — Якщо ми колись одружимося, ти схвалиш це?

Хав'єр довго міркував, роздумуючи над тим, що відповісти. Це було для нього нове.

— Гадаю, що так, якщо ти думаєш, що можеш зробити вас обох щасливими. Це не те, що я очікував, але життя іноді ро-

бить дивні повороти. Можливо, це спрацює. А поки я потурбуюсь про сестру.

— Я дуже ціную твою думку, — сказав Ліам із тремтінням у голосі. Він цінував те, що його друг благословив їхні стосунки, а також його турботу про розлючену сестру. Це було важливо, особливо для Саші, яка все ще почувалась розбитою. Ліам передав їй слухавку і пішов надвір постояти на ганку і розвіятись. Мрячило, така погода, на його думку, відповідала тому, що відбувалося.

Хав'єр намагався заспокоїти матір, коли вона повернулася до телефону. Вона тихо плакала, і йому було її жаль. Він добре розумів, наскільки жахливо це для неї.

— Мамо, спробуй розслабитися. Я поговорю з Таті. Просто постарайся провести гарні вихідні. Вона все переживе. Як і ти. Він гарний хлопець. Каже, що кохає тебе. А це все, що тобі треба знати.

— Я теж його кохаю, — схлипнула Саша, — але я не збираюся через нього втрачати дітей.

— Ти не втратиш. Вона трохи покричить, побунтує, а потім стане мов янгол. Вона така. У тебе є право на це, якщо це саме те, чого ти хочеш. Я тебе підтримую. Якщо ти продовжиш і у вас усе вийде, тоді й вона тебе підтримає. Якщо ж ні, тоді дивись на це як на пригоду і потім ми посміємося разом.

Але поки що ніхто не сміявся. Хав'єр був набагато доросліший і розсудливіший, ніж його сестра.

Саша подякувала йому. Вони ще поговорили трохи, а потім Саша поклала слухавку і пішла пошукати Ліама на ганку. Він задумливо дивився на море і обернувся до Саші, коли вона сіла поруч на сходинку.

— Вибач мені, Сашо. Я не хотів таке робити для тебе. — У нього був винуватий вигляд, і йому дійсно було шкода, що таке трапилось.

— Це не ти зробив, це просто сталося. Вони мушили дізнатися рано чи пізно.

Інші теж дізнаються. Саша не хотіла, щоб про їхній роман дізнавалися таким чином, якщо не говорити більше. Як не хотів і Ліам.

Тихо спливли вихідні, і в неділю ввечері вони поїхали до міста. Саша кілька разів намагалася додзвонитися до Тетяни на мобільний телефон, але він був зайнятий. У квартирі працював автовідповідач, і Саша залишила кілька прийомних повідомлень для неї. Ліаму не подобалось чути це плазування, але він знав, як багато для неї значить дочка. На його думку, Тетяну треба добре відшмагати, але він нічого не сказав. Як вона впорається з цим — це її особиста справа.

Хав'єр залишив кілька повідомлень сестрі, і потім вона передзвонила йому в Лондон. Але вона була неприступна, коли брат намагався порозумітися з нею, Таті розлютилася на нього за те, що він захищав Ліама.

— Ти так само божевільний, як і вони. Подумай лише: він на двадцять років молодший за неї. Вона ж безумна!

— Вона не безумна, Таті. Вона самотня. І він лише на вісім чи дев'ять років молодший за неї, — тихо мовив Хав'єр, марно намагаючись вгамувати сестру.

— Та він схожий на дитину.

— У певному сенсі так. Він поводитьсь, як дитина, але він не дитина. Він дорослий і говорить, що кохає її. І я думаю, що вона теж кохає його. Подобається це нам чи ні, але в неї є право зустрічатися з ким вона забажає. Краще хай це буде Ліам, ніж якийсь чоловік, якого ми справді зненавидимо, або якийсь хлопець, котрому потрібні будуть тільки її гроші.

— Це безглуздо, Хав'єре. Він, можливо, женеться за її грошима.

— Я так не думаю. Для нього тільки мистецтво важливе. Це порядний хлопець, був жонатий двадцять років, у нього троє дітей. — Він не сказав, що шлюб Ліама розпався, бо він переспав з сестрою дружини. — Тобі треба повірити їм. Можливо, у них усе вийде. Вони ж нікому не нашкодили.

— Вона схожа на дурепу, такі самі будемо й ми, коли хтось про це дізнається або вона піде з ним кудись.

— Я вчиняв набагато гірше, повір мені. Як, до речі, і ти. — Хав'єр знав усі секрети Тетяни, у неї теж було кілька романів, про які вона не хотіла б розповідати прилюдно. І Саша теж не збиралася оприлюднювати свої з Ліамом стосунки. Навпаки, вона тримала їх у секреті і ховалася у Гемптоні. Але навіть якщо люди дізнаються, у Ліамі немає нічого непорядного.

— Вона наша мати! — Тетяна знов закричала на нього. Вона не збиралася відступати ні на сантиметр.

— Саме в цьому вся річ. Дай їй перерву, Таті. Шануй її. Пригадай, як вона страждала, коли помер тато. Я хочу, щоб вона була щаслива.

— Тільки не з ним.

Тетяна оголосила війну їм обом і мала намір продовжувати в такому ж дусі. Дочка хотіла, щоб Ліам пішов із життя її матері, чого б це не коштувало. Вона збиралася врятувати матір заради себе, заради батька і більш нікого.

Вони деякий час сперечалися про це, але Тетяна не поступилася, сказавши Хав'єрові, що не заспокоїться, поки Ліам не щезне. По тому, як вона це казала, Хав'єр повірив їй, але вважав це ганьбою. Все, на що він сподівався зараз, так це на те, що Ліам був міцніший і чіпкіший, ніж сестра. Тетяна була невгамовна, коли щось замислювала. А зараз вона саме так і зробила.

Розділ 14

Саша виглядала дуже засмученою, коли в понеділок прийшла до галереї. Карен, менеджер, помітила це, а Марсі ввічливо спитала, чи все гаразд, і принесла Саші ще огляди шоу, яке відбулося минулої неділі.

— З тобою все гаразд? — спитала вона, і Саша подивилася на неї зі сльозами на очах. Тетяна не передзвонила їй. І вранці в її офісі сказали, що Таті немає. Саша не хотіла тиснути на дочку, але Тетяна не відповідала на її дзвінки.

— На вихідних у мене виникла проблема з Тетяною, — сказала Саша. Вона не могла описувати сцену, як Ліам стоїть у дверях голий з палицею від каміна, а Тетяна кричить і обзиває їх обох. Щоразу, коли Саша думала про це, її аж сіпало. І знову починала плакати. Це було занадто жахливо.

— З нею все гаразд?

Хоча Марсі не мала своїх дітей і була незаміжня, вона була схожа на матір, і це було те, за що Саша любила її. Вона була не тільки сумлінна у справі, якою займалася, а й люблячою і доброю до Саші.

— Я не знаю. Вона не говорить зі мною. Ми дуже посварилися. Це було гірше, ніж я можу описати.

Марсі знала, що таке вже траплялося, коли Тетяна була молодшою, але останніми роками мама з донькою, здавалося, ладили.

— Вона переживе це, — запевнила Марсі.

Питання зараз було в тому, чи переживе це Саша.

— Я не впевнена, що переживе, — промовила Саша, витираючи ніс і очі мереживною хусточкою. Вона перейняла цю звичку від матері — завжди носити із собою хусточку. Це був один із спогадів, якими вона дорожила. Тож у Саші завжди була хусточка в сумочці. — Це було жахливо, — продовжувала Саша, поки Марсі стояла над нею, а потім принесла їй чашку чаю, склянку води й печиво; Саша поглянула на неї і посмінулася. — Дякую, Марсі.

Помічниця, здавалось, не хотіла кидати Сашу і йти працювати, вона спитала Сашу, чи можна їй чимось допомогти, хоча не хотіла втручатися.

— Як би мені хотілося, щоб було так, але ти нічим не можеш допомогти, — відповіла Саша, ще дужче розплакавшись. Тоді Марсі не втрималась і міцно обійняла подругу, намагаючись її заспокоїти.

— Що б там не було, це все мине, запевняю, — сказала Марсі, сама майже ридаючи.

— Ні, не мине. — Саша знову витерла ніс, а сльози все котилися по її щоках. — Це Ліам, — нарешті зізналася вона, і Марсі здивовано подивилася на неї.

— Ліам? До чого тут він? — Марсі ніяк не могла зрозуміти: вона його знає? Як він вліз у сварку? Це було насправді дивно.

— Він був зі мною у Гемптоні.

— Вони посварилися?

— Вона назвала його і мене всіма назвами, які є у книжках: шльондра, повія, жиголо, виродок. І це лише початок.

— Боже мій, що трапилось? — Марсі була шокована.

Саша пильно подивилася на подругу. Вона довіряла їй, адже вони знали одна одну вже кілька років і Саша любила її. Вона поки що ні з ким не хотіла ділитися, але зараз їй це було потрібно.

— Вона застала нас в Гемптоні. Я не знала, що вона збирається поїхати у той дім. Ми були в ліжку. Тетяна увійшла. Ми вирішили, що це грабіжник, Ліам вийшов зі спальні повністю голий із палицею від каміна, він ледве не вдарив її по голові. А потім все й почалося.

— Ліам? Що Ліам робив у тебе в спальні? — Марсі не розуміла, і Саша розсміялась крізь сльози.

— Марсі, ну як ти думаєш, що він міг робити у мене в спальні? Повір мені, Тетяна здогадалась. Особливо коли побачила його голим, до того ж вона привела з собою хлопця і збиралася робити те саме, що робили ми. Це в нас уже тягнеться приблизно півроку. Пару разів ми переривали наші стосунки. Але не допомогло.

— Ти і Ліам? — У Марсі був такий вигляд, наче Саша вдарила її по голові палицею від каміна. — Ти і Ліам?..

— Невже це так погано звучить? — Саша знову засмутилася. Останні три дні були найпринизливіші. І тепер Марсі шокована, Саша шкодувала про те, що розповіла їй.

— Погано? Ти жартуєш? Якби мені пощастило заарканити такого хлопця, як він, я б від радості пішла в черниці. Він чудовий, талановитий і милий. Чого ще тобі треба? Чого їй треба? Може, вона ревнує?

— Вона не ревнує, а ненавидить його. Їй не подобаються художники, за роки свого життя вона зустріла багато божевільних художників, тому вважає, що вони всі диваки. Хоча у більшості випадків вона має рацію. Він теж інколи такий. Та я ко-

хаю його, а він каже, що кохає мене. Але тепер Тетяна ладна його вбити, можливо, вона більше ніколи зі мною не розмовлятиме.

— Ні, розмовлятиме. Чому я не здогадалася про це? — здивувалась Марсі, відчуваючи себе дурепою. — Чи я була сліпою і глухою?

— Ми намагалися тримати наші стосунки в секреті, поки ми самі не розібралися у всьому. З квітня в нас усе було добре, але ж це тільки три місяці.

— Чого ти боїшся? — ніжно спитала її Марсі. Саша й раніше ділилася з нею особистими питаннями, а подруга завжди давала мудру пораду.

— Ти жартуєш? Йому ніби дванадцять років. Я схожа на його матір. А я хочу бути матір'ю тільки для моїх рідних дітей.

— По-перше, ти не схожа на його матір. Ти навіть не виглядаєш на стільки, щоб бути мамою Хав'ера і Тетяни. По-друге, всі чоловіки — діти, і кожна жінка на планеті закінчує тим, що всиновлює їх. Якщо ти цього не зробиш, тоді він втече до тієї,

з Артуром, а тепер я закохалася у хлопця-переростка. Усе мое життя зіпсоване. Тетяна більше не розмовлятиме зі мною.

— Якщо вона не розмовлятиме, я сама її відшмагаю. Вона переживе це. Та сцена, мабуть, була лише шоком. Для всіх.

Саша сумно посміхнулася і поглянула на подругу. Це неможливо описати.

— Ми обое стояли голі, Ліам ще й із палицею, а Тетяна кричала й обзивала нас. Її хлопець, здавалося, хотів залізти під килим, та його б ніхто й не звинувачував. Я вдарила її, а вона мене. Раніше я ніколи не била її і більше не буду. Це було схоже на сцену з мильної опери. Ось я і мій молодий коханець у ліжку її батька, як вона це назвала, ми обое стоїмо там голі. Боже мій, Марсі, чи може бути гірше?

— Звісно, може, — сказала Марсі, посміхаючись. — Та подумай про це з іншого боку. Він міг бути старий, товстий, некрасивий, лисий, і подумай, як він виглядав би, коли стояв би там голий із палицею в руках. Якщо хочеш знати мою думку, то тобі дуже пощастило, що там був саме Ліам. Послухай, ти була самотня приблизно два роки. Я ж самотня все своє життя і, мабуть, такою й залишусь: не тому, що мені це так подобається, а тому, що нікого підхожого немає. Є або розлучені, які виплачують аліменти і ненавидять жінок, або вдівці, які вважають, що їхні покійні дружини були ідеальними жінками, забуваючи про те, як ненавиділи їх у житті. Мільйона років не висгачить, щоб знайти когось. Усі або боягузи, п'яниці, наркомани, хитруни, гвалтівники, ненависники жінок, або приховані геї, або відверті геї, що хочуть носити твої сукні. Вони можуть бути нудними, не варті твоєї уваги, від них поганий запах, у них жахливий вигляд, вони й самі погані — старі діди, які нічого не можуть зробити без віагри. За десять років я не знайшла хлопця, у якого могла б закохатися, не бу-

ло навіть нічого схожого. Я давно вже облишила мріяти про те, що буду закохана в того, з ким сплю, або що він буде закоханий у мене. Бо якщо я триматимусь за свої принципи, такі важливі для мене, я можу ніколи не закохатися — таке може статися. Уже на те схоже. А ти хвилюєшся через хлопця, який на дев'ять років молодший! Та він красень, талановитий, гарний хлопець, ти закохана в нього, а він втрачає розум від тебе. Скажи Тетяні, щоб вона заспокоїлася. Якщо ти не зробиш цього, тоді це зроблю я.

Це була гарна промова, і Саша знала, що вона йшла від серця. Марсі чудова жінка — не красива, але симпатична, добре вдягається, має трохи зайвої ваги, але стільки, з чим можна жити. Вона розумна, з вищою освітою, багато заробляє і найприємніша людина, яку Саша будь-коли зустрічала. Саша знала, що в Марсі вже кілька років не було чоловіка. З нею все було гаразд, вона лише не могла знайти собі його. І ніхто не намагався знайти її. Таких жінок багато, вони обидві знали це, такі жінки бувають різного соціального стану, різного віку. Здавалося, люди більше не можуть знайти одне одного. Саме тому комп'ютерні зустрічі стали такими популярними. Саша кілька разів радила Марсі спробувати, але та боялася. І Саша не була переконана в тому, що подруга помилялася. Для неї теж здавалося неприродним зустрічатися з незнайомцем через Інтернет. Те, що подруга говорила Саші, було правильно, і Саша відчувала, що Марсі хотіла як краще. Вона вважала, що Саша — найщасливіша жінка у світі, бо у неї є Ліам, а він найщасливіший чоловік, бо у нього є Саша. Якщо Тетяні не подобалось це, тим гірше для неї. Марсі була шокована, коли почула про все те, що Тетяна сказала матері.

— Ти справді не шокована тим, що я старша на дев'ять років? — обережно спитала Саша, все ще хитро дивлячись на неї.

Їй було приємно чути, що Марсі нічого не мала проти їхніх стосунків.

— Йому не двадцять два, Сашо. Він дорослий. У нього є діти. Він вільний. Вам обом можна дати один вік. І до того ж сьогодні, здається, багато людей так роблять. Після певного віку це здається нормальним. У тебе був гарний шлюб, ти маєш дітей. Ти зараз не хочеш того самого, чого хотіла двадцять п'ять років тому. Тепер тобі потрібен хтось, з ким тобі буде добре, хто добре до тебе ставитиметься, з ким ти матимеш багато спільного, що б це не було. А в вас обох це є. Вам не треба бути поряд щохвилини, ви не зобов'язані жити разом, якщо не хочете. А якщо хочете, можете жити. Ви можете мати кожен особисте життя, друзів і отримувати найкраще від спілкування одне з одним. Як на мене, то це чудово. І послухай, якщо він тобі не потрібен, я його візьму. Він всього лише на три роки молодший за мене. Я буду щаслива терпіти приниження, якщо ми разом кудись виходитимемо. Справді, я буду в захваті.

Саша вже не плакала, слухаючи Марсі. Вона усміхалася. Марсі примусила її зрозуміти, що все було добре і буде добре. Саша зрозуміла, як їй пощастило, що він у неї є, і що це не так вже й шокує людей. Марсі мала рацію. До біса дев'ять років. Якщо він божевільний художник, вона зможе з цим упоратися. До того ж він став добре поводитися.

— Що мені робити з Тетяною? — Саша знову стала серйозною.

— Нічого. Хай ущухне буря. Вона вважає, що ти зрадила її батька. Ти ж знаєш, що вона дуже його любила, майже боготворила. Артур був чудовим чоловіком, але треба визнати, Сашо, що його більше нема, як би сумно це не було, він більше не повернеться. У мене таке відчуття, наче йому стало б легше, якби він знав, що ти щаслива. Він був найкращою людиною, яку я будь-коли зустрічала. Не думаю, що він хотів би, аби ти

була сама. Тетяні треба подорослішати і пережити це. Дай їй трохи часу. Вона не може вічно боротися.

Але Саша все-таки знала, що дочка могла бути впертою, а вірність батькові могла бути дикою, сліпою і безмежною. Так було і в підлітковому віці. А тепер, коли його не стало, вона ще дужче його любила. Таким чином вона трималася за нього. Але ідея дати їй час була непоганою.

— Я залишила їй мільйон повідомлень, та вона не відповідає на дзвінки.

— Тоді облич її. Їй, може, соромно через те, що вона сказала. Так повинно бути. Як Ліам пережив цю сцену?

— Дуже мужньо, — відповіла Саша. — Він усе розумів. Тетяна зателефонувала Хав'єрові, а він подзвонив нам. Він був дуже милий з нами обома. Йому подобається Ліам, вони друзі, саме через сина, до речі, я познайомила з ним. Хав'єр намагався заспокоїти Тетяну. Тепер Ліам боїться її, як смерті, що ще дужче погіршить справу. Мабуть, це для нього був великий шок.

— Будь до нього лагідною, і все буде гаразд.

Через півгодини вони закінчили розмову, Ліам увійшов до офісу, і коли Марсі побачила, як він проходить повз її стіл, вона поглянула на нього і посміхнулась. Вона хотіла, аби він відчував, що його хоча б тут раді бачити. У нього були важкі вихідні.

— Привіт, Ліаме, — сказала Марсі, по-дружньому махнувши йому рукою. Він вдячно відповів посмішкою.

— Привіт, Марсі, — сказав він, заходячи до кабінету Саші і зачиняючи двері. — Як сьогодні справи, Сашо? — спитав він, поцілувавши її.

— Добре.

Вона не розповіла йому про розмову з Марсі. Це були жіночі балачки, але вони дуже допомогли їй.

— Від Тетяни нічого не чути? — Він цілий день хвилювався про це, поки проводив час із друзями в Трібека.

— Ні, я думаю просто дати їй певний час.

— Гарна ідея. — Він був вражений тим, якою чутливою була Саша. У неї був такий вигляд, наче вона заспокоїлася цього ранку. — Я взяв на сьогодні квитки на бейсбол. Як ти? — Бажаючи, щоб їй стало краще, він тільки це міг придумати, щоб відвернути її.

— Чудово.

Саша поглянула на нього і посміхнулася. Вона краще пішла б на фільм, повечеряла б у якомусь затишному місці або навіть у шумному «Ле Кулу», але вона знала, яке велике значення для нього мав бейсбол, а тому була рада зробити це для нього. Після розмови з Марсі вона дякувала долі за те, що була поруч із ним, за те, що він був у її житті.

У свої сорок дев'ять вона знала від інших жінок, що було мало чоловіків, які чекали на неї. Те, що описала Марсі, звучало комічно, але це була реальність. І Ліам був реальністю — такою собі голкою в стогу сіна. Саша збиралася залишитися з ним, подобалось це її доньці чи ні.

Розділ 15

Ліам із Сашею провели четверте липня — День незалежності — у Гемптоні. Усі вихідні світило сонце і стояла спека. Вони готували їжу, виходили вечеряти, лежали на пляжі, купалися. А на четверте їх запросили на велику вечірку. Це було барбекю, котре влаштовували люди, яких знала Саша, але не дуже добре. І вони з Ліамом вирішили, що має бути весело. Саша прийняла запрошення, і о шостій вечора вони вийшли у джинсах і сандаліях, як було зазначено в запрошенні. Вона купила червоно-біло-блакитні бандани, щоб пов'язати їх на шиї. Ліам посміхнувся, дивлячись на Сашу, коли вони виходили, і сказав, що ще ніколи не був таким щасливим.

— Тепер ми наче близнюки, — прокоментував він, що звучало смішно. Його волосся було світлим, а її темним, він був високий, а вона маленька, і Саша починала забувати про їхній вік. Марсі і Хав'єр дуже допомогли, підтримавши і схваливши її рішення. Саша нічого не чула від Тетяни вже цілий тиждень. Вона все ще давала їй час відійти.

На вечірці було сотні зо дві людей, стояли довгі столи з їжею, велике барбекю, танцюристи, які всіх розважали, а також карнавальні ігри.

Вони сиділи поруч на колоді, їли гамбургери і хот-доги, коли Саша помітила, що Ліам трохи сп'янів. Не до відрази, але достатньо, щоб вийти з-під контролю. Посеред вечірки він сказав, що йому стало жарко, він скинув сорочку і кинув її у вогонь, посміхаючись Саші. У ньому почав виявлятися неконтрольований хлопчик, і щодалі ставало гірше. Набагато гірше. Саша намагалася відвести його додому, але він опирався і говорив, що йому весело і він хоче залишитися. Тоді він вже був дуже п'яний і не розумів, що Саші вже не весело. Ліам почав з пуншу, далі перейшов до пива, а далі до вина за вечерею. Потім хтось запропонував йому спробувати «моджито», і Саша злякалась, коли побачила, як він випив три «моджито», навіть не передихнувши. Тоді вже він був зовсім ніякий. А найгірше полягало в тому, що Саша була твереза, мов скло, і з кожною хвилиною їй ставало дедалі гірше, та Ліам цього не помічав. Йому було занадто весело.

Знову повернулися танцюристи, Ліам заскочив на сцену, схопив одну з танцюристок, наймолодшу і найвродливішу, і почав виконувати з нею сексуальний танець, а дівчина підхопила цю ідею і розстєбнула його джинси. Вони більше не робили нічого екзотичного, але для Саші цього було досить. Вона бачила нерозуміння і хвилювання коло себе, а потім він підійшов до неї, застєбнувши джинси, міцно поцілував її в губи на очах у всіх, схопив її обома руками за сідниці, і більше ні в кого не залишилось ніяких сумнівів щодо того, які в них стосунки. На початку вона рекомендувала його як одного з своїх лондонських художників.

— Що трапилось, люба? — спитав він, ледве повертаючи язиком. Саша ладна була його вбити, і єдине, чого вона хотіла, так це піти. Вона помітила, що дівчина, з якою він танцював, була схожа на Сашу в підлітковому віці, цій дівчині можна було дати двадцять років, вона виглядала молодшою за Тетяну.

— Я хочу поїхати додому, Ліаме, — тихо промовила вона. Вона не хотіла втрачати розум із ним і залишатися теж не хотіла. Він був неконтрольований, і з кожною хвилиною ставало ще гірше. Потім він замовив «викрутку», і Саша забрала склянку в офіціанта, коли той підійшов.

— Що ти робиш? — спитав Ліам, намагаючись схопити склянку. Але відчувши, що відбувається, офіціант просто забрав склянку і зник.

— Ти вже і так багато випив. Гадаю, що вже час іти додому.

— Ти не можеш говорити мені, що робити, — сказав він, хитаючись перед нею. Він вже зовсім не тримався на ногах. Вона поглянула на нього, намагаючись заспокоїти, але це не вплинуло. У нього був справжній бал. — Я не твоя дитина, — і поклав руку на її плечі.

— Тоді не поведься, як дитина, — вона понизила голос. Він був схожий на злочинця або на п'яницю.

— Ти не можеш мене контролювати, — повторив він, і Саша кивнула, а люди все дивилися на них і відводили погляд. Саша чула, як хтось сказав, що в Ліама завтра буде жахливе похмілля, а хтось на це розсміявся. Саша знала їх обох. Це були друзі Артура, і від цього не ставало легше.

— Ліаме, я втомилася і хочу піти додому, — благала Саша.

— Подрімай, ти можеш поспати в машині. Я хочу веселитися. Мені дуже добре.

Він кинувся кудись і, як це не було жахливо, зник у натовпі. Потім вона знайшла його: він сидів на коні, якого використовували, щоб тягти візок. Кінь пожвавішав, і помічник попросив Ліама злізти, поки не пізно. Він зупинив коня, а люди навколо дивилися на це. Наприкінці всього троє чоловіків і хазяїн знімали Ліама з коня. Ліам вигукував: «Но-но-о-о-о!!!» — і вдаряв коня. Саша ладна була його вбити.

Хазяїн допоміг Саші посадити Ліама в машину. Він відключився на передньому сидінні, і Саша відвезла його додому. Вона не могла розбудити його, коли вони приїхали, і тому залишила його в машині. О сьомій наступного ранку Саша почула, як він лягає до неї в ліжко. Коли вона прокинулась о дев'ятій, Ліам був наче мертвий. До дванадцятої він так і не спустився, а потім з'явився у темних окулярах і скаржився на те, що сонце надто яскраве. Саша нічого не сказала, вона сиділа і читала газету, а він готував собі чашку кави. Через кілька хвилин він підійшов до неї, і тоді вона наренгі подивилася на нього і побажала доброго ранку. У неї був крижаний голос.

— Непогана була вечірка вчора, — мовив він, намагаючись триматися як завжди, а Саша уважно дивилася на нього. — Мабуть, я багато випив, судячи з похмілля.

Ліам розсміявся, але Саша мовчала.

— Так, багато, — це все, що вона сказала.

— Наскільки погано це було? — обережно спитав він, мало що пам'ятаючи з учорашньої ночі.

— Дуже погано, — відповіла вона, переповідаючи йому події. Вона розповіла і про те, як він схопив її за сідниці, таким чином розкривши таємницю перед друзями і знайомими. — Найбільше мені сподобався епізод з конем. Ти виглядав чудово, коли лякав коня і дітей, граючись у ковбоя і вигукуючи: «Но-но-о-о-о!!!» Гадаю, що всі від Чікаго до цих місць чули тебе.

Йї було не смішно, і Ліаму вже теж. Він не хотів, щоб із ним поводитися, як з дитиною, та щоб вона вичитувала йому моралі. Адже він дорослий і може поводитися, як йому заманеться. Ліам пояснив Саші, що вже й так довго поведився чемно. Йому треба було випустити пару.

— Я говорив тобі, Сашо, ти не можеш мене контролювати. Моя родина намагалася, і я не дозволю, щоб ти це робила зі

мною. Іноді всім треба розпустити волосся. Що з того, якщо я теж таке зробив? — Ліам дуже образився і погано почувався.

— Ти зганьбив мене, — сказала вона, дивлячись на нього. Він знову починав доводити, що це було неможливо, адже все було так гарно. Вона хотіла знаходитись поруч з ним, виходити разом у світ, навіть у її світ, але не за таких умов, коли він поводитиметься так, говорячи про свободу і права тільки тому, що він художник. Якщо він не хоче, щоб його контролювали, тоді йому треба навчитись поводитися чемно. — Я нікуди не ходитиму з тобою, якщо ти так поводитимешся, — промовила Саша засмучено, їй було ще гірше від того, що він анітрохи не шкодував про свою поведінку.

— Тоді й не ходи! — вигукнув Ліам, розпочинаючи війну. — Ти говориш, як мій батько, а я не збираюсь вислуховувати це від тебе. Ти не можеш залишити мене вдома тільки тому, що я випив на вечірці.

— Ти дуже багато випив і подбав про те, щоб усі, хто там був, зрозуміли, які в нас з тобою стосунки.

— Я втомився тримати це в секреті.

За цей місяць у Нью-Йорку це ставало дедалі меншим секретом. Бернارد знав ще до того. Марсі теж знала. Тетяна знала, Хав'єр знав. І тільки Господь відав, хто ще підозрював це. Поки він поведився гарно, Саша була готова вийняти його із шафи, але тільки не тоді, коли він поведився як учора.

— Тоді поведься як дорослий, і це не буде секретом.

— Якби ти мене кохала, ти не хотіла б тримати це в секреті. — Ліам говорив, як ображене дитя, і саме так він зараз себе відчував. Він хотів, щоб вона схвалила його, щоб пишалася ним, а не соромилася.

— Я кохаю тебе, але не дозволю влаштовувати мені спектаклі. Це доволі важко переживати з такою різницею у віці. Мені

потрібен час, щоб звикнути до цього. А тобі потрібен час, щоб подорослішати.

— Заради Господа, Сашо, дев'ять років — це дурниці. Припини говорити про це. Я дорослий. Я художник і волелюбна людина. Я не хочу, щоб мене дресировали, наче собаку в цирку, щоб ти могла вразити друзів і заспокоїти дочку. Ти або кохаєш мене таким, який я є, або ні.

— Так ось через що все це? Через Тетяну? Ліаме, їй теж потрібен час, щоб вгамуватися. Це був великий шок для неї: вона вважає, що я зрадила її батька, адже Таті обожнювала його. Для неї це був великий удар. Якщо ти поводитимешся на вечірках наче дикун, це нікого не переконає в тому, що між нами можливі якісь стосунки, і найменше мене.

Ліам нічого не відповів їй, просто вийшов з кухні і грюкнув дверима. Саша побачила з вікон вітальні, що він пішов на пляж. Вони обоє були засмучені. Минула ніч була жахливою. Найгіршим було те, що наступного дня вони поверталися до Європи: Саша в Париж, а Ліам — у Лондон. У них не було часу не те, щоб зменшити прірву між ними після сварки в останній день.

Він усе ще ображався, коли вони поїхали того вечора додому. Коли Саша запропонувала приготувати для нього вечерю, він сказав, що не голодний. Після всього, що він випив, Саша підозрювала, що він і справді не хотів. Але вона все-таки приготувала для нього «паста», і тільки вже сидячи за столом Ліам нарешті почав відходити.

— Вибач, я поведився як дурень минулої ночі. Це було безглуздя. Я не знаю, я не звик до усіх забов'язань і відповідальності. Я не хочу поводитися якимось особливим чином, щоб сподобатися тобі або ще комусь. Я хочу бути собою і щоб ти кохала мене за те, хто я є. Господи, Сашо, іноді мені хочеться піти випити пиво з швейцаром — він, здається, гарна людина.

— Я впевнена, що так і є. Мені дуже шкода, що життя тобі здається таким обмеженим. — Їй було сумно це чути. Через це вона з самого початку хвилювалася — через його боязнь бути «контрольованим». Будь-яке зауваження або цивілізована поведінка вже здавались йому контролем. Але таке було її життя. Вона не могла робити все, що їй заманеться. І якщо він був із нею, то не міг і він. Йому було дуже важко з цим жити, як вона і боялася. — Я не знаю, що сказати, Ліаме, бо не хочу засмучувати тебе. Але ти не можеш божеволіти щоразу, коли тобі заманеться.

На щастя, це трапилося тільки один раз, але дуже вплинуло на життя їх обох. Він намагався щось довести або просто втратив контроль.

— Що буде, коли ми повернемося? — спитав він схвильовано, боючись втратити її через те, як він поведився минулої ночі. Але водночас він не хотів, щоб вона говорила йому, як поводитися. Він хотів, щоб вона безкорисливо кохала його і приймала, він так їй і сказав. Але іноді це було важко зробити між дорослими, особливо якщо ціна була зависока. А на її думку, так воно й було. Для них обох це була дилема, і до того ж серйозна. Щоб довести йому свою любов, Саша мусила ризикувати собою. Якщо в них нічого не вийде, люди просто сміятимуться з них, так вважала Саша. Це не давало їй спокою. Вона хотіла, щоб усе залишалось у секреті, поки вони не з'ясують стосунки. Але те, як вона його стримувала, зводило його з розуму і підривало його вже слабку самовпевненість. Якщо ж вони залишаться разом, він має знати, чи залишиться самим собою. Саша лише хотіла, щоб він подорослішав. Але саме це він не хотів робити і ніколи не робив. І над усім стояла її схвильованість через реакцію дочки. Без сумніву, Ліам і Тетяна погано почали взаємини.

— До кінця липня я працюватиму в Парижі, — сказала вона у відповідь на запитання, що буде, коли вони повернуться. — Ти

можеш приїздити, коли захочеш. Першого серпня я від'їжджаю з дітьми.

— А потім що? — спитав він, а Саша дивилася на нього і не розуміла. — Що буде після того, як ти поїдеш з дітьми?

— Я казала тобі, що ми поїдемо в Сан-Тропе, я найняла човен. Мене не буде три тижні. Після цього ми можемо поїхати кудись, якщо ти захочеш. У вересні мені треба буде повернутися до Нью-Йорка на тиждень або більше. Ти теж можеш приїхати, якщо захочеш. Але тобі треба буде готуватися до шоу. — Вона говорила, як його мати і дилер, іноді вона ставила себе у таку позицію, замість того щоб бути жінкою, яка кохала його і яку кохав він.

— А якщо в той час ти там будеш з дітьми? Мені теж можна там бути? — спитав він, знову відчувши образу і приготувавшись до бою. Раніше вони говорили про те, щоб Ліам приєднався до них на декілька днів, оскільки Хав'ер буде там і Ліам міг би замаскуватися під його друга, але вже не зараз. Все це було до того, як Тетяна натрапила на них голих у Гемптоні, тоді все і почалось. Тепер її діти знали, хто він такий і яку роль відіграє у її житті.

— Ліаме, після того, що трапилось з Тетяною, ти не можеш розраховувати, що поїдеш із нами. Потрібен час, щоб усе заспокоїлось. — Саша все ще не розмовляла з дочкою. Тетяна і далі відмовлялася відповідати на дзвінки, а Саша надіслала їй повідомлення, сподіваючись примиритися з нею. Але поки що від неї нічого не було чути. Наскільки Саша знала, Тетяна все ще лютувала. Хав'ер теж нічого нового не говорив. Саша кілька разів розмовляла з ним. Він все ще вважав, що Тетяна заспокоїться, але досі вона цього не зробила. Син сказав, що вона поводиться, як підліток, дуже вперта, назвав її розбещеною. Так що тепер вона ще й на нього злилася.

— Може, тобі треба підійти до неї і розказати, де раки зимують? — сказав Ліам роздратовано. Він дуже сердився на дочку Саші, і його не можна було звинувачувати. Але вона не хотіла ризикувати тимчасово розірваними стосунками з дочкою через нього.

— Спочатку мені треба поговорити з нею, перш ніж я зможу це розказати.

— А ти це зробиш? Ти захистиш мене чи дозволиш їй ще раз на мене плонуги, цілуючи її зад?

— Ліаме, це не чесно, — промовила Саша зі сльозами на очах. — Вона моя дочка. Я не збираюсь втрачати її через ту сварку навіть заради тебе. Спочатку мені треба помиритися з нею. А потім ми подивимось, як все піде, якщо взагалі піде, і тоді я розберусь із нею. Але поки що нічого не ясно.

Він і сам це знав, але не хотів зізнаватися їй.

— Як довго, на твою думку, я буду в тебе на випробуванні? — спитав він, вставши і подивившись на неї, а вона поглянула на нього.

— Ти не на випробуванні. Ми намагаємось побачити, чи вийде в нас щось. Ми дуже різні — явно не до пари одне одному.

— А я думав, що до пари, — сказав він і вийшов з кухні.

Він спакувував речі у вітальні, а Саша спакувувала свої. Їй було цікаво, чи спатиме він з нею цієї ночі, і зраділа, коли він прийшов. Вони не займалися коханням, лише обіймали одне одного. Саша заснула, а Ліам безсонно лежав цілу ніч, дивився на стелю і сумував. Йому розбило серце те, що вона не збиралася заступитися за нього, захистити від Тетяни. Він пообіцяв їй у квітні, що зберігатиме їхні відносини у секреті. Але він не розумів тоді, якого болю йому це завдасть. Коли він лежав тієї ночі і думав про це, йому й справді було дуже боляче.

Розділ 16

Саша і Ліам окремо полетіли в Європу: вона до Парижа, він у Лондон. Вони прилетіли приблизно одночасно, і Саша подзвонила йому того вечора. Відповів ніби якийсь далекий голос. Вони трохи поговорили, і Ліам пообіцяв, що приїде в Париж на вихідні. Саші було цікаво, чи приїде він. Тепер він не дуже щасливий з нею. Тетяна зачепила його і їхні відносини, до того ж дуже сильно. Вона також образила свою матір. Але Саша не мала наміру оголошувати війну доньці через Ліама. Тетяна була її дочкою і мала право на безкорисливу любов, якої вимагав від Саші Ліам, але він не мав права на таку любов.

Того тижня Ліам пообідав з Хав'єром і пояснив усе йому, але в його друга були кращі дитинство і молодість. У нього були чудові батьки, які, звичайно ж, любили його. А в Ліама цього не було, у нього zostалися шрами на душі від дитячих літ. Тепер він розплачувався за них Сашею, а вона, що б не відбувалося у неї в дитинстві, розплачувалася ним. Саша знову міркувала над тим, чи можливі взагалі їхні стосунки. Вона хотіла, щоб було так, але не тоді, коли їй доведеться воювати з дочкою. Для неї ця ціна була зavelикою, щоб заплатити її за його кохання.

У п'ятницю ввечері він приїхав у Париж, і вони разом провели мирні вихідні. Ліам залишився на Чотирнадцяте липня і подивився парад на Єлісейських Полях. Він сказав, що було весело, але все сумував за «Янкіс». Він також сумував за дітьми, бажаючи ще раз із ними побачитися, перш ніж він поїде зі Штатів, але зараз діти подорожують із Бет, а він пообіцяв, що відвідає їх у вересні.

У місяці липні життя в галереї завмирало, і Саша з нетерпінням чекала на відпустку, яку вона проведе з дітьми. Вона говорила про це Ліаму якомога менше, щоб не сипати сіль на рану, бо його не запрошували. Тетяна почала розмовляти з матір'ю, хоча мало. Саша поговорила з Хав'ером, і він сказав, що було б добре, якби Ліам не їхав з ними у відпустку. Скоріше за все, Тетяна знову розлютиться і це може довести до бійки. Хав'ер сказав Ліаму те саме, що й матері. Тетяна була нерозумною, і тільки час міг допомогти в такому випадку. Вона божеволіла через те, що Ліам увійшов у життя її матері, це для неї було nepовагою до пам'яті батька.

На останні вихідні перед подорожжю, коли вони гуляли з собакою по Бо де Болонь, Ліам обернувся до Саші:

— Що ти думаєш про відпустку?

Це питання здивувало її. Вона гадала, що вони вже все вирішили, хоча жодному з них не подобалася ця жертва, яку вони приносили. Саша теж хотіла, щоб він поїхав, але про це не могло бути й мови. Як з'ясувалося, він очікував, що Саша змінить свою думку або полагіднішає Тетяна. Той факт, що вона не передумала, він розглядав як зраду з боку Саші. Вона не заступатиметься за нього і не захищатиме його. Для неї це питання здавалося дитячим і нерозумним. Але для Ліама це було важливо.

— Тобто? Що я збираюся робити? Я думала, ми вже з'ясували, що цього року в нас нічого не вийде.

Якщо вони будуть разом (а вона сподівалася, що буде саме так), на них чекають інші відпустки. Але з цією нічого не вийде. Саші потрібен час, щоб розібратися з Тетяною.

— Ти не збираєшся воювати з нею?

Саша зітхнула і подивилася на Ліама. Його обличчя було наче висічене з граніту.

— Не зараз. Пізніше, якщо доведеться. Хоча я сподіваюся, мені не доведеться цього робити. З часом вона звикне до того, що ми разом. Іноді навіть дорослим важко змиритися з тим, що їхні батьки зустрічаються з кимось. — Саша вбачала причину саме в цьому, а не у тій жахливій сцені в Гемптоні, що була не дуже приємною і не зовсім підхожою для знайомства Ліама з її дочкою.

— Вона ніколи не прийме мене, якщо ти не змусиш її, — Ліам наполягав на своєму.

— Таті лише минулого тижня почала розмовляти зі мною, — засмучено мовила Саша. — Я не можу притискати її до стіни, Ліаме. Я їй потрібна.

— Вона поводиться, як розбещене дівчисько, — відрубав він відверто й водночас люто.

Саша теж це знала. Але ж Тетяна все-таки була її дочка. Він говорив про неї неприємним тоном, і це роздратовало Сашу.

— Ти такий самий, — відповіла вона.

Тоді він відійшов від неї і почав гратися з собакою. Коли вони їхали додому, він нічого не сказав. Він був розлючений і роздратований, як маленький хлопчик, що сердився на маму. Чоловік, якого зрадила кохана.

Саша готувала вечерю, коли Ліам спустився сходами з рюкзаком у руках і зайшов у кухню.

— Що ти робиш? — спитала вона його, і страх поповз по її спині. Проте вона вже все збгнула, ще до того, як він відповів.

— Я їду. Я не збираюся терпіти, коли до мене ставляться як до твоєї маленької брудної таємниці, щоб твоя дочка мене принижувала.

— Ліаме, будь ласка... — попросила вона, і паніка наповнила її голос. — Дай нам шанс. Ми від самого початку знали, що на це піде час. Ти не таємниця. Тетяна знає, саме в цьому і проблема.

— Але я не в пошані, ти соромишся мене. — Обое в цей час подумали про барбекю Четвертого липня, і Саша не одразу відповіла.

— Я не соромлюся тебе, а кохаю. Але ти просиш мене вибрати між тобою і дочкою. Це нечесно. Не проси мене робити це. — У її очах стояли сльози. Він просив, щоб вона зробила неможливе для нього.

— Іноді саме це і треба. Я хочу, щоб ти поважала мене і кохала. Але ти не кохаєш і не поважаєш.

— Якби ти кохав і поважав мене, то не просив би вибирати між тобою і моєю дочкою.

Ліам стояв, дивлячись на неї і нічого не говорячи. Але потім раптом заговорив знову, піднімаючи рюкзак.

— Все скінчено, Сашо. Все. Ми спробували все. Ти мала рацію з самого початку. Це неможливо. Мабуть, так було завжди. Я думав, що між нами все вийде. Я помилявся, а ти мала рацію.

Та Саша не хотіла мати рацію. Вона хотіла помилятися. Вона хотіла цього понад усе. Здавалося, цього разу вони підійшли так близько, поки він не поставив перед Сашею цей жахливий вибір.

Вона рушила до нього, але він простягнув руку, зупиняючи.

— Не треба! Я кохаю тебе. Я повертаюся до Лондона. Не дзвони мені. Все скінчено. — А потім він сказав найжорстокіше: — Передавай мої вітання Тетяні, скажи їй, що вона виграла. — Не промовивши більше жодного слова, він пішов з її дому.

Цього разу він тихо причинив двері. Потім Саша почула, як заgrimіли великі бронзові ворота, а вона стояла сама на кухні, дивлячись йому вслід, на те місце, де він щойно стояв, і сльози котилися по її щоках. Так погано вона ще не почувала себе після смерті Артура.

Вона сіла на підлогу в кухні поруч із собакою і потріпала його вуха, ридаючи. Шкарпетка був усім, що залишилось від Ліама. Його більше не було, він повернувся до свого життя, і Саша знала, що цього разу це серйозно.

Вона сиділа і довго плакала в темній кухні. Не вмикаючи світло, Саша просто сиділа там, плакала і шепотіла одне слово у темряві: «Неможливо». А Ліам їхав у Лондон, упевнений у тому самому.

Розділ 17

Саша добре провела б час у Сан-Тропе, якби її серце так не боліло, коли вона приїхала туди. Хав'єр одразу зрозумів, побачивши матір у «Бібос Готел», де вони зупинилися, що трапилось щось жахливе. Син ще не бачив її такою протягом двадцяти двох місяців після того, як помер його батько. Хав'єр вже про все здогадався, коли ввечері напередодні від'їзду побачив Ліам з молодою вродливою дівчиною. Ліам цілував її і був дуже п'яний. Тоді серце Хав'єра захололо. Він зрозумів, що все, мабуть, скінчилось між Ліамом і матір'ю. Але цього разу Ліам не зраджував, як було з його дружиною. Якщо він відкрито зустрівся з іншими жінками, з Сашею справді було покінчено.

— Ви посварилися? — тихо спитав Хав'єр у матері, коли вони зустрілися на терасі.

— Він хотів, щоб я поговорила з Тетяною. Я сказала йому, що це ще зарано. Він хотів поїхати з нами у відпустку. Можливо, він мав рацію. Але я не збираюсь псувати мої стосунки з твоєю сестрою. Він хотів забагато і надто рано. Я не могла цього зробити, бо вона не готова. Напевне, це стосується історії його родини. Все його життя вдома говорили йому, що він поганий, і не поважали його. Тому він вирішив,

що я говорю те саме. Але це не так. Я просто хотіла дати Таті час, аби вона заспокоїлася після Гемптона. Ця відпустка зарано розпочалася.

Іноді Ліам поводився, як дитина, і вони обоє знали це. Він такий і є: чудова, талановита дитина, яка погано поводитьсь, коли відчуває, що нею нехтують. Найгірше було те, що вона знала, що кохає його. Але дочку вона любила більше.

— Це безглуздо з його боку. — Хав'єра її розповідь роздратувала. У свої двадцять шість він мислив набагато доросліше за Ліама. — Я сказав йому те саме, що й ти. Йому треба було лише розслабитися і зачекати.

— Гадаю, він не міг.

Спогади з минулого Ліама давалися взнаки, і, можливо, так буде завжди. У такому віці людям, які кохають одне одного, треба терпіти болючий багаж дитинства, а якщо вони не можуть, тоді нічого не спрацьовує. Для Ліама так і вийшло.

Не подумавши, Хав'єр вів далі:

— Я бачив його перед тим, як виїхав із Лондона. Він був у пабі, пропивав свій розум. Був не слухний час розпитувати, але я зрозумів, що щось трапилось.

Те, як син сказав це, говорило їй більше, ніж слова. Саша подивилася в очі сину і поставила запитання, відповідь на яке розповість їй все, що треба знати.

— Він був сам? — Саша ледве вимовила ці слова. Вона відчула, як щось стискається у грудях, і Хав'єр довго не відповідав, а потім похитав головою.

— Ліам був там з якоюсь дурепою. Мабуть, він познайомився з нею у пабі. Це нічого не означає, мамо. Він був п'яний. Я впевнений, що він не знає її.

Хав'єр не сказав, що Ліам цілувався із нею і що на вигляд вона мала приблизно двадцять два роки. Але навіть того, що він ска-

зав, вистачило, і Саша відчула, як ніж встромляється у її серце. І справді все було скінчено. Все одно було б так. Хав'єр не винен, що сказав.

Відпочиваючи два тижні в Сан-Тропе, вони бачилися з друзями, ходили на пляж, а ввечері відвідували ресторан. Обідали в «Клуб-55», пили в «Горіла Бар», а коли приїхала Тетяна, вони з Сашею пішли по магазинах. Саша палала в агонії з ранку до вечора, а Тетяна, здавалося, не помічала. Ніхто з них не згадував Ліама. Хав'єр теж не наважувався порушити цю тему. По очах матері він знав, яка вона зараз нещасна, навіть коли вдавала, що все чудово, що вона й робила майже весь час. А коли вона йшла до своєї кімнати, то засинала у сльозах. Вона дуже скучила за ним. Саша знала, що не існувало нічого у світі, що вона могла б зробити, аби повернути його. Тепер їй залишалося тільки прийняти це. Вона не могла подзвонити йому і запросити до Сан-Тропе. Тоді пішла б Тетяна, а Саша не хотіла ризикувати.

Їх кілька разів запрошували друзі, Саша погоджувалася йти, якщо в них були діти такого ж віку, як її, або якщо це були клієнти. Але коли вона сиділа і розмовляла з людьми, їй хотілось залізти в себе й зачинитись. Ще ніколи в житті вона так не почувалася. Після смерті Артура вона провела кілька місяців на самоті. А тепер вона була в світі, робила вигляд, що все гаразд, і це було нестерпно для неї. Нічого з того, що вона робила, не полегшувало її життя. Вдень і вночі вона плакала за Ліамом, знаючи, що не може бути з ним. Вона не дзвонила, і він не дзвонив їй. Ніч за нічю вона уявляла його в барі з іншими жінками. Саша відчувала, що майже з'їхала з глузду, коли вони добралися до човна, який вона найняла. Їй полегшало, коли вони підняли якір, покинули Сан-Тропе і вирушили у відкрите море.

Хав'єр і Тетяна запросили друзів, як Саша і радила їм. Вони всі насолоджувалися, і Саші не треба було веселити їх. Вона могла лежати на палубі, заплющивши очі, поруч із носом човна, думати про нього і сумувати за ним. Коли молодь уночі йшла на берег, вона залишалася на човні, пояснюючи, що не хоче псувати їм радість. Насправді вона не мала сил розмовляти з кимось. Їй потрібен був час, щоб сумувати.

Вони поїхали у Порто-Фіно, там Саша зійшла на берег на якийсь час. Пообідали в «Сплендідо», і цього разу Саша погодилась піти з дітьми. Незважаючи на всі зусилля, вона мала нещасний вигляд того вечора, і Тетяна спитала у брата, що відбувається з матір'ю, коли та повернулася на човен, поскаржившись, що в неї болить голова.

— Мама захворіла? — спитала Тетяна, зрозумівши, що вона накоїла, але вдаючи, що нічого не трапилось. Хав'єр не був упевнений, чи зрозуміла все Тетяна.

— Ні, — сумним голосом відповів Хав'єр, — вона нещасна. Я не бачив її такою з того часу, як помер батько. — Тетяна не відповіла, і Хав'єр подивився на неї, звинувачуючи. — Через тебе їй дуже важко, Таті. Вона не заслуговує на це. Вони з Ліамом розлучилися перед тим, як вона поїхала у Сан-Тропе.

Хав'єрові було шкода їх обох, він вірив у те, що вони кохають одне одного, хоч і мають різницю у віці. Ліам виглядав так, наче втратив розум, того вечора, коли Хав'єр його бачив. Він просто виявляв свій стан інакше, ніж Саша, вихлюпуючи все назовні, а вона приховувала всередині. Тетяна не висловила співчуття, коли Хав'єр сказав це.

— Так для неї буде краще. Він покидьок, — сказала Тетяна, і Хав'єрові захотілось ударити її.

— Так не можна говорити. Чому ти хочеш, щоб вона була нещасною? — Він був розлючений на сестру. — Я казав тобі, він

гарний хлопець і кохає її, а вона кохає його. Що ти будеш робити? Сидіти поруч із нею? Ні в якому разі. У тебе своє життя, як і в мене, а вона знову сама. — Йому було боляче за маму, він турбувався про неї.

— Вона кохає тата, — вперто сказала Тетяна.

— Кохала, але тепер кохає Ліама.

— Мама робила з себе дурепу, а він все одно сміявся з неї.

До того ж це опоганює пам'ять батька.

— Вона нічого не зробила батькові. Він помер, Таті. Батько більше не повернеться. А в неї є право на життя — схвалюєш ти це чи ні. Причина їхнього розриву в тому, що вона не хотіла засмучувати тебе і запрошувати його сюди. Тобі треба вибачитися перед нею. Можливо, все ще не пізно все виправити. Вони кохають одне одного і мають на це право, а ти не маєш права втручатися.

— Я не хочу, щоб вона мирилася з ним, — стояла на своєму Тетяна.

— Після всього, що вона зробила для нас, як ти можеш бути такою егоїсткою? — Йому хотілось задушити сестру за неповагу і відсутність співчуття до матері, яка страждала через Ліама, що тільки доводило, як сильно вона кохала.

— Може, я зробила їй послугу.

— Тобі треба набити зад. Він мав рацію, ти розбещене дівчисько.

— Він так сказав? — Таті знову розлютилася, почувши ці слова. — Він стояв там зі звисаючим членом, готовий мене вдарити, після того як забавлявся з нашою мамою, — вона сказала це з люттю, яку вважала справедливою. Хав'єр лише подумав, що вона сучка, а потім так і сказав, що тільки більше розлютило її.

— Ти стерва. Може, йому й треба було вдарити тебе. Ти заслуговуєш на це! — гнівно вигукнув Хав'єр. Після цього

Тетяна пішла, а наступного дня Саша помітила, що вони не розмовляють одне з одним, але не розуміла чому. До неї так і не дійшло, що вони сперечалися через неї і Ліама. Після того Хав'єр ще краще поводився з мамою, а Тетяна стала привітнішою. Вона була задоволена, дізнавшись, що Ліама більше немає на сцені, і вважала це благословенням. Вона ніколи нічого про нього не говорила матері, а Саша вирішила не порушувати цю тему і не засмучувати дочку ще дужче. У цьому вже не було сенсу: його вже нема, до того ж занадто боляче про це говорити.

Час на човні вони провели чудово, незважаючи на нещастя Саші, і всім було шкода повертатися в порт Монако. Вони востаннє повечеряли на човні. Тієї ночі молодь пішла в казино, а Саша рано заснула. Наступного ранку всі роз'їхалися. Тетяна полетіла до Нью-Йорка, Хав'єр — в Лондон і пообіцяв, що незабаром відвідає матір, а Саша полетіла в Париж після того, як поїхали діти. Для неї це були довгі три тижні. Їй сподобалося відпочивати з дітьми, але вона була рада приїхати додому і залізти в ліжко разом із Шкарпеткою. Коли вона повернулася, дім у Парижі здавався їй дуже тихим і самотнім.

Тепер їй не було на що сподіватися, окрім роботи, яка їй раніше допомагала їй після смерті Артура. Але цього разу було важче. Коли помер Артур, у Саші не було ніякого вибору — тільки прийняти його смерть як факт і пристосуватися до цього, як би боляче не було. Іншого варіанта не існувало. А тепер вона знала, що Ліам живий і здоровий, працює у своїй студії і, можливо, бігає за молодими дівками, і їй було ще гірше. Завжди був якийсь шанс, що він подзвонить їй або повернеться, але вона знала, що він так не вчинить. Він був надто впертий і почувався зрадженим після того, як вона відмовилася поговорити про нього з дочкою. Відкривалося забагато давніх ран зради

і нехтування, і Саша знала, що він цього не переживе. Вона знала його краще і мала рацію.

У перший день роботи вона сказала Бернарду, щоб коли телефонуватиме Ліам, замість неї взяв слухавку Бернард. Вона не хотіла приймати його дзвінки. Саша знала, що він міг подзвонити в галерею, оскільки наближалась виставка, а сама вона не могла розмовляти з ним. Це було занадто боляче.

— Щось трапилось? — спитав Бернард стурбовано. У Саші був не дуже гарний вигляд, незважаючи на її відпустку. Під засмагою, якої вона набула на човні, він бачив, що під очима виділилися темні кола, була вона якась напружена. Він також помітив, що вона втратила вагу, що й справді було так.

— Ні, — почала вона було казати, а потім вирішила бути відвертою, — все скінчено. Очі її блиснули сумом.

— О... — Він більше не знав, що сказати, коли подивився на неї. Він бачив, яка вона нещасна. Це було повною протилежністю тому, якою щасливою вона була всього лише місяць тому з Ліамом. — Ми все ще робитимемо його виставку в Нью-Йорку? — спитав Бернард.

— Аякже! Ми його дилери, — мовила вона професійним тоном, а потім пішла до свого офісу і зачинила двері. Тема Ліама була закритою, як і ці двері.

Коли Саша поїхала у вересні до Нью-Йорка організувати шоу, Марсі хвилювалася за неї. Саша намагалася не розплакати, коли говорила подрузі, що в неї з Ліамом усе скінчено. Вже минуло два місяці. З самого липня в неї було таке відчуття, наче вона голим животом повзе по колючому дроті. Тепер, коли зійшла засмага, вона виглядала замученою. Марсі бачила, що в неї був жакхливий вигляд, саме так Саша і почувалася. Все нагадувало їй про нього, і все було порожнім без нього. Ліжко в Парижі було завелике. У Нью-Йорку було неможливо спати.

Швейцар спитав, як у неї справи. Тоді вони поводитись обережно і нікому нічого не говорили, а тепер всі питали про нього. Він усім подобався. А найгірше було те, що Саші теж. Він не подобався тільки Тетяні. Вона навіть не сказала, що знала про те, щд Ліама більше немає в житті її матері. Але Хав'єр часто дзвонив, і Саші подобалось розмовляти із сином.

Хав'єр уже кілька разів бачив Ліама, але не говорив про це матері. Він узагалі про нього нічого не казав. Кожного разу, коли він бачив його, Ліам був з новою жінкою. Здавалося, надолужував згаяний час, до того ж багато говорив про розлучення. Ніколи не згадував Сашу, через що Хав'єр підозрював, що Ліам все ще кохає її. Дуже дивувало те, що він її не згадував.

У жовтні Хав'єр провів вихідні з Сашею. Погода стояла чудова, вони повечеряли в «Ле Вольтер» — це місце вони обоє любили. Тоді вже Саша виглядала краще. Мати щойно повернулася з Амстердама, де підписала контракти з двома новими художниками. Вона не говорила про це Хав'єрові, але їй не хотілося їхати на відкриття Ліама у Нью-Йорку. До нього залишилось шість тижнів. Саша знала, що в неї є шість тижнів і за цей час треба стати сильною, щоб побачити його і не реагувати, як би вона себе не почувала. Саша вирішила поводитися професійно, адже вона його дилер. Хав'єр бачив його недавні роботи і сказав, що вони гарні. Бернард теж літав у Лондон, щоб побачити нові праці Ліама. Він був дуже задоволений і подумав, що Саші теж сподобається.

Шоу мало відбутися першого грудня. Саша з дітьми домовилася зустрітись у Нью-Йорку на День подяки, бо вона мусила бути в галереї в понеділок. І через вихідні вона готувалася проводити шоу. Все одно святкувати День подяки в Парижі не мало сенсу. Для них буде значно веселіше відсвяткувати його в Нью-Йорку.

Хав'єр побачив Ліама перед тим, як їхати у Нью-Йорк. Зайшов до нього в студію, а там сиділа молода жінка. Хав'єр не зрозумів, чи була вона його новою дівчиною. На вигляд вона мала приблизно років із двадцять п'ять, і Хав'єрові не хотілося, щоб він брав її у Нью-Йорк. Якщо він так зробить, це вб'є Сашу, тож Хав'єр сподівався, що в Ліама вистачить здорового глузду і такту, щоб не чинити так, хоч вони тепер і мали право жити кожен власним життям. Але Хав'єр знав, як боляче буде його матері бачити Ліама з іншою жінкою. Сама ж вона ні з ким не зустрічалася. Хав'єр спитав її про це за вечерею у «Ле Вольтер», очі Саші наповнилися сльозами і вона похитала головою. Більше він про це не питав. У нього було відчуття, що вона здалася. У сорок дев'ять років це була велика втрата, на думку Хав'єра, і Саша, здавалося, закрилася в собі, винятком був лише той час, коли вона працювала. Галерея — це єдине, що відвертало її.

— Побачимося в Нью-Йорку! — щасливо вигукнув Ліам, коли Хав'єр ішов. Він дуже хвилювався через шоу, але жодного разу не згадав Сашу.

Саша з дітьми відсвяткувала День подяки в квартирі. Після цього вони з Хав'єром пішли у кіно, а Тетяна гуляла з друзями. Це був їхній третій День подяки без Артура і найменш болісний. Решту тижня Саша була заклопотана, організовуючи шоу Ліама.

Робота, як усі визнали, була чудовою. Саша стояла і дивилася на картини, пишаючись ним. Він чудово попрацював, готуючись до шоу. Картини привезли в ідеальному вигляді, Саша притуляла їх до стіни, вирішуючи, куди їх повісити. Вона все ще була в галереї у неділю ввечері, вирішувала, котру з двох чудових картин повісити біля входу, щоб люди бачили її, як тільки зайдуть. Вона навіть не почула, як він увійшов. Двері в галерею

не були замкнені. Хав'єр зайшов на хвилинку, і Саша забула замкнути за ним. Вона була занадто зайнята, розвішуючи картини Ліама, стояла і дивилася на дві великі картини, коли почувла позаду знайомий голос, від якого її серце підскочило. Це був Ліам, власною персоною, у чорному светрі, джинсах, знайомій бейсболці, мотоциклетних бутсах і чорному шкіряному піджаку. Довгий світлий хвіст розсипався по спині. Він більше, ніж будь-коли, був схожий на Джеймса Діна. І вже не палезав їй. Вона сказала собі це, коли обернулася до нього і заговорила спокійним голосом, дивлячись у його очі. Він не помітив, але їй це коштувало неабияких зусиль.

— Ти добре попрацював, — мовила вона привітно. Тепер вона була його дилером і ніким більше (вона нагадала собі про це). Вони стояли і дивились одне на одного з відстані. Він не підійшов і не поцілував її у щоку, просто стояв у галереї і дивився на неї, а вона на нього. Час змінився. Він був серйозний, утомлений і сумний, але красивий, як завжди. — Ти зробив чудову роботу. Це справді захоплює.

— Я був зайнятий, — тихо сказав він.

— Ще б пак! — вигукнула вона, але враз зненавиділа себе за цей коментар. Що він робив зі своїм вільним часом, уже її не обходило. Саша почервоніла, коли знов заговорила до нього. — Яка тобі більше подобається для входу? Я вже годину стою і не можу вирішити.

— Оця, — він показав на більшу, яскравішу з двох, навіть не роздумуючи про це. — Як ти думаєш?

Ліам усе ще цінував її думку щодо роботи. У неї й справді було безпомилкове око, він дуже поважав її за те, що вона робила і як вона це робила.

— Так, гаразд. Ти правильно кажеш. Я тут як дурепа стояла, ламаючи голову. Але ти правильно говориш. — Саша віднесла

картину туди, куди хотіла її повісити, а він ступив, щоб допомогти їй. Картина була завелика для неї, і Саша не заперечувала. Вона завжди працювала допізна, розвішувала картини сама, борючись з ними драбинами, рівнем, сантиметром, цвяхами і молотком. Він посміхнувся, коли вона забивала цвях у стіну, а потім схопила картину, коли Ліам подав її. Вона була, як завжди, так само вперта й рішуча. Нічого не змінилося. Він усе ще всміхався, коли вона спустилася, щоб помилуватися своєю роботою. — Нічого собі! Це ідеально!

Ліам кивнув і подивився на картину критичним оком художника, але теж був задоволений.

— Так, згоден.

Потім він озирнувся довкола і йому сподобалось те, як вона організувала виставку. Він знав, що йому сподобається. Коли вона стояла і дивилася на нього, то згадала, що не бачила його вже чотири місяці і кілька днів. Вона намагалася не думати про це, коли пройшла повз нього, щоб покласти на місце інструменти. Навіть просто відчувати його присутність в одній кімнаті було важко для Саші. Вона все ще відчувала той імпульс, який завжди відчувала, але тепер їй треба придушувати його, заради них обох. Він, здавалося, нічого до неї не відчував, але Саша казала собі, що так, мабуть, краще. Тільки так все має бути.

Саша вимкнула світло в галереї після того, як Ліам побачив усі роботи і те, як вона їх повісила, а коли вони вийшли на вулицю, Саша здивувалась, побачивши, що падає сніг. Цілий день і вечір вона провела в галереї, працюючи над його шоу.

— Де ти зупинився? — спитала вона, вмикаючи сигналізацію і замикаючи двері.

Пішовши за нею, він помітив, яка вона втомлена і як змарніла. Дивлячись на нього і знаючи вік жінок, з якими він, мож-

ливо, зустрічався, Саша відчувала себе на сто років. Ліам подумав, що вона так само красива, але виснажена, він сподівався, що вона не захворіла.

— Я зупинився у друзів в Трібека. — Ліам не говорив нічого конкретного, не бажаючи розмовляти про особисте. Наступного тижня після шоу я їду до дітей у Вермонт. На Новий рік Бет виходить заміж.

Він не знав, чому казав їй все це, але йому було приємно бачити її знов. Приємно, але дивно для них обох. Дивно — кохати одне одного і навіть не бути друзями. Вони були просто художник і дилер. Після цього шоу Саша не знала, коли побачить його знов.

— Як там діти? — спитала вона, коли вони чекали на таксі окремо для кожного. Сніг прилипав до землі, вже вкривши її товстою ковдрою, а таксі не було. Але потім нарешті з'явилось одне.

— Діти добре, — відповів він і хотів пропустити її в таксі. Вони їхали в різні боки і не могли завести одне одного. Та й Саша не хотіла їхати з ним в одній машині. Сидіти так близько до нього буде занадто важко. Але потім вона зрозуміла, що може минути ще ціла година, поки він знайде ще одне таксі. На це вони чекали приблизно двадцять хвилин.

— Хочеш завести мене, а потім поїхати? Ти можеш тут просто-яти кілька годин, — щедро запропонувала Саша. Сніг пішов сильніший і дужче налипав. Якби не холод і вогкість, було б приємно помилюватися. Він не зважувався, а потім погодився. Те, що вона запропонувала, здалося йому розумним. Тому вони обоє сіли.

Саша сказала водієві адресу, і вони змовкли.

— Сподіваюся, завтра не здійметься буря, інакше буде незручно людям, які приходитимуть, — сказала Саша, дивлячись у вікно таксі.

— Мені подобається такий Нью-Йорк, — мовив він, посміхаючись і дивлячись на сніг навколо. Ліам щоразу більше був схожий на дитину, хоча це вже їй не дивувало. — Як минув День подяки? — ввічливо спитав він.

— Добре, вихідні завжди не такі, як ми очікуємо, але цього разу було краще, ніж торік і позаминулого року, — відповіла Саша, натякаючи на Артура. Багато в чому було гірше саме через нього. Вони вже під'їхали до будинку, швейцар відчинив дверцята, Саша вийшла і подякувала Ліаму за те, що підвіз. — Побачимося завтра. Після шоу ти станеш зіркою, — сказала вона, посміхнувшись. А потім додала: — Ти вже зірка. Хай щастить тобі завтра!

— Дякую, Сашо. — Він був вдячний їй, навіть якщо в них нічого не вийшло.

Таксі поїхало, а Саша натрапила на Тетяну, яка зайшла позичити сукню, котру Саша пообіцяла їй для вечірки цього тижня. Саша побачила, що дочка зрозуміла, хто був у таксі. У ліфті вона нічого не сказала, але тільки-но вони зайшли у квартиру, Тетяна розлютилася.

— Хто це був? — спитала дочка грубо, і це одразу не сподобалось Саші. Вона не хотіла реагувати і приймати на себе атаку дочки. Вони не розмовляли про нього з липня — вже п'ять місяців.

— Ти сама знаєш, хто це був, — промовила вона спокійно. — Це його шоу буде завтра.

— Ти повернулася до нього? — Тетяна з осудом поглянула на матір, неначе вона буде невдахою в очах дочки, якщо це так. Це ще дужче розлютило Сашу. Тетяна і так вже добре постаралася. Більше Саша не хотіла терпіти.

— Ні, не повернулася. — Але їй хотілося, щоб було інакше. Та вже було занадто пізно.

— Він, можливо, зустрічається з дівками, які вдвічі молодші за тебе, — під'юдила Тетяна, і Саша не витримала.

— Досить! — вигукнула вона тоном, який здивував Тетяну. — Що він робить, це не твоє діло і не моє!

— Ти все ще кохаєш його, правда?

Тетяна звинувачувала її, а Саша відверто відповіла:

— Так, кохаю.

— Це жахливо!

— Єдине, що є жахливим, так це те, що в тебе настільки огидна душа — ти щойно сама це продемонструвала. Продовжуй цю кривну помсту і прикривайся ім'ям батька. Він тут ні до чого! Ти — так само! Ліам порядна людина, Тетяно. Між нами нічого не вийшло, і мені дуже шкода. Але якщо ти хочеш втирати сіль у мої рани, тоді можеш іти прямо зараз. Мое життя і без того важке і достатньо самотнє, а також нещасне. Тобі не треба робити його ще гіршим.

Коли Тетяна подивилася на матір, у Саші стояли сльози в очах, і вона була здивована реакцією матері. Хав'єр казав, що мама любить Ліама, але Тетяна не хотіла в це вірити. Вона думала, що річ була лише в сексі. Тепер вона бачила, що це значно більше, ніж секс.

— Вибач, мамо, — тихо мовила вона. — Я не зрозуміла, що ти насправді до нього небайдужа.

Раптом вона зрозуміла, що накоїла і чого це коштувало матері. Вперше вона відчула провину.

— Я справді небайдужа, але це нічого не змінює, — відверто сказала Саша, витерла очі й опустила їх. Уперше після тієї фатальної ночі в Гемптоні Тетяна пожаліла її. Вона ніколи не думала, наскільки самотня її мати. Вона тільки думала про те, як вона сумувала за батьком.

— Я просто хотіла, щоб ти була з кимось, більш схожим на татка, — ніжно сказала Тетяна, відчуючи себе погано через свої слова, а потім раптом зізналася, вперше зізналася, і сльози покотилися по її очах: — Це не правда, — виправила вона себе, — я хотіла, щоб ти була тільки з батьком і більше ні з ким.

— Я знаю, — промовила Саша крізь сльози і пригорнула до себе Тетяну. — Я теж за ним сумую, люба, я думала, що помру, коли він помер. Я сама не очікувала, що закохаюсь у Ліама. Це просто трапилось. Я не хотіла цього, але це сталося. — Саша заплющила очі, коли вони обіймали одна одну. — Але тепер це не важливо, бо все скінчилось, — і сльози покотилися по її щоках.

— Може, він повернеться, — припустила Тетяна, їй було соромно за себе, і вона шкодувала про свою поведінку. На це пішло надто багато часу.

— Ні, це неможливо, — прошепотіла Саша, коли Тетяна плакала у неї на руках. — Це не ти зробила, Таті. Якби він насправді кохав мене, він усе ще був би поряд. Це все одно розналося б. Це було неможливо з самого початку. Ти мала рацію. Я застара для нього. Мені потрібен дорослий чоловік.

— Татко був дорослий, — сказала Тетяна, так само засмучена, як і її мати. Вона відчувала себе у відповіді за те, що трапилось.

— Так, він був. Але тепер мало таких навкруги.

Саша згадала розмову з Марсі влітку про невдах і виродків, які були довкола. Вона їй вірила. Та й сама таких бачила за два роки життя вдовою. Ліам хоча б був відвертий з нею і кохав її, навіть якщо він часом поводився, як дитина. Він був порядним і добрим. А всі інші, яких бачила Саша, зовсім не були такими. Вона знала, що, можливо, десь і є гарний чоловік, але Саша вже не мала ні снаги, ні сміливості знайти його або довірити йому.

Це було занадто складно. У неї було двоє чоловіків, за якими вона страждала, — Артур і Ліам.

Тетяна поцілувала маму, побажала їй добраніч і пішла по сукню, яку вона позичила, а Саша сиділа і думала про те, що зараз трапилось між ними. Тетяна почала нападати на неї через Ліама, але цього разу Саша захистила його. Саме цього хотів Ліам від неї в липні, та тоді вона не змогла цього зробити. Це була гарна ідея, але невчасна. Вона мусила це зробити і нарешті зробила, а тоді, коли він хотів цього, було надто рано. А зараз для неї і для Ліама було надто пізно. Та все одно Саша раділа, що зробила це. Тетяна мусила все почути. А Саша мусила все сказати. Це був її останній подарунок для нього і для неї — вона нарешті зрівняла рахунок. Тепер це не мало значення, бо було запізно, але Саші стало краще від того, що вона сказала Тетяні, як сильно вона його кохає. Це був її останній подарунок йому.

Розділ 18

Сніг ущух вранці, вулиці підмели, ніч була кришталево чиста й холодна, як і Саша, коли вдяглася на відкриття Ліама. Як завжди, вона одягла все темне і просте. Просту чорну вечірню сукню, без складок і завитків. Вона хотіла підкреслити картини, а не себе.

Марсі сказала Ліаму бути на місці о пів на шосту, щоб поговорити з критиком із мистецтва. Вони хотіли сфотографувати його поруч із працями. Гостей, які отримали запрошення, очікували на шосту.

Саша залишила критика й Ліама на Марсі, і коли вона вийшла з кабінету пунктуально — саме на відкриття, критик і фотограф уже пішли. Ліам нервово стояв у галереї, на ньому були чорний костюм і біла сорочка, темно-червона краватка, строгі чорні туфлі, волосся він зачесав у хвіст, Саша посміхнулася, коли побачила, що на ньому були чорні шкарпетки. Він був чудово одягнений і до того ж всупереч собі, її серце підскочило. На її обличчі не відбилося жодне почуття, що вона відчувала до нього. Вона була спокійна — професійний дилер, який чекав, коли з блиском проведе для художника перше шоу.

— Ти чудово виглядаєш, Ліаме, — ввічливо сказала вона, а його очі пройшлися по її фігурі у чорному вбранні.

— Ти теж, — відповів він на комплімент. Офіціант запропонував йому келих шампанського, який він узяв, а потім обережно поглянув на Сашу: — Не хвилюйся, я буду поводитись чемно.

— Я не сумніваюся, що саме так і буде. — Саша широко посміхнулася йому.

— Ніяких коней сьогодні, я сподіваюся, — сказав він, натякаючи на барбекю, коли Ліам напився і жакливо поводився.

— Ні, — сказала вона, блиснувши очима. — Я думала, може, ми покатаємося на саних після шоу.

Ліам похитав головою і застогнав, згадавши Четверте липня.

— Бережися коней.

Саша посміхнулася, нічого не відповіла і запропонувала тост:

— За успіх твого першого шоу в «Сювері».

— Спасибі тобі, Сашо. За мого дилера!

Цієї миті зайшов перший гість. А трохи згодом це був вже дуже добре організований хаос. Сотні людей ходили по галереї, розмовляли, сміялися, вітали одне одного. Знайомства, питання, ціни, критика, відвідувачі і колекціонери, які захоплювались його талантом. У Саші більше не було нагоди поговорити з ним того вечора. Марсі стояла поруч із ним і знайомила його з людьми, підтримувала його веселий настрій і стежила за тим, щоб він поводився чемно (про всяк випадок).

Не було ніяких проблем, ні несподіванок, ні сюрпризів. Єдиний сюрприз, але не для Саші, полягав у тому, що вони продали всі картини, крім двох. Ліам не міг у це повірити, він стояв і дивився на Сашу, коли вона повідомила йому ці новини, він ледве не розплакався.

— Приголомшливо, Ліаме. Таке рідко трапляється, хіба тільки з відомими, дуже відомими іменами. Це означає, що вони

розуміють і цінують твої праці. Тобі слід пишатися. — А потім вона додала: — Я дуже пишаюся тобою.

Не сказавши їй жодного слова, він обійняв її, а потім засоромився. Його переповнювали почуття.

— Зараз ти не тільки талановитий художник — ти дуже скоро станеш багатим художником. Дуже скоро. — Саша вже вирішила підвищити ціну на його картини після шоу. — Гадаю, тобі тепер треба влаштувати шоу в Парижі. Ринок там не такий жвавий, але якщо в тебе все вийшло в Нью-Йорку, там теж усе буде добре. Ми поговоримо про це, перш ніж ти поїдеш.

Він усе ще не міг повірити в це, коли вони йшли в «Ле Кулу», і був шокований. Саша вирядила його разом із Марсі і Карен, а сама квапила решту. Деякі гості, яких вона запросила на вечерю, були його друзями, запросила також клієнтів, з якими вона хотіла познайомити Ліама, тих, що купили того вечора його праці. Вона замовила столик на двадцять осіб з Ліамом на початку столу, а сама сіла у кінці. Саша оточила його друзями. Саші було ніяково сидіти поруч із ним. Але вона мусила робити свою справу, і до того ж робити добре, не мало значення, що вона до нього відчувала. Дехто з художників, яких він прохав її запросити, були жінки, більшість із них Саша знала, і до того ж вони були лише друзі. Саша не знала, з ким він зараз зустрічався, та й не хотіла це знати. Її віку були тільки клієнти. Решта гостей були значно молодші за Ліама. Ніщо так і не змінилось. Тепер у них не було ніяких стосунків. Він повернувся до свого старого світу. Тепер йому не треба було щось робити заради неї, навіть поводитися чемно. Але того вечора він був дуже обережний: можливо, тому, що хотів таким бути, а може, хотів це довести їй. Це була важлива ніч для нього і велика перемога.

За вечерею Саша зробила оголошення. Один із клієнтів, який сидів поруч із Сашею, щойно вирішив купити останні

його дві картини. У день відкриття вони розпродали всі його праці. Сидячи на своєму кінці столу, ділячись новинами з усіма, Саша знов запропонувала тост за Ліама. І цього разу він просто сидів і дивився на неї.

Ліам запропонував тост Саші і клієнтові, зауваживши, що насправді не знає, що сказати, а лише хоче подякувати всім, а особливо Саші, Карен і Марсі, а також клієнтам, які купили його праці. Він говорив це щиро, і Саша була розчулена.

Вона кілька разів посміхнулася йому, але її погляд не був багатозначним. Вона лише раділа за нього і за те, що шоу пройшло вдало. Це з самого початку стало причиною їхніх стосунків. Все інше було лише бонусом і жодним чином не мотивом для того, щоб підписати контракт. Вони досягли того, чого Саша хотіла для нього, — успіху.

Вечеря тривала до півночі, і, як Саша робила завжди, вона залишилась, поки не пішов останній гість. Вона заплатила за рахунком, подякувала влаштовувачам вечері, і вони з Ліамом вийшли в крижану, кришталево чисту грудневу ніч. Було так холодно, що коли вона дихала, то їй здавалося, наче в легені встромлялись голки.

— Не знаю, як тобі й дякувати, — мовив збуджено Ліам. Вино, яке вона замовила, було чудове, але, це було очевидно, він багато не пив. Він цілу ніч являв собою взірець гарної поведінки. Ліам добре поведився і, здавалося, подорослішав.

— Ти не повинен мені дякувати, — просто сказала йому Саша, — саме це я маю робити — знайомити нового художника зі світом. — Того вечора Ліам і справді явився світові. — До того ж я заробляю від цього половину, тож це я повинна дякувати тобі.

— Дякую тобі за те, що повірила в мене і дала мені шанс. Почекай, я ще дітям скажу, — посміхнувся він, а потім знову поглянув

на Сашу. У низьких зимових чобітках вона була зовсім маленькою поряд із ним. — Я можу запросити тебе кудись випити?

Саша хотіла відмовитись, але потім кивнула. Це, можливо, її останній шанс. Хоча... нічого не може бути. Вони все це пройшли.

Вони вирішили піти до бару в Карліль, а в таксі весь час розмовляли про шоу. Ліам хотів знати кожну деталь, усе, що говорили відвідувачі. Саша розповіла йому все, що знала, і те, що казали їй люди. А він слухав.

Коли вони приїхали в Карліль, Ліам замовив бренді, а Саша чай. Вона випила достатньо вина за вечерею і до того ж зовсім не хотіла напиться поряд з ним. Саша не хотіла втрачати контроль. Так буде легше. Але сьогодні вона його вперше бачила після їхнього розриву. Їй треба знайти нові способи, завдяки яким зможе бачити його і володіти собою. Ці строго ділові стосунки були для нею все ще новими.

Вони говорили деякий час ні про що, а потім Саша здивувала його і себе, розповівши про розмову з Тетяною, яка відбулася минулої ночі. Вона не хотіла говорити йому про це, але чомусь, перш ніж встигла зупинити себе, вона таки проговорилася.

— Я не знаю, чому я це щойно сказала, — Саші стало соромно. — Можливо, я хотіла, щоб ти знав, що я все-таки захистила тебе. Занадто пізно для нас, але не пізно для тебе. Найдурніше те, що Тетяна відступила, як тільки я серйозно заговорила з нею. — Вона подивилася на Ліама, ніби вибачаючись. — У липні я просто не була готова зробити це. Можливо, я мусила-таки це зробити. Знаю, що ти хотів, аби я вчинила саме так. Але я принаймні зараз це зробила.

Вона говорила це не для того, щоб вразити його, а просто хотіла, щоб він знав: вона нарешті захистила його честь, та й свою теж.

— Все гаразд, Сашо, — ніжно мовив він. — Я розумію, тобі було важко. Нам обом було важко. Смішно, як іноді все трапляється. Все сходиться: минуле, теперішнє, майбутнє. Нові люди, старі люди, спогади з минулого. Іноді я плутаюсь між моєю родиною та іншими людьми. Це ніби водночас натискає забагато кнопок для мене. Таті лише дитина, до того ж твоя дочка. Мені треба було розуміти це. Тепер я розумію. Але в мене пішло на це багато часу. Забагато, — підкреслив він сумно.

— Дякую, що був відвертий, — сказала вона з посмішкою. — Я знаю, що то було жакливо для тебе. Мені теж було важко, але ти говориш правильно. Вона моя дитина. Правда в тому, як ти зрозумів, що вона доросла, але не поводитьься так, як очікують від дорослої. Можливо, ми всі іноді поводимося, мов діти.

— Я це запам'ятаю, — мовив він, сумно посміхнувшись, і вони обое розсміялися. — До речі, я пишаюся цим. Я зробив кар'єру в тому, щоб бути маленьким.

— Звідки такі думки? — спитала Саша здивовано.

Іноді він був кумедним. Коли вона поглянула на нього, то знову зрозуміла, як сильно вона за ним скучила за ці чотири місяці, але тепер завжди так буде.

— Вік, мабуть, впливає. Мені незабаром сорок один.

Слухаючи його, Саша застогнала.

— Будь ласка, не розповідай мені про свій вік, коли ти не п'яний. У травні мені буде п'ятдесят. Боже, як же мені вдалося стати такою старою?

«І такою дурною», — хотіла вона додати. Раптом їй спало на думку, що було б правильно, якби вона у липні відверто поговорила з Тетяною, зволікати з цим було не правильно, це не зі-

прикидаюсь і поводжусь по-дитячому, але насправді це не так: я дорослий, хоч мені й не хочеться це визнавати. Не знаю, чому ми вважаємо, що молодість така чудова. Щодо моєї, то вона була огидна, як і мої погляди на життя потім. Зараз усе значно краще.

— Як би мені хотілося сказати те саме. — Саша відхилилась і поглянула на нього. Це було дивно: вони перейшли від коханців до дилера і художника і, можливо, тепер все, кінець, усе закінчиться дружбою. Їй було приємніше і краще з ним розмовляти, ніж із будь-ким. Окрім, мабуть, Хав'єра. Але то її син. Існували такі речі, у яких вона могла зізнатися Ліаму, але ніколи не зізналась би своєму синові. — Іноді мені здається, що чим старшою я стаю, тим менше знаю.

— Ти знаєш багато. Ти одна з найрозумніших людей, яких я знаю. І найкращий дилер у світі.

— У нас вийшла гарна команда, — посміхнулась Саша, а потім раптом спіймала себе на тому, що вона сказала, і засоромилася. Вона не хотіла, щоб він подумав, ніби вона переслідує його, адже це не так, принаймні вона намагалася не переслідувати, що було нелегко. Тому Саша одразу похопилась: — Я мала на увазі мистецтво.

— В іншому в нас теж не погано виходило. Просто іноді ми переживали кризу. — Це був поспішний висновок, на Сашину думку. За одинадцять місяців, що вони знають одне одного, вони вже двічі розлучалися (на цілих шість місяців!), а це свідчило про те, що більшість часу вони просто не ладили.

— Ти дуже щедрий, — мовила Саша, допиваючи чай. Вони дві години просиділи в барі в Карліль. Треба було йти. Вони вже не могли сидіти довше, бо і бар зачинявся.

Швейцар найняв для них таксі, і Ліам повіз Сашу додому. Їй хотілося запросити його, але вона знала, що не може цього

зробити. Їй тільки дужче його захочеться, а в цьому не було сенсу. Ця сфера їх життя була закрита цього разу назавжди, і вони обоє це знали. Тепер вони від цього не ховалися. Вік тут ні до чого, все зробило саме життя: цінності, стиль поведінки і... Тетяна. Не судилося... Це було неможливо, як би їх не вабило одне до одного, все ще вабило зараз, це було очевидно.

Перш ніж вона вийшла, він подивився на неї.

— Дякую тобі за фантастичне відкриття. — Спершу він не наважувався, але потім торкнувся її руки. — Я їду до Вермонта в п'ятницю. — Він не знав, як довго вона буде в місті. — Можу я запросити тебе на вечерю завтра, щоб знову подякувати і згадати старі часи? — Саша навіть не знала, чи є в нього дівчина. Вона вірила, що він щиро хотів запросити її як друга.

— Не думаю, що це гарна ідея, бо в нас завжди виникають неприємності, коли ми це робимо, — відверто відповіла вона, і Ліам розсміявся.

— Можеш мені довіритися. Я буду поводитися пристойно, обіцяю.

— Кому я не довіряю, так це собі. — Саша щиро з ним говорила, вона завжди була відкрита, з самого початку.

— А це може закінчитися судом: «Художник постраждав від дилера і тепер подає за сексуальне домагання». А я довіряю тобі, і якщо ти накинешся на мене, я закричу. Чому б нам не спробувати? — Ліам зняв напруження з запрошення, і Саша кивнула. Їй подобалось бути з ним.

— Я намагатимусь контролювати себе, — промовила вона з грайливою посмішкою. Ліаму кортіло поцілувати її і побажати добраніч, але він цього не зробив. Він не хотів псувати відносини між ними, бо бачив, наскільки вона збентежена. Як і він.

— Я заїду по тебе до галереї о шостій. Хочу зайти і помилуватися своєю роботою, особливо зараз, коли її купили.

Саша розсміялася, вийшла з машини, помахала і пішла до будинку. Ліам помахав їй з таксі.

Саша увійшла до порожньої, тихої квартири, думаючи про той час, коли він був разом із нею. У будинку, здавалося, було повно привидів. Артура, Ліама, навіть дітей більше не було. Реальність її життя полягала зараз у тому, що вона була самотня. Можливо, назавжди. Єдине, чого вона не могла собі дозволити (і вона нагадала собі, знімаючи пальто), так це знову закохатися у Ліама, яким би гарним і чарівним він не був. Вони вже двічі довели, що це неможливо. Немає сенсу робити це ще раз.

Розділ 19

Ліам приїхав по Сашу в галерею рівно о шостій, як і обіцяв. Коли вони виходили, він подивився на свої картини. Дивне було відчуття від того, що він більше не побачить їх. Це було схоже на те почуття, коли розлучаєшся з дітьми. Він народив їх і тепер має відпустити. Коли вони їхали в таксі, на нього напнула ностальгія. Ліам замовив столик в «Да Сильвано». У липні вони часто ходили туди. Це був популярний італійський ресторан у центрі міста, офіціанти навіть співали, коли мали пастрій, та й їжа була смачною.

Вони, як завжди, розмовляли про мистецтво, знайомих, друзів, про її дітей і його. Ліам сказав, що Том добре вчиться в коледжі, та й з іншими дітьми все гаразд. І, нарешті, він заговорив про Бет. Він зізнався, що йому ніяково від того, що вона виходить заміж. До Різдва вони вже остаточно розлучаться. Вона все ще не пробачила йому історію з Бекі, але Ліам знав, що вона ніколи не пробачить.

— Я думав, що ми зможемо хоча б залишитися друзями. Але ми навіть на це не можемо розраховувати. Принаймні ми з тобою подружилися, а це вже щось.

Проте обоє знали, що між ними існувало інше почуття. Їх надто сильно вабило одне до одного.

Саша хвилювалася за це цієї ночі, коли вони сиділи навпроти за столом, їли «паста» і пили дешеве червоне вино.

Заговорили про подорож до Італії: вона була чарівною для них обох. А потім Ліам раптом поглянув на зап'ястя Саші і побачив браслет, який він подарував їй. Вона все ще носила його. Навіть після того, як все було скінчено, вона так і не зняла його. Саша засоромилась, побачивши, що Ліам помітив.

— Це нерозумно з мого боку, але я сентиментальна щодо таких речей.

— Як і я.

— Що ти робитимеш на Різдво, Ліаме?

— Не знаю. Після того як побачуся з дітьми, поїду до Лондона. У Вермонті я просто проведу вихідні. Ми відпочиватимемо в мотелі, фургон не обігривається і не підходить для зими. — Саша кивнула, подумавши про його дітей. Вона ніколи не бачилась із ними, хоча їй дуже хотілося. Можливо, колись таки побачить. Може, він привезе їх до галереї, щоб вони побачили одне з його шоу. Через рік у нього буде інше шоу, а може, через два роки. Наступну виставку Саша планувала зробити в Парижі. А після цього знову в Нью-Йорку, вже наступного року. Як дилер, вона мала великі плани щодо нього. Як жінка — жодного. Після всього, через що вони пройшли, вона тепер знала його краще. — А ти як святкуватимеш? Різдво в Парижі?

— Я не впевнена. Тетяна цього року святкуватиме з друзями. У Хав'ера нова дівчина, з якою він хоче провести час. Можливо, я проведу кілька тижнів тут. І на Різдво повернусь у Париж. Я думала про те, щоб Хав'ер привів нарешті свою дівчину. Час іде... — Саша посміхнулася, намагаючись бути сильною. Але її серце все ще боліло, коли вона думала про Різдво, особливо без Артура, а тепер і без Ліама.

Їм вдалося повечеряти і не зачепити почуття одне одного, не порушити болісні спогади. Вони обережно обходили їх, як мінне поле, і взагалі вечір був гарний. Він запропонував проїхати з нею у таксі, а Саша сказала, що це нерозумно. Йому треба в Трібека, що зовсім неподалік. А вона має їхати довго до свого дому.

— Я не проти, — наполягав він.

І все одно це не дуже добре для неї. Якщо він лише з дружніми намірами, вона відчує себе покинутою. А якщо він зреагує на неї як на жінку, вона знала, що вони обоє пошкодують про це. Настав час усе розірвати.

Саша обійняла його й поцілувала у підборіддя, подякувавши за вечерю, і сама сіла в таксі. Вона відчувала себе дурепною і всю дорогу плакала, нагадуючи собі: які б не були обставини, все одно їм не судилося. Їй просто пощастило, що він колись у неї був. Деякий час вони були благословенням у житті одне одному. Насправді ж вони провели лише п'ять місяців разом. Це нічого не означало в плині їхнього життя, і це не можна було порівняти з двадцятьма п'ятьма роками, прожитими з Артуром. Роман з Ліамом був короткий і милий, збудливий і пристрасний, повний грому і блискавок. Тепер вона знала, що їй потрібне щось просте, легке, тихе і спокійне. А в Ліамі не було нічого тихого і спокійного.

Приїхавши додому, вона ввімкнула світло, надягла нічну сорочку, почистила зуби і пішла в ліжко. Вона щойно вимкнула світло, коли задзвонив телефон. Це був швейцар. Саша не могла уявити, чому він дзвонить, але встала, щоб відповісти. Він сказав, що до неї прийшов гість.

— Ні, я не чекаю на гостя, — відповіла вона здивовано. — Хто це? — Він передав гостю слухавку.

— Це я, — сказав він винувато, — я можу піднятися?

Це був Ліам.

— Ні! — Вона майже крикнула в слухавку. — Не можеш. Я сплю.

Що ти робиш там?

Це було безглуздо з його боку, Саша розізлилась на нього. Вона не хотіла, щоб її спокушали, хоча насправді хотіла. Вона не дозволить йому зробити це. Бо буде знов те саме.

— Я хочу поговорити з тобою, — тихо промовив він, знаючи, що швейцар слухає. Це був новий працівник, якого Ліам не знав.

— Я не хочу розмовляти з тобою. Зателефонуй мені вранці.

— Я вже піднімаюсь, — сказав він, посміхнувшись швейцару, і повісив слухавку.

Він упевнено пішов до ліфта: було очевидно, що він знав дорогу. Швейцар не зупинив його, і Ліам помахав йому, дякуючи. Через дві хвилини він подзвонив у двері. Саша почула і не відповіла. Їй не вистачило хоробрості подзвонити вниз і попросити, щоб Ліама виставили, але вона могла це зробити і заявила це Ліаму через двері.

— Іди геть!

— Я не піду, — спокійно мовив він.

— Я не відчиню двері.

— Гаразд, тоді поговоримо так. Я певен, що твої сусіди будуть у захваті, — погодився він, нічого не розуміючи, а Саша обперлась об двері, склавши руки на грудях і заплющивши очі.

— Не роби цього, Ліаме. Нам нема про що говорити.

— Говори за себе. А мені є про що.

Раптом він почав співати, Саша зрозуміла, що сусіди розлютяться і будуть скаржитись. У неї не було іншого вибору, як тільки відчинити йому двері. Вона зробила це, погрозово дивлячись на нього.

— Якщо ти торкнешся мене, я подзвоню у поліцію і звинувачу тебе у згвалтуванні.

— Чудово, в мене буде гарна репутація! Але якщо ти мене торкнешся, я скажу їм, що ти згвалтувала мене.

— Не турбуйся, я такого не вчиню.

Ліам пройшов повз неї, наче жив тут, і Саша пішла за ним у нічній сорочці. Зайшовши на кухню, він відкрив холодильник.

— Чудово, «Рокі Род».

У нього був задоволений вигляд, коли він дістав пачку морозива з холодильника, наклав собі в чашку велику порцію і запропонував їй. Вона похитала головою з таким виглядом, наче була готова його вдарити. Вона б і зробила це, якби насмілилась. Коли він сів, то, здавалося, нічого не розумів. Ліам кинув пальто на стілець у вітальні, а сам був у теплому светрі і чорних штанах, у яких він був на вечері. А також на ньому були шкарпетки, бо надворі було холодно. Навіть він посив шкарпетки взимку. Але це все ще був той самий Ліам. Неконтрольований і нестриманий. Її улюблений божевільний художник.

— Не їж це. Воно, мабуть, зіпсувалось. Воно лежить тут відтоді, як ти пішов.

— Мені байдуже, — відповів він, ковтаючи морозиво і дивлячись на Сашу.

— Що ти хотів сказати? — Вона все ще була розлючена, а Ліам посміхався.

— Я хотів сказати, що кохаю тебе. Гадаю, ти повинна це знати.

— Я теж тебе кохаю. Але це нічого не міняє. Ми зводимо одне одного з розуму. Я зачепила твої почуття. Ти розбив мені серце. Ти пішов. Це неможливо, і ми це знаємо. Нам не треба доводити це ще раз. Ми вже двічі це робили — для мене це забагато.

Вже минуло чотири місяці, а вона все ще не пережила цього. Якщо він знову зникне, в неї піде ще більше часу на те, щоб

забути його. Втратити його двічі — сама ця думка вже була нестерпна. Вона не збиралася пробувати знов, хоч би як неможливо було встояти перед ним. Цього разу Саша збиралася прислухатися до своєї голови, а не до серця. Саме через серце вона потрапляла в халепу. Щоразу.

— Третій раз — найкращий. — Він доїв морозиво, помив миску і поклав її у сушку. — Подивись, яким я став. Чому розтрачувати це з кимось іншим?

— Ти тільки виглядаєш таким. Ти схожий на одного з тих великих псів, які махають хвостом і граються з м'ячем. Але ти не бездомний, і я це знаю.

— Як і ти. Ми заслуговуємо одне на одного, — впевнено мовив Ліам.

— Але я дуже цивілізована. У будь-якому сенсі. — Саша витягнулась на весь свій зріст і погрозово дивилася на нього. Але Ліам не був ні вражений, ні зляканий. Він кохав і боявся її.

— Так, ти цивілізована, визнаю це. Але ти також найупертіша жінка, яку я тільки знаю.

— А ти багатьох знав? — спитала вона з підозрою. — Хав'єр говорив, що зустрів тебе з молодого дівчиною, молодшою за Таті.

— Відтоді в мене вже було багато молодих дівчат, відтоді, коли я був дурнем і покинув тебе. Ти мене доводиш до сліз, Сашо. Я не знаю, що ти зробила мені, коли ми побачились, але я не можу жити без тебе. Я хочу повернутися. Я кохаю тебе. Обіцяю, що цього разу буду гарно поводитись.

— Ти був гарним останнім часом, — сказала вона і сумно подивилася на нього. — Ти був чудовий. Я була щаслива з тобою. Я теж тебе кохаю, але не можу жити з вибриками божевільного художника. Щоразу, коли я очікую, що ти поважатимеш мене, ти думаєш, що я хочу тебе контролювати. Ти так само ображаєшся, коли я критикую тебе, і вважаєш, що я поводжусь із тобою,

як твій батько. Це не так, але я все-таки не можу терпіти все, що тобі спаде на думку. А для тебе щоразу, коли таке трапляється, це наче атомний вибух. Тоді ти образився і пішов.

— Я відчував себе покинутим, — пояснив він, немов це мало значення. Але, зрештою, він справді все-таки образився й пішов. А вже минуло чотири місяці. Було запізно для неї, а може, вона хотіла, щоб він так думав.

— Я знаю, що ти відчував себе покинутим. Мені було важко з тобою. Але ж я не хотіла втратити дочку через тебе. Тоді було зарано з нею говорити.

— Тепер я це розумію. В мене пішло багато часу, щоб це зрозуміти, але тепер я розумію.

Ліам сидів за кухонним столом, наче збирався підписати контракт із Сашею.

— Що ти хочеш від мене, Ліаме? — спитала вона засмучено. — Ти зводиш мене з розуму.

— Ми обоє божевільні. Кохаємо одне одного... Може, це хвороба? Я не знаю. Можливо, нам треба виписати ліки від неї. Єдине, що я знаю, так це те, що кожного разу, коли я тебе бачу, я відчуваю, що не можу без тебе жити. І не кажи мені, що ти не відчуваєш те саме. Я знаю, що це так. Ти просто більш ввічлива, ніж я, доросліша чи щось таке. Я хотів сьогодні ввечері сісти із тобою в таксі. Але ти не запросила мене, ось мені й довелося самому прийти сюди, аби побачити тебе. Ти могла принаймні запропонувати мені приїхати сюди і випити чогось. — Він говорив так, наче був ображений, але це було не так. Він жартував із нею, і Саша це знала. — Я запропонував довести тебе, я насправді цього хотів.

— А потім що? Зробимо щось дурне? А потім що? В нас буде чудовий місяць або два чи три, а потім ти знов підеш, коли я зачеплю твої почуття. Ліаме, я цього не витримаю.

— Гарзд, я не піду, поки ти не погодишся. Я хочу провести з тобою Різдво. Ні, насправді я хочу провести з тобою все своє життя. Ти мені потрібна. Ти єдина жінка у світі, яка розуміє мене і якій я справді не байдужий, яка турбується про мене.

— Я не хочу бути твоєю матусею, Ліаме, — відповіла Саша вперто. — Не має значення, скільки мені років.

— Всі чоловіки люблять, коли їх няньчать. Це природа тварини. — Хтось уже говорив їй це, але вона не могла згадати, хто саме. Вона намагалася згадати, проте це вже не мало значення. Те, що він казав, було божевільям, яким би красивим, збудливим і сексуальним він не був. — Мені подобається, що ти старша за мене. Ти розумніша, ніж я.

— Це тому, що ти не хочеш дорослішати.

— Ти можеш бути дорослою за нас обох. Я дозволяю. — У нього був такий вигляд, наче він вирішив якусь проблему, але це було не так, принаймні для неї.

— Тобі теж треба бути дорослим.

— Я ненавиджу розмовляти про це, — сказав він, клацаючи пальцями. — Невже я можу бути божевільним художником тільки у вісімдесят років? Тоді ти зможеш казати людям, що я хворий старий.

— Ти й зараз можеш ним бути, тільки не завжди. — Хоча він і так не завжди був ним раніше. Тільки іноді, як, наприклад, на барбекю, де він жахливо поведився, не те що божевільно. Ніхто не забуде цього, і, звичайно ж, Саша теж. — Не має значення, на чому ми зупинимося, Ліаме, однаково нічого не вийде. Просто не вийде. Уже не вийшло. Це насправді неможливо.

— Дурниці! Можливо. Ти просто не хочеш.

— Чому це не хочу? Чому мені не хотіти цього, якщо я кохаю тебе і хочу бути з тобою? Я ніколи не переставала кохати тебе. Це ти пішов, а не я. Саме ти зробив це неможливим і довів це.

Ти умовив мене. Я почала думати, що це можливо, поки ти не став божеволіти через Таті, хоча, треба визнати, вона жахливо повелася із тобою.

— Так, але я теж був дурний. Я не знаю, Сашо, що мені тобі сказати. Крім Бет, ти єдина жінка в моєму житті, яку я будь-коли кохав. Можливо, я повільно вчусь або іноді не розумію слів. Але тепер я все зрозумів.

— Уже пізно, — сумно мовила Саша. Вона не хотіла, щоб було так, але це було правдою. Для них обох. Вони не могли більше починати все спочатку, як би їм цього не хотілося.

— Ні, не пізно, — наполягав Ліам.

— Пізно! — Саша була така ж вперта, як і він. Особливо цього разу.

— Я нап'юся через хвилину, якщо ти не припиниш сперечатися зі мною. Ти не даєш мені вибору.

На якусь мить Саша подумала, що він говорить серйозно.

— Ти хочеш випити?

— Ні, я хочу тебе.

Він став на коліно на підлозі кухні. Вони все ще не вийшли з кухні, і Саша розсміялася з нього:

— Ти смішний, припини. Підведись, заради Господа.

— Я не підведусь, поки ти не погодишся спробувати ще раз. Сашо, що нам втрачати?

— Наш розум. Мій принаймні. Минулого разу я його ледве не втратила.

— Я не дозволю цього більше, обіцяю.

— Ти зробиш щось гірше, я знаю, що так буде.

— Тоді що? Ми посваримося, а потім помиримося, це ніби навчання. Я повільно вчуся, але, Господи, люба, я кохаю тебе.

— Ти неможливий.

— Може, й так, але я, а не наші стосунки. — Він підійшов до неї і зробив те, чого хотів весь сьогоднішній вечір і минулий теж, але не наважувався. Він поцілував її й обійняв. Ліам не відпускав її доти, доки вони обоє не почали задихатися. — Я кохаю тебе, — сказав він хриплим голосом.

— Я теж тебе кохаю, — прошепотіла вона. — Будь ласка, Ліаме... не роби цього зі мною.

Саша не могла встояти перед ним і знала це. Вона дуже хотіла його.

— Будь ласка, Сашо... дай нам шанс... — прошепотів він у відповідь. Саша уважно поглянула на нього, а потім кивнула, погоджуючись, і заплющила очі, гадаючи, що це зробив хтось інший, ким вона не керувала.

Один рухом він підхонив її на руки і пішов у спальню, поклавши її у ліжко, яке вони ділили цього літа. Саша лежала і дивилася, як він роздягався, думаючи про божевілья, що вони коїли, але вона не мала змоги встояти перед ним.

— Думаю, я одержима, — сказала вона, дивлячись, як він знімає туфлі, а потім штани. — Мені потрібен священик.

— А мені потрібна ти, — сказав він, скидаючи на підлогу штани й сорочку. У неї ледве голова не запаморочилася, коли вона дивилася, як він це робив, а потім Ліам вимкнув світло. — Все, що мені потрібно, це ти, — сказав він і ліг поруч із нею у ліжко.

— Я кохаю тебе, Ліаме... нам краще цього разу все зробити правильно, — попередила вона його, коли він почав кохатися з нею.

— Ми зробимо, обіцяю.

Вони кохалися, їх тягнуло одне до одного. Те, що було між ними, стояло вище розуму, обіцянок і слів. Усе, що вони знали, лежачи поруч, все, у що вони вірили, — цього разу це можливо.

Розділ 20

Саша прокинулася вранці поряд із Ліамом і змогла тільки розсміятися.

— Скажи мені, що я сплю, що мене накачали наркотиками... ми знову збожеволіли і вирішили спробувати ще раз.

— Так, — сказав Ліам, перевертаючись на спину і широко посміхаючись. — Ми вирішили, і мені це подобається. Подумай, яким нудним було б життя.

— Так, мабуть, воно було б розумним. Тільки Господь знає, що воно таке. Я вже не знаю.

— Розумно — це нудно, — засміявся Ліам.

— Боже, не кажи мені цього...

— Що будемо сьогодні робити?

— Не знаю, як ти, божевільний художнику, а мені треба заробляти на життя. Мені треба підтримувати дітей і художників.

— Тільки не мене, бо мої картини всі продались, — мовив він радісно, а потім знову обернувся й поцілував Сашу. Вони знов були щасливі. Життя здавалося казковим. — Після Вермонта я повернусь сюди. — Він планував полетіти в Лондон із Бостона, але миттєво його плани змінилися. — Я можу полетіти до Парижа разом із тобою, якщо ти хочеш,

я не хочу втручатися в твоє з Хав'єром Різдво і можу поїхати на кілька днів до Лондона.

— Ні, я хочу, щоб ти був там, Хав'єрові сподобається. — Тетяни все одно не буде на Різдво. Тепер, коли не стало батька, їй було занадто сумно святкувати Різдво з матір'ю і братом. Але Хав'єр був дуже турботливим щодо мами і ніколи не залишив би її саму. — Ліаме, — почала Саша серйозно і сіла на ліжку. В неї був такий вигляд, наче вона збиралася зробити повідомлення. — Цього разу я не збираюся тебе втратити. Мені байдуже, чим для цього треба буде жертвувати. Тепер я нікому не дозволю все зіпсувати. Якщо ти завередуєш, я піду за тобою, я хочу, щоб ти це знав. Ми або зможемо це зробити, або вб'ємо одне одного. Я буду проклята, коли знову тебе втрачу.

— Так, мсм, — відсалютував він і пішов у душ. Так добре було знову його тут бачити, його високе, красиве голе тіло і довге світле волосся.

— Я серйозно! — крикнула вслід Саша, коли Ліам увімкнув душ. — Сьогодні я скажу Тетяні.

Вона це сказала як собі, так і йому. Саша знала, що цього разу Тетяна сприйме все нормально. Це було Сашине життя, а не життя її дітей.

— Я кохаю тебе! — гукнув він у відповідь, що б вона йому не сказала. Це прикривало його.

Саша приготувала на сніданок яечню з беконом і англійські булочки. Через годину він вже читав газету, знову лежачи в ліжку, а Саша збиралася на роботу. В нього був такий вигляд, наче він ніколи не покидав її, у неї теж було таке відчуття.

— Служниця приходить о дванадцятій, — нагадала Саша, посміхаючись йому і тримаючи в руках портфель.

— Я пам'ятаю. Тоді я вже встану. У тебе дуже дорослий вигляд сьогодні, — прокоментував він задоволено.

— Так, я знаю.

— Ні, не знаєш, не обманюй мене, Сашо. Ти так само доросла, як і я. Якби ти справді була дорослою, ти б цього не робила. — Саша була рада, що вони це зробили. Дуже рада. Як і він — на сьомому небі від щастя. У неї було таке відчуття, наче до неї повернулось життя, а насправді це він повернувся. Увесь секрет полягав у тому, що вона зробила так, що він подорослішав, а він постарався, щоб вона стала молодшою. Десь посередині лежала та можливість, за якою вони ганялися цілий рік і яку вже, здавалося, знайшли. Завдання тепер — зберегти це. Саша була рада такому вибору, як і Ліам. Вони обоє знали, що буде нелегко, але щастя було того варте. — Ти зможеш зі мною пообідати? — Саша кивнула. — Я заїду по тебе о першій, спершу мені треба владнати деякі справи. Я хочу купити подарунки дітям на Різдво. Як ти гадаєш, чого вони хочуть?

— Я навіть не знаю їх, Ліаме, — сказала Саша сміючись.

— Я хочу, щоб усе змінилося. Давай наступного разу, коли ти прийдеш до Нью-Йорка, ми поїдемо разом у Вермонт.

— Домовились.

Тепер їхні стосунки не були в секреті. Якщо вони хотіли це робити, Саша знала, треба робити це по-справжньому і нічого не приховувати. Вона вже приготувалася зробити так, приготувався і Ліам. У них на це пішов рік, який був не такий вже й поганий. Втративши його на чотири місяці, Саша зрозуміла, що він значив для неї. Він збагнув те саме. Вона поцілувала його, перш ніж піти, і потім Ліам встав з ліжка. Він хотів купити їй подарунок на Різдво і збирався зробити це сьогодні вдень. Не просто золотий браслет, а щось краще. Він багато грошей заробив за цей тиждень і не міг дочекатися, коли витратить щось із них на неї.

О першій він забрав її з галереї. Вони пішли обідати у «Джинос», потім він провів її до галереї, перш ніж пішов у своїх справах. Повернувшись пізно ввечері, він ходив довкола Марсі, поки Саша закінчувала роботу з клієнтом. Перш ніж той пішов, Саша познайомила його з Ліамом і сказала, що це найперспективніший молодий художник. Потім вона поцілувала Ліама у щоку і стало зрозуміло, що він для неї є кимось значно важливішим. Ліам більше не був таємницею. Він весь сяяв, коли вони покинули галерею.

— Це було добре — те, що ти щойно зробила.

— Що? Назвала тебе клієнтови?

Вона, звісно, знала, що він мав на увазі, і раділа, що йому сподобалось. Саша знала, що це означає для нього, коли його приймають і навіть вихваляють. Йому це потрібно, і якщо від цього він буде щасливий, Саша готова це робити. Більш ніж готова. Вона хотіла цього, бо кохала його і знала, що він кохає її.

Їх дивувало те, як швидко вони зійшлися, наче не розлучалися зовсім. Він переїхав від друга в Трібека до її квартири. Саша сказала про це Тетяні і подзвонила Хав'єру в Лондон. Цього разу дочка не влаштувала скандалу. Вона з підозрою поставилася до Ліама, але не заперечувала проти рішення матері і навіть погодилась дати йому шанс. Тепер вона розуміла, як сильно кохала його її мати.

Все було на своїх місцях, і навіть краще, ніж раніше. Здавалося, кожного разу, коли вони розлучалися, а потім сходилися, стосунки їхні ставали міцнішими і вони були ближче одне до одного, ніж колись. Цього разу Саша почувалася так, наче вийшла за нього заміж, Ліам теж про це сказав. Вона думала, чи будуть у них колись такі стосунки, але це було неважливо. Вони були разом, тільки це мало значення. Їхні стосунки ще ніколи не були більш можливими, ніж у той момент, Саша

була абсолютно впевнена, що цього разу вони виграють і залишаться разом. Того ранку вона сказала це Марсі, яка була рада за Сашу.

Наступні два дні вони обідали, вечеряли, ходили по магазинах, Ліам тинявся по галереї, коли Саша була зайнята. Вони увійшли у знайомий ритм і займалися коханням уночі і вранці, а також іноді й серед дня. Ліам збирався у Вермонт наступного ранку, усі подарунки для дітей було спаковано. А подарунок для Саші він сховав у кімнаті Хав'єра. Цього разу Ліам купив їй вузький діамантовий браслет, схожий на золотий, який він дарував їй раніше, але цей сяяв і більше скидався на «дорослий». Тепер він міг собі це дозволити. У травні не міг. Після цього шоу все змінилося. Нарешті він заробляв справжні гроші. Тож Ліам з нетерпінням чекав, коли візьметься до роботи.

Пізно вночі задзвонив мобільний телефон, коли вони пішли спати, спочатку вони не почули його. Ліам залишив його у ванній кімнаті на підзарядку, але дзвінки були настирливі, Саша почула їх, розбудила Ліама і сказала йому. Він уже спав, але пішов у ванну і відповів на дзвінок, гадаючи, хто б це міг бути. Це була Бет. І через кілька секунд він уже зовсім прокинувся і в паніці дивився на Сашу.

— Наскільки погано? — спитав він і довго мовчав, поки Бет пояснювала. Саша все ще не знала, хто це телефонує. Але чула, що трапилось щось не дуже добре, та й обличчя Ліама стало блідим. В його очах стояли сльози, коли він нарешті договорив.

— Що трапилось?

Саша була схвильована. Дзвінки в таку годину, з такими запитаннями не могли бути добрими. Вона одразу зрозуміла, що щось скоїлося з його дітьми.

— Це Шарлота. Дзвонила Бет. Вони поїхали подивитися на новий будинок майбутнього чоловіка Бет, цей дім ще не добу-

дований. Шарлота наступила на дошку, яка прикривала дірку, і впала з другого поверху на будівельні матеріали, що лежали на цементній підлозі.

— О Боже!.. — Саша була перелякана, як і Ліам. Його руки тремтіли, коли він натискав кнопку і торкнувся руки Саші. Він так сильно стис її, що їй боліло, поки він розповідав далі.

— Шарлота зламала хребет, і вони не знають, наскільки це погано. Можливо, вона зможе знов ходити, а може, буде паралізована від шиї і нижче. Поки нічого не відомо. Голова теж пошкоджена, але не так сильно, як спина. Зараз вона прийшла до тям і їй дуже боляче.

Він заплакав, а Саша обняла його. Йому треба було негайно їхати. Він не міг чекати до ранку. Саша найняла для нього машину і хотіла поїхати з ним, але подумала, що Бет і діти почуватимуться незручно, якщо поряд знаходитиметься чужа людина. Та їй дуже хотілося бути поруч з Ліамом. Вона знала, що потрібна йому.

Менш ніж за десять хвилин вони вийшли з дому. У Ліама була сумка, вони викликали таксі до автостоянки, де була найнята машина. Через півгодини він уже був готовий їхати у Вермонт.

— Як би мені хотілося поїхати з тобою, — мовила вона серйозно, але він погодився з нею: буде незручно, якщо вона приїде з ним. Вони будуть коло ліжка Шарлоти, і Ліам знав, що Бет засмутиться, якщо Саша буде поруч з ним.

— Я зателефоную тобі, як тільки про щось дізнаюсь. — Він обійняв її. Йому потрібна була вся сила, яку могла йому дати тільки Саша. Була перша година ночі, йому треба було проїхати шість годин, а може, й менше, якщо погода буде гарною, чи більше, якщо занегодиться. Бет говорила, що там у них падає сніг.

— Я щохвилини думатиму про тебе, — сказала вона і поцілувала його через вікно. Ліам поїхав. За хвилину вона піймала таксі до міста. У Саші був із собою мобільний, і Ліам подзвонив їй, не встигла вона ще й доїхати до квартири. Він був увесь на емоціях і плакав, коли розмовляв із нею.

— Я кохаю тебе, Сашо... дякую, що ти завжди поруч, коли мені потрібна...

— Все гаразд, я поруч, любий. Я буду поруч кожну хвилину і молитимусь за тебе. — Бідолашна Шарлота. Було дивом те, що вона не померла. Саша сподівалася, як і Ліам, що ушкодження не настільки значні, як вони боялися. — Будь обережний за кермом... подзвони мені, коли доїдеш туди, якщо зможеш.

Тієї ночі він дзвонив їй декілька разів і розповідав те, що казала йому Бет про Шарлоту. Вона перебувала у критичному стані, але трималася. Лікарі збиралися робити операцію вранці, коли прийде Ліам. Сашу лякала думка про те, через що їм усім доведеться пройти. Це був жах. Саша вважала, що не могло бути нічого гіршого за тяжко поранену дитину. Ліам приїхав туди о дев'ятій ранку, а Саша сиділа і чекала від нього новин. Вона не спала цілу ніч, як і він. Вона розмовляла з ним кожні півгодини. Ні на хвилину не покинула його. Коли він не дзвонив їй, телефонувала вона. Як добре, що вони були разом, принаймні вона може підтримувати його.

Потім він не дзвонив до обіду, поки Шарлота була в операційній. Лікарі казали, що до вечора вона пробуде там. Ліам просто плакав на іншому кінці дроту, коли розповідав, у якому жахливому стані його дочка. Саша і сама плакала, сидячи в галереї і чекаючи на новини. Результати операції були задовільними. Все було не так погано, як вони боялися, але все одно страшно. Чоловік, за якого мала вийти Бет, був у розпачі і звинувачував себе. Шарлота того дня була поруч із ним, коли

він показував їй її майбутню кімнату, а потім він відвернувся, і саме тоді вона впала. Ліам сказав, що Бет також звинувачувала його, але не більше, ніж він сам. Для всіх них це було жахливо. Том, старший син Ліама, летів із коледжу, щоб бути поруч із сестрою. Принаймні в цей час сім'я буде разом. Саша лише шкодувала, що не могла бути з ними. Вона подумала про те, щоб полетіти туди і зупинитися в готелі поблизу лікарні, аби підтримати Ліама, але він сказав, що вони сплять у палаті Шарлоти і на ліжках у коридорі. Все одно він не зміг би побачитися з Сашею. Тому вона залишилась в Нью-Йорку і весь час тримала телефон у руці.

Саша пішла з галереї о сьомій і вдома весь час сиділа біля телефону. Тієї ночі він кілька разів дзвонив їй. Вранці новини стали кращими, після ще одної безсонної ночі як для Ліама, так і для Саші. Він сказав, що Бет була напружена, але поводитися з ним добре. А також сказав, що вона майже збожеволіла. Їм довелося відкласти весілля, яке мало відбутися за три тижні. Вони відклали його до січня, поки не знатимуть, що з Шарлотою. Життя кожного з них раптом перевернулося, а Шарлота була у несприятливому стані. Вона ще не скоро отямиться.

Дні спливали, і наприкінці тижня вже стало відомо, що вона не буде паралізованою, але лікарі все ще не знали, чи ходитиме вона ногами. Все залежало від того, як загоюватиметься її хребет. Імовірно, що вона зможе ходити, але ніхто не міг сказати точно, коли це станеться: мине кілька місяців чи років, поки вона стане знов на ноги. Попереду на неї чекали операції. Саша не хотіла питати, але зраділа, коли дізналася, що в них була гарна медична страховка, інакше це стало б для них ще й фінансовою катастрофою. Та підуть роки, а також багато грошей, щоб поставити дівчинку знов на ноги, попе-

реду на неї чекало багато труднощів, як і на Бет, котра піклуватиметься про неї. Здавалося, Ліам відчував провину, коли розмовляв по телефону з Сашею. Хтось мусив турбуватися про Шарлоту, а він не міг бути там. Він жив у Лондоні, а тепер житиме з Сашею в Парижі. Він хвилювався про те, що пропустить Різдво з нею, але про це вона найменше турбувалася. Саша вирішила провести свято в Нью-Йорку. Якщо буде можливість приїхати до неї хоча б на день на Різдво, то йому легше буде приїхати сюди, ніж у Париж, де вона планувала провести свято. У паризькій галереї могли впоратись і без неї, так завжди було завдяки Бернарду.

Саша зателефонувала Хав'єру і розповіла, що сталося, йому було дуже шкода Ліама, як і Саші. Хав'єр знав Шарлоту, він багато разів бачив її до того, як Бет пішла від Ліама. У нього серце розривалося, коли він думав про неї паралізовану, він не міг повірити, що це сталося. Він сказав матері, щоб вона передавала найкращі побажання Ліаму, а також сказав, що піде в церкву помолитися за його донечку. Саша лише вранці запалила за неї свічку, а також пішла на месу, аби помолитися, хоча вона робила це не часто.

Хав'єр запропонував приїхати до Нью-Йорка, щоб провести з нею Різдво, але відчувалось, що він хотів залишитися у Лондоні з новою дівчиною, бо вона запросила його покататися на лижах, тому Саша відпустила сина. Без сумніву, йому буде набагато веселіше там. Він сказав, що дуже цінує це, і пообіцяв провести з нею Різдво наступного року. Він сподівався, що тоді Тетяна і Ліам будуть з ними. Але зараз надто багато всього відбувалося, щоб думати про святкування Різдва.

Ліам упродовж двох тижнів розповідав Саші, як ідуть справи, до Різдва залишалося декілька днів. Різдво ні для кого не існувало в лікарні, коли вони хвилювалися за Шарлоту і чекали на

висновки лікарів, які були ніби й кращі, але не цілком задовільні. Усі були дуже напружені. Ліам так втомився, що став роздратований із Сашею, рідко дзвонив, бо сидів з Шарлотою по вісім годин, міняючись з Бет. Після цього він засинав на ліжку в коридорі, перш ніж у нього випадала часинка на дзвінок. Саша розуміла той тиск, під яким він зараз перебував. Вона втомилася слухати про його нещастя здалеку і тільки могла уявити, як це було для них всіх — сидіти день і ніч у лікарні, підтримуючи маленьку дівчинку. Ліам сказав, що їй дуже боляче і він не може на це дивитися. Це був кошмар для всіх. Кожного разу, коли Саша розмовляла з Ліамом, її серце боліло. Він все обіцяв, що приїде до Нью-Йорка, аби побачитися з нею, якомога швидше. Але вона навіть уявити собі не могла, коли це буде, тому ніколи не питала його. Вона хотіла полегшити його тягар, а не додати до нього ще й свій.

За два дні до Різдва лікарі зробили Шарлоті та її рідним найкращий подарунок. Вони сказали, що мине дуже багато часу, але вона знову ходитиме. Можливо, повільно, шкутильгаючи, з милицями, але ходитиме. Хребет не пошкодився, але вона дістала травму. Мине час, поки все загоїться, та це було для неї краще, ніж вони боялися. Вона проведе в лікарні три місяці, а може, й більше, але лікарі говорили, що потім вона видужає і калікою не буде. Їй треба бути мужньою, щоб пройти всі операції, проте лікарі були оптимістично налаштовані. Вони вивели її з критичного стану того ж дня. Коли подзвонив Ліам і сказав про це, Саша плакала. Плакав і він. Все ще було сумно, але настало полегшення. Все могло бути значно гірше, і тижнями здавалося, що так і було.

— Я хочу приїхати й побачити тебе, — промовив Ліам втомлено.

— Може, мені приїхати? Я не хочу, щоб ти їхав у такому стані.

— Зі мною все гаразд, — запевнив він, але Саші так не здалося. За два тижні він був виснажений і розбитий. Їй не подобалось те, що він збирався їхати на машині. Але Ліам наполягав, що хоче приїхати наступного дня і зустріти Різдво разом з нею, а потім знову повернеться. Він усе ще мінявся по черзі з Бет і Бекі біля ліжка Шарлоти, і Саші це здалося дивним. Але в такий час у них не було вибору. З дочкою завжди хтось був, бабуся й дідусь теж допомагали чим могли, а також наречений Бет. У Шарлоти була ціла армія люблячих людей, які підтримували її, а також молитви Саші й Хав'єра. Вона розповіла про це й Тетяні, яка була в розпачі і сказала, що їй дуже шкода Ліама. Саша передала повідомлення, Ліам сказав, що вдячний їй. Тетяня була трохи розбещена і мала важкий характер, але в неї було добре серце.

Саша хвилювалася весь час, коли Ліам їхав на південь з Вермонта. Вона дзвонила йому щогодини, але голос у нього був нормальний, все було гаразд. Він виспався минулої ночі. Саша ледве могла дочекатися, коли побачить його, і була вдячна, що він їхав, аби провести з нею вихідні, незважаючи на все, що трапилось.

Саша поставила і прикрасила ялинку, поки його не було, і дещо поклала для нього під неї: кумедні шорти, нову бейсболку, книгу з мистецтва, яка належала її батькові, і годинник «Карт'є». Саша з нетерпінням чекала на нього, коли він приїхав того вечора о шостій. Ліам швидко їхав, бо дороги були чисті.

Як тільки Саша побачила його, то розплакалась: Ліам був такий стомлений і нещасний, а коли вона обійняла його, він заплакав. У нього було таке відчуття, наче він тонує останні два тижні. Він ще ніколи не переживав такі жахливі емоції у своєму житті. Більше Ліам не був схожий на хлопчика — він перетворився на чоловіка, старшого за свій вік, і все це сталося за одну

ніч. У нього був такий вигляд, наче від додав собі десять років за останні тижні. Їй було боляче дивитися на нього, в його очах були біль і тривога. Він втомився описувати їй, що він пережив. Усередині все переверталось, коли вона просто слухала про це. Це було жахливо. Але принаймні Шарлоті зараз краще і є надія на майбутнє.

— Як тримається Бет? — Саша навіть про неї турбувалася.

— Чудово. Ніколи не покидає лікарні. Джордж живе у друзів.

А Том міняється з нами.

Вся сім'я була разом, навіть Бекі, про яку Ліам мало говорив. Йому все ще було незручно бути поруч із нею, можливо, так буде завжди. Саша не хвилювалася щодо неї: то був дурний учинок на одну ніч, за який він заплатив велику ціну. Саша була рада, що Ліам зміг побути в лікарні поряд із Шарлотою. Це те, чого дитина ніколи не забуде, як не забудуть Ліам і Саша.

Саша приготувала чудову вечерю на Різдво, помилася з ним у ванні, а потім закутала його в ліжку. Ліам довго лежав і дивився на неї, просто тримаючи її за руку; він був такий утомлений, що дуже мало розмовляв. Він так і не відвів від неї очей, а опівночі вони обмінялися подарунками. Саша принесла йому подарунок у ліжко, а потім він встав і пішов у вітальню, щоб принести для неї подарунок. Вона була шокована, побачивши діамантовий браслет, який він купив для неї, і наділа його на зап'ястя.

— Він такий красивий, ти мене балуєш.

Саша поцілувала його, вона так була рада, що він поруч. А йому сподобались усі її подарунки, особливо годинник і книга, яка колись належала її батькові.

Ліам лежав і дивився у стелю, коли Саша повернулася в ліжко. Він жодного руху не зробив, щоб зайнятися з нею коханням,

як не зробила і Саша. Після всього, що йому довелося пережити, вона вважала, що це буде непристойно. У нього був утомлений вигляд. Він найменше думав про секс, і Саша теж. Вони просто хотіли бути разом, лежали тихо і трималися за руки.

Була перша година ночі, коли він перевернувся і поглянув на неї. Він був дуже втомлений, щоб іти на нічну месу, але Саша навіть не запропонувала це, знаючи, що Господь їх зрозуміє.

— Ти такий втомлений, любий. Чому б тобі не поспати?

Їй хотілось заколисати його, наче дитину. Йому це дуже було потрібно, адже вранці він повернеться до лікарні. Це була єдина ніч відпочинку, до того ж він приблизно сім годин їхав сюди.

— Я не хочу спати, я просто хотів бути з тобою цю ніч і смакувати кожну хвилину. — Для нього це була мить.

— Я тут. Тобі треба поспати. Ти будеш занадто втомлений, щоб їхати завтра. — Він хотів бути з дітьми на Різдво або навіть раніше, якщо зможе. Вранці о сьомій він уже хотів їхати. У них залишилось шість годин. — Коли все трохи заспокоїться, я приїду провідати тебе. — Ще було зарано знайомити їх, і Ліам не знав, як довго це триватиме. Саша терпляче чекала.

— Мені треба поговорити з тобою, Сашо, — сказав він, спираючись на лікоть.

— Про що?

На якусь мить вона подумала, що Ліам хоче запропонувати їй вийти за нього заміж, але це був би дивний час для цього. Емоції занадто вирували. Вона посміхнулася йому і поглянула на нього з подушки. Вона так раділа, що він поруч, як і він. Але Ліам був засмучений, навіть коли жах лікарні вже минув. Він бачив забагато болю і страху, щоб забути це так легко. Для всіх, не тільки для Шарлоти, знадобиться багато часу, щоб одужати. Здавалося, вся родина була поранена цією трагедією.

— Я навіть не знаю, з чого почати, — промовив він і заплющив очі. Коли він знов розкрив їх, Саша дивилася просто на нього. Він говорив так, наче це було особливо важливо, і Саша прислухалась. — Шарлоті знадобиться багато уваги, з нею треба буде сидіти, на неї чекають різноманітні терапії. Вона кілька місяців проведе у лікарні, а потім нам треба буде обладнати спеціальну кімнату для неї, інакше вона муситиме лікуватися в медичному центрі. Такий є в Бурлінгтоні. — Тоді вона зрозуміла, через що він хвилювався. Вона навіть не сумнівалася. Звісно, Саша зробить усе, щоб допомогти йому, вона й раніше збиралась сказати це йому, але не хотіла втручатися.

— Моя відповідь — так, — просто сказала вона, нахилилась і поцілувала його. Ліам був здивований:

— Що — так?

— Так, якщо тобі потрібен аванс. Таке лікування коштує дуже багато грошей. Я зроблю все, щоб допомогти, і галерея зробить.

На його очах виступили сльози.

— Я кохаю тебе. Тобі не обов'язково це робити.

— Я хочу, — це були прості слова.

— Ми впораємося. Страхівка дуже гарна. Хвалити Бога, Бет завжди була прискіплива щодо страхування. Господь свідок — я не такий. Я завжди вважав, що це безглуздо — сплачувати внески, як це робили ми. Але добре, що ми це робили. Нам це дуже потрібно зараз. Гадаю, батьки Бет заплатять теж. Вони зберегли багато грошей за роки. Наречений Бет теж хоче допомогти. Але я не думаю, що йому треба це робити. Він відчуває себе відповідальним за те, що трапилось. Ми розберемося з цим потім. Ми ще навіть не бачили рахунок за лікування, але все одно дякую.

— Гарзд, тоді у чому проблема? — спитала Саша, посміхавчись йому, а він набрав більше повітря.

— Немає проблеми, Сашо. Я просто хотів тобі дещо сказати, а не просити тебе. Саме тому я приїхав сюди... сказати тобі... — У його очах стояли сльози.

— Сказати мені що?

Ліам на мить заплющив очі, а потім розкрив їх і видохнув слова. Він відчував себе вбивцею, коли говорив це Саші. Але в нього не було іншого виходу.

— Я повертаюся до Бет.

Саша довго дивилася на нього, наче нічого не розуміючи.

— Я повертаюся до Бет, — повторив він, а в Саші був такий вигляд, наче в неї вистрелили. Вона підвелась і сіла на ліжку.

— Тобто завтра у Вермонт, так? — Вона не могла дихати і хваталася за соломинки. Він покачав головою.

— Тобто в нашу сім'ю. Бет не може зробити це сама. На те, щоб поставити Шарлоту на ноги, підуть місяці, роки, але вона може ніколи не ходити. Ми ще не знаємо. — Тепер він теж сів. — Я ніколи не піклувався про Бет. Тепер я повинен це зробити. Вона хоче, щоб я повернувся, тільки Господь знає чому. Мабуть, вона збожеволіла. Двадцять років я був для неї поганим чоловіком. Я був дуже зайнятий, граючись у божевільного художника і малюючи, замість того, щоб допомогти їй. Але тепер мені треба це зробити. Я не можу покинути її саму з цим горем. Просто не можу. Вона розірвала заручини, як тільки це сталося, і сказала, що ніколи не зможе вибачити йому. Вона попросила мене повернутися.

Ліам сидів і дивився на Сашу, а сльози котилися по його щоках. Він кохав її. Але він також кохав свою дружину. А вона зараз потребувала його більше, ніж будь-коли. Ця порядність, нова якість, за яку його любила Саша, тепер змушувала його йти від неї.

— Це не причина, щоб повертатися в сім'ю. Залишайся там півроку, якщо знадобиться. Рік, якщо треба буде. Але ти не мо-

жеш повернутися в сім'ю тільки заради того, щоб піклуватися про дитину. Що станеться, коли їй буде краще? В тебе буде твій шлюб, Бет до кінця твого життя.

— Я не кидав її, Сашо, — нагадав він їй. — Вона покинула мене, бо я заслуговував на це. Я ніколи не покинув би її та дітей.

— Господи, я не можу в це повірити. — Вони щойно повернулися одне до одного, він був з нею у ліжку. Але за всю ніч не поклав і руку на неї. Він просто приїхав, щоб побуги з нею востаннє, сказати їй, що кидає її і цього разу назавжди. — Я не думаю, що ти зараз розумно мислиш, щоб приймати такі рішення. Жоден із вас. — Саша боролася за своє життя, але, дивлячись на нього, розуміла, що програла. Цього разу неможливо було виграти. Все скінчено. Це насправді неможливо, але з інших причин. У неї не було зброї, щоб боротися за нього. А в Бет були двадцять років подружнього життя, троє дітей, одна дитина була дуже хвора. Саша не мала шансу. — Зачекай, перш ніж приймати таке рішення, поки ви всі порозумнішаєте та поспите трохи.

— Не може бути іншого рішення, Сашо. Я не можу покинути Бет, щоб вона сама справлялася з цим, я не можу покинути дітей. — Ліам подорослішав і став відповідальним, і більше вона йому не була потрібна. Вона навіть не могла сперечатися з ним, бо знала: те, що він робить, добре для всіх. Окрім Саші. В неї було таке відчуття, наче він ударив її м'ячем по голові. Тоді Ліам обійняв її і вони обоє заплакали. — Вибач, Сашо, я кохаю тебе. Я хотів, щоб у нас з тобою була сім'я. Я хотів, щоб у нас все вийшло... але мені треба повертатися. Присягаюсь, що одружився б із тобою, якби це не трапилось. Я хотів, але зараз не можу.

Це була трагедія для них обох. Але він разом з тим кохає Бет, і Саша це знала. Вона бачила це в його очах. Це абсурдно, але

це була реальність: він кохав їх обох. Але Бет він винен більше. Саші доведеться визнати себе переможеною. Вона була жертвою, яку він мусив принести заради своєї дитини.

Вони годинами плакали на руках одне одного, тужили і мріяли, щоб усе було інакше. Саша хотіла розлютитися, хотіла ненавидіти його, але не могла. Вона не була розлючена, в неї було розбите серце. Це було так само погано, навіть гірше, ніж тоді, коли вона втратила Артура. Бо коли Ліам і повернеться до неї, то буде вже для неї мертвий. Але цього разу він не повернеться — вони обоє це знали.

— Я піду з галереї, коли ти хочеш. Я не хочу, щоб тобі було ще гірше, ніж зараз.

— Ти не зобов'язаний це робити, це не чесно щодо тебе. Ти можеш працювати з Карен і Бернардом.

Саша знала, що після цього вона не зможе ні розмовляти з ним, ні бачити його. Інакше це її вб'є. Ще ніколи в житті їй не було так боляче, після того, як помер Артур.

О шостій вони все ще лежали в обіймах одне одного. І о шостій тридцять Ліам встав. У них обох був такий вигляд, наче їх хтось побив. Найгірше було те, що Саша знала: він робить як краще. У цьому рішенні не було спонтанності божевільного художника. Це було тверде рішення доброго і благородного чоловіка, який знав, що потрібен родині й дружині, і хотів виконувати свої обов'язки. Так буде краще. Через це вона тільки більше його кохала.

— А якщо нічого не вийде? — спитала Саша, поки він одягався. — А якщо, коли Шарлота одужає, ви з Бет не зможете жити разом? Що тоді?

— Не знаю, — відверто сказав він, дивлячись на неї. Вони обоє були розбиті.

— Щось між вами було не так, бо ти переспав із Бекі. Адже зазвичай чоловіки не роблять цього, якщо в них усе гаразд із дружиною.

— Я думаю, ми просто набридли одне одному. Бет втомила-ся бути бідною. Дітей іноді було для мене забагато. Це велика відповідальність, якої я не очікував і до якої не був готовий. Боже, я одружився з нею у дев'ятнадцять років.

— І тепер ти до цього повертаєшся, — сухо промовила Саша. — Подумай про це, перш ніж ти це зробиш. Ти можеш піклуватися про Шарлоту скільки тобі заманеться, але не повертатися до Бет.

— Сашо, все скінчено, — обірвав він. Для неї це було наче смертельний удар. — Я повинен. Я потрібен їй. Вона попросила мене, бо не може робити це сама. Вона не така сильна.

Саша кивнула. Більше не залишалось ніяких питань. А в неї не було сміливості спробувати довести йому, що це неправильно. Ліам знав, що йому треба повертатися до Бет, бо він хотів цього, а не тільки тому, що вона попросила. Він і сам про це думав. Саша теж це знала. Яка б божевільна поведінка в нього не була, він був хорошою, порядною людиною.

Вона запропонувала приготувати йому сніданок, але він похитав головою. Ліам не міг їсти. Уночі вони не спали. У нього було таке відчуття, наче він віддає життя, кидаючи її. Він дуже хотів провести з нею все життя, але цей шанс забрали в них, — це зробила доля, і ніхто з них не винен у цьому. Це була рука Господа... Доли... Всі мрії треба було полишити й забути. Настала черга Бет, Шарлоти і його синів. Він належав їм. Двадцять два роки тому він поклявся Бет і тепер мусив дотримуватися даного слова. Він відчував, що в нього немає вибору. Саша була його мрією, а Бет — життям.

Він поклав її подарунки в рюкзак, який взяв із собою, а Саша подивилася на свій браслет.

— Я ніколи не зніму його, Ліаме. Я кохаю тебе.

— Не треба, — прошепотів він, і сльози котилися по його щоках, змішуючись з її сльозами, коли він цілував її востаннє. — Вибач мені, вибач нам. Захочай десь у своєму серці, я теж так зроблю. Ти завжди будеш зі мною. — Він показав на серце, і Саша кивнула.

Вхопившись за нього, вона думала, що вмре, коли він піде. Це було прощання, якого вона колись не встигла сказати Артурові. Цієї ночі вони з Ліамом все сказали одне одному. Він кидав її, але кохав за останній рік так, як ніколи не кохав. Нікого.

Саша ридала, ідучи за ним до ліфта, він натиснув кнопку. Вона стояла босоніж, у нічній сорочці, її довге волосся спадало по плечах, як у дитини. Під'їхав ліфт, Ліам поглянув на неї, зайшов, їхні погляди зустрілися, а потім зачинилися двері і він зник. Тоді, повертаючись до дверей своєї квартири, вона зрозуміла, що це вже різдвяний ранок.

Розділ 21

Саша провела Різдво, це був кошмар, у який неможливо було повірити. Хав'єр і Тетяна подзвонили і привітали її, і Саша запевнила, що з нею все гаразд. Хоча Хав'єр подумав, що голос у неї дивний, тому увечері знову подзвонив їй. Він спитав, чи Ліам поряд з нею, вона відповіла, що був, але вже поїхав у Вермонт. Їй було занадто боляче ділитися новинами з кимось. Їй настільки боліло, що вона просиділа в кріслі цілий день і не рухалась. Просто сиділа там, дивлячись в нікуди. Саша була приголомшена.

Наступного дня після Різдва Саша приїхала в галерею о десятій, як завжди, Марсі зайшла і побачила, як вона сидить за столом. Волосся зачесане назад, сама вона без макіяжу, обличчя біле, мов сніг. Саша розбирала папери на столі, і було щось дивне в тому, як вона сиділа: вона наче була шокована. Коли Марсі подивилася на неї і побачила її очі, вона була впевнена, що Шарлота вмерла. Але насправді вмерла Саша.

— О Господи, щось трапилось з... — Марсі прикрила рот рукою, збагнувши, що трапилось щось жахливе. Саша була схожа на привид, коли похитала головою і подивилася убік. Вона плакала останні

три години, знаючи, що більше ніколи не почує його голосу. Перш ніж він пішов, вони пообіцяли не телефонувати одне одному. Це буде важко їм обом. Ще ніколи вона не робила таку важку річ, як шанувати те, що він зробив. Вона вчинила це заради кохання до нього. Вона завжди знала, що кохає його, але досі не знала, наскільки сильно. — Сашо, з тобою все гаразд?

Дивлячись на неї, Марсі злякалася. Саша говорила металевим голосом, не дивлячись в очі Марсі.

— Зі мною все гаразд.

Саша передала Марсі деякі папери, які щойно підписала. Здавалося, Саша жила залишок свого життя, яке простягалось перед нею, наче земля невдач і втрат. Вона відчувала, ніби кожна її частина, кожна клітинка, кожен грам її тіла вмер.

Марсі вийшла, не промовивши жодного слова, а потім сказала про це Карен, яка теж зайшла до Саші, щоб провідати її, і швидко повернулася до Марсі.

— Мабуть, трапилось щось жахливе. Ти питала її?

— Вона не хоче говорити.

Вони обидві погодилися: Саша виглядала гірше, набагато гірше, ніж тоді, коли помер Артур. Зараз вона пережила другу втрату, яка погіршила наслідки першої. Дві великі втрати зійшлися в одну. Це повернуло все, що вона пережила, коли помер Артур, і на додаток вона втратила Ліама. Тепер назавжди. Цього разу не буде примирення, і Саша добре знала це. Він більше ніколи не повернеться. У її житті він теж наче вмер.

Жодна з жінок не здогадалася про таємницю, бо Саша нічого їм не сказала. Не їла і не пила, не рухалася, а просто сиділа і перебирала папери на столі. Вона думала покінчити з життям, але розуміла, що не може таке зробити Хав'єрові й Тетяні. Саша була приречена жити, що в її стані було значно гірше за смертний вирок. Вона була засуджена на вічність без нього.

Дорогою у Вермонт він відчував те саме. Але він не дзвонив їй. Ліам знав, що більше ніколи цього не зробить. Йому треба було віддати її в руки долі — він так зробив і з собою. Все, що йому залишалося, так це знати, що десь там є жінка, яку він більше ніколи не побачить і яку колись кохав усім своїм еством.

Саша сказала Марсі того вечора, що вранці їде до Парижа, і попросила її зробити замовлення, Марсі погодилася і знову вирішила поговорити з Сашею.

— Ти впевнена, що з тобою все гаразд? — Саша кивнула, і тоді Марсі подумала, чи не трапилось щось із Ліамом. Може, вони посварилися і розійшлися знову. — Де Ліам? — Це було все, що вона спитала. Саша відповіла, що з ним все гаразд і що він у Вермонті. Вона знала: знадобляться роки або місяці, перш ніж вона зможе комусь сказати, що трапилось. Вибоїна, яку він залишив на дорозі її життя, була вщент заповнена болем. Марсі облишила її і зробила замовлення. А потім вона вчинила те, чого ніколи не робила, навіть коли помер Артур. Вона подзвонила Хав'єру і сказала, що хвилюється за Сашу. Він відповів, що мама була дивною, коли він телефонував їй на Різдво.

— У неї жахливий вигляд, — зізналася Марсі, вона не хотіла, щоб Сашин син турбувався, але не знала, кому ще подзвонити. Тетяни не було, Марсі і гадки не мала, де вона знаходиться, як не знав і Хав'єр.

— Може, я прилечу на ці вихідні в Париж провідати її, — запропонував він, думаючи про це. Він говорив серйозно, хоча це й був переддень Нового року, але син турбувався про матір. Щось трапилось, і Саша не хотіла говорити про це ні з ким.

Того вечора Хав'єр подзвонив їй, та мати не відповіла на дзвінок. Вона лежала в темряві на ліжку, думаючи про Ліама, що він робив у той час, як почувалась Шарлота, що він сказав Бет. Саша навіть не знала, знає про неї Бет чи ні. За одну ніч

вона стала забутою жінкою. Саша відчувала себе невидимкою, наче до неї неможливо було доторкнутися, її ніхто не кохав, вона була зовсім ізольована від світу. Вона не попросилася з Марсі і Карен, як завжди це робила, коли йшла, а просто сказала «на добраніч» і вийшла на вулицю. Саша пішла додому пішки і вже майже дійшла, коли раптом відчула, що йде дощ. Вона промокла до питки. Та це вже більше не мало для неї значення. Нічого не мало для неї значення...

Вона полетіла до Парижа наступного дня, ні з ким не розмовляла в польоті, не їла, не дивилася фільм і нарешті заснула. Політ був порівняно коротким, і коли вона повернулася додому, то зрозуміла, що не їла цілий день. Але їй було байдуже.

Коли в суботу Хав'єр приїхав у Париж, він був шокований, побачивши її. Вона змарніла, очі блищали, і сама стала ніби сірого кольору. Йому вдалося вмовити її щось з'їсти, він привів із собою свою подругу. Коли він питає матір про Ліама, вона говорила приємним тоном і нічого конкретного. Вона лише сказала, що він із Бет і дітьми у Вермонті.

Через тиждень Хав'єр подзвонив Ліаму, щоб спитати, як у нього справи. Він не сказав про те, в якому стані його мати, щоб друг не турбувався. У Ліама й так було достатньо проблем з Шарлотою. Хав'єр запитав його, коли він повертається в Лондон.

— Я не повернусь, — промовив Ліам тихо. Голос у нього був стомлений, і це турбувало Хав'єра. Це був не той спокійний голос, який він чув від друга, коли той раніше дзвонив.

— Що ти маєш на увазі? — Хав'єр, здавалося, збенгечився. — Ти довго збираєшся пробути в Вермонті?

— Завжди, я думаю, — загадково сказав Ліам. — Мені треба буде навідатися в Лондон, щоб закрити студію. — Він додав, що

Шарлота може провести місяці в лікарні, а потім у реабілітаційному центрі.

— Це дуже добре з твого боку, що ти там з нею, — похвалив його Хав'єр, а Ліам мовчав. Тоді він зрозумів, що треба все сказати другові. Він нічого не знав про те, чи сказала йому щось Саша, але Хав'єр, здавалося, і гадки не мав про те, що трапилось, і це здивувало Ліама. Він знав, які близькі вони з мамою, і був упевнений, що Саша обов'язково розповість йому. Він і уявити не міг собі, чому вона цього не зробила. Ліам так і не здогадався, що вона була шокована і дуже засмучена, аби говорити йому.

— Я повернувся до Бет... — промовив він, а Хав'єр мовчав. — Я мусив. Я потрібен їй тут. Дітям теж. Я зателефоную тобі, коли приїду закриватися.

Хав'єр побажав йому успіху і довго сидів, дивлячись у простір і міркуючи над тим, що сказав Ліам. Хав'єрові здавалося, що в нього вистрелили з гармати і прибили до стіни. Він ледве міг собі уявити, що відчувала його мати, коли чула ті самі слова. Тепер це проливалось світло на все.

Розділ 22

Більшу частину січня Саша існувала, наче робот. Вона ходила до галереї, ввечері поверталась додому, майже нічого нікому не говорила і працювала. Вона передала всі справи Ліама Бернарду, на сказавши жодного слова. Але оскільки Ліам зараз не працював і займався Шарлотою, все одні нічого було для нього робити.

У них уже було два замовлення на праці Ліама, які він не міг зробити в найближчі півроку. Все, що стосувалося Ліама, завмерло. Як і життя Саші.

Хав'єр приїхав до неї, як тільки дізнався, що трапилося, але вона відмовилася розмовляти з ним. Вони пішли прогулятися в парк із собакою. Він хотів запросити її на вечерю, але вона не захотіла йти. Цими днями вона, здавалося, нічого не робила. Євгенія казала, що вона постійно відмовляється від запрошень, як робила це в лютому в Нью-Йорку. Саша все закрила у своєму житті, окрім роботи.

Хав'єр довго розмовляв про це з Тетяною, і вона провела ніч із мамою. Але нічого не могло вивести Сашу з апатії. Лютий поволі перетік у березень, а потім настав квітень, коли вона повернулася до Парижа. Саша полетіла в Нью-Йорк, щоб провести шоу, і Марсі зраділа, побачивши, що Саша виглядає

значно краще. Вона була змарніла, бліда і втомлена, але принаймні відійшла та відчуженість, яка в неї була місяцями. Вона була нещасною, але хоча б людяною. Для всіх, хто знав її і турбувався про неї, не було новиною те, що в неї настали важкі часи. Вони лише стиха перемовлялись між собою, чому це так, але не говорили з Сашею. Було очевидно, що вона не хотіла про це розмовляти ні з ким. Саша повністю відійшла від світу. Тіло жило і рухалось, а душі не було.

Ліам повернувся до Лондона в березні, закрив студію і відіслав усе у Вермонт. Він залишив повідомлення Хав'єрові, але коли той передзвонив йому, Ліама вже не було в місті. Він провів там усього лише два дні. Хав'єр зрозумів, що Ліам його теж не хотів бачити. Уся ця історія: випадок з Шарлотою, рішення Ліама, — все це віддунювало болем в них обох. Вони добре попрацювали, щоб закопати почуття і почати жити кожен своїм життям. Хав'єр так і не сказав матері, що Ліам був у місті. Здавалось, краще взагалі більше про нього не згадувати.

Те, що в травні Марсі помітила, не можна було назвати зміною, але принаймні кров уже не текла з серця Саші. Вона, здавалось, впала на дно і трималася там, і це було великим полегшенням порівняно з тим, що вони бачили раніше. Важко було дивитися на те, як Саша скочується у відчай, хоча й наполягала на тому, що почувається краще, навіть поїхала в будинок у Гемптоні і знову повернулася до Нью-Йорка в травні.

Як і всюди, там було багато спогадів про Ліама, але що б вона не думала про нього, вона ні з ким не ділилася про це. Ніхто в галереї нічого не чув про нього вже кілька місяців. Все, що вони знали від Саші із випадкових електронних листів, так це те, що він був разом з родиною у Вермонті. Він повідомляв, що Шарлоті кращає. Вона лікувалась у реабілітаційному центрі і могла встати. Саша була в такому ж стані: її дух вже стояв, але

ще не ходив. Її діти і співробітники сподівалися побачити якісь ознаки життя. Марсі і сама повеселішала, побачивши, як Саша посміхається у травні. Марсі не пам'ятала такого з грудня, коли вони з Ліамом повернулися одне до одного на короткий час, а потім знову розійшлися.

Хав'єр прилетів до Нью-Йорка, щоб відсвяткувати п'ятдесятиріччя мами. Саша лише хотіла тихо провести цей вечір разом з ним і Тетяною. Але вони все-таки витягли її до ресторану, Саша вибрала маленький італійський ресторан у передмісті, котрий, як вона казала, був тихий. Незважаючи на довгі місяці її страждання за Ліамом, вона добре провела час із дітьми.

— Не можу повірити в те, що мені п'ятдесят, — мовила вона засмучено. — Як мені вдалося стати такою старою?

— Ти не стара, мамо, — ніжно відповів Хав'єр. Вони подарували їй діамантову брошку з двома перенлетеними серцями від них обох, і Саші сподобався подарунок. Вона все ще носила діамантовий браслет, який Ліам подарував їй на Різдво. Саша ніколи не знімала його з зап'ястя.

Марсі і Карен запропонували влаштувати їй невеличку вечірку, але Саша відмовилась. Вечірками для неї залишились тільки відкриття галерей. За останні п'ять місяців, після того, як пішов Ліам, вона просто закрила шоу. Вона стала маленькою, втомленою тваринкою, яка замерзає в холодну зиму. Всі, хто любив її, очікували в ній ознак весни. Чого б їй це не коштувало, вона мусила пережити Ліама. Але це, здавалося, триватиме вічно. Було таке враження, наче їхні душі переплетені, і одна без одної вони в'яли та вмирили, як сіамські близнята. За один рік вони стали частиною одне одного. Її життя без нього не мало сенсу.

На поминальний тиждень Саша все ще була в Нью-Йорку і вирішила поїхати в Гемптон. Тетяни не було. Хав'єр був у Лон-

доні. Саша збиралася поїхати до Парижа наступної неділі. Але їй хотілося, перш ніж поїхати, провести вихідні на пляжі. Все ще було холодно, але весна вже відчувалась у повітрі, коли вона їхала, і Марсі помітила, що Саша виглядає краще. Тепер за Сашею був пильний нагляд, усі, люблячи її, радилися про те, як вона себе почуває. Вона всіх, окрім себе, переконала в тому, що з нею все гаразд.

Коли вона поїхала до Гемптона у п'ятницю ввечері, на дорозі були пробки і вона, здавалося, їхала цілу вічність. Час від часу зупиняючись, вона думала про Ліама. Це була розкіш, яку вона собі рідко дозволяла. Саша знала, що не може собі цього дозволити. Хоча інші цього не бачили, проте вона намагалася полегшити свій стан. Вона рідко сиділа і думала про нього. Він усе ще був у неї в голові, коли вона через чотири години прийшла до будинку. Тоді вже було після одинадцятої, а коли вона пішла спати, була північ. Вона заснула, думаючи про нього, і вранці їй стало краще. Наче, дозволивши собі кілька годин подумати про нього, вона звільнила себе від тиску.

Пливти у горі — це для неї знайоме. Після Артура вона знала, що таке втратити когось, це процес, який минає не одразу, його треба проходити по сантиметру, по міліметру. В неї пішов рік на те, щоб знов відчувти себе людиною після смерті Артура. А після Ліама минуло тільки п'ять місяців. Вона знала, що колись дійде того часу, коли прокинеться вранці — і вже не буде такого відчуття, наче в грудях у неї застряг м'яч для боулінгу. Але потроху цей м'яч ставав меншим. Вона гадала, як це переживає він, чи вже забув. Але в нього були інші справи. Саша зраділа, почувши від Марсі, що Шарлоті стало набагато краще. Саша не могла не думати про те, чи щасливий він був із Бет. Вона не могла цього знати, але, можливо, це й не мало значення. Тепер він належав Бет, гарно це чи погано, що б не трапи-

лось. Вона знала, що він ніколи не покине дружини. Він і першого разу не покинув би її, бо був таким чоловіком, яким залишався назавжди, коли давав обіцянку. З ними було інакше, бо, як би вони не кохали одне одного, вони не давали обіцянок. Було так, як вона передбачала на початку: для них це було неможливо. Вона ніколи і гадки не мала, що він повернеться до Бет. Якби не фатальний випадок з Шарлотою, він ніколи б не пішов. Доля так вирішила.

Саша гнала його зі своєї голови того вечора, коли гуляла по пляжу і дивилася на захід сонця. Вона намагалася думати про інше, про Артура і дітей. У Тетяни з лютого був серйозний хлопець, який Саші сподобався. Хав'єр розмовляв про те, що хотів почати жити разом із дівчиною, з якою зустрічався з Різдва, — це були великі зміни для нього. Настав час, йому виповнилося двадцять сім років.

Саша почувалась затишно і комфортно вперше за довгий час, коли вона сіла на м'яку траву і дивилася на захід сонця. Повітря все ще було холодне, але сонце тепло гріло цілий день. Тоді вона прилягла на пісок і стала думати про своїх дітей, той час, який вони проводили разом, про те, що в них було, про чудові моменти. Цього літа вона найняла для них ще один човен. Але це також був пляж, який беріг у собі її особисті спогади. Вона дорожила ними всіма. Це були часи, про котрі вона думала, і була вдячна за життя, яке в неї починалося знов. Вона знала, що незалежно від того, яких втрат зазнала, в неї було багато благословенних моментів, за які вона була вдячна долі.

Вона дивилася, як швидко сідає сонце, і думала про те, чи побачить вона зеленуватий спалах на обрії. Вона любила дивитися на це і коли лежала там, то смакувала кожним моментом. Вона більше нічого не хотіла, окрім того, що в неї було.

Нічого й нікого не хотіла. Здавалося, вона висіла у просторі, без ваги, без тягаря. Вона вперше відчула себе легкою після грудня. Це, нарешті, був початок видужання, але ще багато часу має минути.

Вона побачила зелений спалах і посміхнулася. В неї перед очима були плями, коли вона дивилася на призахідне сонце, а потім побачила наче видіння. Вона не бачила його чітко, а лише обриси. Вона знала, що це все марення, а потім вона раптом почула його голос. Це був Ліам. Він стояв напроти неї, обернутий спиною до призахідного сонця — наче в кіно. Саша просто лежала там, дивилася на нього і нічого не говорила.

— Привіт, Сашо. — Вона не знала, для чого він прийшов.

Коли вони бачилися востаннє, обое плакали. Цього разу вона лише подивилася на нього і посміхнулася. Спливло п'ять місяців після того, як вона бачила його востаннє.

— Я дивилася на захід сонця.

— Я побачив тебе з порогу.

— Як Шарлота? — Саша не хотіла знати, як справи в Бет.

— Значно краще. Вона щойно почала ходити.

Саша не запросила його сісти поруч, а тільки кивнула.

— Чому ти приїхав сюди?

— Я повертаюся. Я просто хотів приїхати і попрощатися з тобою.

— Ти вже це робив. — Це була дивна, незрозуміла розмова між двома людьми, котрі кохали і втратили одне одного. Вони вже колись прощалися, п'ять місяців тому. Який був сенс повертатися? — Коли ти повертаєшся?

Це питання справді не мало сенсу. Вже не мало значення те, коли він повернеться. Він вже це зробив п'ять місяців тому.

— Завтра, — сказав він, а потім нарешті сів поруч із нею. Йому було дивно стояти і дивитися на неї, коли вона лежала там.

Вона здавалась меншою, ніж він пам'ятав, блідішою, волосся її було чорним і контрастувало зі сніжно-білим обличчям. Вона була красивішою, ніж він пригадував. Ліам часто про неї думав. Вона переслідувала його, як людина, котру він убив, і тепер йому треба було жити з видінням її обличчя, коли він бачив її востаннє. — Я хотів ще раз побачити тебе, перш ніж піду.

— Я думала, ми не збиралися цього робити.

Її очі зустрілися з його очима і затрималися в погляді. Ліам забув, які проникливі її очі й водночас ніжні та милі. Вона стримала слово. Вона не подзвонила йому. І на відміну від того, що зараз зробив Ліам, Саша не приїхала у Вермонт. Їй здавалось, що з його боку нечесно приїздити і мучити її, їй було прикро, що він приїхав. Тепер їй знову доведеться проходити через видужання. Але їй і так вже було важко.

— Я не дзвонив тобі, бо боявся, що ти не захочеш побачитися зі мною.

— Ти мав рацію, я не захотіла б. Одного прощання було достатньо. — У них було багато всього за той рік, що минув. — Чому ти прийшов? — Вона знала, що була інша причина, про яку він поки що не сказав їй. Саша знала Ліама краще, ніж він знав себе. Але вона теж бачила, як сильно він змінився за останні п'ять місяців. У ньому більше нічого не залишилось від хлопчика, він став чоловіком. Після того як він пішов від неї, Ліам пройшов свою дорогу болю. У цих подорожах його супроводжували дружина і діти. А в неї нікого не було, окрім неї самої, їй було важче.

— Ти ненавидиш мене? — спитав він її. Вона мусить ненавидіти. Але Саша стояла вище за це, вона не дійшла до того. Саша похитала головою — це була не його провина.

— Ні, я кохаю тебе. І, можливо, завжди кохатиму.

Він подивився на її руку і побачив браслет.

— Як і я. — Сонце сіло, і стало холодно. — Ти хочеш, щоб я пішов?

Саша була відверта з ним.

— Ні, не зараз.

Це може бути її останній погляд. Вона хотіла посмакувати ним, поки він не пішов.

— Мені сьогодні треба їхати до Нью-Йорка, — мовив він, бо більше нічого було сказати. Тепер усе, що він хотів сказати їй, не мало сенсу. Вона стала іншою. Більшою, кращою, сильнішою, глибшою. Це було випробування вогнем й очистило його якимось чином.

— Чому у Нью-Йорк?

— Тому що я повертаюся. — Він говорив відверто, і це збен-тежило Сашу.

— Повертаєшся куди? У Вермонт?

Він посміхнувся і похитав головою. Саша не зрозуміла.

— Ні, у Лондон.

— Чому туди?

А потім він зрозумів, що мусить сказати їй. Саме тому він прийшов. Він зрозумів, коли побачив її, що завдав їй вже багато болю. І навіть якщо вона все ще кохала його, двері були зачинені. Він бачив це по її обличчю.

— Я покинув Бет, у нас нічого не вийшло. Ми обоє знали це вже в перший місяць, але все одно намагалися заради дітей. Але нічого не вийшло. Ми залишилися добрими друзями. — Ліам ніжно розсміявся: — Вона рада, що здихалася мене.

Саша уважно дивилася на нього, намагаючись увібрати в себе те, що він говорив. Раптом вона подумала, що це вона уявила собі Ліама і всі його слова. Може, він навіть не сидів поряд. Він був наче маревом, яке вона побачила уві сні. Мареву інколи схоже на життя.

— Що ти сказав?

— Я сказав, що ми з Бет розірвали наші стосунки. Справжнє розлучення. Завтра я повертаюся у Лондон. Я хотів побачити тебе, перш ніж поїду. Я повинен вибачитися перед тобою.

Ліам знав: те, що він зробив у грудні, неможливо вибачити. Але він зробив це заради дітей і дружини. Це було слабке вибачення, але тоді воно здавалось йому правильним. Саша теж знала це.

— Ти не повинен переді мною вибачитися, — ніжно сказала вона. — Ти зробив те, що мусив.

— Я ледве не вбив тебе.

— Я все ще тут, — повільно мовила вона, — я сильніша, ніж ти думаєш.

— Ні, ти сильніша, ніж ти думаєш. Я кожен день думав про тебе. Постійно.

Він простягнув руки, і Саша побачила годинник.

— Як і я, — зізналася вона. — А тепер що будемо робити?

Їх очі зустрілися, і вони потягнулися одне до одного. Вони не торкнулися і, можливо, ніколи цього не зроблять.

— Неможливо чи можливо? Тобі вирішувати, — ніжно спитав він, і вітер холодив їх обох, а потім він підсів до неї ближче. Вони майже торкалися одне одного. — Що ти думаєш?

— Я ніколи не думала, що ти повернешся, Ліаме, — сумно сказала Саша. Було важко повірити в те, що він уже це зробив. Він так часто покидав її, а вона так багато разів помирала від його вчинків.

— Я теж не думав, не думав, що зможу.

Він хотів поцілувати її, але тепер вирішувати мала вона. Це був його останній шанс. Цього разу рішення за нею. І він поважатиме будь-яке її рішення.

— Що з двох варіантів? — Він не хотів тиснути на неї, але мусив знати.

— Я не знаю. — Вона подивилася на море, а потім обернулася до Ліама і посміхнулася. — Але, можливо, я знаю. Може, вже не має значення, який із цих варіантів правильний. Життя дає тобі так багато шансів, а потім ти отримуєш ще один. Люди вмирають, живуть, повертаються. Можливо, це не має значення, якщо люди кохають одне одного. Я кохаю тебе, Ліаме. Завжди кохала. Більше, ніж я знаю.

— Більше, ніж я знаю теж. Я думав, що помру, коли пішов від тебе, але мені треба було це зробити.

— Я знаю...

Вона знову посміхнулася йому, і він поцілував її — ніжно, обережно. Це було однаково, що торкатися літнього бризу. Він ніколи не забував, як це — цілувати її, обіймати. Все ж таки він взяв її з собою у своєму серці. Бет знала це ще до того і з доброти своєї повернула його.

Він знову поцілував Сашу й обійняв, а вона прошепотіла щось у його груди. Він радше відчув це, а не почув, і подивився на її обличчя:

— Що ти сказала?

— Можливо... — це був шепіт, але цього разу він її почув. — Можливо... — повторила вона. Це було все, що він хотів почути, все, заради чого він жив усі ці місяці. Тоді він пригорнув її дужче до себе, а вона подивилася в обличчя, яке вже давно стало частиною її самої, і розсміялася. — Можливо... Цього разу точно.

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

Служба роботи з клієнтами:

тел. (057) 783-88-88

E-mail: *support@flc-bookclub.com*

**З питань гуртових продажів
звертатися за тел. (044) 255-19-86**

Літературно-художнє видання

СТІЛ Даніела
***НЕ*МОЖЛИВО**

Головний редактор *С. С. Скляр*

Редактор *Н. Я. Косенко*

Художній редактор *Н. В. Переверзева*

Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*

Коректор *Т. М. Казановська*

Підписано до друку 11.05.2006. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Garamond». Ум. др. арк. 18,48.
Наклад 6000 пр. Зам. № 6-869.

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № 04059243Ю0017536 від 13.03.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: *cop@flc-bookclub.com*

Виготовлення фотоформ і друк
ВАТ «Харківська книжкова фабрика «Глобус»»
61012, м. Харків, вул. Енгельса, 11.

Її читають жінки, чоловіки, молоді та старі у 47 країнах світу та 28 мовами.

Даніела Стіл народилася 14 серпня 1947 року в Нью-Йорку. Це найпопулярніший автор сьогодення. Її книги розійшлися накладом понад 550 мільйонів примірників, кожна книга стала бестселером. З 1981 року Стіл постійно присутня на обкладинці New York Times та очолює рейтинг бестселерів. 1989 року її ім'я потрапило до Книги рекордів Гіннеса, бо одна з її книжок очолювала рейтинг бестселерів New York Times 381 тиждень.

Нині Даніела Стіл живе у Сан-Франціско. 2003 року вона відкрила художню галерею, де можуть виставляти свої роботи незнані автори. Стіл постійно виявляє великий інтерес до соціальних проблем та проблем, пов'язаних з дітьми. Вона виховує дев'ятьох власних дітлахів.

www.bookclub.ua

ISBN 966-343-334-5

9789663433349